Plagiarism Checking Report

Created on 2024-10-08 08:41:05 at 08:41 AM

Submission Information

ID	SUBMISSION DATE	SUBMITTED BY	ORGANIZATION	FILENAME	STATUS	SIMILARITY INDEX
3945847	Oct 8, 2024 at 08:31 AM	thanatpong.kit@mcu.ac.th	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	ตรวจอักขราวิสุทธิ์รอบ 2 (สมบูรณ์).pdf	Completed	12.24 %

Match Overview

NO.	TITLE	AUTHOR(S)	SOURCE	SIMILAR INDEX
1	A Critical Study of Rūpa in the Theravada Buddhist Scriptures	Tasonthi, Somboon	วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์	0.9
2	The Processes and stages of attainment the Four Noble Truths of the Noble person	Tasonthi, Somboon	วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร	0.8
3	A Study of the Dependent Origination in Theravada Buddhist Philosophy and Nationalism	Thangthongmadan, Sathien	มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์	0.3
4	An Analytical Study of the Noble Eightfold Path leading to liberation from Kamma	Somsawat, Nopparat	Journal of Wisdom Political Science and Multidisciplinary Sciences	0.3
5	http://www.ojs.mcu.ac.th/index.php/JGMP/article/download/3351/2603	ojs.mcu.ac.th	ojs.mcu.ac.th_nutch	0.3
6	THE DEVELOPMENT OF THE HUMAN MIND BY USING THE PRINCIPLES MINDFULNESS 4	สิริวฑฺฒโน, พระครู วินัยธรศิริเชษฐ์	มจร.เลย ปริทัศน์	0.3
7	The Buddho Meditation in Thailand	สุพัฒนกาญจนกิจ, พระครู	วารสารพุทธจิตวิทยา	0.3
8	Nibbàna in Theravàda Buddhism	ฐิตวฑฺฒโน, พระมหา ดวงรัตน์	วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา	0.2
9	The Teaching Process of the Buddha	จนฺทิโก, พระครูปลัดณัฐพล	วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา	0.2
10	การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องอายตนะตามทรรศนะของพุทธทาสภิกขุ,An Analytical Study of the Concept of &#195,yatanas According to Ven.Buddhad&#227,saBhikkhu&#8217,s Views	กรรณิการ์ ขาวเงิน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	0.2

Match Details

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
4 เข้าใจเรื่องอายตนะมาเป็นหลักธรรมที่ใช้ส่งเสริมในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาเป็นการพัฒนาปัญญาแบบวิปัสสนายานิกคือการเจริญวิปัสสนาล้วนๆอาศัยขณิกสมาธิในการกำหนดรู้รูปนามปัจจุบันเป็นอารมณ์โดยผู้ปฏิบัติวิปัสสนาต้องอาศัยหลักโพธิปักขิยธรรมคือธรรมะอันเป็นเครื่องตรัสรู้บุคคลเมื่อรู้เมื่อเห็นอายตนะตามความเป็นจริงเมื่อรู้เมื่อเห็นอายตนะตามความเป็นจริงเห็นสุขทุกข์อสุขมทุกข์อันเกิดจากผัสสะเป็นปัจจัยย่อมเบื่อหน่ายเมื่อเบื่อหน่ายย่อมคลายกำหนัดเมื่อคลายกำหนัดย่อมหลุด	ส่งเสริมในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาเป็นการพัฒนาปัญญาแบบวิปัสสนายานิกคือการเจริญวิปัสสนาล้วนๆอาศัยขณิกสมาธิในการกำหนดรู้รูปนามปัจจุบันเป็นอารมณ์โดยผู้ปฏิบัติวิปัสสนาต้องอาศัยหลักโพธิปักขิยธรรมคือธรรมะอันเป็นเครื่องตรัสรู้บุคคลเมื่อรู้เมื่อเห็นอายตนะตามความเป็นจริงเมื่อรู้เมื่อเห็นอายตนะตามความเป็นจริงเห็นสุขทุกข์อสุขมทุกข์อันเกิดจากผัสสะเป็นปัจจัยย่อมเบื่อหน่ายเมื่อเบื่อหน่ายย่อมคลายกำหนัดเมื่อคลายกำหนัดย่อมหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้คำสำคัญ:สฬายตนวิภังคสูตร;อายตนะ;สุทธวิปัสสนา 319 Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences Vol . 5 No . 1 (January -- March 2022) Abstract This research paper contained 2 objectives : 1) to study the teachings found in Salayatanavibhanga-sutta and 2) to study the Vipassana meditation practice in Salayatanavibhanga-sutta by the study of Theravada Buddhist texts such as Tipitaka , commentaries ,sub-commentaries, texts , and other involving books , such as Visuddhimagga etc . then verified by an expert , reviewed , and complied with descriptions . The findings showed that Salatanavibhanga-sutta is a discourse dealing with the principal analysis that the practitioners must understand . The analyses are of six Ayanatana or internal senses , six outer senses , six consciousness , six contacts , eighteen Manopavicara , and thirty-six Sattapada . They must understand these principles by its characters , functions , and how the 12 sensual organs work . There are other teachings related and grouped in such teachings
และมุ่งพัฒนาการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมให้ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอนการบริการวิชาการการทำนุบำรุงศิลปะวัฒนธรรมเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ในพระไตรปิฎกด้วยสหวิทยาการเพื่อนำองค์ความรู้ที่ค้นพบมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาศีลธรรมและจริยธรรมของสังคมรวมทั้งพัฒนาปัญญาและคุณธรรม 15 ด้วยเหตุดังกล่าวนี้การวิจัยควรศึกษาด้านคัมภีร์พระไตรปิฎกเพื่อบูรณาการกับศาสตร์อื่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยเฉพาะด้านจิตใจซึ่งเป็นสิ่งสำคัญใน	80 วารสารมหาจุฬาวิชาการปีที่๘ฉบับที่๓๒วิจัยและพัฒนาหมายถึงการวิจัยและค้นคว้าเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอนเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ในพระไตรปิฎกโดยวิธีสหวิทยาการแล้วนำองค์ความรู้ที่ค้นพบมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาศีลธรรมและจริยธรรมของสังคมรวมทั้งพัฒนาคุณภาพงานวิชาการด้านพระพุทธศาสนาโดยความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพนักวิจัยและงานวิจัยให้มีคุณภาพและความเป็นสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ๓ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคมหมายถึงการส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคมตามปณิธานการจัดตั้งมหาวิทยาลัยด้วยการปรับปรุงกิจกรรมต่างๆให้ประสานสอดคล้องเอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนกิจการคณะสงฆ์สร้างความรู้ความเข้าใจหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชนโดยการจัดประชุมสัมมนาและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาพระสงฆ์และบุคลากรทางศาสนาให้มีศักยภาพในการธำรงรักษาเผยแผ่หลักคำสอนและเป็นแกนหลักในการพัฒนาจิตใจในวงกว้าง 8 ๔ทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมหมายถึงการเสริมสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ด้านการทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมให้เอื้อต่อการศึกษาโดยใช้พระพุทธศาสนาเป็นกลไกเพื่อสร้างจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในความเป็นไทยรวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างมีดุลยภาพและยั่งยืนได้พัฒนาหลักสูตรในการผลิตบัณฑิตทุกระดับสาขารวมเปิดสอนทุกหลักสูตรทุกระดับจำนวน๒๖๗หลักสูตรมีคณาจารย์ทั้งหมด๒๒๕๗รูปคน 9 โดยมีรูปแบบการดำเนินงานอยู่ในกรอบของพันธกิจเอกลักษณ์

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ณราชวิทยาลัย 2553 เปฏโกปเทสปกรณ์เนตติปกรณ์วิสุทธิมรรควิมุตติมรรคอภิธัมมัตถสังคหะปรมัตถทีปนีเป็นต้นพจนานุกรมคัมภีร์บาลีและฉบับภาษาไทยและตำราวิชาการด้านพระพุทธศาสนาพร้อมทั้งหนังสือบทความเอกสารงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง 3 การวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาในคัมภีร์สฬายตนวรรคมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับหลักสติปัฏฐาน 4 เพื่อนำไปสู่การฝึกภาคปฏิบัติจนสามารถพัฒนารูปแบบการปฏิบัติกัมมัฏฐานในคัมภีร์สฬายตนะตามแนวสติปัฏฐาน 4 เพื่อความเป็นอิสระแห่งจิต 142 ขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัยนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมขอมูล	ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจเรื่องอริยสัจ 4 ความเกี่ยวข้องระหว่างอริยสัจ 4 กับปฏิจจสมุปบาทและญาณทั้ง 3 ได้แก่สัจจญาณกิจจญาณกตญาณและกระบวนการขั้นตอนตรัสรู้อริยสัจ 4 ของพระอริยบุคคลที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนากล่าวไว้อย่างไร 2 ขอบเขตด้านเอกสารการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารชั้นปฐมภูมิได้แก่พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500 และพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช 2539 และเอกสารชั้นทุติยภูมิได้แก่คัมภีร์วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์มจรปีที่ 6 ฉบับที่ 2 เมษายนมิถุนายน 2561 734 อรรถกถา commentary เช่นเปฏโกปเทสปกรณ์วิสุทธิมรรคเนตติปกรณ์อภิธัมมัตถสังคหะวิมุตติมรรคพจนานุกรมบาลีเช่นอภิธานัปปทีปิกาธาตุมาลาเป็นต้นและตำราวิชาการด้านพระพุทธศาสนาอื่นๆวิธีดำเนินการวิจัยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร Documentary Research โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้ 1 ศึกษารวบรวมข้อมูลหลักฐานจากเอกสารระดับปฐมภูมิ Primary Source ได้แก่พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช 2500 และภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช 2539 2 ศึกษารวบรวมข้อมูลหลักฐานจากเอกสารระดับทุติยภูมิ Secondary Source ได้แก่คัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลีและภาษาไทยเช่นเปฏโกปเทสปกรณ์เนตติปกรณ์วิสุทธิมรรควิมุตติมรรคอภิธัมมัตถสังคหะปรมัตถทีปนีเป็นต้นพจนานุกรมคัมภีร์บาลีและฉบับภาษาไทยและตำราวิชาการด้านพระพุทธศาสนาพร้อมทั้งหนังสือบทความเอกสารงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง 3 การวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของ Content analysis และ Descriptive analysis จากข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิในบทที่ 1 2 และ 3 4 การสังเคราะห์ข้อมูลงานเขียน
12 งานกรรมวิเคราะห์ว่ากรณ์กมม่การกระทำชื่อว่ากรรมอีกอย่างหนึ่งกรียเตติกมม่กรรมที่บุคคลกระทำชื่อว่ากรรม 1 พจนานุกรมมคธไทยอธิบายกรรมฐานไว้ว่าการตั้งอยู่แห่งการงานหรือที่แต่งแห่งการงานหรืออารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งการงานหรือการงานอันเป็นที่ตั้งแห่งการบรรลุคุณวิเศษหรือกรรมฐานชื่อของการทำงานทางใจมี 2 อย่างคือ 1 สมถกรรมฐาน 2 วิปัสสนากรรมฐาน 2 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของคำว่ากรรมฐานไว้ว่า	จากอบายภูมิดังนั้นจึงเป็นเหตุให้ผู้เขียนนั้นสนใจที่จะศึกษาแนวทางการปฏิบัติสู่ความเป็นพระอริยะที่ปรากฏในภยสูตรว่ามีแนวทางและรูปแบบการปฏิบัติอย่างไรตลอดทั้งปฏิบัติแล้วสามารถที่จะเป็นพระอริยบุคคลได้ในระดับไหนอีกด้วยแนวทางการปฏิบัติในคัมภีร์พระพุทธศาสนาการปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนานั้นผู้วิจัยจะมุ่งศึกษาในเรื่องของกรรมฐานโดยรายละเอียดมีดังต่อไปนี้คำว่ากรรมฐานหรือกมฺมฏฺฐานประกอบด้วยคำ 2 คำคือกมฺม+ฐานในคัมภีร์อภิธานวรรณนาท่านได้แสดงรูปวิเคราะห์ไว้ว่ากมฺมมาจากกรธาตุกรเณใช้ในความหมายว่ากระทำรมฺมลงรมฺมปัจจัยแปลว่าการกระทำ,การงาน,กรรมวิเคราะห์ว่ากรณ์กมม่การกระทำชื่อว่ากรรมอีกอย่างหนึ่งกรียเตติวากมฺม่กรรมที่บุคคลกระทำชื่อว่ากรรม(พระมหาสมปองมุทิโต, 2542)ในพจนานุกรมบาลี-ไทยได้ให้ความหมายของคำว่ากรรมฐานไว้ว่ากรรมฐานหมายถึงกรรมฐานและกัมมัฏฐานิกหมายถึงผู้ปฏิบัติกรรมฐาน(จำลองสารพัดนึก, 2548)ในพจนานุกรมมคธ-ไทยได้ให้ความหมายคำว่ากรรมฐานไว้ว่าการตั้งอยู่แห่งการงาน,ที่แต่งแห่งการงาน,อารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งการงาน,การงานอันเป็นที่ตั้งแห่งการบรรลุคุณวิเศษ,กรรมฐานชื่อของการทำงานทางใจมี 2 อย่างคือ 1)สมถกรรมฐาน 2)วิปัสสนากรรมฐาน(พันตรี ป.หลงสมบุญ, 2540)พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตโต)ได้ให้ความหมายของคำว่ากรรมฐานหรือภาวนาไว้ว่าการเจริญ,การทำให้เกิดให้มีขึ้น,การฝึกอบรมจิตใจ,มี 2 ประการคือ 1)สมถภาวนาคือการฝึกอบรมจิตให้เกิดความสงบ,การฝึกสมาธิ 2
2 ข้อคืออารมณ์สมถกัมมัฏฐานและแนวทางการปฏิบัติสมถกัมมัฏฐานดังนี้ 213 อารมณ์ของสมถกัมมัฏฐานพระพุทธโฆสาจารย์กล่าวว่าอารมณ์ของสมถกัมมัฏฐานนั้นมี 40 ประการและแบ่งออกเป็น 7 กลุ่มคือ 1 กสิณกัมมัฏฐาน 10 อย่าง 2 อสุภกัมมัฏฐาน 10 อย่าง 3 อนุสสติกัมมัฏฐาน 10 อย่าง 4 พรหมวิหารกัมมัฏฐาน 4 อย่าง 5 อารุปปกัมมัฏฐาน 4 อย่าง 6 สัญญากัมมัฏฐาน 1 อย่าง 7 ววัตถานกัมมัฏฐาน 1 อย่าง 23 มีรายละเอียดดังนี้ 1 กสิณกัมมัฏฐาน 10 อย่าง 24 หมายถึงวัตถุอันจูงใจ	แต่กระนั้นยังคงเนื้อหาสาระหลักของคัมภีร์วิสุทธิมรรคเช่นสมถกัมมัฏฐานการกล่าวถึงข้อปฏิบัติเกี่ยวกับสมถภาวนานั้นจะบอกตรงๆไปเลยว่ามีการเจริญสมถภาวนาประกอบด้วยสิ่งใดบ้างซึ่งกัมมัฏฐาน 40 ประการนั้นสามารถแยกเป็นได้ดังต่อไปนี้ 1 .กสิณกัมมัฏฐาน 10 2 .อสุภกัมมัฏฐาน 10 3 .อนุสติกัมมัฏฐาน 10 4 .พรหมวิหาร 4 5 .อรูปกัมมัฏฐาน 4 6 .อาหารปฏิกูลลาสัญญา 1 7 .จตุธาตุววัตฐาน 1 รวมกันเป็นกัมมัฏฐาน 40 ซึ่งรายละเอียดเนื้อหาของคัมภีร์กัมมัฏฐานล้านนาจะอธิบายได้อย่างละเอียดชัดเจนบ้างเป็นบางฉบับซึ่งบางพับสาก็ไม่มีการกล่าวครบทั้ง 40 หากจะกล่าวเพียงกัมมัฏฐานที่สำคัญจะปรากกฏมากที่สุดคือการเจริญอนุสติ 10 จะปรากฏทุกฉบับของกัมมัฏฐานล้านนาส่วนที่ไม่มักปรากฏคือการสอนทำกสิณซึ่งไม่อาจแน่ใจว่าในยุคสมัยนั้นไม่นิยมหรือว่าเหตุใดก็ตามซึ่งมีการกล่าวชัดเจนในวิปัสสนากัมมัฏฐานหลวงฉบับวัดประดูป่าหน้าลานที่ 40 ถอดเนื้อความเป็นภาษาไทยได้ดังต่อไปนี้"ด้วยสมถะกัมมัฏฐาน 10 อย่างคือกสิณกัมมัฏฐาน 10 ดวงนั้นยากดังนั้นผู้ปฏิบัติก็ไม่ใคร่ที่จะนำไปปฏิบัติตามดังนั้นผู้ข้า(ผู้แต่ง)จะไม่ขอกล่าวการปฏิบัติเรื่องกสิณ 10 แต่อย่างใดแต่จะอธิบายการเจริญอสุภกัมมัฏฐาน..."วิปัสสนากัมมัฏฐานคัมภีร์กัมมัฏฐานล้านนาได้กล่าวถึงวิปัสสนาได้อย่างชัดเจนเช่นกันแต่ไม่เป็นที่กล่าวถึงมากนักจะสังเกตจากการตั้งชื่อพับสามีเฉพาะเจาะจงบ้างเช่นพับสาสมถ

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
วัตถุสำหรับเพ่งเพื่อจูงจิตให้เป็นสมาธิกภูตกสิณ 4 กสิณคือมหาภูตรูป 1 ปฐวีกสิณกสิณคือดินกสิณที่ใช้ดินเป็นอารมณ์ 2 อาโปกสิณกสิณคือน้ำ 3 เตโชกสิณกสิณคือไฟ 4 วาโยกสิณกสิณคือลมขวรรณกสิณ 4 กสิณคือสี 5 นีลกสิณกสิณคือสีเขียว 6 ปีตกสิณกสิณคือสีเหลือง 7 โลหิตกสิณกสิณคือสีแดง 8 โอทาตกสิณกสิณคือสีขาว 9 อาโลกกสิณกสิณ 19 พระพรหมโมลีวิลาศญาณวโรวิมุตติรัต	สมาธิแน่วแน่แนบสนิทเมื่อจิตเข้าถึงสมาธิขั้นอัปปนาสมาธิจิตก็จะระงับนิวรณ์นั้นให้สงบลงได้และพิจารณาเห็นความเกิดดับของอารมณ์นั้นเป็นไตรลักษณ์จนเกิดปัญญาเห็นแจ้ง 123 Journal of MCU Buddhist Review Vol 4 No 1 January June 2020 ในการเจริญกรรมฐานมีวิธีกระทำได้ถึง 40 วิธีได้แก่กสิณ 10 อสุภะ 10 อนุสติ 10 พรหมวิหาร 4 อาหาเรปฏิกูลสัญญา 1 จตุธาตุววัฏฐาน 1 และอรูป 4 การเจริญกรรมฐานรายละเอียดดังนี้ 1 กสิณเป็นวิธีการเจริญกรรมฐานด้วยการใช้วัตถุสำหรับเพ่งเพื่อจูงจิตให้เป็นสมาธิมี 10 อย่างได้แก่ปฐวีกสิณกสิณคือดินอาโปกสิณกสิณคือน้ำเตโชกสิณกสิณคือไฟวาโยกสิณกสิณคือลมนีลกสิณกสิณคือสีเขียวปีตกสิณกสิณคือสีเหลืองโลหิตกสิณกสิณคือสีแดงโอทาตกสิณกสิณคือสีขาวอาโลกกสิณกสิณคือแสงสว่างและอากาสกสิณกสิณคืออากาศกสิณเหล่านี้เป็นอุปกรณ์เพื่อใช้ในการฝึกกรรมฐานโดยใช้ธาตุ 4 เป็นอารมณ์เมื่อพิจารณาธาตุ 4 กสิณไปเรื่อยๆจิตของผู้ปฏิบัติก็จะสงบไม่ฟุ้งซ่านจิตเป็นสมาธิสามารถข่มนิวรณ์เมื่อจิตสงบเป็นสมาธิเข้าถึงขั้นสำเร็จอัปปนาสมาธิจิตก็เข้าสู่รูปาวจรฌานได้ในที่สุด 2 อสุภะเป็นวิธีการเจริญกรรมฐานด้วยการพิจารณาซากศพในสภาพต่างๆเป็นอารมณ์กรรมฐานมี 10 อย่างได้แก่ซากศพที่เน่าพอง
ส่วนใหญ่ปกคลุมด้วยผ้าสีเขียวจึงมากกว่าดังนั้นจึงเรียกว่าวินีลกะแปลว่าสีเขียว 3 วิปุพพกะเป็นซากศพที่มีน้ำเหลืองไหลอยู่เป็นปกติ 4 วิฉิททกะคือซากศพที่มีร่างกายขาดเป็นสองท่อนในท่ามกลางมีกายขาดออกจากกัน 5 วิกขายิตกอสุภเป็นร่างกายของซากศพที่ถูกสัตว์ยื้อแย่งกัดกิน 6 วิขิตตกะเป็นซากศพที่ถูกทอดทิ้งไว้จนส่วนต่างๆกระจัดกระจาย 7 หตวิกขิตตกะคือซากศพที่ถูกสับฟันเป็น	งามกรรมฐานคู่ปรับสำหรับแก้คืออสุภะและกายคตาสติการปรับเปลี่ยนจริตนี้ด้วยหลักปฏิบัติวิปัสสนาพิจารณาอสุภกรรมฐานนำมาแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการศึกษาจริตในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานก็เพื่อนำเอาหลักของการปฏิบัติธรรมไปใช้กับการพัฒนาปัญญาของมนุษย์ตามแนวทางที่ถูกต้องกับความสัมพันธ์ของราคจริตในการปฏิบัติธรรมสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาปัญญาของแต่ละบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติธรรมให้มีศักยภาพยิ่งๆขึ้นไปอันเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่ปฏิบัติธรรมเป็นการพัฒนาจิตใจของตนเองให้เหมาะสมและเป็นแนวทางในการปฏิบัติธรรมต่อไป 1 .บทนาอสุภกรรมฐานมี 10 อย่างด้วยกันได้แก่อุทธุมาตกอสุภคือซากศพของคนและสัตว์ที่ตายไปแล้ววินีลกอสุภคือซากศพที่มีสีเขียวสีแดงสีขาวคละปนระคนกันวิปุพพกอสุภคือซากศพที่มีน้ำเหลืองไหลอยู่เป็นปกติวิฉิททกอสุภคือซากศพที่ขาดเป็นสองท่อนในท่ามกลางมีกายขาดออกจากกันวิกขายิตกอสุภคือซากศพที่ถูกสัตว์ยื้อแย่งกัดกินวิกขิตตกอสุภคือซากศพที่ถูกทอดทิ้งไว้จนส่วนต่างๆกระจัดกระจายออกไปคนละทางหตวิกขิตตกอสุภคือซากศพที่ถูกสับฟันเป็นท่อนน้อยท่อนใหญ่โลหิตกอสุภคือซากศพที่มีเลือดไหลออกเป็นปกติปุฬุวกอสุภคือซากศพที่เต็มไปด้วยตัวหนอนคลานกินกันอยู่และอัฏฐิกอสุภคือซากศพที่มีแต่กระดูกหลักปฏิบัติอสุภกรรมฐานก็เพื่อฝึกฝนอบรมพัฒนาจิตใจให้สงบเกิดสมาธิและเกิดสติปัญญา
อันประเสริฐหลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักในใจเพื่อกำกับความประพฤติจึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจดและปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงโดยไม่มีเงื่อนไขประกอบด้วย 4 ประการได้แก่ 1 เมตตาความรักปรารถนาดีประสงค์คนอื่นมีความสุขมีจิตอันแผ่เมตตาจิตและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วไปโดยไม่มีประมาณ 2 กรุณาความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์เพื่อปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์เสมอกัน 3 มุทิตาความยินดีเมื่อผู้อื่น	จะต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ไม่ปล่อยปละละเลยพิทูรมลิวัลย์ 2528 11 ความหมายของพรหมวิหาร 4 พรหมวิหาร 4 หมายถึงธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐธรรมประจำใจอันประเสริฐหลักความประพฤติอันประเสริฐบริสุทธิ์ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักและกำกับความชอบประพฤติจึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตอย่างหมดจดและปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยพระราชวรมุนีประยุทธ์ปยุตโต 2528 148149 พรหมวิหารวิหารแปลว่าที่อยู่พรหมแปลว่าประเสริฐคำว่าพรหมวิหารหมายความว่าเอาใจจับอยู่ในอารมณ์แห่งความประเสริฐหรือเอาใจไปขังไว้ในความดีที่สุดซึ่งมีคุณธรรม 4 ประการคือเมตตากรุณามุทิตาอุเบกขาโดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆกิตต์นิรันต์พานิช 25254 6061 พรหมวิหารความหมายคุณสมบัติประจำใจสำหรับผู้ใหญ่ 42 Journal of Roi Kaensarn Academi Vol 1 No 2 July December 2016 โดยมุ่งธรรมสูงส่งดุจพรหมกรมการศาสนา 2538 21 พรหมวิหารหมายถึงธรรมเครื่องเป็นอยู่ของผู้เป็นใหญ่ผู้ประเสริฐผู้เป็นครูกระทรวงศึกษาธิการ 2548 32 องค์ประกอบของพรหมวิหาร 4 พรหมวิหาร 4 คือเมตตากรุณามุทิตาอุเบกขาพรหมวิหารคือธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐเป็นธรรมประจำใจและปฏิบัติตนต่อเพื่อนมนุษย์โดยชอบ 1 เมตตาความรักปรารถนาดีอยากให้เขามีสุขมีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า 2 กรุณาความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ 3 มุทิตาความยินดีในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุขมีจิตผ่องใสบันเทิงกอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุขพลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุขเจริญงอกงามยิ่งขึ้น 4 อุเบกขาความวางใจเป็นกลาง

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
17 งามยิ่งขึ้นไป 4 อุเบกขาความวางใจเป็นกลางคือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราชั่งไม่เอนเอียงด้วยรักและชังพิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้วอันควรได้รับผลดีหรือชั่วสมควรแก่เหตุอันตนประกอบพร้อมที่จะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรมรวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดูในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำเพราะผู้นั้นรับผิดชอบตนได้ดีแล้วเขาสมควรรับผิดชอบตนเองหรือเขาควรได้รับผลอันสมกับความรับผิดชอบของตน 5 อา	ผ่องใสบันเทิงกอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุขพลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุขเจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป 4 อุเบกขาความวางใจเป็นกลางอันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมดามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญาคือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราชั่งไม่เอนเอียงด้วยรักและชังพิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้วอันควรได้รับผลดีหรือชั่วสมควรแก่เหตุอันตนประกอบพร้อมที่จะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรมรวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดูในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำเพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้วเขาสมควรรับผิดชอบตนเองหรือเขาควรได้รับผลอันสมกับความรับผิดชอบของตน Vol16 No1 July December 2018 Mahamakut Graduate School Journal 235 นอกจากนี้พระพรหมคุณาภรณ์ปอปยุตฺโตยังได้ขยายความเพิ่มเติมของพรหมวิหาร 4 หมายถึงธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหมหรือของท่านผู้เป็นใหญ่ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐธรรมประจำใจอันประเสริฐหลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์เป็นหลักธรรมสำหรับทุกคนที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติที่จะแสดงออกหรือปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างถูกต้องโดยสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เขาประสบจึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจดและปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบหลักธรรมนี้ได้แก่ 1 เมตตาความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุขมีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้าโดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆไปที่ไหนๆก็มีแต่คนเอ็นดูรักใคร่อยากใกล้ชิดด้วยเหตุนี้เมตตาจึงเป็นหลักธรรมพื้นฐานของใจในขั้นแรกในการสร้างความสัมพันธ์
รุปปกัมมัฏฐาน 4 อย่าง 28 หรืออรูปกัมมัฏฐาน 4 ฌานมีอรูปธรรมเป็นอารมณ์คืออรูปฌานภพของสัตว์ผู้เข้าถึงอรูปฌานภพของอรูปพรหมประกอบด้วย 1 อากาสานัญจายตนะฌานอันกำหนดอากาศคือช่องว่างหาที่สุดมิได้เป็นอารมณ์หรือภพของผู้เข้าถึงฌานนี้มีอากาสบัญญัติเป็นอารมณ์ 2 วิญญาณัญจายตนะฌานอันกำหนดวิญญาณหาที่สุดมิได้เป็นอารมณ์หรือภพของผู้เข้าถึงฌานนี้มีจิตเป็นอารมณ์ 3 อากิญจัญญายตนะฌานอันกำหนดภาวะที่ไม่มีอะไรๆเป็นอารมณ์หรือภพ	เป็นหนึ่งเดียว 2 ทุติยฌานจัดเป็นฌานที่ 2 จะมีองค์ประกอบ 3 อย่างคือปีติความอิ่มใจสุขความสุขกายสุขใจและเอกัคคตาความมีอารมณ์เป็นหนึ่งเดียว 3 ตติยฌานจัดเป็นฌานที่ 3 จะมีองค์ประกอบ 2 อย่างคือสุขความสุขกายสุขใจและเอกัคคตาความมีอารมณ์เป็นหนึ่งเดียว 4 จตุตถฌานจัดเป็นฌานที่ 4 จะมีองค์ประกอบ 2 อย่างคืออุเบกขาการวางเฉยจิตแน่วแน่ไม่ยินดียินร้ายเมื่อมีอารมณ์มากระทบกับจิตและเอกัคคตาความมีอารมณ์เป็นหนึ่งเดียว 17 วิอไทยหน้า 266 วิอบาลีหน้า 159 18 วิอไทยหน้า 266 วิอบาลีหน้า 159 322 บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ปีที่ 7 ฉบับ 3 กันยายนธันวาคม 2562 22 อรูปฌาน 4 หมายถึงภาวะที่จิตเพ่งในอรูปธรรมเป็นอารมณ์ภพของสัตว์ที่เข้าถึงอรูปฌานหรือภพของอรูปพรหมมี 4 คือ 1 อากาสานัญจายตนะได้แก่ฌานที่กาหนดอากาศหมายถึงช่องว่างหาที่สุดมิได้เป็นอารมณ์หรือภพของผู้เข้าฌานไม่มีรูปอรูปฌาน 2 วิญญาณัญจายตนะได้แก่ฌานที่กาหนดวิญญาณอันหาที่สุดมิได้เป็นอารมณ์หรือภพของผู้เข้าถึงอรูปฌาน 3 อากิญจัญญายตนะได้แก่ฌานที่กาหนดภาวะที่ไม่มีอะไรๆเป็นอารมณ์หรือภพของผู้เข้าถึงอรูปฌาน 4 เนวะสัญญานาสัญญายตนะได้แก่ฌานที่เลิกกาหนดสิ่งใดๆโดยประการทั้งปวงเข้าถึงภาวะมีสัญญาก็ไม่ใช่ไม่มีสัญญาก็ไม่ใช่ 3 ฌาน 5 ในคัมภีร์ฝ่ายอภิธรรมเฉพาะอย่างยิ่งยุคหลังรุ่นอรรถกถาฎีกานิยมแบ่งรูปฌานเป็น 5 ขั้นเรียกว่าฌานปัญจนัยได้แก่ 1 ปฐมฌานมีองค์ 5 คือวิตกวิจารปีติสุขเอกัคคตา 2 ทุติยฌานมีองค์ 4 คือวิจาร
บัญญัติอารมณ์กัมมัฏฐานมีกสิณบัญญัติทาง 28 สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ปอปยุตฺโตพจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรมหน้า 157 29 สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ปอปยุตฺโตพจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรมหน้า 277 30 องฺปญฺจกไทย 22 6 110 31 สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ปอปยุตฺโตพจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรมหน้า 277 32 ขุอุอไทย 44 689	ปีที่๗ฉบับที่๓วศินอินทสระประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในประเทศอินเดียและประเทศไทยพิมพ์ครั้งที่๒กรุงเทพมหานครโรงพิมพ์เจริญกิจ๒๕๓๕สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ปอปยุตฺโตพจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรมพิมพ์ครั้งที่๓๘กรุงเทพมหานครสำนักพิมพ์ผลิธัมม์๒๕๕๙สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ปอปยุตฺโตพจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์พิมพ์ครั้งที่๓๐กรุงเทพมหานครสำนักพิมพ์ผลิธัมม์๒๕๕๙พระมหาถนัดอตฺถจารีดรบทบาทพระธรรมทูตไทยในต่างแดนออนไลน์แหล่งที่มา https www ebooksinth ๑๗พฤศจิกายน๒๕๖๓สถานทูตไทยในประเทศสิงคโปร์วัดอานันทเมตยารามสิงคโปร์ประกอบพิธีเริ่มการก่อสร้างอาคารหลังใหม่ออนไลน์แหล่งที่มา https wwwthaiembassysg activities ๑๓ตุลาคม๒๕๖๓สำนักงานกำกับดูแลพระธรรมทูตไปต่างประเทศพระธรรมทูตบรรยายพระพุทธศาสนาในโรงเรียนสวีเดนออนไลน์แหล่งที่มา https wwwobhikcom content 11325 ๑๗พฤศจิกายน๒๕๖๓สำนักงานกำกับดูแลพระธรรมทูตไปต่างประเทศเอกอัครราชทูตไทยกรุงวอชิงตันนำนักเรียนอเมริกันศึกษาพระพุทธศาสนาณ

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
จโยปวิจโยธมฺมวิจโยสลฺลกฺขณาอุปลกฺขณาปจฺจุปลกฺขณาปณฺฑิจฺจํโกสลฺลํเนปุญฺญเวภพฺยาจินฺตาอุปปริกฺขาภูรีเมธาปริณายิกาวิปสฺสนาสมฺปชญฺญปญฺญาปญฺญินฺทฺริยปญฺญาพลปญฺญาสตฺถปญฺญาปาสาโทปญฺญาอาโลโกปญฺญาโอภาโสปญฺญาปชฺโชโตปญฺญารตนํอโมโหธมฺมวิจโยสมฺมาทิฏฺฐาอยํตสฺมึสมเยวิปสฺสนาโหติ 46 แปลาวิปัสสนาที่เกิดขึ้นนั้นคืออะไรได้แก่ปัญญากิริยาที่รู้ชัดความวิจัยความเลือกสรรความวิจัยธรรมความกำหนดหมายความเข้าไปกำหนดความเข้าไปกำหนดเฉพาะภาวะที่รู้ภาวะที่ฉลาดภาวะที่รู้ละเอียดความรู้อย่างแจ่มแจ้งความ	นุปสฺสนตฺถายวยานุปสฺสนตฺถายวิปริณามานุปสฺสนตฺถายอนิมิตฺตานุปสฺสนตฺถายอปฺปณิหิตานุปสฺสนตฺถายสุญฺญตานุปสฺสนตฺถายอธิปญฺญธมฺมานุปสฺ๕จฺ๕๑๕๖กจฺ๖๒๒๗กจฺ๒๓๗๘วิภาวินีบาลีหน้า๒๖๗๙พระธรรมวโรดมบุญมาคุณสมฺปนฺโนปธ๙อภิธัมมัตถวิภาวินีแปลพิมพ์ครั้งที่๑มปท๒๕๕หน้า๑๘๑วิภาวินีบาลีหน้า๑๗๑๑๑พระธรรมวโรดมบุญมาคุณสมฺปนฺโนปธ๙อภิธัมมัตถวิภาวินีแปลอ้างแล้วหน้า๙๘๑๒สนตฺถายยถาภูตญาณทสฺสนตฺถายอาทีนวานุปสฺสนตฺถายปฏิสงฺขานุปสฺสนตฺถายอาวชฺชนกิริยาพฺยากตาวิญฺญาณจริยาปฏิสงฺขานุปสฺสนาญาณจริยาวิวฏฺฏนานุปสฺสนาญาณจริยาแปลความว่าวิปัสสนาคือปัญญาที่หยั่งรู้สภาวะปรากฏการณ์ของสภาวธรรมอารมณ์ภายในกายใจหรือรูปกับนามตามความเป็นจริงว่าสภาวธรรมทั้งหลายไม่เที่ยงเป็นทุกข์เป็นอนัตตาไม่ใช่สัตว์ไม่ใช่บุคคลตัวตนมี๙ประการคือวิปัสสนาญาณ๙ได้แก่อุทยัพพยานุปัสสนาญาณภังคานุปัสสนาญาณภยานุปัสสนาญาณอาทีนวานุปัสสนาญาณนิพพิทานุปัสสนาญาณมุญจิตุกัมยตาญาณปฏิสังขานุปัสสนาญาณสังขารุเปกขาญาณสัจจานุโลมิกญาณหรืออนุโลมญาณ๑๒ในคัมภีร์พระอภิธัมมสังคณีได้ให้ความหมายไว้ว่ากตมาตสฺมึสมเยวิปสฺสนาโหติยาตสฺมึสมเยปญฺญาปชานานาวิจโยปวิจโยธมฺมวิจโยสลฺลกฺขณาอุปลกฺขณาปจฺจุปลกฺขณาปณฺฑิจฺจํโกสลฺลเนปุญฺญเวภพฺยาจินฺตาอุปปริกฺขาภูรีเมธาปริณายิกาวิปสฺสนาสมฺปชญฺญปโตโทปญฺญาปญฺญินฺทฺริยปญฺญาพลปญฺญาสตฺถปญฺญาปาสาโทปญฺญาอาโลโกปญฺญาโอภาโสปญฺญาปชฺโชโตปญฺญารตนอโมโหธมฺมวิจโยสมฺมาทิฏฺฐาอยํตสฺมึสมเยวิปสฺสนาโหติฯ๑๓แปลความว่าปัญญากิริยาที่รู้ชัดความวิจัยความเลือกสรรความวิจัยธรรมความกาหน
คิดความใคร่ครวญปัญญาเหมือนแผ่นดินปัญญาเครื่องทำลายกิเลสปัญญาเครื่องนำทางความเห็นแจ้งความรู้ดีปัญญาเหมือนรัตนะความไม่หลงงมงายความเลือกเฟ้นธรรมสัมมาทิฏฐิในสมัยนั้นนี้ชื่อว่าวิปัสสนาที่เกิดขึ้นในสมัยนั้น 47 พระพุทธองค์ตรัสสอนภิกษุผู้มุ่งมั่นนี้ด้วยคำสอนชั้นสูงสำหรับผู้เชี่ยวชาญในการปฏิบัติธรรมมรรคาที่ท่านดำเนินอยู่นี้ถูกตรงแล้วและย่อมนำท่านไปสู่สถานที่ที่ปลอดจากภัยเป็นอิสระจากความกลัวใดๆอันเป็นจุดหมายของท่านมรรคาที่กล่าวถึงนี้หมายถึง	ที่รู้ชัดความวิจัยความเลือกสรรความวิจัยธรรมความกาหนดหมายความเข้าไปกาหนดความเข้าไปกาหนดเฉพาะภาวะที่รู้ภาวะที่ฉลาดภาวะที่รู้ละเอียดความรู้อย่างแจ่มแจ้งความคันคิดความใคร่ครวญปัญญาเหมือนแผ่นดินปัญญาเครื่องทาลายกิเลสปัญญาเครื่องนาทางความเห็นแจ้งความรู้ดีปัญญาเหมือนรัตนะความไม่หลงงมงายความเลือกเฟ้นธรรมสัมมาทิฏฐิในสมัยนั้นนี้ชื่อว่าวิปัสสนาที่เกิดขึ้นในสมัยนั้นในพระไตรปิฎกจะให้ความหมายของคาว่าวิปัสสนาไว้หลายนัยก็ตามแต่ผู้ปฏิบัติก็ต้องผ่านกระบวนการฝึกวิปัสสนากัมมัฏฐานตามหลักสติปัฏฐานซึ่งเป็นพระสูตรที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในพระไตรปิฎกจึงจะสามารถพัฒนาวิปัสสนาปัญญาให้เกิดขึ้นได้หลักการฝึกเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐานนั้นแม้ผู้เข้าฝึกจะมีสมาธิในระดับใดก็ตามก็สามารถนามาเป็นเครื่องมือในการเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐานได้แม้แต่จิตที่สงบชั่วขณะขณิกสมาธิก็สามารถนามาเป็นพื้นฐานในการเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐานได้ดังที่ท่านกล่าวไว้ในวิสุทธิมรรคว่าปราศจากขณิกสมาธิเสียแล้ววิปัสสนาย่อมมีไม่ได้วิสุทธิฎีกา 1 15 21 เพราะพระพุทธศาสนาถือว่าการฝึกฝนอบรมจิตให้เกิดปัญญาตามกระบวนการวิปัสสนากัมมัฏฐานถึงขนาดทาลายกิเลสได้เป็นสิ่งที่สาคัญที่สุดเพราะการฝึกฝนอบรมจิตนี้ย่อมจะทาให้ความไม่รู้อวิชชาหายไปเปรียบเหมือนแสงสว่างทาให้ความมืดหายไปด้วยจิตของปุถุชนโดยปกติหนาแน่นไปด้วยกิเลสเมื่อได้รับการชาระโดยกระบวนการวิปัสสนากัมมัฏฐานแล้วสภาพจิตก็จะบางเบาจากกิเลสเปลี่ยนไปในทางที่ดีจากสภาพจิตของปุถุชนธรรมดากลายเป็นกัลยาณปุถุชนจนเป็นพระอริยบุคคลชั้นพระอรหันต์ซึ่งเป็นชีวิตในอุดมคติของพระพุทธศาสนาปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กรกฎาคมธันวาคม 2558
ธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว 3 สร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น 4 สร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหายภิญโญภาพไพบูลย์เจริญเต็มที่แห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว 54 3 อิทธิบาทคุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ 4 ประการภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ 1 เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิปธานสังขารได้แก่สมาธิที่เกิดจากฉันทะและความเพียรสร้างสรรค์ 2 เจริญอิทธิ	จากจิตตะและความเพียรสร้างสรรค์) 4)เจริญอิทธิบาทคือวิมังสาสมาธิปธานสังขาร(สมาธิที่เกิดจากวิมังสาและความเพียรสร้างสรรค์)วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (เมษายน--มิถุนายน 2567) Academic Graduate Journal Vol . 2 No . 2 (April -- June 2024) 20 (ที.ม.(ไทย) 10 / 287 / 218 .)โดยเนื้อความในชนวสภสูตรดังที่ได้กล่าวมานี้แสดงถึงอานิสงส์ของการเจริญอิทธิบาทธรรมเพื่อเพิ่มพูนความสำเร็จเพื่อเพิ่มพูนความชำนาญซึ่งก่อให้เกิดความสำเร็จตลอดทั้งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามสมประสงค์ในพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกล่าวถึงการเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขารดังนี้ภิกษุเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขารเป็นอย่างไรถ้าภิกษุทำฉันทะให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิได้เอกัคคตาจิตนี้เรียกว่าฉันทสมาธิภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียงประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อยังกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหายภิยโยภาพไพบูลย์เจริญเต็มที่แห่งกุศลธรรมที่เกิดแล้วธรรมเหล่านี้เรียกว่าปธานสังขารประมวลย่อฉันทสมาธิและปธานสังขารเข้าเป็นอย่างเดียวกันจึงนับได้ว่าฉันทสมาธิและปธานสังขารด้วยประการฉะนี้(อภิ

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
28 บาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิปธานสังขารสมาธิที่เกิดจากวิริยะและความเพียรสร้างสรรค์ 3 เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิปธานสังขารสมาธิที่เกิดจากจิตตะและความเพียรสร้างสรรค์ 4 เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิปธานสังขารสมาธิที่เกิดจากวิมังสาและความเพียรสร้างสรรค์ 55 4 อินทรีย์ 556 หมายถึงธรรมที่เป็นใหญ่ในกิจของตนที่เรียกว่าอินทรีย์เพราะความหมายว่าเป็นใหญ่ในการกระทำหน้าที่แต่ละอย่างๆของตนคือเป็นเจ้าการใน	ผลการพัฒนาโดยคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาและการคิดของเด็กแต่ละวัย 4)ในการจัดทำหลักสูตรที่สนับสนุนการพัฒนาจะต้องมีการจัดลำดับเนื้อหาในหลักสูตรให้ตอบสนองต่อพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กในแต่ละช่วงวัย บทความวิจัยวารสารบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม--มิถุนายน 2567)~ 7 ~หลักอิทธิบาท 4 ในพระพุทธศาสนานั้นองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงพระธรรมเทศนาถึงอิทธิบาท 4 ประการคือเจริญอิทธิบาทประกอบด้วยฉันทสมาธิปธานสังขารหมายถึงสมาธิที่เกิดจากฉันทะและความเพียรที่มุ่งมั่นเจริญอิทธิบาทประกอบด้วยวิริยสมาธิปธานสังขารหมายถึงสมาธิที่เกิดจากวิริยะและความเพียรสร้างสรรค์เจริญอิทธิบาทประกอบด้วยจิตตสมาธิปธานสังขารหมายถึงสมาธิที่เกิดจากจิตตะและความเพียรสร้างสรรค์เจริญอิทธิบาทประกอบด้วยวิมังสาสมาธิปธานสังขารหมายถึงสมาธิที่เกิดจากวิมังสาและความเพียรสร้างสรรค์เพราะฉะนั้นอิทธิบาท 4 มีองค์ประกอบดังนี้ฉันทะหมายถึงสร้างความพอใจในกุศลคือความประสงค์จะทำยิ่งขึ้นความพึงพอใจความใคร่เพื่อจะทำความฉลาดความพอใจในธรรมฉันทสมาธิหมายถึงสมาธิที่เกิดจากฉันทะวิริยะหมายถึงการปรารภความเพียรทางใจสัมมาวายามะจิตตะหมายถึงมโนมานัสมโนวิญญาณธาตุที่สมกันและปธานสังขารหมายถึงความเพียรที่มุ่งมั่น(ปธาน)ปรารภความเพียรประคองจิตความขะมักเขม้นความบากบั่นความตั้งหน้าความพยายามความอุตสาหะความทนทานความเข้มแข็งความก้าวไปอย่างไม่ท้อถอยความไม่ทอดทิ้งธุระความประคับประคองธุระ
การครอบงำเสียซึ่งความไร้ศรัทธาความเกียจคร้านความประมาทความฟุ้งซ่านและความหลงตามลำดับประกอบด้วย 5 พละ 557 หมายถึงธรรมอันเป็นกำลังที่เรียกว่าพละเพราะความหมายว่าเป็นพลังทำให้เกิดความมั่นคงซึ่งความไร้ศรัทธาเป็นต้นแต่ละอย่างจะเข้าครอบงำไม่ได้ประกอบด้วย 1 สัทธาคือความเชื่อ 2 วิริยะคือความเพียร 3 สติคือความระลึกได้ 4 สมาธิคือความตั้งจิตมั่น 5 ปัญญาคือความรู้ทั่วชัด 6 โพชฌงค์ 758 หมายถึงธรรมที่เป็นองค์แห่งการตรัสรู้ประกอบด้วยภิกษุในพระ	ปัญญาคือความรู้ชัดในธรรม 5 อย่างนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอินทรีย์ 5 คือธรรมที่เป็นใหญ่ในกิจของตน 3 สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส 2540 145 ที่เรียกว่าอินทรีย์เพราะมีความหมายว่าเป็นใหญ่ในการกระทำหน้าที่แต่ละอย่างๆของตนคือเป็นเจ้าการในการครอบงำเสียซึ่งความไร้ศรัทธาความเกียจคร้านความประมาทความฟุ้งซ่านและความหลงตามลำดับที่เรียกว่าพละเพราะมีความหมายว่าเป็นพลังทำให้เกิดความมั่นคงซึ่งความไร้ศรัทธาเป็นต้นแต่ละอย่างจะเข้าครอบงำไม่ได้พละหมวดนี้เป็นหลักปฏิบัติทางจิตใจเพื่อให้ถึงความหลุดพ้นโดยตรงพละ 5 มีลักษณะสำคัญดังนี้สัทธาพละมีความไม่หวั่นไหวในความไม่มีศรัทธาวิริยะพละมีความไม่หวั่นไหวในความไม่เกียจสติพละมีความไม่หวั่นไหวในความไม่ประมาทสมาธิพละมีความไม่หวั่นไหวไปเพราะความฟุ้งซ่านปัญญาพละมีความไม่หวั่นไหวไปในความไม่รู้พละ 5 และอินทรีย์ 5 เหมือนกันโดยองค์ธรรมเพียงแต่อธิบายคนละนัยคือความเป็นใหญ่และความไม่หวั่นไหวเปรียบเหมือนแม่น้ำมีเกาะอยู่ตรงกลางพึงทราบว่าแม่น้ำสองสายที่แบ่งโดยเกาะตรงกลางก็เป็นสายน้ำเดียวกันและก็ย่อมบรรจบกันดังเช่นอินทรีย์ 5 และพละ 5 170 Journal of Roi Kaensarn Academi Vol 5 No 2 July December 2020 ประการที่สำคัญที่ลืมไม่ได้คืออินทรีย์ 5 และพละ 5 ก็คือการอบรมเจริญปัญญาเพื่อบรรลุมรรคผลในขณะที่อบรมสติปัฏฐานก็ชื่อว่าอบรมอินทรีย์ 5 และพละ 5 ด้วยคำจำกัดความหรือนิยามต่างๆพละหรือพละ 5 คือกำลังห้าประการได้แก่ 1 ศรัทธาพละความเชื่อกำลังการควบคุมความสงสัยความวิตก 2 วิริยะพละ
ธรรมวินัยนี้ 1 เจริญสติสัมโพชฌงค์ธรรมเป็นองค์แห่งการตรัสรู้คือความระลึกได้ที่อาศัยวิเวกอาศัยวิราคะอาศัยนิโรธน้อมไปในโวสสัคคะ 2 เจริญธัมมวิจยสัมโพชฌงค์ธรรมเป็นองค์แห่งการตรัสรู้คือความเฟ้นธรรม 3 เจริญวิริยสัมโพชฌงค์ธรรมเป็นองค์แห่งการตรัสรู้คือความเพียร 4 เจริญปีติสัมโพชฌงค์ธรรมเป็นองค์แห่งการตรัสรู้คือความอิ่มใจ 5 เจริญปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ธรรมเป็นองค์แห่งการตรัสรู้คือความสงบกายสงบใจ 6 เจริญสมาธิสัมโพชฌงค์ธรรมเป็นองค์แห่ง	สักแต่ว่าอายตนะเป็นที่ต่อของชีวิตคือระหว่างรูปกับรูปหรือระหว่างรูปกับนามให้ติดต่อกันเกิดความรู้ทางใจขึ้นได้และเป็นที่ไหลมาของบุญและบาปไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขาเป็นเพียงปรมัตถธรรมคือขันธ์อายตนะธาตุสัจจะเท่านั้นทีปาไทย 11 304305 255 โพชฌงค์ 7 เป็นสภาพที่ทาให้รู้อารมณ์ได้ด้วยการเจริญสติปัฏฐาน 4 บุคคลไม่อาจบรรลุธรรมได้โดยการนั่งหลับตาโดยคิดว่าหรือการอ่านพระไตรปิฎกหรือปรารถนาเองว่าสภาวธรรมจะปรากฏขึ้นเองในใจแท้จริงแล้วมีเงื่อนไขสาคัญๆที่เป็นรากฐานของการบรรลุธรรมปัจจัยเหล่านี้มีชื่อในภาษาวารสารมจรเลยปริทัศน์ journal of mcu loei review ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคมสิงหาคม 2564 Vol 2 NO 2 May August 2021 147 บาลีว่าโพชฌงค์เป็นธรรมที่เป็นองค์แห่งการตรัสรู้อริยสัจ 4 ได้แก่ทุกข์สมุทัยนิโรธและมรรคชินโอสถห้สบาเรอ 2539 109 โพชฌงค์องค์แห่งธรรมเป็นเครื่องตรัสรู้มี 7 คือ 1 สติสัมโพชฌงค์ธรรมที่เป็นองค์แห่งการตรัสรู้คือความระลึกได้ 2 ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์ธรรมที่เป็นองค์แห่งการตรัสรู้คือการเฟ้นธรรม 3 วิริยสัมโพชฌงค์ธรรมที่เป็นองค์แห่งการตรัสรู้คือความเพียร 4 ปีติสัมโพชฌงค์ธรรมที่เป็นองค์แห่งการตรัสรู้คือความอิ่มใจ 5 ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ธรรมที่เป็นองค์แห่งการตรัสรู้คือความสงบกายใจ 6 สมาธิสัมโพชฌงค์ธรรมที่เป็นองค์แห่งการตรัสรู้คือความตั้งจิตมั่น 7 อุเบกขาสัมโพชฌงค์ธรรมที่เป็นองค์แห่งการตรัสรู้คือความวางใจเป็นกลางทีมไทย 10 385 321 อริยสัจ 4 คือความจริงแท้ตามธรรมชาติที่ทาให้ผู้เข้าแล้วถึงกลาย

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ของชนเหล่านั้นพึงมีผลมากมีอานิสงส์มากภิกษุนั้นพึงทำศีลให้บริบูรณ์หมั่นประกอบธรรมเครื่องสงบใจภายในตนไม่เหินห่างจากฌานประกอบด้วยวิปัสสนาเพิ่มพูนเรือนว่าง 61 อภิวิไทย 35 206 174 62 มมูไทย 12 6569 5761 63 วิปัสสนาหมายถึงอนุปัสสนา 7 ประการคือ 1 อนิจจานุปัสสนาพิจารณาเห็นความไม่เที่ยง 2 ทุกขานุปัสสนาพิจารณาเห็นรูปนามโดยความเป็นทุกข์ 3 อนัตตานุปัสสนาพิจารณาเห็นรูปนามโดยความไม่มีตัวตน 4 นิพพิทานุปัสสนาพิจารณาเห็นรูปนามโดยความน่าเบื่อ	เฟ้นมีอันแตกกระจัดกระจายไปเป็นธรรมดาวิญญาณของเราอาศัยและเนื่องอยู่ในกายนี้พระไตรปิฎกภาษาไทย 9 234 7778 ข้อความที่ยกมานี้คำว่าน้อมจิตไปเพื่อญาณทัสสนะเป็นคำที่ชวนให้สงสัยว่าอะไรคือการเห็นด้วยปัญญาซึ่งอรรถกถาได้อธิบายความว่าคือความรู้และความเห็นตรงตามเป็นจริง 103 Journal of MCU Philosophy Review Vol 2 No 1 January June 2019 อาจเรียกว่ามรรคญาณผลญาณสัพพัญญุตญาณปัจจเวกขณญาณหรือวิปัสสนาญาณพระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาภาษาไทย 234 198 ในอากังเขยสูตรพระพุทธองค์ตรัสถึงแนวทางการตั้งความหวังในทางธรรม 16 ระดับโดยเริ่มจากวิปัสสนาก่อนทรงใช้คำว่าวิปัสสนาซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความมีศีลที่บริบูรณ์และเจริญฌานอยู่อาศัยเรือนว่างดังข้อความว่าภิกษุนั้นพึงทำศีลให้บริบูรณ์หมั่นประกอบธรรมเครื่องสงบใจภายในตนไม่เหินห่างจากฌานประกอบด้วยวิปัสสนาเพิ่มพูนเรือนว่างพระไตรปิฎกภาษาไทย 12 65 57 จากคำที่บอกว่าประกอบด้วยวิปัสสนาเป็นคำที่ต้องอธิบายความเพิ่มเติมเพราะยังไม่ชี้ชัดว่าเป็นอย่างไรอรรถกถาจึงอธิบายความว่าวิปัสสนาหมายถึงอนุปัสสนา 7 ประการคือ 1 อนิจจานุปัสสนาพิจารณาเห็นความไม่เที่ยง 2 ทุกขานุปัสสนาพิจารณาเห็นความเป็นทุกข์ 3 อนัตตานุปัสสนาพิจารณาเห็นความไม่มีตัวตน 4 นิพพิทานุปัสสนาพิจารณาเห็นความน่าเบื่อหน่าย 5 วิราคานุปัสสนาพิจารณาเห็นความคลายกำหนัด 6 นิโรธานุปัสสนาพิจารณาเห็นความดับกิเลส 7 ปฏินิสสัคคานุปัสสนาพิจารณาเห็นความสลัดทิ้งกิเลสพระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาภาษาไทย 1 65 169 ในปังสุโธวกสูตรกล่าวถึงการปฏิบัติอธิจิตแต่ยังไม่ได้บรรลุเกิดธรรมวิตก
สัตว์ธรรมที่มัดใจสัตว์ไว้กับทุกข์มี 10 ประการคือ 1 สักกายทิฏฐิ 2 วิจิกิจฉา 3 สีลัพพตปรามาส 4 กามฉันทะหรือกามราคะ 5 พยาบาทหรือปฏิฆะ 6 รูปราคะ 7 อรูปราคะ 8 มานะ 9 อุทธัจจะ 10 อวิชชา 5 ข้อต้นชื่อโอรัมภาคิยสังโยชน์ 5 ข้อหลังชื่ออุทธัมภาคิยสังโยชน์พระโสดาบันละสังโยชน์ 3 ขอต้นได้พระสกทาคามีทำสังโยชน์ที่ 4 และที่ 5 ให้เบาบางพระอนาคามีละสังโยชน์ 5 ข้อต้นได้หมดพระอรหันต์ละสังโยชน์ได้หมดทั้ง 10 ข้อองฺทสกแปล	มัดสัตว์ไว้กับทุกข์มี 10 อย่างคือโอรัมภาคิยสังโยชน์สังโยชน์เบื E องต่ำ 5 ได้แก่ 1 สักกายทิฏฐิความเห็นว่าเป็นตัวของตน 2 วิจิกิจฉาความลังเลสงสัย 3 สีลัพพตปรามาสความถือมันศีลพรต 4 กามราคะความติดใจในกามคุณ 5 ปฏิฆะความกระทบกระทั่งในใจอุทธัมภาคิยสังโยชน์สังโยชน์เบื E องสูง 5 ได้แก่ 6 รูปราคะความติดใจในรูปธรรมอันประณีต 7 อรูปราคะความติดใจในอรูปธรรม 8 มานะความถือว่าตัวเป็นนันเป็นนี 9 อุจธัจจะความฟุ้งซ่าน 10 อวิชชาความไม่รู้จริงพระโสดาบันละสังโยชน์ 3 ข้อต้นได้พระสกิทาคามีทำสังโยชน์ข้อ 4 และ 5 ให้เบาบางลงด้วยพระอนาคามีละสังโยชน์ 5 ข้อต้นได้หมดพระอรหันต์ละสังโยชน์ทั E ง 10 ข้อในพระอภิธรรมท่านแสดงสังโยชน์อีกหมวดหนึง 1 ราชบัณฑิตยสถานพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพศ 2545 พิมพ์ครั E งที 2 กรุงเทพมหานครบริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์จำกัด 2556 หน้า 1201 2 พระพรหมคุณาภรณ์ปอปยุตฺโตพจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ชำระเพิ E มเติมช่วงที E 1 ยุติพิมพ์ครั E งที 19 กรุงเทพมหานครโรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา 2556 หน้า 418419 คือ 1 กามราคะ 2 ปฏิฆะ 3 มานะ 4 ทิฏฐิความเห็นผิด 5 วิจิกิจฉา 6 สีลัพพตปรามาส 7 ภวราคะความติดใจในภพ 8 อิสสาความริษยา 9 มัจฉริยะความตระหนี 10 อวิชชาพระอริยบุคคลเรืองของกิเลสผูกมัดใจสัตว์หรือสังโยชน์นี E พระคัมภิราญาณอธิปุญโญ 3
เพิ่มพูนเรือนว่าง 14 หากภิกษุพึงหวังว่าเราพึงกำหนดรู้ใจของสัตว์อื่นและบุคคลอื่นคือจิตมีราคะก็รู้ว่าจิตมีราคะหรือจิตปราศจากราคะก็รู้ว่าจิตปราศจากราคะจิตมีโทสะก็รู้ว่าจิตมีโทสะหรือจิตปราศจากโทสะก็รู้ว่าจิตปราศจากโทสะจิตมีโมหะก็รู้ว่าจิตมีโมหะหรือจิตปราศจากโมหะก็รู้ว่าจิตปราศจากโมหะจิตหดหู่ก็รู้ว่าจิตหดหู่หรือจิตฟุ้งซ่านก็รู้ว่าจิตฟุ้งซ่านจิตเป็นมหัคคตะก็รู้ว่าจิต	mind by depending on practicing meditation that knower inside by mind was knower the compassion the promise and even the spirit 4 the Mahsatipattahna IV it was the mind practice instrument continuously 5 the have one s heart on base on mind the consciousness creating on the body with clearly consciousness 6 the mental practice by considering the moral Dhammnupassan in order to observe mind create wisdom and mental power Keywords Mahsatipahna IV Literature Review Wisdom Cittnupassansatipahna Sutta บทนามหาสติปัฏฐาน 4 เป็นพระสูตรหนึ่งในพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพระสุตตันตปิฎกทีฆนิกายมหาวรรค 9 มหาสติปัฏฐานสูตรทีมเล่มที่ 10 ข้อ 381 หน้า 314315 กล่าวถึงเรื่องมหาสติปัฏฐาน 4 ด้านจิตตานุปัสสนาการพิจารณาจิตไว้ว่า 381 ภิกษุพิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่อย่างไรคือภิกษุในธรรมวินัยนี้จิตมีราคะก็รู้ชัดว่าจิตมีราคะจิตปราศจากราคะก็รู้ชัดว่าจิตปราศจากราคะจิตมีโทสะก็รู้ชัดว่าจิตมีโทสะจิตปราศจากโทสะก็รู้ชัดว่าจิตปราศจากโทสะจิตมีโมหะก็รู้ชัดว่าจิตมีโมหะจิตปราศจากโมหะก็รู้ชัดว่าจิตปราศจากโมหะจิตหดหู่ก็รู้ชัดว่าจิตหดหู่จิตฟุ้งซ่านก็รู้ชัดว่าจิตฟุ้งซ่านจิตเป็นมหรคดก็รู้ชัดว่าจิตเป็นมหรคตจิตไม่เป็นมหรคดก็รู้ชัดว่าจิตไม่เป็นมหรคตจิตมีจิตอื่นยิ่งกว่าก็รู้ชัดว่าจิตมีจิตอื่นยิ่งกว่าจิตไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่าก็รู้ชัดว่าจิตไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่าจิตเป็นสมาธิก็รู้ชัดว่าจิต

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
เป็นมหัคคตะหรือจิตไม่เป็นมหัคคตะก็รู้ว่าจิตไม่เป็นมหัคคตะจิตมีจิตอื่นยิ่งกว่าก็รู้ว่าจิตมีจิตอื่นยิ่งกว่าหรือจิตไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่าก็รู้ว่าจิตไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่าจิตเป็นสมาธิก็รู้ว่าจิตเป็นสมาธิหรือจิตไม่เป็นสมาธิก็รู้ชัดว่าจิตไม่เป็นสมาธิจิตหลุดพ้นก็รู้ว่าจิตหลุดพ้นหรือจิตไม่หลุดพ้นก็รู้ว่าจิตไม่หลุดพ้นภิกษุนั้นพึงทำศีลให้บริบูรณ์ฯลฯเพิ่มพูนเรือนว่าง 15 หากภิกษุ	รู้ว่าจิตเป็นมหัคคตะ 10 เมื่อจิตไม่เป็นมหัคคตะให้เอาสติตามกาหนดรู้ว่าจิตไม่เป็นมหัคคตะ 11 เมื่อจิตมีจิตอื่นยิ่งกว่าสอุตตรจิตให้เอาสติตามกาหนดรู้ว่าจิตมีจิตอื่นยิ่งกว่า 12 เมื่อจิตไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่าอนุตตรจิตให้เอาสติตามกาหนดรู้ว่าจิตไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่า 13 เมื่อจิตสงบแล้วสมาหิตจิตให้เอาสติตามกาหนดรู้ว่าจิตสงบ 14 เมื่อจิตไม่สงบอสมาหิตจิตให้เอาสติตามกาหนดรู้ว่าจิตไม่สงบ 15 เมื่อจิตพ้นจากกิเลสแล้ววิมุตตจิตให้เอาสติตามกาหนดรู้ว่าจิตพ้นจากกิเลส 16 เมื่อจิตไม่พ้นจากกิเลสอวิมุตตจิตให้เอาสติตามกาหนดรู้ว่าจิตไม่พ้นจากกิเลสทีมไทย 10 381 314315 ดังนั้นจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐานคือวิธีพิจารณาการใช้สติกาหนดรู้อาการที่เกิดขึ้นทางจิตถ้าความคิดเกิดขึ้นในขณะที่กาลังทาสิ่งใดก็ตามเช่นการเดินจงกรมหรือการนั่งสมาธิความคิดเหล่านั้นจะเป็นไปในทางที่ดีหรือไม่ดีให้ผู้ปฏิบัติกาหนดสติของตนว่าคิดหนอคิดหนอคิดหนอจนกว่าความคิดเหล่านั้นจะค่อยๆหายไปหลังจากนั้นหมั่นเตือนสติของตนอยู่เสมอว่าไม่สิ่งที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วอย่านากลับมาคิดส่วนสิ่งที่ยังไม่เกิดก็ไม่ควรคิดเช่นกันหมั่นดึงสติโดยพิจารณาเห็นจิตเนืองๆให้จิตอยู่กับปัจจุบันให้มากที่สุด 4 ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐานสติตั้งมั่นพิจารณาเนืองๆซึ่งธรรม 5 หมวดคือนิวรณ์ 5 ขันธ์ 5 อายตนะ 12 โพชฌงค์ 7 อริยสัจ 4 ทีมไทย 10 382430 316338 กายานุปัสสนาสติปัฏฐานเป็นการพิจารณากาหนดรู้อาการที่ปรากฏทางกายคือเอาสติไปตั้งไว้ที่กายในอิริยาบถต่างๆ
พึงหวังว่าเราพึงระลึกชาติก่อนได้หลายชาติคือ 1 ชาติ 2 ชาติ 3 ชาติ 4 ชาติ 5 ชาติ 10 ชาติ 100 000 ชาติตลอดสังวัฏฏกัปเป็นอันมากตลอดวิวัฏฏกัปเป็นอันมากตลอดสังวัฏฏกัปและวิวัฏฏกัปเป็นอันมากว่าในภพโนันเรามีชื่ออย่างนั้นเราระลึกชาติก่อนได้หลายชาติพร้อมทั้งลักษณะทั่วไปและชีวประวัติอย่างนี้ภิกษุนั้นพึงทำศีลให้บริบูรณ์ฯลฯเพิ่มพูนเรือนว่าง 16 หากภิกษุพึงหวังว่าเราพึงเห็นหมู่สัตว์ผู้กำลังจุติกำลังเกิดทั้งชั้นต่ำและชั้นสูง	สัมโพชฌงค์(ธรรมที่เป็นองค์แห่งการตรัสรู้คือความอิ่มใจ) 5)ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์(ธรรมที่เป็นองค์แห่งการตรัสรู้คือความสงบกายสงบใจ) 6)สมาธิสัมโพชฌงค์(ธรรมที่เป็นองค์แห่งการตรัสรู้คือความตั้งจิตมั่น) 7)อุเบกขาสัมโพชฌงค์(ธรรมที่เป็นองค์แห่งการตรัสรู้คือความมีใจเป็นกลางเพราะเห็น~ 70 ~วารสารมจรทวารวดีปริทรรศน์ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2567)ตามเป็นจริง)"(องฺ.ทสก.(ไทย) 24 / 102 / 243 .)ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นของจิตอันอบรมแล้วอย่างนี้จิตย่อมบริสุทธิ์ผ่องแผ้วสามารถน้อมนำจิตไปเพื่อปุพเพนิวาสานุสติญาณทำให้ระลึกชาติก่อนได้หลายชาติคือ 1 ชาติไปจนถึง100,000ชาติบ้างตลอดสังวัฏฏกัปเป็นอันมากบ้างตลอดวิวัฏฏกัปเป็นอันมากบ้างตลอดสังวัฏฏกัปและวิวัฏฏกัปเป็นอันมากบ้างว่า"ในภพโนันเรามีชื่ออย่างนั้นมีตระกูลมีวรรณะมีอาหารเสวยสุขทุกข์และมีอายุอย่างนั้นๆจุติจากภพนั้นจึงมาเกิดในภพนี้ย่อมระลึกชาติก่อนได้หลายชาติพร้อมทั้งลักษณะทั่วไปและชีวประวัติอย่างนี้" (ขุ.ป.(ไทย) 31 / 105 / 163 .)ซึ่งการเดินทางข้ามเวลาที่บรรดานักวิทยาศาสตร์พยายามจะพิสูจน์ด้วยวิทยาการปัจจุบันตามสมการฟิสิกส์ของอัลเบิร์ตไอน์สไตน์ในการพับปริภูมิเวลา 2 ตำแหน่งที่อยู่ห่างไกลให้มาบรรจบกันเพื่อเกิดทางลัดในการพับมิติทั้ง 4 ได้แก่ 3 มิติคือความกว้างความยาวความสูงในจักรวาลเชื่อมโยงกับมิติที่ 4 คือเวลาจนเกิดรูหนอนหรืออุโมงค์เวลาในการเดินทางโดยจะต้องใช้พลังงานเป็นลบในการต่อต้านแรงโน้มถ่วงและนักวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันยังหาพลังงาน
33 ธรรมวินัยนี้ 1 พิจารณาเห็นกายในกายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะปัญญามีสติ 2 พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะปัญญามีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 3 พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะปัญญามีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 4 พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 72 นอกจากนี้แล้วการเรียนเรื่องวิปัสสนาคือการเข้าใจในชีวิ	เป็นตำบลที่อยู่ใกล้กรุงนิวเดลลีประเทศอินเดียซึ่งในอรรถกถามหาสติปัฏฐานสูตรได้กล่าวว่าชาวแคว้นกุรุมีร่างกายและจิตใจสมบูรณ์อยู่เป็นนิจด้วยมีอากาศเป็นที่สบายชาวกุรุนั้นมีกำลังปัญญาอันร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์อุดหนุนแล้วจึงสามารถรับเทศนาที่ลึกซึ้งนี้ได้เพราะฉะนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าเมื่อทรงเห็นความเป็นผู้สามารถรับเทศนาที่ลึกซึ้งอันนี้จึงทรงยกกัมมัฏฐาน 1 2 หมวดย่อยกล่าวในคราวเดียวกันในมหาสติปัฏฐานสูตรนี้ทีมหาไทย 2 2 258 โดยมีบทเริ่มต้นว่าภิกษุทั้งหลายทางนี้เป็นทางเดียวเพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์เพื่อล่วงโสกะและปริเทวะเพื่อดับทุกข์และโทมนัสเพื่อบรรลุญายธรรมเพื่อทำให้แจ้งนิพพานทางนี้คือสติปัฏฐาน 4 ประการสติปัฏฐาน 4 ประการอะไรบ้างคือภิกษุในธรรมวินัยนี้ 1 พิจารณาเห็นกายในกายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 2 พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายมีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ Buddhist Psychology Journal Vol 1 No 2 JulyDecember 2016 50 3 พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 4 พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายมีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ทีมหาไทย 10 372 301 จากความหมายและความสำคัญของวิธีปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานข้างต้นนั้นในขั้นตอนของวิธีปฏิบัตินั้นไม่สามารถจะแยะสมถะและวิปัสสนากัมมัฏฐานออกจากกันได้เพราะเป็นธรรมคู่กันโดยสมถะความสงบและวิปัสสนาการเห็นแจ้งในพระไตรปิฎกมิได้กล่าวว่าเป็นธรรม

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ติรูปนามขันธ์ 5 เพื่อดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขตามวิถีแห่งพุทธศาสนาหรือที่เรียกว่าเกิดสันติสุขภายในพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสอานิสงส์แห่งการเจริญสติปัฏฐาน 4 ประการว่าภิกษุทั้งหลายบุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน 4 ตลอด 7 ปีพึงหวังได้ผลอย่าง 1 ใน 2 อย่างคืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามี 7 ปีจงยกไว้บุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน 4 ตลอด 6 ปีพึงหวังได้ผลอย่าง 1 ใน 2 อย่างคืออรหัตตผลในปัจจุบัน	อย่างสงบขณะเดียวกันท่านพยายามเรียนรู้จากกรรมเก่าด้วยการสร้างกรรมใหม่ที่ดีกว่าขึ้นมาแทนจนได้บรรลุอรหัตตผลได้เป็นพระอริยบุคคลขั้นพระอรหันต์ได้เป็นผู้ที่อยู่เหนือกรรมเก่าและไม่สร้างกรรมใหม่ใช่ชีวิตที่เหลืออยู่ต่อไปอย่างผู้ที่พ้นแล้วจากกฎแห่งกรรมอย่างแท้จริงไม่ตกอยู่ใต้อำนาจของการหมุนวนไปในวัฏจักรของการเวียนว่ายตายเกิดการที่จะอยู่เหนือบุญเหนือบาปได้นั้นจะต้องหลุดพ้นจากกรรมให้ได้ก่อนวิธีหลุดพ้นจากกรรมตามแนวพุทธนั้นคือการปฏิบัติตามหลักอริยมรรคมีองค์ 8 จนบริบูรณ์เท่านั้นการหลุดพ้นจากกรรมด้วยวิธีการนอกเหนือไปจากนี้ถือว่าเป็นการหลุดพ้นจากกรรมเทียมที่ไม่ได้ผลแท้จริงการที่จะหลุดพ้นจากกรรมจนสามารถอยู่เหนือกรรมได้นั้นจะต้องใช้เวลานานหลายภพชาติความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่เราทุกคนสามารถบรรลุพระนิพพานล่วงเข้าสู่การเป็นผู้อยู่เหนือและอยู่เหนือการเวียนว่ายตายเกิดได้ในชีวิตนี้ดังพระพุทธพจน์จากมหาสติปัฏฐานสูตรว่าภิกษุทั้งหลายบุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน 4 ตลอด 7 ปีพึงหวังได้ผลอย่าง 1 ใน 2 อย่างนี้คืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามี 7 ปีจงยกไว้ก่อน 6 ปี 5 ปี 1 เดือนครึ่งเดือนจงยกไว้ก่อนบุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน 4 ตลอด 7 วันพึงหวังได้ผลอย่าง 1 ใน 2 อย่างนี้คืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามีจากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าพระพุทธศาสนาต้องการชี้ให้เห็นถึงกรรมที่แท้จริง
หรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามี 6 ปีจงยกไว้บุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน 4 ตลอด 5 ปีพึงหวังได้ผลอย่าง 1 ใน 2 อย่างคืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามี 5 ปีจงยกไว้บุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน 4 ตลอด 4 ปีพึงหวังได้ผลอย่าง 1 ใน 2 อย่างคืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามี 4 ปีจงยกไว้บุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน 4 ตลอด 3 ปีพึง	สูตรว่าภิกษุทั้งหลายบุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน 4 ตลอด 7 ปีพึงหวังได้ผลอย่าง 1 ใน 2 อย่างนี้คืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามี 7 ปีจงยกไว้ก่อน 6 ปี 5 ปี 1 เดือนครึ่งเดือนจงยกไว้ก่อนบุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน 4 ตลอด 7 วันพึงหวังได้ผลอย่าง 1 ใน 2 อย่างนี้คืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามีจากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าพระพุทธศาสนาต้องการชี้ให้เห็นถึงกรรมที่แท้จริงว่าคืออะไรและผลที่เกิดจากกรรมหรือผลจากการกระทำคืออะไรและวิธีหรือหนทางแห่งการจบสิ้นหรือยุติกรรมที่แท้จริงแล้วคือวิธีใดด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาค้นคว้าอริยมรรคมีองค์ 8 ในฐานะเป็นทางเครื่องมือเพื่อหลุดพ้นจากกรรมให้ละเอียดลึกซึ้ง 21 วารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคมมิถุนายน 2561 วัตถุประสงค์ของการวิจัย Research objectives 1 เพื่อศึกษาวิเคราะห์กรรมในพระพุทธศาสนา 2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์อริยมรรคมีองค์ 8 ในพระพุทธศาสนา 3 เพื่อศึกษาวิเคราะห์อริยมรรคมีองค์ 8 เพื่อการหลุดพ้นจากกรรมตามแนวพระพุทธศาสนาวิธีการดำเนินวิจัย Research Method การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร Documentary Research ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตออกเป็น 2 ส่วนคือ 1 ขอบเขตด้านเอกสาร 2 ขอบเขตเนื้อหาที่กล่าวถึงขอบเขตเอกสารจะศึกษาเอกสารชั้นปฐมภูมิ
หวังได้ผลอย่าง 1 ใน 2 อย่างคืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามี 3 ปีจงยกไว้บุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน 4 ตลอด 2 ปีพึงหวังได้ผลอย่าง 1 ใน 2 อย่างคืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามี 2 ปีจงยกไว้บุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน 4 ตลอด 1 ปีพึงหวังได้ผลอย่าง 1 ใน 2 อย่างคืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็น	ล่วงเข้าสู่การเป็นผู้อยู่เหนือและอยู่เหนือการเวียนว่ายตายเกิดได้ในชีวิตนี้ดังพระพุทธพจน์จากมหาสติปัฏฐานสูตรว่าภิกษุทั้งหลายบุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน 4 ตลอด 7 ปีพึงหวังได้ผลอย่าง 1 ใน 2 อย่างนี้คืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามี 7 ปีจงยกไว้ก่อน 6 ปี 5 ปี 1 เดือนครึ่งเดือนจงยกไว้ก่อนบุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน 4 ตลอด 7 วันพึงหวังได้ผลอย่าง 1 ใน 2 อย่างนี้คืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามีจากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าพระพุทธศาสนาต้องการชี้ให้เห็นถึงกรรมที่แท้จริงว่าคืออะไรและผลที่เกิดจากกรรมหรือผลจากการกระทำคืออะไรและวิธีหรือหนทางแห่งการจบสิ้นหรือยุติกรรมที่แท้จริงแล้วคือวิธีใดด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาค้นคว้าอริยมรรคมีองค์ 8 ในฐานะเป็นทางเครื่องมือเพื่อหลุดพ้นจากกรรมให้ละเอียดลึกซึ้ง 21 วารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคมมิถุนายน 2561 วัตถุประสงค์ของการวิจัย Research objectives 1 เพื่อศึกษาวิเคราะห์กรรมในพระพุทธศาสนา 2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์อริยมรรคมีองค์ 8 ในพระพุทธศาสนา 3 เพื่อศึกษาวิเคราะห์อริยมรรคมีองค์ 8 เพื่อการหลุดพ้นจากกรรมตามแนวพระพุทธศาสนาวิธีการดำเนินวิจัย Research Method การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร Documentary Research ผู้วิจัย

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
อนาคามี 1 ปีจงยกไว้บุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน 4 ตลอด 7 ปีพึงหวังได้ผลอย่าง 1 ใน 2 อย่างคืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามี 7 เดือนจงยกไว้บุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน 4 ตลอด 6 เดือนพึงหวังได้ผลอย่าง 1 ใน 2 อย่างคืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามี 6 เดือนจงยกไว้บุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน 4 ตลอด 5 เดือนพึงหวังได้ผลอย่าง 1 ใน 2 อย่างคืออรหัต	ได้กล่าวถึงผลของการปฏิบัติตามหลักของมหาสติปัฏฐานสูตรไว้ว่าถ้าปฏิบัติตลอด๗ปีหรืออย่างเร็วที่สุด๗วันมรรคผลก็อาจเกิดขึ้นได้พร้อมทรงเน้นว่าหนทางนี้เป็นทางไปอันเอกเพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสรรพสัตว์เพื่อล่วงความโศกและปริเทวะเพื่อความดับสูญแห่งทุกข์ปริเทวะเพื่อความดับสูญแห่งทุกข์โทมนัสเพื่อบรรลุธรรมที่ถูกต้องและเพื่อทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพานดังพระสูตรกล่าวว่าภิกษุทั้งหลายบุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน๔นี้ตลอด๗ปีพึงหวังได้ผลอย่าง๑ใน๒อย่างคืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามี๑๘อภิวิไทย๓๕๓๘๑๓๒๑๑๙๗ปียกไว้บุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน๔ตลอด๖ปี๕ปี๔ปี๓ปี๒ปี๑ปีพึงหวังได้ผลอย่าง๑ใน๒อย่างคืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามี๑ปียกไว้บุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน๔ตลอด๗เดือนพึงหวังได้ผลอย่าง๑ใน๒อย่างคืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามี๗เดือนยกไว้บุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน๔ตลอด๖เดือน๕เดือน๔เดือน๓เดือน๒เดือน๑เดือนกึ่งเดือนพึงหวังได้ผลอย่าง๑ใน๒อย่างคืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามีภิกษุทั้งหลายครึ่งเดือนยกไว้บุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน๔นี้ตลอด๗วันพึงหวังได้ผลอย่าง๑ใน๒อย่างคืออรหัตตผลในปัจจุบัน
ตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามี 5 เดือนจงยกไว้บุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน 4 ตลอด 4 เดือนพึงหวังได้ผลอย่าง 1 ใน 2 อย่างคืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามี 72 ทีมไทย 10 373 301302	ไปจากนี้ถือว่าเป็นการหลุดพ้นจากกรรมเทียมที่ไม่ได้ผลแท้จริงการที่จะหลุดพ้นจากกรรมจนสามารถอยู่เหนือกรรมได้นั้นจะต้องใช้เวลานานหลายภพชาติความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่เราทุกคนสามารถบรรลุพระนิพพานล่วงเข้าสู่การเป็นผู้อยู่เหนือและอยู่เหนือการเวียนว่ายตายเกิดได้ในชีวิตนี้ดังพระพุทธพจน์จากมหาสติปัฏฐานสูตรว่าภิกษุทั้งหลายบุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน 4 ตลอด 7 ปีพึงหวังได้ผลอย่าง 1 ใน 2 อย่างนี้คืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามี 7 ปีจงยกไว้ก่อน 6 ปี 5 ปี 1 เดือนครึ่งเดือนจงยกไว้ก่อนบุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน 4 ตลอด 7 วันพึงหวังได้ผลอย่าง 1 ใน 2 อย่างนี้คืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามีจากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าพระพุทธศาสนาต้องการชี้ให้เห็นถึงกรรมที่แท้จริง
34 4 เดือนจงยกไว้บุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน 4 ตลอด 3 เดือนพึงหวังได้ผลอย่าง 1 ใน 2 อย่างคืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามี 3 เดือนจงยกไว้บุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน 4 ตลอด 2 เดือนพึงหวังได้ผลอย่าง 1 ใน 2 อย่างคืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามี 1 เดือนจงยกไว้บุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน 4 ตลอดครึ่งเดือนพึงหวังได้ผลอย่าง 1 ใน 2 อย่างคืออรหัต	เพราะได้ทำได้เจริญฌานที่เป็นโลกุตตรกุศลนั้นนั่นแหละพิจารณาเห็นกายในกายอยู่ในสมัยใดในสมัยนั้นสติความตามระลึกฯลฯสัมมาสติสติสัมโพชฌงค์อันเป็นองค์มรรคนับเนื่องในมรรคนี้เรียกว่าสติปัฏฐานสภาวธรรมที่เหลือชื่อว่าสัมปยุตด้วยสติปัฏฐาน 17 ๑๘๒๑๖ผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน๔พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงผลสัมฤทธิ์จากการปฏิบัติกรรมฐานตามหลักมหาสติปัฏฐานสูตรดังนี้ความตอนท้ายของมหาสติปัฏฐานสูตรได้กล่าวถึงผลของการปฏิบัติตามหลักของมหาสติปัฏฐานสูตรไว้ว่าถ้าปฏิบัติตลอด๗ปีหรืออย่างเร็วที่สุด๗วันมรรคผลก็อาจเกิดขึ้นได้พร้อมทรงเน้นว่าหนทางนี้เป็นทางไปอันเอกเพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสรรพสัตว์เพื่อล่วงความโศกและปริเทวะเพื่อความดับสูญแห่งทุกข์ปริเทวะเพื่อความดับสูญแห่งทุกข์โทมนัสเพื่อบรรลุธรรมที่ถูกต้องและเพื่อทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพานดังพระสูตรกล่าวว่าภิกษุทั้งหลายบุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน๔นี้ตลอด๗ปีพึงหวังได้ผลอย่าง๑ใน๒อย่างคืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามี๑๘อภิวิไทย๓๕๓๘๑๓๒๑๑๙๗ปียกไว้บุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน๔ตลอด๖ปี๕ปี๔ปี๓ปี๒ปี๑ปีพึงหวังได้ผลอย่าง๑ใน๒อย่างคืออรหัตตผลในปัจจุบันหรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นอนาคามี๑ปียกไว้บุคคลผู้เจริญสติปัฏฐาน๔ตลอด๗เดือนพึงหวังได้ผลอย่าง๑ใน๒อย่างคืออรหัตตผลในปัจจุบัน

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
38 ภายนอกและวิญญาณไว้ดังนี้ 1 จักขุตาเป็นเครื่องรับรู้รูปเกิดความรู้คือเห็น จักขุวิญญาณ 2 โสตะหูเป็นเครื่องรับรู้เสียงเกิดความรู้คือได้ยินโสตวิญญาณ 3 ฆานะจมูกเป็นเครื่องรับรู้กลิ่นเกิดความรู้คือได้กลิ่นฆานวิญญาณ 4 ชิวหาลิ้นเป็นเครื่องรับรู้รสเกิดความรู้คือรู้รสชิวหาวิญญาณ 5 กายเป็นเครื่องรับรู้โผฏฐัพพะเกิดความรู้คือรู้สิ่งต้องกายกายวิญญาณ 6 มโนใจเป็นเครื่องรับรู้ธัมมารมณ์เกิดความรู้คือรู้เรื่องในใจมโน	เกิดความรู้คือโสตวิญญาณได้ยิน 3 ฆานะจมูกเป็นแดนรับรู้คันธะกลิ่นเกิด 7 วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่นปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคมมีนาคม 2564 ความรู้คือฆานวิญญาณรู้กลิ่น 4 ชิวหาลิ้นเป็นแดนรับรู้รสรสเกิดความรู้คือชิวหาวิญญาณรู้รส 5 กายกายเป็นแดนรับรู้โผฏฐัพพะสิ่งต้องกายเกิดความรู้คือกายวิญญาณรู้สิ่งต้องกาย 6 มโนใจเป็นแดนรับรู้ธรรมเรื่องในใจเกิดความรู้คือมโนวิญญาณรู้เรื่องใจถึงแม้ว่าวิญญาณจะต้องอาศัยอายตนะและอารมณ์กระทบกันจึงเกิดขึ้นได้แต่การที่อารมณ์เข้ามาปรากฏแก่อายตนะก็มิใช่ว่าวิญญาณจะเกิดขึ้นได้เสมอไปจำต้องมีความใส่ใจความกำหนดใจหรือความใส่ใจประกอบอยู่ด้วยวิญญาณจึงจะเกิดขึ้นเช่นในกาลบางคราวเวลาหลับสนิทเวลาฟุ้งซ่านหรือใจลอยเวลาที่ใจจดจ่อแน่วแน่อยู่ที่กิจอย่างใดอย่างหนึ่งตลอดจนอยู่ในสมาธิรูปและเสียงเป็นต้นผ่านเข้ามาอยู่ในวิสัยที่จะได้เห็นได้ยินแต่ก็ไม่ได้เห็นไม่ได้ยินหรือในเวลาที่เขียนหนังสือมีใจจดจ่ออยู่จะไม่รู้สึกส่วนของร่างกายที่แตะอยู่กับโต๊ะและเก้าอี้ตลอดจนมือที่แตะกระดาษและนิ้วที่แตะปากกาหรือดินสอในเมื่ออายตนะและอารมณ์เข้ามาถึงกันแต่วิญญาณยังไม่เกิดขึ้นยังไม่เรียกการรับรู้ได้เกิดขึ้นการรับรู้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีองค์ประกอบเกิดขึ้นครบทั้งสามอย่างคืออายตนะอารมณ์และวิญญาณในภาวะนี้มีคำเรียกว่าผัสสะหรือสัมผัสแปลตามรูปศัพท์ว่าการกระทบแต่ก็มีความหมายในทางธรรมว่าการประจวบหรือบรรจบพร้อมกันแห่งอายตนะอารมณ์และวิญญาณเข้าใจความหมายง่ายๆก็คือผัสสะหมายถึงการรับรู้
วิญญาณการรับรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อวิญญาณเกิดขึ้นซึ่งโดยปกติวิญญาณจะเกิดขึ้นเมื่อเกิดการกระทบกันระหว่างอายตนะภายนอกกับอายตนะภายในแต่ในบางกรณีก็ไม่เกิดการรับรู้เช่นถูกสัมผัสขณะหลับหรือมองสิ่งต่างๆขณะเหม่อลอยจะไม่เกิดการรับรู้ใดๆการรับรู้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีองค์ประกอบเกิดขึ้นครบทั้ง 3 อย่างได้แก่ 1 อายตนะ 2 อารมณ์ 3 วิญญาณเรียกว่าผัสสะหรือสัมผัสแปลว่าการกระทบหรือหมายความว่าการบรรจบพร้อมกันแห่งอายตนะ	ลิ้นเป็นแดนรับรู้รสรสเกิดความรู้คือชิวหาวิญญาณรู้รส 5 กายกายเป็นแดนรับรู้โผฏฐัพพะสิ่งต้องกายเกิดความรู้คือกายวิญญาณรู้สิ่งต้องกาย 6 มโนใจเป็นแดนรับรู้ธรรมเรื่องในใจเกิดความรู้คือมโนวิญญาณรู้เรื่องใจถึงแม้ว่าวิญญาณจะต้องอาศัยอายตนะและอารมณ์กระทบกันจึงเกิดขึ้นได้แต่การที่อารมณ์เข้ามาปรากฏแก่อายตนะก็มิใช่ว่าวิญญาณจะเกิดขึ้นได้เสมอไปจำต้องมีความใส่ใจความกำหนดใจหรือความใส่ใจประกอบอยู่ด้วยวิญญาณจึงจะเกิดขึ้นเช่นในกาลบางคราวเวลาหลับสนิทเวลาฟุ้งซ่านหรือใจลอยเวลาที่ใจจดจ่อแน่วแน่อยู่ที่กิจอย่างใดอย่างหนึ่งตลอดจนอยู่ในสมาธิรูปและเสียงเป็นต้นผ่านเข้ามาอยู่ในวิสัยที่จะได้เห็นได้ยินแต่ก็ไม่ได้เห็นไม่ได้ยินหรือในเวลาที่เขียนหนังสือมีใจจดจ่ออยู่จะไม่รู้สึกส่วนของร่างกายที่แตะอยู่กับโต๊ะและเก้าอี้ตลอดจนมือที่แตะกระดาษและนิ้วที่แตะปากกาหรือดินสอในเมื่ออายตนะและอารมณ์เข้ามาถึงกันแต่วิญญาณยังไม่เกิดขึ้นยังไม่เรียกการรับรู้ได้เกิดขึ้นการรับรู้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีองค์ประกอบเกิดขึ้นครบทั้งสามอย่างคืออายตนะอารมณ์และวิญญาณในภาวะนี้มีคำเรียกว่าผัสสะหรือสัมผัสแปลตามรูปศัพท์ว่าการกระทบแต่ก็มีความหมายในทางธรรมว่าการประจวบหรือบรรจบพร้อมกันแห่งอายตนะอารมณ์และวิญญาณเข้าใจความหมายง่ายๆก็คือผัสสะหมายถึงการรับรู้นั่นเองเพราะว่าผัสสะหรือสัมผัสหรือการรับรู้นี้ก็มีชื่อเรียกแยกออกเป็นอย่างๆไปตามทางรับรู้คืออายตนะหรือวิญญาณนั้นๆครบจำนวนทั้ง 6 คือจักขุสัมผัสโสตสัมผัสฆานสัมผัสชิวหาสัมผัสกายสัมผัส
ตาและอายตนะภายนอกคือวิญญาณพระพุทธทาสภิกษุแสดงทัศนะเรื่องอายตนะคือนรกสวรรค์ที่ประสพทางอายตนะความว่านามธรรมฝ่ายวิญญาณเป็นทั้งนรกทั้งสวรรค์อยู่ที่ตาหูจมูกลิ้นกายใจคือความรู้สึกที่เกิดขึ้นที่นั่นร้อนอยู่ที่อายตนะทั้ง 6 นี้เป็นว่านรกอยู่ในตัวหากสบายมีสุขเวทนาอย่างนี้ก็เป็นสวรรค์ตามหลักของพระพุทธเจ้าว่านรกที่อยู่ที่อายตนะ 6 นี้คือนรกมีจริงสวรรค์ที่อยู่ที่อายตนะ 6 นี้มีสวรรค์อยู่จริงและกล่าวถึงกามตัณหา	ลิ้นกายและใจจึงจะรู้ได้เช่นอาศัยตาจึงจะรู้รูปอาศัยหูจึงจะรู้เสียงเป็นต้นอายตนะที่ 6 หรือวิญญาณนั้นสำคัญมากเพราะนอกจากจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการตั้งครรภ์เมื่อได้สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมแล้วยังเป็นปัจจัยสำคัญหลังจากเกิดแล้วอีกด้วยกล่าวคือเมื่อคนเกิดแล้วจิตใจหรือวิญญาณจะมีบทบาทสำคัญที่สุดเพราะเป็นผู้รับรู้ผู้กำหนดโชคชะตาของคนคนจะรับรู้ความรู้สึกต่างๆได้ก็เพราะวิญญาณจะรู้เรื่องราวต่างๆก็เพราะวิญญาณจะสุขทุกข์ก็เพราะวิญญาณตลอดถึงจะเป็นคนดีคนชั่วหรือเลือกเป็นคนแบบไหนก็เพราะวิญญาณเพราะฉะนั้นทุกสิ่งทุกอย่างจึงสำเร็จมาจากวิญญาณจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ของอายตนะในกระบวนการรับรู้ได้ดังนี้อายตนะ+อารมณ์+วิญญาณ=สัมผัสเวทนาหรืออาจกล่าวได้ว่าทางรับรู้+สิ่งที่ถูกรู้+วิญญาณ=การรับรู้เกิดความรู้สึกต่ออารมณ์และแสดงด้วยภาพตารางต่อไปนี้ 227 Journal of Institute of Trainer Monk Development Vol .5 No .2(April-June 2022) I พุทธทาสภิกขุยังได้กล่าวเรื่องนรกสวรรค์ทางอายตนะมีความว่า"ถ้าเอาเรื่องนามธรรมฝ่ายวิญญาณเป็นหลักแล้วทั้งนรกทั้งสวรรค์อยู่ที่ตาหูจมูกลิ้นกายใจคือความรู้สึกที่เกิดขึ้นที่นั่นร้อนอยู่ที่อายตนะทั้ง 6 นี้เป็นนรกสบายอย่างนี้เป็นสวรรค์แต่ผมยืนยันว่าตามหลักของพระพุทธเจ้าว่านรกที่อยู่ที่อายตนะ 6 นี้คือนรกจริงสวรรค์ที่อยู่ที่อายตนะ 6 นี้คือสวรรค์จริง"และกล่าวถึงกามตัณหาที่สัมพันธ์กับอายตนะความว่า"ความรู้สึกที่ใคร่จะได้วัตถุที่อร่อยๆทางตาหูจมูกลิ้นกายและใจรวมทั้งใคร่ที่จะได้เกิด

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ที่สัมพันธ์กับอายตนะความว่าความรู้สึกที่ใครจะได้วัตถุที่อร่อยๆทางตาหูจมูกลิ้นกายและใจรวมทั้งใครที่จะได้เกิดหรือได้อยู่ในสิ่งเหล่านั้นคือกามตัณหาความอยากเช่นนี้เกิดมาจากอวิชชากระบวนการแห่งอกุศลธรรมปฏิจจสมุปบาทเหล่านี้เกิดขึ้นได้เพราะมีอายตนะ 91 พระผู้มีพระภาคเคยดำริก่อนเป็นพระพุทธเจ้าเคยไตรตรองเรื่องอายตนะมาก่อนแล้วตรัสว่าภิกษุทั้งหลายเมื่อก่อนเราเป็นโพธิสัตว์ยังไม่ได้ตรัสรู้ได้มีความคิด	ให้มีสัตว์ให้\ n มีบุคคลให้มีนรกให้มีสวรรค์ให้มีมารมีมารโลกพรหมโลกมีอะไรทุกอย่างอยู่ที่ตรงผัสสะนั้น๑๓\ n พุทธทาสภิกขุยังได้กล่าวเรื่องนรกสวรรค์ทางอายตนะความว่า"ถ้าเอาเรื่องนามธรรม\ n ฝ่ายวิญญาณเป็นหลักแล้วทั้งนรกทั้งสวรรค์อยู่ที่ตาหูจมูกลิ้นกายใจคือความรู้สึกที่เกิดขึ้นที่นั่น\ n ...ร้อนอยู่ที่อายตนะทั้ง๖นี้เป็นนรกสบายอย่างนี้เป็นสวรรค์...แต่ผมยืนยันว่าตามหลักของ\ n พระพุทธเจ้าว่านรกที่อยู่ที่อายตนะ๖นี้คือนรกจริงสวรรค์ที่อยู่ที่อายตนะ๖นี้คือสวรรค์จริง"๑๔\ n และกล่าวถึงกามตัณหาที่สัมพันธ์กับอายตนะความว่า"ความรู้สึกที่ใคร่จะได้วัตถุที่อร่อยๆทางตา\ n หูจมูกลิ้นกายและใจรวมทั้งใคร่ที่จะได้เกิดหรือได้อยู่ในท่ามกลางสิ่งเหล่านั้นคือกามตัณหา\ n ความอยากเช่นนี้เกิดมาจากอวิชชาเพราะไม่รู้แจ้งตามความเป็นจริงในสิ่งเหล่านั้นจึงได้อยาก\ n เช่นนั้นหรือเห็นกงจักรเป็นดอกบัวมันจึงหล่อเลี้ยงดวงชีวิตด้วยการให้อยากอยู่เสมอคืออยากที่จะ\ n ให้ได้โพลงอยู่เสมอเพราะขณะที่โพลงอยู่นั่นเองจะได้เสวยอารมณ์นั้นๆความรู้สึกที่อยากเกิดมา\ n ลองกันใหม่นั่นมีเหลืออยู่ประจำใจโดยไม่ต้องมีเจตนาเมื่อใดตัณหาจัดเมื่อนั้นดวงชีวิตก็ลุกโพลง\ n เต็มที่คล้ายกับเครื่องจักรที่เปิดเต็มที่จนสั่นระรัวมันคอยปลอบเลี้ยงดวงชีวิตให้ใหญ่โตขึ้นด้วย\ n ความอยากอันไม่รู้จักสุดสิ้นของมันเอง"๑๕\ n นอกจากนี้พุทธทาสภิกขุยังได้สอนเรื่องความพากเพียรในการฝึกอบรมจิตใจว่า\ n ธรรมชาติสร้างจิตมนุษย์มาสำหรับให้เจริญงอกงามวิวัฒนาการได้เพราะการฝึกอบรมเราก็ควรจะ\ n ถือโอกาส
ดังนี้ว่าอะไรหนอเป็นคุณอะไรเป็นโทษ 90 พระพรหมคุณาภรณ์ปอปยุตฺโตพุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความพิมพ์ครั้งที่ 11 กรุงเทพมหานครโรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2552 หน้า 3537 91 พุทธทาสภิกขุพจนานุกรมธรรมฉบับพุทธทาสกรุงเทพมหานครธรรมสภา 2554 หน้า 9	ทุกข์และความดับแห่งกองทุกข์อยู่เป็นประจำเป็นธรรมที่ทรงตรัสอยู่เป็นนิจเนื่องจากว่าหลักคำสอนเรื่องไตรลักษณ์เป็นหนทางที่จะนำบุคคลธรรมดาไปสู่ความเป็นพระอริยะหรือพระอรหันต์ดังนั้นเมื่อบุคคลศึกษาหรือเรียนรู้แล้วย่อมได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้อย่างแน่นอนคือได้รู้เรื่องอนิจจังรู้เรื่องทุกขังรู้เรื่องอนัตตาเมื่อได้เรียนรู้ความไม่เที่ยงของสิ่งทั้งปวงแล้วย่อมยังประโยชน์ 31 พระพรหมคุณาภรณ์ปอปยุตฺโตรู้หลักก่อนแล้วศึกษาและสอนให้ได้ผลหน้า๔๔๔๕ 32 พระพรหมคุณาภรณ์ปอปยุตฺโตพุทธธรรมฉบับปรับปรุงขยายความพิมพ์รวมเล่มครั้งที่๑๑กรุงเทพมหานครโรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย๒๕๕๒หน้า๙๑ 07 95106indd 103 17 5 2562 10 12 28 สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต๒๕๖๒ 104 ให้เกิดขึ้นหลายประการเช่นเรื่องของความไม่ประมาทในความไม่มีโรคภัยในชีวิต
สัมมาสัมโพธิญาณอันยอดเยี่ยมในโลกมนุษย์พร้อมทั้งเทวโลกได้แก่สวรรค์ 6 ชั้นมารโลกพรหมโลกรูปพรหมและอรูปพรหมในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณะพราหมณ์เทวดาและมนุษย์อนึ่งญาณหัสสนะเกิดขึ้นแล้วแก่เราว่าวิมุตติของเราไม่กำเริบชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายบัดนี้ภพใหม่ไม่มีอีก 92 การตรัสว่าอะไรคือคุณโทษและทางออกของการมีอายาตนะว่าภิกษุทั้งหลายเมื่อก่อนเราเป็นโพธิสัตว์ยังไม่ได้ตรัสรู้ได้มีความคิดดังนี้ว่าอะไรหนอเป็นคุณอะไร	ญาณอันยอดเยี่ยมในโลกกับทั้งเทวโลกมารโลกพรหมโลกในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์เทวดาและมนุษย์ญาณหัสสนะโพธิเกิดขึ้นแก่เราว่าความหลุดพ้นของเราไม่กำเริบชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายบัดนี้ภพใหม่ไม่มีอีกแม้คำว่าโพธิจิตไม่มีรูปปรากฏชัดในยุคต้นเหมือนมหายานแต่คำศัพท์ที่มหายานนำมาพัฒนาก็มีรากฐานมาจากยุคต้นเช่นปัญญากับวิญญาณซึ่งสภาวธรรมทั้ง 2 นี้มีการรวมกันไม่แยกกันและไม่สามารถแยกแยะบัญญัติหน้าที่ให้ต่างกันได้คือปัญญารู้ชัดสิ่งใดวิญญาณก็รู้แจ้งสิ่งนั้นในทางกลับกันก็เหมือนกันโพธิจิต 2 ประเภทในมหายานที่เรียกว่าสมมติโพธิจิตและปรมัตถโพธิจิตซึ่งสมมติโพธิจิตแบ่งออกเป็น 2 คือโพธิประณิธิจิตตะและโพธิปรัสถานจิตตะซึ่งโพธิปรัสถานจิตตะเป็นได้ทั้งสมมติโพธิจิตและปรมัตถโพธิจิตกล่าวคือเมื่อจิตปฏิบัติเข้าถึงความรู้แจ้งศูนยตาอันเป็นลักษณะสูงสุดแห่งปรากฏการณ์จึงเป็นโพธิปรัสถานจิตตะขั้นปรมัตถโพธิจิตโพธิจิต 2 ประเภทในมหายานสอดคล้องกันกับยุคต้นซึ่งมีหลักฐานในสุเมธกถาว่าเราจักบรรลุพระสัพพัญญุตญาณช่วยมนุษยโลกพร้อมทั้งเทวโลกให้ข้ามพ้นด้วยซึ่งต่อมาพระสุเมธดาบสได้รับคำพยากรณ์จากพระพุทธเจ้าทีปังกรผู้ทรงรู้แจ้งโลกว่าจักเป็นพระพุทธเจ้าและได้ค้นพบพุทธธรรมบารมี 10 เป็นพุทธการกธรรมที่ท่านผู้ปรารถนาจะบรรลุโพธิญาณต้องบำเพ็ญให้มั่นคงในฐานะพุทธางกูรพุทธพันธุกรรมจนถึงโพธิปรัสถานจิตตะขั้นปรมัตถโพธิจิตดังพระบาลีที่ปรากฏในกระบวนธรรมแห่งปฏิจจสมุปบาทว่าภิกษุทั้งหลายจักขุญาณปัญญาวิชชาแสงสว่างในธรรมทั้งหลายที่เราไม่เคยได้ฟัง

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
40 ความเป็นโทษและเครื่องสลัดออกโดยความเป็นเครื่องสลัดออกจากอายตนะภายใน๖ประการนี้ตามความเป็นจริงอย่างนี้ตราบนั้นเราก็ยังไม่ยืนยันว่าเป็นผู้ตรัสรู้สัมมาสัมโพธิญาณอันยอดเยี่ยมในโลกพร้อมทั้งเทวโลกมารโลกพรหมโลกในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์เทวดาและมนุษย์แต่เมื่อใดเรารู้คุณโดยความเป็นคุณโทษโดยความเป็นโทษเครื่องสลัดออกโดยความเป็นเครื่องสลัดออกจากอายตนะภายใน๖ประการนี้ตามความเป็นจริงอย่างนี้เมื่อนั้นเรา	เป็นเครื่อง 11 ธรรมชาติของขันธ์ 5 ในพระไตรปิฎกวารสารเสฏฐวิทย์ปริทัศน์. 2566 . 3 (1), 1 - 13 .สลัดออกจากขันธ์ 5 ซึ่งเป็นความเข้าใจได้ถูกต้องแต่เมื่อพระองค์ได้รู้ชัดคุณโดยความเป็นคุณโทษโดยความเป็นโทษและเครื่องสลัดออกจากอุปาทานขันธ์ 5 ตามความเป็นจริงอย่างนี้พระองค์จึงทรงยืนยันว่าเป็นผู้ตรัสสัมมาสัมโพธิญาณอันยอดเยี่ยมในโลกพร้อมทั้งเทวโลกมารโลกพรหมโลกหมู่สัตว์สมณพราหมณ์เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย(พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)จากพระสูตรดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีจิตยังไม่หลุดพ้นก็สามารถที่จะเข้าใจความจริงเกี่ยวกับขันธ์ 5 ได้ถูกต้องเหมือนกัน(อาศัยความเป็นสัมมาทิฏฐิพหูสูตตรรกะและประสบการณ์ทางการปฏิบัติ)ถึงอย่างนั้นพระองค์สมัยเป็นพระโพธิสัตว์ก็ไม่ได้ยืนยันความเข้าใจนั้นแต่เมื่อได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วจึงทรงยืนยันประกาศสั่งสอนเวไนยสัตว์ให้รู้ตามซึ่งสัจธรรมนี้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างอื่น 6 .มายาขันธ์ 5 ทั้งที่เป็นอดีตอนาคตและปัจจุบัน...ไกลหรือใกล้ก็ตามหากภิกษุเห็นเพ่งพิจารณาโดยแยบขันธ์ 5 ก็จะปรากฏเป็นของว่างเปล่าหาสาระมิได้ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงอุปมาด้วยฟองน้ำพยับแดดแก่นต้นกล้วยและนักมายากลกายนี้เมื่อปราศจากอายุไออุ่นและวิญญาณก็ถูกทอดทิ้งเป็นอาหารของสัตว์ปราศจากเจตนา,ขันธ์ 5 เป็นเหมือนเพชฌฆาตหาสาระไม่ได้ในการปฏิบัติเพื่อให้ละความยึดมั่นในขันธ์ 5 และเข้าถึงบทอันไม่จุติ(พระนิพพาน)พระพุทธองค์ทรงสอนพระสาวกให้ปรารภความเพียรมีสติมีสัมปชัญญะพิจารณาขันธ์ทั้งกลางวันและกลางคืนละ
จึงยืนยันว่าเป็นผู้ตรัสรู้สัมมาสัมโพธิญาณอันยอดเยี่ยมในโลกพร้อมทั้งเทวโลกมารโลกพรหมโลกในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์เทวดาและมนุษย์อนึ่งญาณทัสสนะเกิดขึ้นแล้วแก่เราว่าวิมุตติของเราไม่กำเริบชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายบัดนี้ภพใหม่ไม่มีอีก 93 อายตนะภายในคือตาหูจมูกลิ้นกายใจนี้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรียกอีกอย่างว่าอินทรีย์ 6 ก็ได้ซึ่งพระพุทธองค์ตรัสว่าการมีอายตนะหรืออินทรีย์เหล่านี้เป็นไปเพื่อการศึกษาฝึกฝนพัฒนาตนเองจนเป็นผู้เชี่ยวชาญ	กับพุทธศาสนายุคต้นดังพระบาลีว่าธรรมกายก็ดีพรหมกายก็ดีธรรมภูตก็ดีพรหม 345 วารสารวิชาการธรรมทรรศน์ปีที่ 18 ฉบับที่ 3 กันยายนธันวาคม 2561 ฉบับพิเศษภูตก็ดีล้วนเป็นชื่อของตถาคตคืออริยมรรคมีองค์ 8 ที่ทำจิตของพระโพธิสัตว์ให้ได้ตรัสรู้อริยสัจ 4 หรือปฏิจจสมุปบาท 12 โพธิจิตในมหายานที่เป็นความหมายหลักคือจิตรู้แจ้งสูงสุดเป็นสภาพที่จิตตรัสรู้มีการรู้แจ้งเห็นจริงความว่างศูนยตาไร้ขอบเขตจำกัดซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกันกับในยุคต้นดังพุทธพจน์ว่าความรู้เห็นตามเป็นจริงของเราในอริยสัจ 4 เหล่านี้ 3 รอบ 12 อาการอย่างนี้หมดจดดีแล้วเราจึงยืนยันได้ว่าเป็นผู้ตรัสรู้สัมมาสัมโพธิญาณอันยอดเยี่ยมในโลกกับทั้งเทวโลกมารโลกพรหมโลกในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์เทวดาและมนุษย์ญาณทัสสนะโพธิเกิดขึ้นแก่เราว่าความหลุดพ้นของเราไม่กำเริบชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายบัดนี้ภพใหม่ไม่มีอีกแม้คำว่าโพธิจิตไม่มีรูปปรากฏชัดในยุคต้นเหมือนมหายานแต่คำศัพท์ที่มหายานนำมาพัฒนาก็มีรากฐานมาจากยุคต้นเช่นปัญญากับวิญญาณซึ่งสภาวธรรมทั้ง 2 นี้มีการรวมกันไม่แยกกันและไม่สามารถแยกแยะบัญญัติหน้าที่ให้ต่างกันได้คือปัญญารู้ชัดสิ่งใดวิญญาณก็รู้แจ้งสิ่งนั้นในทางกลับกันก็เหมือนกันโพธิจิต 2 ประเภทในมหายานที่เรียกว่าสมมติโพธิจิตและปรมัตถโพธิจิตซึ่งสมมติโพธิจิตแบ่งออกเป็น 2 คือโพธิประณิธิจิตตะและโพธิปรัสถานจิตตะซึ่งโพธิปรัสถานจิตตะเป็นได้ทั้งสมมติโพธิจิตและปรมัตถโพธิจิตกล่าวคือเมื่อจิตปฏิบัติเข้าถึงความรู้แจ้งศูนยตาอันเป็นลักษณะสูงสุดแห่งปรากฏการณ์จึงเป็นโพธิปรัสถานจิตตะขั้นปรมัตถโพธิจิตโพธิจิต 2 ประเภทในมหายาน
วันซึ่งได้แก่การติดต่อเกี่ยวข้องกับโลกสิ่งที่ให้ความหมายแก่ชีวิตก็คือการติดต่อเกี่ยวข้องกับโลกชีวิตตามความหมายของมนุษย์มีความสัมพันธ์กับโลกชีวิตในทางปฏิบัติหรือชีวิตโดยความสัมพันธ์กับโลกนี้มีระบบการทำงานซึ่งอาศัยช่องทางที่ชีวิตจะติดต่อเกี่ยวข้องกับโลกได้ซึ่งเรียกว่าทวารประตูช่องทางภาครับรู้และเสพเสวยโลกอาศัยทวารผัสสทวารคือตาหูจมูกลิ้นกายใจสำหรับรับรู้และเสพเสวยโลกซึ่งปรากฏแก่มนุษย์โดยลักษณะและ	คือรูปเวทนาสัญญาสังขารและวิญญาณเมื่อทั้งสองส่วนรวมตัวกันเข้าจึงกลายเป็นมนุษย์มนุษย์เป็นสัตว์รู้คิดได้ซึ่งในด้านของจิตใจการแสดงส่วนประกอบต่างๆจึงต้องครอบคลุมทั้งวัตถุและจิตใจ 133 บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคมเมษายน 2564 หรือทั้งรูปธรรมและนามธรรมและมักจะแยกแยะเป็นพิเศษในด้านจิตใจชีวิตของมนุษย์จึงประกอบด้วยขันธ์ 5 แบ่งแยกออกไปเป็นหน่วยย่อยๆมากมายในทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิตทั่วไปชีวิตตามความหมายของมนุษย์คือชีวิตโดยความสัมพันธ์กับโลกมีอยู่ด้วยกัน 2 ภาคที่ทางานอาศัยช่องทางที่มีชีวิตจะติดต่อเกี่ยวข้องกับโลกได้เรียกว่าทวารประตูช่องทางคือ 1 ภารรับรู้และเสพเสวยโลกอาศัยทวาร 6 ผัสสทวารคือตาหูจมูกลิ้นกายใจสาหรับรับรู้และเสพเสวยโลกปรากฏแก่มนุษย์โดยลักษณะและอาการต่างๆเรียกว่าอารมณ์ 6 คือรูปเสียงกลิ่นรสโผฏฐัพพะและธรรมารมณ์ 2 ภาคแสดงออกหรือกระทาต่อโลกอาศัยทวาร 3 กรรมทวารคือกายวาจาใจกายทวารวจีทวารมโนทวารสาหรับกระทาตอบต่อโลกโดยแสดงออกเป็นการกระทาการพูดและการคิดกายกรรมวจีกรรมมโนกรรมซึ่งกระบวนการที่ผัสสหรือถูกต้องตามพุทธปรัชญาต้องอาศัยทวารกับอารมณ์มาสู่กระบวนการรับรู้ของมนุษย์ผ่านสภาวะของนามขันธ์ 3 อย่างคือสัญญาวิญญาณและปัญญาสามารถอธิบายได้อย่างนี้คือสัญญาคือความรู้ทั้งหมดที่ได้แก่ความกาหนดได้หมายรู้รวมทั้งความรู้เกิดจากการกาหนดหมายหรือหมายรู้แล้วบันทึกเก็บรวมไว้เป็นวัตถุดิบของความคิดต่อไปๆทาให้มีการรู้จักจาได้รู้เข้าใจและคิดได้ยิ่งๆขึ้นไปวิญญาณคือความรู้ทั้งหมดได้แก่

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
อาการต่างๆที่เรียกว่าอารมณ์ 6 คือรูปเสียงกลิ่นรสโผฏฐัพพะและธรรมารมณ์ 96 อายตนะแปลว่าที่ต่อหรือแดนหมายถึงที่ต่อกันให้เกิดความรู้แดนเชื่อมต่อให้เกิดความรู้หรือแหล่งที่มาของความรู้แปลว่าทางรับรู้มี 6 อย่างได้แก่ตาหูจมูกลิ้นกายใจที่ว่าต่อหรือเชื่อมต่อให้เกิดความรู้นั้นต่อหรือเชื่อมต่อกับโลกคือสภาพแวดล้อมภายนอกแต่โลกนั้นปรากฏลักษณะอาการแก่มนุษย์เป็นส่วนๆด้านๆไปเท่าที่มนุษย์จะมีแดน	อารมณ์และผัสสะ\ n ไว้ว่า\ n \n๒เรื่องเดียวกัน\,หน้า๘๐๕-๘๐๘.\n๓เรื่องเดียวกัน\,หน้า๗๗๒.\n๔พระเมธีกิตโยดม(พิณกิตฺติปาโลป.ธ.๙)ธนิตอยู่โพธิ์ป.ธ.๙\,วิสุทธิมรรคแปลเล่ม๓\,หน้า\n๗๘.\ n \ n \n๑๖\ n อายตนะแปลว่าที่ต่อหรือแดนหมายถึงที่ต่อกันให้เกิดความรู้แดนเชื่อมต่อให้เกิด\ n ความรู้หรือแหล่งที่มาของความรู้แปลอย่างง่ายๆว่าทางรับรู้มี๖อย่างดังที่เรียกในภาษาไทยว่า\ n ตาหูจมูกลิ้นกายใจโลกนั้นปรากฏลักษณะอาการแก่มนุษย์เป็นส่วนๆด้านๆไปเท่าที่มนุษย์จะมี\ n แดนหรือเครื่องมือสำหรับรับรู้คือเท่ากับจำนวนอายตนะ๖นั่นเองสิ่งที่ถูกหรือลักษณะอาการต่าง\nๆของโลกเรียกชื่อว่าอายตนะเหมือนกันดังนั้นแดนต่อความรู้ภายในจึงเรียกว่าอายตนะภายในมี\ n ชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าทวารหรืออินทรีย์๖๕และแดนต่อความรู้ภายนอกเรียกว่าอายตนะภายนอก\ n ได้แก่รูปเสียงกลิ่นรสสิ่งต้องกายและสิ่งที่ใจนึกโดยทั่วไปนิยมเรียกว่าอารมณ์๖\ n อายตนะภายใน๖และอายตนะภายนอก๖นี้จัดลงในขันธ์๕ได้ดังนี้\n๑.อายตนะ๕คู่แรก(จักขุ-รูปโสต-สัททะฆานะ-คันธะชิวหา-รสกาย-โผฏฐัพพะ)\ n อยู่ในรูปขันธ์\n๒.อายตนะภายในที่๖คือมโนหรือใจอยู่ในวิญญาณขันธ์\n๓.อายตนะภานนอกที่๖คือธรรมหรือธรรมารมณ์อยู่ในขันธ์๔คือนามขันธ์๓\ n (เวทนาสัญญาสังขาร)และรูปขันธ์(เฉพาะที่เป็นสุขุมรูปเท่านั้นเช่นอากาศธาตุความเป็นหญิง\ n ความเป็นชายความเบาความอ่อนสลวย
42 กายและสิ่งที่ใจนึกโดยทั่วไปนิยมเรียกว่าอารมณ์แปลว่าสิ่งอันเป็นที่สำหรับจิตมาหน่วงอยู่หรือสิ่งสำหรับยึดหน่วงของจิตแปลว่าสิ่งที่ถูกรับรู้หรือสิ่งที่ถูกรู้นั่นเองเมื่ออายตนะภายในซึ่งเป็นแดนรับรู้กระทบกับอารมณ์อายตนะภายนอกซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกรู้ก็จะเกิดความรู้จำเพาะด้านของอายตนะแต่ละอย่างๆขึ้นเช่นตากระทบรูปเกิดความรู้เรียกว่าเห็นหูกระทบเสียงเกิดความรู้เรียกว่าได้ยินเป็นต้นความรู้จำเพาะแต่ละด้าน	ตามไปด้วยเพราะความชั่วนั้นทุกข์ย่อมติดตามเขาไปเหมือนล้อหมุนตามรอยเท้าโคที่ลากเกวียนไปฉะนั้นส่วนวิญญาณในวิญญาณ 6 หมายเอาความรู้แจ้งในเมื่ออายตนะภายในกับอายตนะภายนอกกระทบกันกล่าวคือเมื่ออายตนะภายในซึ่งเป็นแดนรับรู้กระทบกับอารมณ์อายตนะภายนอกซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกรู้ก็จะเกิดความรู้จำเพาะด้านของอายตนะแต่ละอย่างขึ้นเช่นตากระทบรูปเกิดความรู้เรียกว่าเห็นหูกระทบเสียงเกิดความรู้เรียกว่าได้ยินเป็นต้นความรู้จำเพาะแต่ละด้านนี้เรียกว่าวิญญาณแปลว่าความรู้แจ้งคือรู้อารมณ์ดังนั้นจึงมีวิญญาณ 6 อย่างเท่ากับอายตนะและอารมณ์ 6 คู่คือวิญญาณทางตาได้แก่เห็นวิญญาณทางหูได้แก่ได้ยินวิญญาณทางจมูกได้แก่ได้กลิ่นวิญญาณทางลิ้นได้แก่รู้รสวิญญาณทางกายได้แก่รู้สิ่งต้องกายวิญญาณทางใจได้แก่รู้อารมณ์ทางใจหรือรู้เรื่องในใจดังนั้นจึงสรุปได้ว่าอายตนะ 6 อารมณ์ 6 และวิญญาณ 6 มีความเกี่ยวเนื่องกันกล่าวคือ 1 จักขุตาเป็นแดนรับรู้รูปรูปเกิดความรู้คือจักขุวิญญาณเห็น 2 โสตะหูเป็นแดนรับรู้สัททะเสียงเกิดความรู้คือโสตวิญญาณได้ยิน 3 ฆานะจมูกเป็นแดนรับรู้คันธะกลิ่นเกิด 7 วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่นปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคมมีนาคม 2564 ความรู้คือฆานวิญญาณรู้กลิ่น 4 ชิวหาลิ้นเป็นแดนรับรู้รสรสเกิดความรู้คือชิวหาวิญญาณรู้รส 5 กายกายเป็นแดนรับรู้โผฏฐัพพะสิ่งต้องกายเกิดความรู้คือกายวิญญาณรู้สิ่งต้องกาย 6 มโนใจเป็นแดนรับรู้ธรรมเรื่องในใจเกิดความรู้คือมโนวิญญาณรู้เรื่องใจถึงแม้ว่าวิญญาณจะต้องอาศัยอายตนะและอารมณ์กระทบกันจึงเกิดขึ้นได้แต่การที่อารมณ์
นี้เรียกว่าวิญญาณแปลว่าความรู้แจ้งคือรู้อารมณ์ 97 อายตนะ 6 ทำหน้าที่รับใช้มนุษย์ 2 อย่างคือ 1 เป็นทางรับรู้โลกหรือเป็นแหล่งนำโลกมาเสนอต่อมนุษย์เป็นเครื่องมือสื่อสารทำให้มนุษย์ได้รับข้อมูลแหล่งความรู้ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้มนุษย์สามารถเกี่ยวข้องกับโลกได้ถูกต้องทำให้ชีวิตอยู่รอดและดำเนินไปด้วยดี 2 เป็นช่องทางเสพโลกหรือเป็นประตูที่มนุษย์จะเปิดออกไปรับอารมณ์ที่เป็นรสอร่อยของโลกมาเสพเสวย	ที่อยู่ที่อายตนะ 6 นี้คือนรกจริงสวรรค์ที่อยู่ที่อายตนะ 6 นี้คือสวรรค์จริง"และกล่าวถึงกามตัณหาที่สัมพันธ์กับอายตนะความว่า"ความรู้สึกที่ใคร่จะได้วัตถุที่อร่อยๆทางตาหูจมูกลิ้นกายและใจรวมทั้งใคร่ที่จะได้เกิดหรือได้อยู่ในท่ามกลางสิ่งเหล่านั้นคือกามตัณหาความอยากเช่นนี้เกิดมาจากอวิชชาเพราะไม่รู้แจ้งตามความเป็นจริงในสิ่งเหล่านั้นจึงได้อยากเช่นนั้นหรือเห็นกงจักรเป็นดอกบัวจึงหล่อเลี้ยงดวงชีวิตด้วยการให้อยากอยู่เสมอคืออยากที่จะให้ได้โพลังอยู่เสมอเพราะขณะที่โพลังอยู่นั่นเองจะได้เสวยอารมณ์นั้นๆความรู้สึกที่อยากเกิดมาลองกันใหม่นั้นมีเหลืออยู่ประจำใจโดยไม่ต้องมีเจตนาเมื่อใดตัณหาจัดเมื่อนั้นดวงชีวิตก็ลุกโพลงเต็มที่คล้ายกับเครื่องจักรที่เปิดเต็มที่จนสั่นระรัวคอยปลอบเลี้ยงดวงชีวิตให้ใหญ่โตขึ้นด้วยความอยากอันไม่รู้จักสุดสิ้นของมันเอง"(พุทธทาสภิกขุ, 2554)วิญญาณ(การรับรู้)นี้มีสื่อเชื่อมต่อคืออายตนะซึ่งทำหน้าที่รับใช้มนุษย์ 2 อย่างคือเป็นทางรับรู้โลกหรือเป็นแหล่งนำโลกมาปรากฏต่อมนุษย์และเป็นช่องทางเสวยโลกหรือเป็นประตูที่มนุษย์จะเปิดออกไปรับอารมณ์ที่เป็นรสอร่อยของโลกมาเสพเสวยดังนั้นวิญญาณ(การรับรู้)จึงสื่อมาทางอายตนะทั้ง 6 และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตในฐานะเป็นสิ่งที่พึงสำรวมระมัดระวังคุ้มครองรักษาด้วยสติมิให้ยินดียินร้ายมิให้หลงใหลในเรื่องราวที่เกิดขึ้นทางตาทางหูทางจมูกทางลิ้นทางกายและทางใจให้มีสติในการดำเนินชีวิตรู้เท่าทันตลอดเวลาเป็นเหตุให้จิตใจสงบเมื่อคุ้มครองดีแล้วพิจารณารู้ชัด

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
นามขันธ์ 3 คือเวทนาสัญญาสังขารและรูปขันธ์ที่เป็นสุขุมรูปได้แก่อากาศธาตุความเป็นหญิงความเป็นชายความเบาความอ่อนสลวยความสืบต่อความทรุดโทรมการขยายตัวความแปรสลายของรูปเป็นต้นและพระนิพพานซึ่งเป็นภาวะพ้นจากขันธ์เรียกว่าขันธวินิมุต 98 นิพพานนี้เป็นอารมณ์ของพระอริยบุคคลในระดับโสดาบันสกทาคามีอนาคามีแลพระอรหันต์ดังนั้นอายตนะ 12 นับเป็นแดนเชื่อมต่อกันระหว่างภายใน 6 กับภายนอก 6 รวมเรียกว่ารูปนามขันธ์ 5 และเป็นแดนเชื่อมต่อพระนิพพาน	นี้จัดลงในขันธ์๕ได้ดังนี้\n๑.อายตนะ๕คู่แรก(จักขุ-รูปโสต-สัททะฆานะ-คันธะชิวหา-รสกาย-โผฏฐัพพะ)\ n อยู่ในรูปขันธ์\n๒.อายตนะภายในที่๖คือมโนหรือใจอยู่ในวิญญาณขันธ์\n๓.อายตนะภานนอกที่๖คือธรรมหรือธรรมารมณ์อยู่ในขันธ์๔คือนามขันธ์๓\ n (เวทนาสัญญาสังขาร)และรูปขันธ์(เฉพาะที่เป็นสุขุมรูปเท่านั้นเช่นอากาศธาตุความเป็นหญิง\ n ความเป็นชายความเบาความอ่อนสลวยความสืบต่อความทรุดโทรมการขยายตัวความแปรสลาย\ n ของรูปเป็นต้น)กับทั้งนิพพานซึ่งเป็นภาวะพ้นจากขันธ์๗\ n อารมณ์แปลว่าสิ่งอันเป็นที่สำหรับจิตมาหน่วงอยู่หรือสิ่งสำหรับยึดหน่วงของจิต\ n แปลง่ายๆว่าสิ่งที่ถูกรับรู้หรือสิ่งที่ถูกรู้๘\ n ผัสสะหรือสัมผัสแปลตามรูปศัพท์ว่าการกระทบแต่มีความหมายทางธรรมว่าการ\ n ประจวบหรือบรรจบพร้อมกันแห่งอายตนะอารมณ์และวิญญาณเรียกว่าผัสสะก็คือการับรู้นั่นเอง\ n มีชื่อเรียกแยกเป็นอย่างๆไปตามทางรับรู้คืออายตนะนั้นๆครบจำนวน๖คือจักขุสัมผัสโสตสัมผัส\ n ฆานสัมผัสชิวหาสัมผัสกายสัมผัสมโนสัมผัส๙\ n พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของอายตนะอารมณ์และผัสสะไว้\ n ว่าอายตนะหมายถึงเครื่องรู้และสิ่งที่รู้เช่นตาเป็นเครื่องรู้รูปเป็นสิ่งที่รู้ในพระพุทธศาสนา\ n หมายถึงจักษุโสตฆานชิวหากายใจเรียกว่าอายตนะภายในเป็นเครื่องติดต่อกับอายตนะ\ n \n๕พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต)\,พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ\,พิมพ์ครั้งที่๑๑\,\ n (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก\,๒๕๔๙)\,หน้า๔๑.\n๖เล่ม
าณวิาณปจฺจยานามรูปนามรูปปจฺจยาสฬายตนสฬายตนปจฺจยาผสฺโสผสฺสปจฺจยาเวทนาเวทนาปจฺจยาตณฺหาตณฺหาปจฺจยาอุปาทานอุปาทานปจฺจยาภโวภวปจฺจยาชาติชาติปจฺจยาชรามรณํโสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสาสมฺภวนฺติฯเอวเมตสฺสเกวลสฺสทุกฺขกฺขนฺธสฺสสมุทโยโหติฯอยวุจฺจติภิกฺขเวปฏิจฺจสมุปฺปาโท100ฯแปลว่าภิกษุทั้งหลายปฏิจจส	เป็นปัจจัยสังขารจึงมี 2 สงฺขารปจฺจยาวิญฺญาณํเพราะสังขารเป็นปัจจัยวิญญาณจึงมี 3 วิญฺญาณปจฺจยานามรูปํเพราะวิญญาณเป็นปัจจัยนามรูปจึงมี 4 นามรูปปจฺจยาสฬายตนํเพราะนามรูปเป็นปัจจัยสฬายตนะจึงมี 5 สฬายตนปจฺจยาผสฺโสเพราะสฬายตนะเป็นปัจจัยผัสสะจึงมี 6 ผสฺสปจฺจยาเวทนาเพราะผัสสะเป็นปัจจัยเวทนาจึงมี 7 เวทนาปจฺจยาตณฺหาเพราะเวทนาเป็นปัจจัยตัณหาจึงมี 8 ตณฺหาปจฺจยาอุปาทานํเพราะตัณหาเป็นปัจจัยอุปาทานจึงมี 9 อุปาทานปจฺจยาภโวเพราะอุปาทานเป็นปัจจัยภพจึงมี 10 ภวปจฺจยาชาติเพราะภพเป็นปัจจัยชาติจึงมี 11 ชาติปจฺจยาชรามรณํเพราะชาติเป็นปัจจัยชรามรณะจึงมีโสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสาสมฺภวนฺติความโศกความคร่ำครวญทุกข์โทมนัสและความคับแค้นใจก็มีพร้อมเอวเมตสฺสเกวลสฺสทุกฺขกฺขนฺธสฺสสมุทโยโหติความเกิดขึ้นแห่งกองทุกข์ทั้งปวงนี้จึงมีด้วยประการฉะนี้ในหลักการของปฏิจจสมุปบาทนี้แท้จริงแล้วเป็นหลักการทางธรรมชาติที่เป็นสาเหตุให้เกิดทุกข์หากผู้เป็นพระธรรมกถึกรู้แจ้งชัดและเข้าใจชัดเจนแล้วก็ย่อมสามารถอธิบายกระบวนการต่างๆเหล่านี้ได้อย่างละเอียดลออทุกขั้น
มุปบาทเป็นอย่างไรคือเพราะอวิชชาเป็นปัจจัยสังขารจึงมีเพราะสังขารเป็นปัจจัยวิญญาณจึงมีเพราะวิญญาณเป็นปัจจัยนามรูปจึงมีเพราะนามรูปเป็นปัจจัยสฬายตนะจึงมีเพราะสฬายตนะเป็นปัจจัยผัสสะจึงมีเพราะผัสสะเป็นปัจจัยเวทนาจึงมีเพราะเวทนาเป็นปัจจัยตัณหาจึงมีเพราะตัณหาเป็นปัจจัยอุปาทานจึงมีเพราะอุปาทานเป็นปัจจัยภพจึงมีเพราะภพเป็นปัจจัยชาติจึงมี 100 สํนิบาลี 16 1 12	และถือว่าเป็นการแสดงตามลาดับจึงเรียกว่าอนุโลมปฏิจจสมุปบาทเทียบในอริยสัจข้อที่๒คือทุกข๘บรรจบบรรณรุจิปฏิจจสมุปบาทหน้า๓๗วารสารมจรพุทธศาสตร์ปริทรรศน์ปีที่๓ฉบับที่๑มกราคมมิถุนายน๒๕๖๒๖๖สมุทัยท่อนหลังแสดงกระบวนการดับเรียกว่านิโรธวารและถือว่าเป็นการแสดงย้อนลาดับจึงเรียกว่าปฏิโลมปฏิจจสมุปบาทเทียบในอริยสัจข้อที่๓คือทุกขนิโรธแสดงตัวบททั้ง๒อย่างดังนี้๙๑หลักทั่วไป๑๐อิมสฺมึสติอิทโหติเมื่อสิ่งนี้มีสิ่งนี้จึงมีอิมสฺสุปฺปาทาอิทอุปฺปชฺชติเพราะสิ่งนี้เกิดขึ้นสิ่งนี้จึงเกิดขึ้นอิมสฺมึอสติอิทนโหติเมื่อสิ่งนี้ไม่มีสิ่งนี้ก็ไม่มีอิมสฺสนิโรธาอิทนิรุชฺฌติเพราะสิ่งนี้ดับสิ่งนี้ก็ดับด้วยพิจารณาตามรูปพยัญชนะหลักทั่วไปนี้เข้ากับชื่อที่เรียกว่าอิทัปปัจจยตา๒แจกแจงหัวข้อหรือหลักประยุกต์๑๑แสดงแบบสายเกิดไปเป็นลาดับว่าเพราะอวิชชาเป็นปัจจัยสังขารจึงมีเพราะสังขารเป็นปัจจัยวิญญาณจึงมีเพราะวิญญาณเป็นปัจจัยนามรูปจึงมีเพราะนามรูปเป็นปัจจัยสฬายตนะจึงมีเพราะสฬายตนะเป็นปัจจัยผัสสะจึงมีเพราะผัสสะเป็นปัจจัยเวทนาจึงมีเพราะเวทนาเป็นปัจจัยตัณหาจึงมีเพราะตัณหาเป็นปัจจัยอุปาทานจึงมีเพราะอุปาทานเป็นปัจจัยภพจึงมีเพราะภพเป็นปัจจัยชาติจึงมีเพราะชาติเป็นปัจจัยชรามรณะจึงมีความโศกความคร่ำครวญความทุกข์โทมนัส

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
45 เพราะชาติเป็นปัจจัยชรามรณะโสกะความเศร้าโศกปริเทวะความคร่ำครวญทุกข์ความทุกข์กายโทมนัสความทุกข์ใจและอุปายาสความคับแค้นใจจึงมีความเกิดขึ้นแห่งกองทุกข์ทั้งมวลนี้มีได้ด้วยประการฉะนี้ภิกษุทั้งหลายนี้เรียกว่าปฏิจจสมุปบาท 101 อวิชฺชายเตฺวาวอเสสวิราคนิโรธาสงฺขารนิโรโธสงฺขารนิโรธาวิาณนิโรโธวิาณนิโรธานามรูปนิโรโธนามรูปนิโรธาสฬายตนนิโรโธสฬายตนนิโรธาผสฺสนิโรโธผสฺส	เพราะมีวิญญาณเป็นปัจจัยจึงมีนามรูป 4 นามรูปปจฺจยาสฬายตนํเพราะมีนามรูปเป็นปัจจัยจึงมีสฬายตนะ 5 สฬายตนปจฺจยาผสฺโสเพราะมีสฬายตนะเป็นปัจจัยจึงมีผัสสะ 6 ผสฺสปจฺจยาเวทนาเพราะมีผัสสะเป็นปัจจัยจึงมีเวทนา 7 เวทนาปจฺจยาตณฺหาเพราะมีเวทนาเป็นปัจจัยจึงมีตัณหา 8 ตณฺหาปจฺจยาอุปาทานํเพราะมีตัณหาเป็นปัจจัยจึงมีอุปาทาน 9 อุปาทานปจฺจยาภโวเพราะมีอุปาทานเป็นปัจจัยจึงมีภพ 10 ภวปจฺจยาชาติเพราะมีภพเป็นปัจจัยจึงมีชาติ 11 วิมหา 4 1 11015 มจร 12 พุทธทาสภิกขุ 2547 67 222 ธรรมธาราวารสารวิชาการทางพระพุทธศาสนาฉบับที่ 5 ปี 2560 11 ชาติปจฺจยาชรามรณํโสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสาสมฺภวนฺติเพราะมีชาติเป็นปัจจัยชรามรณะโสกะปริเทวะทุกขะโทมนัสอุปายาสทั้งหลายจึงเกิดครบถ้วน 12 เอวเมตสฺสเกวลสฺสทุกฺขกฺขนฺธสฺสสมุทโยโหติความเกิดขึ้นพร้อมแห่งกองทุกข์ทั้งสิ้นย่อมมีด้วยอาการอย่างนี้ตารางที่ 4 ปฏิจจสมุปบาทแบบครบรอบ 11 ปัจจัยโดยปฏิโลมตามการดับที่ภาษาบาลีจากพระไตรปิฎกคำแปลของพุทธทาสภิกขุ 1 อวิชฺชายเตฺวาวอเสสวิราคนิโรธาสงฺขารนิโรโธเพราะความจางคลายดับไปโดยไม่เหลือแห่งอวิชชานั้นนั่นเทียวจึงมีความดับแห่งสังขาร 2 สงฺขารนิโรธาวิญฺญาณนิโรโธเพราะมีความดับแห่งสังขารจึงมีความดับแห่งวิญญาณ 3 วิญฺญาณนิโรธานามรูปนิโรโธเพราะมีความดับแห่งวิญญาณจึงมีความดับแห่งนามรูป 4 นามรูปนิโรธาสฬายตนนิโรโธ
นิโรธาเวทนานิโรโธเวทนานิโรธาตณฺหานิโรโธตณฺหานิโรธาอุปาทานนิโรโธอุปาทานนิโรธาภวนิโรโธภวนิโรธาชาตินิโรโธชาตินิโรธาชรามรณโสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสานิรุชฺฌนฺติฯเอวเมตสฺสเกวลสฺสทุกฺขกฺขนฺธสฺสนิโรโธโหตีติ 102 เพราะอวิชชาดับไปไม่เหลือด้วยวิราคะสังขารจึงดับเพราะสังขารดับวิญญาณจึงดับเพราะวิญญาณดับนามรูปจึงดับเพราะนามรูปดับสฬายตนะจึงดับเพราะสฬายตนะดับผัสสะจึงดับเพราะ	สวิราคนิโรธาสงฺขารนิโรโธเพราะความจางคลายดับไปโดยไม่เหลือแห่งอวิชชานั้นนั่นเทียวจึงมีความดับแห่งสังขาร 2 สงฺขารนิโรธาวิญฺญาณนิโรโธเพราะมีความดับแห่งสังขารจึงมีความดับแห่งวิญญาณ 3 วิญฺญาณนิโรธานามรูปนิโรโธเพราะมีความดับแห่งวิญญาณจึงมีความดับแห่งนามรูป 4 นามรูปนิโรธาสฬายตนนิโรโธเพราะมีความดับแห่งนามรูปจึงมีความดับแห่งสฬายตนะ 5 สฬายตนนิโรธาผสฺสนิโรโธเพราะมีความดับแห่งสฬายตนะจึงมีความดับแห่งผัสสะ 6 ผสฺสนิโรธาเวทนานิโรโธเพราะมีความดับแห่งผัสสะจึงมีความดับแห่งเวทนา 7 เวทนานิโรธาตณฺหานิโรโธเพราะมีความดับแห่งเวทนาจึงมีความดับแห่งตัณหา 223 การวิเคราะห์ศัพท์ว่าปฺรตีตฺยสมุตฺปาทในโศลกประณามไหว้ครูในคัมภีร์มูลมัธยมกการิกาของพระนาคารชุน An analysis of Prattyasamutpda in the Dedicatory Verses in Ngarjuna s Mlamadhyamakakrik 8 ตณฺหานิโรธาอุปาทานนิโรโธเพราะมีความดับแห่งตัณหาจึงมีความดับแห่งอุปาทาน 9 อุปาทานนิโรธาภวนิโรโธเพราะมีความดับแห่งอุปาทานจึงมีความดับแห่งภพ 10 ภวนิโรธาชาตินิโรโธเพราะมีความดับแห่งภพจึงมีความดับแห่งชาติ 11 ชาตินิโรธาชรามรณํโสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสานิรุชฺฌนฺติเพราะมีความดับแห่งชาตินั่นแลชรามรณะโสกะปริเทวะทุกขะโทมนัสอุปายาสทั้งหลายจึงดับสิ้น 12 เอวเมตสฺสเกวลสฺสทุกฺขกฺขนฺธสฺสนิโรโธโหติความดับลงแห่งกองทุกข์ทั้งสิ้นย่อมมีด้วยอาการอย่างนี้ในหนังสือเล่มเดียวกันนี้พุทธทาสได้นำเสนอกฎ
ผัสสะดับเวทนาจึงดับเพราะเวทนาดับตัณหาจึงดับเพราะตัณหาดับอุปาทานจึงดับเพราะอุปาทานดับภพจึงดับเพราะภพดับชาติจึงดับเพราะชาติดับชรามรณะโสกะปริเทวะทุกข์โทมนัสและอุปายาสจึงดับความดับแห่งกองทุกข์ทั้งมวลนี้มีได้ด้วยประการฉะนี้ 103 กระบวนธรรมเหล่านี้เป็นเหตุปัจจัยต่อเนื่องกันมาจึงเรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่าปัจจยาการคืออาการที่เป็นไปตามเหตุปัจจัยหรืออาการของความเป็นไปตามเหตุปัจจัยอุทานในภาษาบาลีมิใช่มีความ	วิญญาณจึงดับเพราะวิญญาณดับนามรูปจึงดับเพราะนามรูปดับสฬายตนะจึงดับเพราะสฬายตนะดับผัสสะจึงดับเพราะผัสสะดับเวทนาจึงดับเพราะเวทนาดับตัณหาจึงดับเพราะตัณหาดับอุปาทานจึงดับเพราะอุปาทานดับภพจึงดับเพราะภพดับชาติจึงดับเพราะชาติดับชรามรณะโสกะปริเทวะทุกข์โทมนัสอุปายาสจึงดับเป็นอันว่ากองทุกข์ทั้งมวลนั่นย่อมดับด้วยประการฉะนี้วิมหา๔๓๓จากหลักฐานนี้จะเห็นได้ว่าสิ่งทั้งหลายมิได้เกิดจากอานาจเหนือธรรมชาติแต่เป็นเพราะการอิงอาศัยซึ่งกันและกันธรรมชาตินี้จึงมีโครงสร้างที่สามารถอธิบายได้มิใช่เกิดขึ้นเพราะอานาจเหนือธรรมชาติแต่ประการใดดังนั้นเมื่อพิจารณาในกรอบของอภิปรัชญาพระพุทธศาสนาจึงใกล้เคียงกับธรรมชาตินิยมมากที่สุดอนึ่งคาสอนเรื่องปฏิจจสมุปบาทยังสะท้อนให้เห็นลักษณะของพระพุทธศาสนาว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประเภทอเทวนิยม Atheism คือศาสนาที่มีทัศนะว่าไม่มีพระเจ้าในทางอภิปรัชญาจึงมิได้ให้ความสาคัญกับพระเป็นเจ้าดังที่มีผู้แสดงทัศนะไว้ว่าในทางปรัชญาความคิดเรื่องโลกเป็นความคิดที่สาคัญเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปรัชญาเทวนิยมความคิดเรื่องโลกจัดเป็นความคิดพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความคิดเรื่องพระเจ้าและความคิดเรื่องมนุษย์ปรัชญาประเทศเทวนิยมทั้งของตะวันตกและตะวันออกแม้จะมีความเห็นอื่นๆ แตกต่างกันแต่ก็มีความสอดคล้องกันเกี่ยวกับการมีอยู่ของโลกนั่นคือการมีอยู่ของโลกเป็นผลสืบเนื่องมาจากการมีอยู่ของพระผู้เป็นเจ้าโดยปรัชญาบางสานักถือว่าพระเป็นเจ้าทรงเป็นผู้สร้างโลกโดยตรงปัญหาในทางอภิปรัชญาว่าด้วยความคิดเรื่องโลกพระพุทธศาสนา

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
47 อุปาทานเพราะอุปาทานเป็นปัจจัยจึงมีภพเพราะภพเป็นปัจจัยจึงมีชาติเพราะชาติเป็นปัจจัยจึงมีชรามรณะโสกะปริเทวะทุกข์โทมนัสอุปายาสความเกิดขึ้นแห่งกองทุกข์ทั้งปวงนั้นมีอย่างนี้ปฏิจจมุปบาทสายดับคือเพราะอวิชชาดับโดยคลายความกำหนัดยินดีโดยไม่เหลือสังขารจึงดับเพราะสังขารดับวิญญาณจึงดับเพราะวิญญาณดับนามรูปจึงดับเพราะนามรูปดับอายตนะ 6 จึงดับเพราะอายตนะ 6 ดับผัสสะจึงดับเพราะผัสสะดับเวทนาจึงดับเพราะเวทนาดับตัณหา	เป็นปัจจัยจึงมีวิญญาณเพราะวิญญาณเป็นปัจจัยจึงมีนามรูปเพราะนามรูปเป็นปัจจัยจึงมีสฬายตนะ๒๔องฺติก๒๐๑๗๓๒๗๘๒๗๙วารสารมจรพุทธศาสตร์ปริทรรศน์ปีที่๓ฉบับที่๑มกราคมมิถุนายน๒๕๖๒๗๕เพราะสฬายตนะเป็นปัจจัยจึงมีผัสสะเพราะผัสสะเป็นปัจจัยจึงมีเวทนาเพราะเวทนาเป็นปัจจัยจึงมีตัณหาเพราะตัณหาเป็นปัจจัยจึงมีอุปาทานเพราะอุปาทานเป็นปัจจัยจึงมีภพเพราะภพเป็นปัจจัยจึงมีชาติเพราะชาติเป็นปัจจัยจึงมีชรามรณะโสกะปริเทวะทุกข์โทมนัสอุปายาสเป็นอันว่ากองทุกข์ทั้งมวลนั่นย่อมเกิดด้วยประการฉะนี้พิจารณาปฏิจจสมุปบาทโดยปฏิโลมว่าอนึ่งเพราะอวิชชานั่นแหละดับโดยไม่เหลือด้วยมรรคคือวิราคะสังขารจึงดับเพราะสังขารดับวิญญาณจึงดับเพราะวิญญาณดับนามรูปจึงดับเพราะนามรูปดับสฬายตนะจึงดับเพราะสฬายตนะดับผัสสะจึงดับเพราะผัสสะดับเวทนาจึงดับเพราะเวทนาดับตัณหาจึงดับเพราะตัณหาดับอุปาทานจึงดับเพราะอุปาทานดับภพจึงดับเพราะภพดับชาติจึงดับเพราะชาติดับชรามรณะโสกะปริเทวะทุกข์โทมนัสอุปายาสจึงดับเป็นอันว่ากองทุกข์ทั้งมวลนั่นย่อมดับด้วยประการฉะนี้วิมหา๔๓๓จากหลักฐานนี้จะเห็นได้ว่าสิ่งทั้งหลายมิได้เกิดจากอานาจเหนือธรรมชาติแต่เป็นเพราะการอิงอาศัยซึ่งกันและกันธรรมชาตินี้จึงมีโครงสร้างที่สามารถอธิบายได้มิใช่เกิดขึ้นเพราะอานาจเหนือธรรมชาติแต่ประการใดดังนั้นเมื่อพิจารณาในกรอบของอภิปรัชญาพระพุทธศาสนาจึงใกล้เคียงกับธรรมชาตินิยมมากที่สุดอนึ่งคาสอนเรื่องปฏิจจสมุปบาทยังสะท้อนให้เห็นลักษณะของพระพุทธศาสนาว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประเภทอเทวนิยม
จึงดับเพราะตัณหาดับอุปาทานจึงดับเพราะอุปาทานดับภพจึงดับเพราะภพดับชาติจึงดับเพราะชาติดับชรามรณะโสกะปริเทวะทุกข์โทมนัสอุปายาสจึงดับความดับกองทุกข์ทั้งปวงนั้นมีอย่างนี้องค์ factors หรือหัวข้อ 12 นั้นมีความหมายโดยสังเขปดังนี้ 1 อวิชชาความไม่รู้คือไม่รู้ในอริยสัจ 4 หรือตามนัยอภิธรรมว่าอวิชชามี 4 ประการได้แก่อวิชชา 4 ความไม่รู้แจ้งไม่รู้จริง ignorance lack of essential knowledge 11 ทุกฺเขอญฺญาณํไม่รู้ทุกข์ absence of knowledge of	มุปบาทโดยปฏิโลมว่าเพราะอวิชชาดับไปไม่เหลือด้วยวิราคะสังขารจึงดับเพราะสังขารดับวิญญาณจึงดับเพราะวิญญาณดับนามรูปจึงดับเพราะนามรูปดับสฬายตนะจึงดับเพราะสฬายตนะดับผัสสะจึงดับเพราะผัสสะดับเวทนาจึงดับเพราะเวทนาดับตัณหาจึงดับเพราะตัณหาดับอุปาทานจึงดับเพราะอุปาทานดับภพจึงดับเพราะภพดับชาติจึงดับเพราะชาติดับชรามรณะโสกะปริเทวะทุกขะโทมนัสอุปายาสจึงดับกองทุกข์ทั้งมวลนี้มีการดับด้วยอาการอย่างนี้(วิ.ม.(ไทย), 4 / 1 / 1 - 3) 3 .ความหมายของปฏิจจสมุปบาทเชิงอธิบาย 1)อวิชชาความไม่รู้ไม่เห็นตามความเป็นจริงไม่รู้เท่าทันตามสภาวะหลงไปตามสมมติบัญญัติความไม่รู้ที่แฝงอยู่กับความเชื่อถือต่างๆภาวะขาดปัญญาความไม่เข้าใจเหตุผลการไม่ใช้ปัญญาหรือปัญญาไม่ทำงานในขณะนั้นๆ 2)สังขารความคิดปรุงแต่งความจงใจมุ่งหมายตัดสินใจและการที่จะแสดงเจตนาออกเป็นการกระทำการจัดสรรกระบวนความคิดและมองหาอารมณ์มาเสนอความคิดโดยสอดคล้องกับพื้นนิสัย 21 วารสารศึกษิตาลัยปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม--สิงหาคม 2565)ความถนัดความโน้มเอียงความเชื่อถือและทัศนคติเป็นต้นของตนตามที่ได้สั่งสมไว้การปรุงแต่งจิตปรุงแต่งความคิดหรือปรุงแต่งกรรมด้วยเครื่องปรุงคือคุณสมบัติต่างๆที่เป็นความเคยชินหรือได้สั่งสมไว้ 3)วิญญาณความรู้ต่ออารมณ์ต่างๆคือเห็นได้ยินได้กลิ่นรู้รสรู้สัมผัสรู้ต่ออารมณ์ที่มีในใจตลอดจนสภาพพื้นเพของจิตใจในขณะนั้นๆ 4)นามรูปความมีอยู่ของรูปธรรมและนามธรรมในความรับรู้ของบุคคลภาวะที่ร่างกายและจิตใจทุกส่วนอยู่ในสภาพที่สอดคล้อง
รสในสัมผัสทางกายและในธัมมารมณ์ 9 อุปาทาน clinging attachment ความยึดมั่นได้แก่อุปาทาน 4 10 ภพ becoming ภาวะชีวิตได้แก่ภพ 3 อีกนัยหนึ่งว่าได้แก่กรรมภพภพคือกรรม active process of becoming ตรงกับอภิสังขาร 3 กับอุปปัตติภพภพคือที่อุบัติ rebirthprocess of becoming ตรงกับภพ 3 11 ชาติ birth ความเกิดได้แก่ความปรากฏแห่งขันธ์ทั้งหลายการได้อายตนะ 12 ชรามรณะ decay and death ความแก่และความตายได้แก่ชราความเสื่อมอายุความหง่อมอินทรีย์กับมรณะความสลายแห่งขันธ์ความขาด	วิญญาณวิญญาณ๖๔นามรูปนามเวทนาสัญญาเจตนาผัสสะมนสิการหรือตามแบบอภิธรรมเวทนาขันธ์สัญญาขันธ์สังขารขันธ์รูปมหาภูต๔และรูปที่อาศัยมหาภูต๔๕สฬายตนะจักขุตาโสตะหูฆานะจมูกชิวหาลิ้นกายกายมโนใจ๖ผัสสะจักขุสัมผัสโสตฆานะชิวหากายมโนสัมผัสสัมผัส๖๗เวทนาเวทนาเกิดจากจักขุสัมผัสจากโสตฆานชิวหากายและมโนสัมผัสเวทนา๖๘ตัณหารูปตัณหาตัณหาในรูปสัททตัณหาในเสียงคันธตัณหาในกลิ่นรสตัณหาในรสโผฏฐัพพตัณหาในสัมผัสทางกายธัมมตัณหาในธรรมารมณ์ตัณหา๖วารสารมจรพุทธศาสตร์ปริทรรศน์ปีที่๓ฉบับที่๑มกราคมมิถุนายน๒๕๖๒๖๙๙อุปาทานกามุปาทานความยึดมั่นในกามคือรูปรสกลิ่นเสียงสัมผัสต่างๆทิฏฐุปาทานความยึดมั่นในทิฏฐิคือความเห็นข้อยึดถือลัทธิทฤษฎีต่างๆสีลัพพตุปาทานความยึดมั่นในศีลและพรตว่าจะทาให้คนบริสุทธิ์ได้อัตตวาทุปาทานความยึดมั่นในอัตตาสร้างตัวตนขึ้นยึดถือไว้ด้วยความหลงผิด๑๐ภพกามภพรูปภพอรูปภพอีกนัยหนึ่งกรรมภพปุญญาภิสังขารอปุญญาภิสังขารอาเนญชาภิสังขารกับอุปปัตติภพกามภพรูปภพอรูปภพสัญญาภพอสัญญาภพเนวสัญญานาสัญญาภพเอกโวการภพจตุโวการภพปัญจโวการภพ๑๑ชาติความปรากฏแห่งขันธ์ทั้งหลายการได้มาซึ่งอายตนะต่างๆหรือความเกิดความปรากฏขึ้นของธรรมต่างๆเหล่านั้นๆ๑๒ชรามรณะชราความเสื่อมอายุความหง่อมอินทรีย์กับมรณะความสลายแห่งขันธ์ความขาดชีวิตินทรีย์หรือความเสื่อมและความสลายแห่งธรรมต่างๆเหล่านั้น๑๔๒๖ความสาคัญของปฏิจจสมุปบาทปฏิจจสมุปบาทเป็นหลักคาสอนที่มีความสาคัญเรื่องหนึ่งในคัมภีร์พระไตรปิฎก

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ช่วงปัจจุบันส่งผลถึงชรามรณะในช่วงอนาคตหลักปฏิจจสมุปบาทคือการแสดงหลักธรรมแห่งธรรมชาติของชีวิตโดยอาศัยเหตุปัจจัยก่อให้เกิดผลและผลก็เป็นปัจจัยให้เกิดเหตุสืบทอดกันไปอย่างนี้เป็นสมุทยวาระคือฝ่ายสมุทัยใช้เป็นคำอธิบายอริยสัจข้อที่ 2 หรือสมุทยอริยสัจคือแสดงให้เห็นความเกิดขึ้นแห่งทุกข์ปฏิจจสมุปบาทที่แสดงแบบนี้เรียกว่าอนุโลมปฏิจจสมุปบาท direct Dependent Origination	(ความไม่รู้อย่างแจ่มแจ้ง)ดับสมุทยวาร-นิโรธวาร.การแสดงหลักปฏิจจสมุปบาทเป็นการแสดงให้เห็นความเกิดขึ้นแห่งธรรมต่างๆโดยอาศัยปัจจัยสืบทอดกันไปอย่างนี้เป็นสมุทยวารคือฝ่ายสมุทัยใช้เป็นคำอธิบายอริยสัจข้อที่สอง(สมุทัยสัจจ์)คือแสดงให้เห็นความเกิดขึ้นแห่งทุกข์ปฏิจจสมุปบาทที่แสดงแบบนี้เรียกว่าอนุโลมปฏิจจสมุปบาทการแสดงตรงกันข้ามกับข้างต้นนี้เรียกว่านิโรธวารคือฝ่ายนิโรธใช้เป็นคำอธิบายอริยสัจข้อที่สาม(นิโรธสัจจ์)เรียกว่าปฏิโลมปฏิจจสมุปบาทแสดงให้เห็นความดับไปแห่งทุกข์ด้วยอาศัยความดับไปแห่งปัจจัยทั้งหลายสืบทอดกันไปเช่นเพราะอวิชชาสำรอกดับไปไม่เหลือสังขารจึงดับเพราะสังขารดับวิญญาณจึงดับฯลฯเพราะชาติดับชรามรณะ(จึงดับ)ความโศกความคร่ำครวญทุกข์โทมนัสความคับแค้นใจก็ดับดังนี้เรียกว่าอนุโลมเทศนาของปฏิโลมปฏิจจสมุปบาทส่วนปฏิโลมเทศนาของปฏิโลมปฏิจจสมุปบาทก็พึงแสดงย้อนว่าชรามรณะเป็นต้นดับเพราะชาติดับชาติดับเพราะภพดับฯลฯสังขารดับเพราะอวิชชาดับอ้างอิง.& lt ; templatestyles src =" Refbegin /styles.css"/& gt ;
การแสดงปฏิจจสมุปบาทในทางตรงข้ามคือสายดับข้างต้นนี้เป็นนิโรธวารหรือนิโรธดับแห่งเหตุปัจจัยเรียกว่าอริยสัจข้อที่ 3 คือนิโรธสัจเรียกว่าปฏิโลมปฏิจจสมุปบาท reverse Dependent Origination ซึ่งความจริงก็คือ Dependent Extinction นั่นเองแสดงให้เห็นความดับไปแห่งทุกข์ด้วยอาศัยความดับไปแห่งปัจจัยทั้งหลายสืบทอดกันไปตัวบทของปฏิจจสมุปบาทแบบปฏิโลมนี้พึงเทียบจากแบบอนุโลมนั่นเองเช่นอวิชชายเตฺวฺวอเสสวิราค	ปฏิจจสมุปบาทเป็นการแสดงให้เห็นความเกิดขึ้นแห่งธรรมต่างๆโดยอาศัยปัจจัยสืบทอดกันไปอย่างนี้เป็นสมุทยวารคือฝ่ายสมุทัยใช้เป็นคำอธิบายอริยสัจข้อที่สอง(สมุทัยสัจจ์)คือแสดงให้เห็นความเกิดขึ้นแห่งทุกข์ปฏิจจสมุปบาทที่แสดงแบบนี้เรียกว่าอนุโลมปฏิจจสมุปบาทการแสดงตรงกันข้ามกับข้างต้นนี้เรียกว่านิโรธวารคือฝ่ายนิโรธใช้เป็นคำอธิบายอริยสัจข้อที่สาม(นิโรธสัจจ์)เรียกว่าปฏิโลมปฏิจจสมุปบาทแสดงให้เห็นความดับไปแห่งทุกข์ด้วยอาศัยความดับไปแห่งปัจจัยทั้งหลายสืบทอดกันไปเช่นเพราะอวิชชาสำรอกดับไปไม่เหลือสังขารจึงดับเพราะสังขารดับวิญญาณจึงดับฯลฯเพราะชาติดับชรามรณะ(จึงดับ)ความโศกความคร่ำครวญทุกข์โทมนัสความคับแค้นใจก็ดับดังนี้เรียกว่าอนุโลมเทศนาของปฏิโลมปฏิจจสมุปบาทส่วนปฏิโลมเทศนาของปฏิโลมปฏิจจสมุปบาทก็พึงแสดงย้อนว่าชรามรณะเป็นต้นดับเพราะชาติดับชาติดับเพราะภพดับฯลฯสังขารดับเพราะอวิชชาดับอ้างอิง.& lt ; templatestyles src =" Refbegin /styles.css"/& gt ;
นิโรธาสงฺขารนิโรโธเพราะอวิชชาสำรอกดับไปไม่เหลือสังขารจึงดับ Through the total fading away and cessation of Ignorance cease KammaFormations สงฺขารนิโรธาวิญฺญาณนิโรโธเพราะสังขารดับวิญญาณจึงดับ Through the cessation of KammaFormations ceases Consciousness ชาตินิโรธาชรามรณ์เพราะชาติดับชรามรณะจึงดับ Through the cessation go Birth cease Decay and Death โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสานิรุชฺฌนฺติความโศกความคร่ำครวญทุกข์โทมนัสความคับแค้นใจก็ดับ Also cease sorrow lamentation pain grief	11 ชาติปจฺจยาชรามรณ์โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสาสมฺภวนฺติเพราะมีชาติเป็นปัจจัยชรามรณะโสกะปริเทวะทุกขะโทมนัสอุปายาสทั้งหลายจึงเกิดครบถ้วน 12 เอวเมตสฺสเกวลสฺสทุกฺขกฺขนฺธสฺสสมุทโยโหติความเกิดขึ้นพร้อมแห่งกองทุกข์ทั้งสิ้นย่อมมีด้วยอาการอย่างนี้ตารางที่ 4 ปฏิจจสมุปบาทแบบครบรอบ 11 ปัจจัยโดยปฏิโลมตามการดับที่ภาษาบาลีจากพระไตรปิฎกคำแปลของพุทธทาสภิกขุ 1 อวิชฺชายเตฺวฺวอเสสวิราคนิโรธาสงฺขารนิโรโธเพราะความจางคลายดับไปโดยไม่เหลือแห่งอวิชชานั้นนั่นเทียวจึงมีความดับแห่งสังขาร 2 สงฺขารนิโรธาวิญฺญาณนิโรโธเพราะมีความดับแห่งสังขารจึงมีความดับแห่งวิญญาณ 3 วิญฺญาณนิโรธานามรูปนิโรโธเพราะมีความดับแห่งวิญญาณจึงมีความดับแห่งนามรูป 4 นามรูปนิโรธาสฬายตนนิโรโธเพราะมีความดับแห่งนามรูปจึงมีความดับแห่งสฬายตนะ 5 สฬายตนนิโรธาผสฺสนิโรโธเพราะมีความดับแห่งสฬายตนะจึงมีความดับแห่งผัสสะ 6 ผสฺสนิโรธาเวทนานิโรโธเพราะมีความดับแห่งผัสสะจึงมีความดับแห่งเวทนา 7 เวทนานิโรธาตณฺหานิโรโธเพราะมีความดับแห่งเวทนาจึงมีความดับแห่งตัณหา 223 การวิเคราะห์ศัพท์ว่าปฺรตีตฺยสมุตฺปาทในโศลกประณามไหว้ครูในคัมภีร์มูลมัธยมกการิกาของพระนาคารชุน An analysis of Prattyasamutpda in the Dedicatory Verses in Ngarjuna s Mlamadhyamakakrik 8 ตณฺหานิโรธาอุปาทานนิโรโธเพราะมีความดับแห่งตัณหาจึงมีความดับแห่งอุปาทาน 9 อุปาทานนิโรธาภวนิโรโธเพราะมีความดับแห่งอุปาทานจึงมีความดับแห่งภพ 10 ภวนิโรธาชาตินิโรโธเพราะมีความดับแห่งภพจึงมีความดับแห่งชาติ 11 ชาตินิโรธาชรามรณ์โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสานิรุชฺฌนฺติเพราะมีความดับแห่งชาตินั่นแล

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
อาการอย่างนี้หมดจดดีแล้วเมื่อนั้นเราจึงยืนยันได้ว่าเป็นผู้ตรัสรู้สัมมาสัมโพธิญาณอันยอดเยี่ยมในโลกกับทั้งเทวโลกเทวดา 6 ภูมิมารโลกพรหมโลกพรหมภูมิ 16 ในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณะพราหมณ์เทวดาและมนุษย์ญาณทัสสนะเกิดขึ้นแก่เราว่าความหลุดพ้นของเราไม่กำเริบชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายบัดนี้ภพใหม่ไม่มีอีก 109 ดังนั้นอริยสัจ 4 จึงเป็นกระบวนการแห่งหลักธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ค้นพบด้วยพระองค์เองและกว่าจะได้ค้นพบกระบวนการเหล่านี้ได้มาด้วยการ	ว่าภิกษุทั้งหลายเมื่อใดความรู้เห็นตามเป็นจริงของเราในอริยสัจ 4 เหล่านี้ 3 รอบ 12 อาการอย่างนี้หมดจดดีแล้วเมื่อนั้นเราจึงยืนยันได้ว่าเป็นผู้ตรัสรู้สัมมาสัมโพธิญาณอันยอดเยี่ยมในโลกกับทั้งเทวโลกมารโลกพรหมโลกในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์เทวดาและมนุษย์ญาณทัสสนะเกิดขึ้นแก่เราว่า"ความหลุดพ้นของเราไม่กาเริบชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายบัดนี้ภพใหม่ไม่มีอีก"เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสเวยยากรณ์นี้อยู่ธรรมจักษุคือดวงตาเห็นธรรมอันปราศจากธุลีปราศจากมลทินได้เกิดแก่ท่านพระโกณฑัญญะว่า"สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดาสิ่งนั้นทั้งปวงมีความดับไปเป็นธรรมดา"(วิ.มหา.(ไทย), 4 / 17 / 24)การวิเคราะห์ธัมมจักรกัปปวัตตนสูตรเกี่ยวกับตนเองการนาหลักธรรมหรือการหมุนล้อแห่งธรรมด้วยการนาทางสายกลางที่พระพุทธองค์ได้เน้นไปที่อริยมรรคมีองค์ 8 โดยตรงเป็นสายกลางระหว่างการปฏิบัติสองสายคือการหมกมุ่นในกามารมณ์และทรมานตัวเองการบาเพ็ญทุกกรกิริยาในแบบต่างๆหรือแม้แต่งดการเสวยอาหารกับการทรมานเป็นเวลา 6 ปีในขณะที่อยู่ที่ริมฝั่งแม่น้าเนรัญชราพลันได้ยินเสียงพิณ 3 สายตึงเกินไปอาจขาดหย่อนเกินไปเสียงไม่ไพเราะและเสียงพิณที่ไพเราะน่าฟังนั้นย่อมเกิดจากสายพิณที่ไม่ขึงตึงเกินไปหรือหย่อนเกินไปทางสายกลางเป็นหนทางที่ดีที่สุดที่ควรดาเนินการและเมื่อทรงเห็นว่าการบาเพ็ญทุกกรกิริยาไม่ได้ทาให้พระองค์พ้นทุกข์ได้พระองค์จึงเลือกดาเนินทางสายกลางพุทธองค์ทรงแสดงให้เห็นการนาหลักธรรมจักรไปเผยแผ่นั้นเพราะแต่ละบุคคลมีองค์ความรู้ไม่เท่ากันแต่ถึงจะไม่เท่ากันแต่สุดท้ายพระองค์ก็มีแนวทางหรือวิธีการให้แต่ละบุคคลบรรลุเป้าหมาย
125 ดังนั้นคำว่าสติปัฏฐานคือสติเจตสิกเป็นประธานย่อมเป็นไปในอารมณ์ทั้ง 4 คือกายเวทนาจิตธรรมทั้งกุศลและอกุศลทฤษฎีเรื่องสติปัฏฐานพระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ในมหาสติปัฏฐานสูตรว่าภิกษุทั้งหลายทาง 126 นี้เป็นทางเดียว 127 เอกายโนมคฺโค 128 เพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์เพื่อล่วงโสกะและปริเทวะเพื่อดับทุกข์และโทมนัสเพื่อบรรลุเญยยธรรม 129 เพื่อทำให้แจ้งนิพพานทางนี้คือสติปัฏฐาน 130 4 ประการสติปัฏฐาน 4 ประการคือภิกษุในธรรมวินัยนี้ 1 พิจารณาเห็นกายในกายอยู่มีความเพียร	ข้อมูลที่ได้มาทำการแยกแยะจัดประเภทอธิบายความตามความเหมาะสมแก่เนื้อหาในแต่ละบทและนำข้อมูลที่ได้ไปเขียนลงแต่ละบทตามความสอดคล้องและเหมาะสมแก่เนื้อหาของการศึกษา 143 ขั้นนำเสนอผลงานการศึกษาในการศึกษารูปแบบการสอนกรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน 4 โดยมีกรรมเป็นศูนย์กลางของพระธรรมสิงหบุราจารย์จรัญตธมฺโมวัดอัมพวันจังหวัดสิงห์บุรีในครั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาจากเอกสารด้วยวิธีแบบพรรณนาวิเคราะห์ Descriptive Analysis 15 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษารูปแบบการสอนกรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน 4 โดยมีกรรมเป็นศูนย์กลางของพระธรรมสิงหบุราจารย์จรัญตธมฺโมวัดอัมพวันจังหวัดสิงห์บุรีผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวมจากคัมภีร์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเพื่อเป็นแนวทางในการทำการวิจัยและในเรื่องนี้ผู้วิจัยได้นำเอาผลงานเหล่านั้นมากล่าวไว้ในที่นี้พอสังเขปดังนี้ 151 เอกสารที่เกี่ยวข้องคัมภีร์ทีฆนิกายกล่าวถึงสติปัฏฐาน 4 ในฐานะทางสายเอกว่าภิกษุทั้งหลายทางนี้เป็นทางเดียวเพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์เพื่อล่วงโสกะและปริเทวะเพื่อดับทุกข์และโทมนัสเพื่อบรรลุญายนธรรมเพื่อทำให้แจ้งนิพพานทางนี้คือสติปัฏฐาน 4 ประการซึ่งสติปัฏฐาน 4 ประการคือภิกษุในธรรมวินัยนี้ 1 พิจารณาเห็นกายในกายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติ 2 พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 3 พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 4 พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลก
มีสัมปชัญญะมีสติ 2 พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 3 พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 124 อภิฏีกาบาลี 30 125 125 อภิวิภาวินีหน้า 298 126 ทางหมายถึงทางดำเนินไปสู่พระนิพพานหรือทางที่ผู้ต้องการพระนิพพานควรดำเนินไปทีมอ 371 361 127 ทางเดียวหมาย 4 ประการคือ 1 เป็นทางที่บุคคลผู้ละการเกี่ยวข้องกับ	เห็นกายในกายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ย่อมพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ย่อมพิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้หนทางนี้เป็นหนทางสายเดียวที่สามารถทำให้จิตบริสุทธิ์หมดจดทำให้พ้นจากทุกข์และบรรลุมรรคผลนิพพานได้พระโสภณมหาเถระมหาสีสยาดอ 2550 การสอนวิปัสสนาภาวนานั้นต้องอาศัยผู้สอนหรือวิปัสสนาจารย์ที่มีความรู้ในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาที่วัดชายนั้นมีบุคคลหลายประเภทประสบปัญหาชีวิตที่แตกแตกกันไปบางคนมาปฏิบัติเพราะประสบปัญหาในชีวิตครอบครัวบางคนประสบปัญหาส่วนตัวบางคนมีปัญหาหน้าที่การงานบางคนมาปฏิบัติเพราะต้องการความสงบและหลุดพ้นเนื่องจากแต่ละคนมีพื้นฐานความเครียดที่ไม่เหมือนกันปัญหาของการปรับฐานอารมณ์ของแต่ละคนซึ่งมาจากปัญหาที่แตกต่างกันทำให้ยากลำบากต่อการสอนวิปัสสนาภาวนาพระศรีวรญาณวิ 2541 การปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานเป็นการพัฒนาชีวิตของตนเองทางหนึ่งซึ่งขึ้นกับเป้าหมายและวิธีการซึ่งเป็นทางเลือกที่ได้รับความนิยมมากพอสมควรในสังคมปัจจุบันสิ่งสำคัญคือเข้าใจแรงจูงใจในการเลือกปฏิบัติธรรมของตนเองหรือไม่ว่าทำไปเพื่ออะไรจุดมุ่งหมายที่คาดหวังให้เป็นไปคือความสงบของจิตใจและลดความเครียดในชีวิตประจำวันแต่ความเครียดจะลดได้ก็ต่อเมื่อเข้าใจและยอม

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
หมู่คณะไปประพฤติธรรมอยู่แต่ผู้เดียว 2 เป็นทางสายเดียวที่พระพุทธเจ้าทรงทำให้เกิดขึ้นเป็นทางของบุคคลผู้เดียวคือพระผู้มีพระภาคเพราะทรงทำให้เกิดขึ้น 3 เป็นทางปฏิบัติในศาสนาเดียวคือพระพุทธศาสนา 4 เป็นทางดำเนินไปสู่จุดหมายเดียวคือพระนิพพานทีมอ 373 359 128 ทีมหาบาลี 10 373 248 129 ญายธรรมหมายถึงอริยมรรคทีมอ 214 197 130 สติปัฏฐานแปลว่าธรรมเป็นที่ตั้งแห่งสติหรือการปฏิบัติมีสติเป็นประธานทีมอ 373 368	อย่างมากในฐานะเป็นยารักษาใจมนุษย์รวมทั้งเป็นวัคซีนป้องกันภัยกิเลสการพัฒนาสุขภาวะทางปัญญาให้เกิดขึ้นตามแนวคิดทางพุทธศาสนาว่าด้วยหลักสติปัฏฐานเป็นวิธีการปฏิบัติเพื่อสร้างสุขภาวะและปัญญาสอดคล้องตามพุทธพจน์ว่าภิกษุทั้งหลายทางคือทางดำเนินไปสู่พระนิพพานหรือทางที่ผู้ต้องการพระนิพพานควรดำเนินไป 11 นี้เป็นทางเดียวทางเดียวหมายถึง๑เป็นทางที่บุคคลผู้ละการเกี่ยวข้องกับหมู่คณะไปประพฤติธรรมอยู่แต่ผู้เดียว๒เป็นทางสายเดียวที่พระพุทธเจ้าทรงทำให้เกิดขึ้นเป็นทางของบุคคลผู้เดียวคือพระผู้มีพระภาคเพราะทรงทำให้เกิดขึ้น๓เป็นทางปฏิบัติในศาสนาเดียวคือพระพุทธศาสนา๔เป็นทางดำเนินไปสู่จุดหมายเดียวคือพระนิพพาน 12 เพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์เพื่อล่วงโสกะและปริเทวะเพื่อดับทุกข์และโทมนัส 8 วิพุธพูลเจริญสุขภาพอุดมการณ์และยุทธศาสตร์ทางสังคมกรุงเทพมหานครสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข๒๕๕๔หน้า๓๓๓๘ 9 พระพรหมคุณาภรณ์ปอปยุตโตพุทธธรรมฉบับขยายความพิมพ์ครั้ง๔๒ฉบับข้อมูลคอมพิวเตอร์๒๕๕๙ 10 ภัทรนิธิ์วิสุทธิศักดิ์รูปแบบการปฏิบิติวิปัสสนากรรมฐานตามหลักสติปัฏฐานวิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิตสาขาพุทธศาสนาบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย๒๕๕๔หน้า๓๗ 11 ทีมอบาลี๓๗๑๓๖๑ 12 ทีมอบาลี๓๗๓๓๕๙ 20 282293 indd 285 19 7 2561 9 21 34 วารสารมหาจุฬาวิชาการปีที่๕ฉบับพิเศษ 286 เพื่อบรรลุญายธรรมหมายถึงอริยมรรค 13 เพื่อทำให้แจ้งนิพพานทางนี้คือสติปัฏฐานแปลว่าธรรมเป็นที่ตั้งแห่งสติ
54 4 พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 131 มีพระบาลีว่าอิธภิกฺขเวภิกฺขุกาเยกายานุปสฺสีวิหรติอาตาปีสมฺปชาโนสติมาวิเนยฺยโลเกอภิชฺฌาโทมนสฺสํฯเวทนาสุเวทนานุปสฺสีวิหรติอาตาปีสมฺปชาโนสติมาวิเนยฺยโลเกอภิชฺฌาทมนสฺสํฯจิตฺเตจิตฺตานุปสฺสีวิหรติอาตาปีสมฺปชาโนสติมาวิเนยฺยโลเกอภิชฺฌาโทมนสฺสํฯธมฺเมสุธมฺมานุปสฺสีวิหรติอาตาปีสมฺปชาโน	ทั้งหลายสติปัฏฐาน 4 เป็นทางเดียวที่จะนำเหล่าเวไนยสัตว์ให้เข้าถึงความบริสุทธิ์ล่วงพ้นความเศร้าโศกและความรำพันคร่ำครวญได้ดับความทุกข์และโทมนัสได้บรรลุอริยมรรคและเห็นแจ้งพระนิพพานได้หนทางนี้คือสติปัฏฐาน 4 ประการหลักปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสในสติปัฏฐานมีหลักใจความของพระสูตรไว้ 4 หมวดคือ 1 อิธภิกฺขเวภิกฺขุกาเยกายานุปสฺสีวิหรติอาตาปีสมฺปชาโนสติมาวิเนยฺยโลเกอภิชฺฌาโทมนสฺสํภิกษุทั้งหลายภิกษุในพระธรรมวินัยนี้มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติพิจารณาเห็นกายในกายอยู่กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกกล่าวคือรูปกายนี้เสียได้ 2 เวทนาสุเวทนานุปสฺสีวิหรติอาตาปีสมฺปชาโนสติมาวิเนยฺยโลเกอภิชฺฌาโทมนสฺสํมีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาอยู่กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกกล่าวคือเวทนานี้เสียได้ Buddhist Psychology Journal Vol 1 No 2 JulyDecember 2016 48 3 จิตฺเตจิตฺตานุปสฺสีวิหรติอาตาปีสมฺปชาโนสติมาวิเนยฺยโลเกอภิชฺฌาโทมนสฺสํมีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติพิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกกล่าวคือจิตนี้เสียได้ 4 ธมฺเมสุธมฺมานุปสฺสีวิหรติอาตาปีสมฺปชาโนสติมาวิเนยฺยโลเกอภิชฺฌาโทมนสฺสํมีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติพิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกกล่าวคือธรรมนี้เสียได้ 312 ความสำคัญของวิธีปฏิบัติวิปัสสนาตามหลักสติปัฏฐาน 4 1 หลักการและความสำคัญของวิธีปฏิบัติวิปัสสนาตามหลักสติปัฏฐาน 4 ปรากฏ
จิตมุ่งมั่นเพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว 3 สร้างฉันทะพยายามสัมมาวายมะได้แก่วิริยเจตสิกมีความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น 137 4 สร้างฉันทะพยายามสัมมาวายมะได้แก่วิริยเจตสิกมีความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหายไพบูลย์เจริญเต็มที่แห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว 134 สงฺคหฏีกาบาลี 31 126 135 สร้างฉันทะในที่นี้หมายถึงสร้างความพอใจในกุศลคือความประสงค์	ธิปธานสังขาร(สมาธิที่เกิดจากวิริยะและความเพียรสร้างสรรค์) 3)เจริญอิทธิบาทคือจิตตสมาธิปธานสังขาร(สมาธิที่เกิดจากจิตตะและความเพียรสร้างสรรค์) 4)เจริญอิทธิบาทคือวิมังสาสมาธิปธานสังขาร(สมาธิที่เกิดจากวิมังสาและความเพียรสร้างสรรค์)วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (เมษายน--มิถุนายน 2567) Academic Graduate Journal Vol . 2 No . 2 (April -- June 2024) 20 (ที.ม.(ไทย) 10 / 287 / 218 .)โดยเนื้อความในชนวสภสูตรดังที่ได้กล่าวมานี้แสดงถึงอานิสงส์ของการเจริญอิทธิบาทธรรมเพื่อเพิ่มพูนความสำเร็จเพื่อเพิ่มพูนความชำนาญซึ่งก่อให้เกิดความสำเร็จตลอดทั้งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามสมประสงค์ในพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกล่าวถึงการเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขารดังนี้ภิกษุเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขารเป็นอย่างไรถ้าภิกษุทำฉันทะให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิได้เอกัคคตาจิตนี้เรียกว่าฉันทสมาธิภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียงประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อยังกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหายภิยโยภาพไพบูลย์เจริญเต็มที่แห่งกุศลธรรมที่เกิดแล้วธรรมเหล่า

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ร 141 สมาธิที่เกิดจากฉันทะและความเพียรสร้างสรรค์ 2 เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิปธานสังขารสมาธิที่เกิดจากวิริยะและความเพียรสร้างสรรค์ 3 เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิปธานสังขารสมาธิที่เกิดจากจิตตะและความเพียรสร้างสรรค์ 138 ที่สุดแห่งอภิญญาและอภิญญาบารมีในที่นี้หมายถึงพระอรหัตตผลอันมีอภิญญาเป็นที่สุดและมีอภิญญาเป็นบารมีมมอ 2 247 177 139 มมไทย 13 147 291 140 สงคหฏีกาบาลี 32 226 141 ฉันทสมาธิหมายถึง	เพื่อพลิกแพลงให้เกิดความสำเร็จภิกษุในธรรมวินัยนี้ 1)เจริญอิทธิบาทคือฉันทสมาธิปธานสังขาร(สมาธิที่เกิดจากฉันทะและความเพียรสร้างสรรค์) 2)เจริญอิทธิบาทคือวิริยสมาธิปธานสังขาร(สมาธิที่เกิดจากวิริยะและความเพียรสร้างสรรค์) 3)เจริญอิทธิบาทคือจิตตสมาธิปธานสังขาร(สมาธิที่เกิดจากจิตตะและความเพียรสร้างสรรค์) 4)เจริญอิทธิบาทคือวิมังสาสมาธิปธานสังขาร(สมาธิที่เกิดจากวิมังสาและความเพียรสร้างสรรค์)วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (เมษายน--มิถุนายน 2567) Academic Graduate Journal Vol . 2 No . 2 (April -- June 2024) 20 (ที.ม.(ไทย) 10 / 287 / 218 .)โดยเนื้อความในชนวสภสูตรดังที่ได้กล่าวมานี้แสดงถึงอานิสงส์ของการเจริญอิทธิบาทธรรมเพื่อเพิ่มพูนความสำเร็จเพื่อเพิ่มพูนความชำนาญซึ่งก่อให้เกิดความสำเร็จตลอดทั้งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามสมประสงค์ในพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกล่าวถึงการเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขารดังนี้ภิกษุเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขารเป็นอย่างไรถ้าภิกษุทำฉันทะให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิได้เอกัคคตาจิตนี้เรียกว่าฉันทสมาธิภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียงประคองจิตมุ่งมั่น
57 4 เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิปธานสังขารสมาธิที่เกิดจากวิมังสาและความเพียรสร้างสรรค์เพราะเจริญอิทธิบาท 4 ประการนั้นแลสาวกของเราเป็นอันมากจึงได้บรรลุที่สุดแห่งอภิญญาและอภิญญาบารมีอยู่ 142 อิทธิบาท 4 คือเครื่องมือเพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมายที่เรียกว่าโรดแมป roadmap เป็นวิธีการแห่งวิปัสสนาเพื่อถึงพระนิพพาน 4 อินทรีย์ 5 พระฎีกาจารย์ตั้งรูปวิเคราะห์อินทรีย์ว่าสทฺธาจสาอาธิปจฺจฏฺเนอินฺทริยญฺจาติสทฺธินฺทริย์ 143 แปลว่าศรัทธานั้นด้วยเป็นอินทรีย์ด้วย	(สมาธิที่เกิดจากฉันทะความเพียรสร้างสรรค์)เจริญอิทธิบาทอันประกอบไปด้วยวิริยสมาธิปธานสังขาร(สมาธิที่เกิดจากวิริยะความเพียรสร้างสรรค์)เจริญอิทธิบาทอันประกอบไปด้วยจิตตสมาธิปธานสังขาร(สมาธิที่เกิดจากจิตตะความคิดสร้างสรรค์)เจริญอิทธิบาทอันประกอบไปด้วยวิมังสาสมาธิปธานสังขาร(สมาธิที่เกิดจากวิมังสาสมาธิความเพียรสร้างสรรค์)ประการนั้นแลสาวกของเราเป็นอันมากจึงได้บรรลุที่สุดแห่งอภิญญาและอภิญญาบารมีอยู่พระธรรมโกศาจารย์(พุทธทาสภิกขุ)(2549)ได้กล่าวไว้ว่าอิทธิบาท 4 คือบทของพระธรรมเช่นว่าจะมีฉันทะวิริยะจิตตะวิมังสาที่เรียกว่าอิทธิบาทนี้ต้องมีและมีได้โดยไม่รู้สึกตัวคนที่มีการทำงานย่อมทำงานด้วยความพอใจความขยันขันแข็งความเอาใจใส่ใคร่ครวญอยู่เสมอนี้เรียกว่าเขามีอิทธิบาททั้งสี่ประการนั้นอยู่โดยไม่รู้สึกตัวพระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต)(2549)ได้ให้ความหมายอิทธิบาท 4 ว่าคุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมายมี 4 อย่างคือ 1)ฉันทะความพอใจคือความต้องการที่จะทำใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ผลดียิ่งๆขึ้นไป 2)วิริยะความเพียรคือขยันหมั่นเพียรประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทนเอาธุระไม่ท้อถอย 3)จิตตะความคิดมุ่งไปคือตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำในสิ่งนั้นด้วยความคิดเอาจิตฝักใฝ่ไม่ปล่อยให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไปอุทิศตัวอุทิศใจให้สิ่งที่ทำ 4)วิมังสาความไตร่ตรองหรือทดลองคือหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้นมีการวางแผนวัดผลคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงเป็นต้นพระมหาณรงค์
พระพุทธองค์อธิบายความหมายองค์มรรค 8 ไว้ในมหาสติปัฏฐานสูตรว่าสัมมาทิฏฐิคือความรู้ในทุกข์ความทุกข์ความรู้ในทุกขสมุทัยเหตุเกิดแห่งทุกข์ความรู้ในทุกขนิโรธความดับแห่งทุกข์ความรู้ในทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งทุกข์นี้เรียกว่าสัมมาทิฏฐิสัมมาสังกัปปะคือความดำริในการออกจากกามความดำริในการไม่พยาบาทความดำริในการไม่เบียดเบียนนี้เรียกว่าสัมมาสังกัปปะสัมมาวาจาเจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการพูดเท็จเจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการพูด	อย่างชัดเจนโดยปราศจากสมมุติบัญญัติใดๆคือนามรูปปริจเฉทญาณ(ญาณกำหนดรูปนาม)เป็นต้นตามคำอธิบายที่กล่าวมานี้วิปัสสนาขณิกสมาธิอุปจารสมาธิและอัปปนาสมาธิจึงจัดเป็นสัมมาสมาธิสัมมาทิฏฐิ(ความเห็นชอบ)พระพุทธองค์ตรัสถึงความเห็นชอบว่า"ภิกษุทั้งหลายความเห็นชอบเป็นไฉนความรู้ในทุกข์ความรู้ในเหตุให้เกิดทุกข์ความรู้ในความดับทุกข์ความรู้ในทางดำเนินไปสู่ความดับทุกข์ความรู้ดังกล่าวเรียกว่าความเห็นชอบ"(ที.มหา. 10 / 402 / 279)ข้อความข้างต้นเป็นพระพุทธดำรัสจากมหาสติปัฏฐานสูตรที่อธิบายสัมมาทิฏฐิกล่าวโดยสรุปคือการรู้เห็นอริยสัจ 4 ตามความเป็นจริงชื่อว่าสัมมาทิฏฐิการพัฒนาสัมมาทิฏฐินี้มีวิธีปฏิบัติเช่นเดียวกับการพัฒนาสัมมาสติและสัมมาสมาธิขอกล่าวถึงสัมมาทิฏฐิโดยละเอียดว่ามี 5 ชนิดตามคัมภีร์อรรถกถาของอังคุตตรนิกายคือ(องฺ.อ. 1 / 423) 1)กัมมัสสกตาสัมมาทิฏฐิความเห็นชอบเกี่ยวกับกรรม 2)ฌานสัมมาทิฏฐิความเห็นชอบที่เกิดร่วมกับฌาน 3)วิปัสสนาสัมมาทิฏฐิความเห็นชอบที่เกิดร่วมกับวิปัสสนา 4)มรรคสัมมาทิฏฐิความเห็นชอบที่เกิดร่วมกับมรรคญาณ 5)ผลสัมมาทิฏฐิความเห็นชอบที่เกิดร่วมกับผลญาณสัมมาสังกัปปะ(ความดำริชอบ)พระพุทธองค์ตรัสถึงเรื่องนี้ว่า"ภิกษุทั้งหลายความดำริชอบเป็นไฉนความดำริในการออกจากกามความดำริในความไม่พยาบาทความดำริในความไม่เบียดเบียนข้อนี้เรียกว่าความดำริชอบ(ที.มหา 10 / 402 / 279)การดำริที่จะทำบุญกุศลทุกชนิดเช่นการออกบวชการฟังธรรมและการปฏิบัติธรรมจัดเป็นเนกขัมมสังกัปปะดังคัมภีร์อรรถกถากล่าวว่า"การออกบวชปฐมฌานพระนิพพานการเจริญวิปัสสนา MBU Humanities Academic Journal Vol .14 No .1 January -- June 2022 33 และกุศล

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
เพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น 2 สร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว 3 สร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นให้เกิดขึ้น 4 สร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหายภิญโญภาพไพบูลย์เจริญเต็มที่แห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วนี้เรียกว่าสัมมาวายามะ 161 สมาธิในฌานทั้ง 4 มีปฐมฌานเป็นต้นสงฺคหฏีกาบาลี 36	ทั้งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามสมประสงค์ในพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกล่าวถึงการเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขารดังนี้ภิกษุเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขารเป็นอย่างไรถ้าภิกษุทำฉันทะให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิได้เอกัคคตาจิตนี้เรียกว่าฉันทสมาธิภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อยังกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหายภิยโยภาพไพบูลย์เจริญเต็มที่แห่งกุศลธรรมที่เกิดแล้วธรรมเหล่านี้เรียกว่าปธานสังขารประมวลย่อฉันทสมาธิและปธานสังขารเข้าเป็นอย่างเดียวกันจึงนับได้ว่าฉันทสมาธิและปธานสังขารด้วยประการฉะนี้(อภิ.วิ.(ไทย) 35 / 432 / 342 .)การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้เขียนได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักอิทธิบาท 4 จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเข้าถึงหลักอิทธิบาท 4 อย่างถ่องแท้ทั้งนักวิชาการที่ได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไปในด้านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท 4 ได้ไว้ดังนี้การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ดังนี้(พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตฺโต), 2543) 1)ฉันทะแปลว่าความพอใจได้แก่ความมีใจรักในสิ่งที่ทำและพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้นอยากทำสิ่งนั้นๆให้สำเร็จ
62 สัมมาสติคือภิกษุในธรรมวินัยนี้ 1 พิจารณาเห็นกายในกายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 2 พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายอยู่ 3 พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ 4 พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้สัมมาสมาธิคือภิกษุในธรรมวินัยนี้ 1 สงัดจากกามและอกุศลธรรมทั้งหลายบรรลุปฐมฌานที่มีวิตกมีวิจารมีปีติและสุขอันเกิดจากวิเวกอยู่ 2 เพราะวิตก	ที่๑มีคำตอบตามพระบาลีในมหาสติปัฏฐานสูตรตอนหนึ่งว่า 12 อิธภิกฺขเวภิกฺขุกาเยกายานุปสฺสีวิหรติอาตาปีสมฺปชาโนสติมาวิเนยฺยโลเกอภิชฺฌาโทมนสฺสํเวทนาสุเวทนานุปสฺสีจิตฺเตจิตฺตานุปสฺสีธมฺเมสุธมฺมานุปสฺสีวิหรติอาตาปีสมฺปชาโนสติมาวิเนยฺยโลเกอภิชฺฌาโทมนสฺสํภิกษุในธรรมวินัยนี้พิจารณาเห็นกายในกายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายอยู่พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ถามว่าคำไหนแสดงความเป็นสมถกรรมฐานคำไหนแสดงความเป็นวิปัสสนากรรมฐานคำว่าสมฺปชาโนคือวิปัสสนากรรมฐานคำว่าสติมาคือสมถกรรมฐานพระบาลีนี้เป็นเครื่องบ่งบอกว่าทุกหลักการมีทั้งความเป็นสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐานควบคู่กันไปกล่าวคือสติมีทั้งในสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐานและความแตกต่างของสมถะกับวิปัสสนามีดังนี้คือสมถะมุ่งให้เกิดสมาธิอย่างเดียวโดยมีบัญญัติเป็นอารมณ์วิปัสสนามุ่งให้เกิดปัญญาโดยมีปรมัตถ์๓๙เป็นอารมณ์ 11 มมูไทย๑๒๒๕๙๒๘๑๒๘๓ 12 ทีมบาลี๑๐๓๗๓๒๔๘ทีมไทย๑๐๓๗๓๓๐๑๓๐๒ 01 120 indd 10 29 11 2560 16 37 22 11 กรรมฐานในพระพุทธศาสนาบทเรียนจากมหาสติปัฏฐานสูตรและความนิยมในสังคมไทยคำถามประเด็นที่๒มีคำตอบตามพระบาลีในมหาสติปัฏฐานสูตรตอนที่ว่าด้วยวิธีปฏิบัติอานาปานปัพพะว่า 13 กถญฺจภิกฺขเวภิกฺขุกาเยกายานุปสฺสีวิหรติอิธภิกฺขเวภิกฺขุอรญฺญคโตวารุกฺขมูลคโตวาสุญฺญาคารคโตวานิสี
วิจารสงบระงับไปบรรลุทุติยฌานที่มีความผ่องใสภายในมีภาวะที่จิตเป็นหนึ่งผุดขึ้นไม่มีวิตกไม่มีวิจารมีแต่ปีติและสุขอันเกิดจากสมาธิอยู่ 3 เพราะปีติจางคลายไปมีจิตเป็นอุเบกขามีสติมีสัมปชัญญะอยู่และเสวยสุขด้วยกายนามกายบรรลุตติยฌานที่พระอริยะทั้งหลายกล่าวสรรเสริญว่าผู้มีอุเบกขามีสติอยู่เป็นสุข 4 เพราะละสุขและทุกข์ได้เพราะโสมนัสและโทมนัสดับไปก่อนแล้วบรรลุจตุตถฌานที่ไม่มี	ครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ๓๑ปีที่๔ฉบับที่๓กันยายนธันวาคม๒๕๖๐ธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 8 สัมมาสมาธิตั้งใจมั่นชอบหมายความถึงสงัดจากกามและอกุศลธรรมทั้งหลายบรรลุปฐมฌานที่มีวิตกมีวิจารมีปีติและสุขอันเกิดจากวิเวกอยู่เพราะวิตกวิจารสงบระงับไปบรรลุทุติยฌานที่มีความผ่องใสภายในมีภาวะที่จิตเป็นหนึ่งผุดขึ้นไม่มีวิตกไม่มีวิจารมีแต่ปีติและสุขอันเกิดจากสมาธิอยู่เพราะปีติจางคลายไปมีจิตเป็นอุเบกขามีสติมีสัมปชัญญะอยู่และเสวยสุขด้วยกายบรรลุตติยฌานที่พระอริยะทั้งหลายกล่าวสรรเสริญว่าผู้มีอุเบกขามีสติอยู่เป็นสุขเพราะละสุขและทุกข์ได้เพราะโสมนัสและโทมนัสดับไปก่อนแล้วบรรลุจตุตถฌานที่ไม่มีทุกข์ไม่มีสุขมีสติบริสุทธิ์เพราะอุเบกขาอยู่อริยมรรคมีองค์ 8 โดยย่อแล้วสามารถสรุปลงในไตรสิกขาหมายถึงข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษาและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันหรือเรียกว่าสิกขา 3 อย่างได้แก่อธิศีลสิกขาอธิจิตตสิกขาและอธิปัญญาสิกขาหรือเรียกง่ายๆว่าศีลสมาธิปัญญาดังนี้อธิศีลสิกขาคือการฝึกความประพฤติสุจริตทางกายวาจาได้แก่รวมเอาองค์มรรคข้อสัมมาวาจาสัมมากัมมันตะและสัมมาอาชีวะไว้ด้วยกันถือเป็นข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูงอธิจิตตสิกขาคือการฝึกในด้านคุณภาพและสมรรถภาพของจิตได้แก่รวมเอาองค์มรรคข้อสัมมาวายามะสัมมาสติและสัมมาสมาธิไว้ด้วยกันถือเป็นข้อปฏิบัติ

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ในอังคุตตรนิกายทสกนิบาติเพิ่มอีก 2 ข้อคือ 9 สัมมาญาณะรู้ชอบและข้อ 10 สัมมาวิมุตติหลุดพ้นชอบเป็นเหตุให้ถึงพระนิพพาน 170 สรุปได้ว่าองค์มรรค 171 แต่ละข้อมีความหมายดังนี้ 1 สัมมาทิฏฐิหมายถึงการเห็นอริยสัจ 4 หรือเข้าใจปฏิจจสมุปบาทโดยความเป็นไตรลักษณ์ 2 สัมมาสังกัปปะหมายถึงนึกคิดในทางสละจากกามอารมณ์ทั้ง 5 ออกจากจากพยาบาทและออกจากการเบียดเบียน 3 สัมมาวาจาหมายถึงพูดคำสัตย์พูดสิ่งมีสาระพูดไม่ส่อเสียด	ซึ่งเรามีหน้าที่สัจฉิกิริยาทำให้จริงทำให้สำเร็จขั้นนี้ต้องกำหนดให้ได้ว่าจุดหมายที่ต้องการคืออะไรปฏิบัติเพื่ออะไรเป็นไปได้อย่างไรมีหลักการในการเข้าถึงอย่างไรในการจัดการเรียนรู้จะกำหนดนิโรธเป็นข้อสรุปขั้นที่ 4 มรรคคือทางดับทุกข์ข้อปฏิบัติให้ถึงความดังทุกข์หรือวิธีแก้ไขปัญหาได้แก่วิธีการรายละเอียดที่จะต้องทำเพื่อกำจัดเหตุปัจจัยของปัญหา(พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต), 2552)มรรคมีองค์ 8 เป็นมัชฌิมาปฏิปทาทางแห่งการปฏิบัติเพื่อการพ้นทุกข์จำนวน 8 ทางคือทางที่ 1 สัมมาทิฏฐิ(เห็นชอบ)หมายถึงเห็นอริยสัจ 4 เห็นไตรลักษณ์หรือเห็นปฏิจจสมุปบาททางที่ 2 สัมมาสังกัปปะ(ดำริชอบ)หมายถึงความนึกคิดในทางสละปลอดจากกามความนึกคิดปลอดจากพยาบาทและความนึกคิดปลอดจากการเบียดเบียนทางที่ 3 สัมมาวาจา(เจรจาชอบ)หมายถึงพูดคำสัตย์พูดไม่ส่อเสียดพูดคำอ่อนหวานพูดสิ่งมีสาระทางที่ 4 สัมมากัมมันตะ(กระทำชอบ)หมายถึงไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ทั้งหลายไม่ลักทรัพย์ไม่ประพฤติผิดในกามทางที่ 5 สัมมาอาชีวะ(เลี้ยงชีพชอบ)หมายถึงเว้นมิจฉาชีพประกอบสัมมาอาชีพทางที่ 6 สัมมาวายามะ(พยายามชอบ)หมายถึงเพียรระวังความชั่วไม่ให้เกิดขึ้นเพียรกำจัดความชั่วที่เกิดขึ้นแล้วเพียรทำความดีให้เกิด 26 วารสารโพธิศาสตร์ ปริทรรศน์ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (2567) Bodhisastra Review Journal , Vol .4, No .1(2024)เพียรรักษาความดีไว้ทางที่ 7 สัมมาสติ(ระลึกชอบ)หมายถึงพิจารณาเห็นกาย
ไม่พูดเพ้อเจ้อ 4 สัมมากัมมันตะหมายถึงมีพฤติกรรมที่ดีงามไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ทั้งหลายไม่ลักทรัพย์ไม่ประพฤติผิดในกาม 5 สัมมาอาชีวะหมายถึงเว้นจากอาชีพที่เป็นมิจฉาชีพประกอบสัมมาอาชีพ 6 สัมมาวายามะหมายถึงเพียรระวังความชั่วไม่ให้เกิดขึ้นเพียรกำจัดความชั่วที่เกิดขึ้นแล้วเพียรทำความดีให้เกิดเพียรรักษาความดีไว้ 7 สัมมาสติหมายถึงมีสติร่วมกับปัญญาพิจารณาเห็นกายในกายเวทนาในเวทนาจิตในจิตและธรรมในธรรม 8 สัมมาสมาธิหมายถึงมีสมาธิตั้งมั่น	โรคามินีปฏิปทา 2)เจริญสัมมาสังกัปปะความดาริชอบหมายถึงความดาริในการออกจากกามความดำริในความไม่พยาบาทความดาริในการไม่เบียดเบียน 3)เจริญสัมมาวาจาการกล่าวชอบหมายถึงความงดเว้นจากการพูดเท็จความงดเว้นจากการพูดส่อเสียดความงดเว้นจากการพูดคาหยาบความงดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ 4)เจริญสัมมากัมมันตะการงานชอบหมายถึงความงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ความงดเว้นจากการลักทรัพย์ความงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม 5)เจริญสัมมาอาชีวะการเลี้ยงชีพชอบหมายถึงการละมิจฉาอาชีวะการเลี้ยงชีวิตอยู่ด้วยสัมมาอาชีวะ 6)เจริญสัมมาวายามะความเพียรชอบหมายถึงความเพียรพยายามประคองจิตไว้เพื่อป้องกันอกุศลธรรมไม่ให้เกิดขึ้นเพื่อละบาปอกุศลที่เกิดขึ้นแล้วเพื่อสร้างกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้นและเพื่อดำรงอยู่ความภิยโยยิ่งความไพบูลย์แห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว 7)เจริญสัมมาสติการระลึกชอบหมายถึงความพิจารณาเห็นกายเวทนาจิตและธรรมอยู่เสมอๆมีความเพียรสัมปชัญญะกาจัดอภิชฌาโทมนัสได้ 8)เจริญสัมมาสมาธิความตั้งมั่นชอบหมายถึงความมีจิตใจตั้งมั่นสงัดจากกามและอกุศลธรรมทั้งหลาย(มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539 : 13 / 247 / 294)โดยหลักการปฏิบัติของอริยมรรคมีองค์ 8 นี้ถ้าจะแบ่งตามหลักไตรสิกขาสามารถแบ่งได้ดังนี้ในขั้นของศีลศีลคือสัมมาวาจาสัมมากัมมันตะและสัมมาอาชีวะสัมมาวาจาคำพูดชอบหมายถึงการกระทำที่เกิดจากการงดเว้นจากวจีทุจริต 4 อย่างคือ 1 .งดเว้นจากการพูดปด 2 .งดเว้นจากการพูดส่อเสียด 3 .งดเว้นจากการพูดคำหยาบ 4 .งดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อสัมมากัมมันตะการงานชอบหมายถึงการกระทำที่เกิด
เห็นตามเป็นจริงเห็นสภาพที่เป็นอย่างนั้นคือเห็นความเปลี่ยนแปลงเป็นต้นตามที่มันเป็นอนิจจังทุกขังอนัตตาอันนี้คือเรื่องของสติปัฏฐาน 178 พระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงไว้มีอยู่ 4 ประการคือ 1 พิจารณาเห็นกายในกายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติ 2 พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 3 พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 4 พิจารณาเห็น	ในการสร้างปัญญาซึ่งปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎกว่า"การเจริญวิปัสสนากรรมฐานสามารถทำได้หลายแนวทางเช่นการปฏิบัติโดยอาศัยสมาธิในระดับอุปจารสมาธิเพื่อเป็นเครื่องมือนำไปสู่วิปัสสนาหรือปัญญาเพื่อมุ่งสู่มรรคผลนิพพานเรียกว่าสมถยานิกส่วนการปฏิบัติวิปัสสนาที่ใช้สมาธิในระดับขณิกสมาธิเรียกว่าวิปัสสนายานิก"(พระโสภณมหาเถระ(มหาสีสยาดอ), 2549)"การปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาเป็นกระบวนการฝึกฝนและพัฒนาตนเองให้เกิดสติปัญญาในการแก้ปัญหาและเป็นหนทางแห่งการพ้นทุกข์ทำให้เกิดปัญญาเห็นสภาพความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลายไม่ลุ่มหลงไปตามสภาวะอารมณ์หรือสิ่งที่มากระทบทั้งทางด้านร่างกายจิตใจจนนำไปสู่การกระทำผิดทางกายวาจาใจสร้างความทุกข์ความเดือดร้อนแก่ตนเองและสังคมโดยเป็นการฝึกสติเข้าไปสังเกตระลึกรู้เท่าทันอารมณ์ต่างๆที่มากระทบทางกายและใจเป็นการพัฒนาจิตใจให้มีคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญความสำคัญของสติปัฏฐาน 4 ประการคือ 1 .พิจารณาเห็นกายในกายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 2 .พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 3 .พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 4 .พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้(ที.ม.(ไทย) 10 / 373 / 301)การเจริญกรรมฐานนั้นกระทำโดยการมีสติกำหนดพิจารณาในฐานทั้ง 4 เรียกว่า"สติปัฏฐาน 4 "ฐานทั้ง 4 ได้แก่(1)กายานุปัสสนาสติปัฏฐานจำแนกวิธีปฏิบัติได้ 6 หมวดซึ่งผู้ปฏิบัติสามารถ

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
69 242 ประเภทของสติปัฏฐาน 180 สติปัฏฐานคือการตั้งสติสัมปชัญญะเพียรพิจารณากายเวทนาจิตและธรรมเพื่อกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกให้ได้โดยพิจารณาเป็น 4 ประการดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ว่าอิธภิกฺขเวภิกฺขุกาเยกายานุปสฺสีวิหรติอาตาปีสมฺปชาโนสติมาวิเนยฺยโลเกอภิชฺฌาโทมนสฺสเวทนาสุเวทนานุปสฺสีจิตฺเตจิตฺตานุปสฺสีธมฺเมสุธมฺมานุปสฺสี 181 แปลว่าภิกษุในธรรมวินัยนี้ 1 พิจารณาเห็นกายในกายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌา	มีทิฏฐิวิสุทธิความหมดจดแห่งความเห็นปัญญาเป็นเป้าหมายสมาธิมีปัญญาเป็นเป้าหมายสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐานตามหลักพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กันในฐานะรวมอยู่ในหลักไตรสิกขาและในฐานะเป็นเหตุและผลของกันและกันอย่างนี้มีคำถาม๒ประเด็นใหญ่คือคำถามประเด็นที่๑หลักการไหนในมหาสติปัฏฐานสูตรเป็นสมถกรรมฐานหลักการไหนเป็นวิปัสสนากรรมฐานคำถามประเด็นที่๒การปฏิบัติกรรมฐานตามหลักมหาสติปัฏฐานสูตรปฏิบัติแบบไหนเป็นสมถกรรมฐานปฏิบัติแบบไหนเป็นวิปัสสนากรรมฐานคำถามประเด็นที่๑มีคำตอบตามพระบาลีในมหาสติปัฏฐานสูตรตอนหนึ่งว่า 12 อิธภิกฺขเวภิกฺขุกาเยกายานุปสฺสีวิหรติอาตาปีสมฺปชาโนสติมาวิเนยฺยโลเกอภิชฺฌาโทมนสฺสเวทนาสุเวทนานุปสฺสีจิตฺเตจิตฺตานุปสฺสีธมฺเมสุธมฺมานุปสฺสีวิหรติอาตาปีสมฺปชาโนสติมาวิเนยฺยโลเกอภิชฺฌาโทมนสฺสภิกษุในธรรมวินัยนี้พิจารณาเห็นกายในกายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายอยู่พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ถามว่าคำไหนแสดงความเป็นสมถกรรมฐานคำไหนแสดงความเป็นวิปัสสนากรรมฐานคำว่าสมฺปชาโนคือวิปัสสนากรรมฐานคำว่าสติมาคือสมถกรรมฐานพระบาลีนี้เป็นเครื่องบ่งบอกว่าทุกหลักการมีทั้งความเป็นสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐานควบคู่กันไปกล่าวคือสติมีทั้งในสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐานและความแตกต่างของสมถะกับวิปัสสนามีดังนี้คือสมถะมุ่งให้เกิดสมาธิอย่างเดียวโดยมีบัญญัติเป็นอารมณ์วิปัสสนามุ่งให้เกิดปัญญาโดยมีปรมัตถ์๓๙
และโทมนัสในโลกได้ 2 พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 3 พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 4 พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายทั้งหลายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้มีรายละเอียดดังนี้ 2421 กายานุปัสสนาสติปัฏฐานกายานุปัสสนาสติปัฏฐานคือการตั้งสติกำหนดพิจารณากายให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงกายไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขาท่านจำแนกวิธี	วิปัสสนาภาวนาพัฒนาเจริญถึงที่สุดมรรคผลนิพพาน(ขุ.ป.(ไทย) 31 / 4 / 544)หลักสำคัญในการปฏิบัติวิปัสสนาการเจริญวิปัสสนากรรมฐานในพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการสร้างปัญญาซึ่งปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎกว่า"การเจริญวิปัสสนากรรมฐานสามารถทำได้หลายแนวทางเช่นการปฏิบัติโดยอาศัยสมาธิในระดับอุปจารสมาธิเพื่อเป็นเครื่องมือนำาไปสู่วิปัสสนาหรือปัญญาเพื่อมุ่งสู่มรรคผลนิพพานเรียกว่าสมถยานิกส่วนการปฏิบัติวิปัสสนาที่ใช้สมาธิในระดับขณิกสมาธิเรียกว่าวิปัสสนายานิก"(พระโสภณมหาเถระ(มหาสีสยาดอ), 2549)"การปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาเป็นกระบวนการฝึกฝนและพัฒนาตนเองให้เกิดสติปัญญาในการแก้ปัญหาและเป็นหนทางแห่งการพ้นทุกข์ทำให้เกิดปัญญาเห็นสภาพความเป็นจริงของสิ่งทั้งหลายไม่ลุ่มหลงไปตามสภาวะอารมณ์หรือสิ่งที่มากระทบทั้งทางด้านร่างกายจิตใจจนนำไปสู่การกระทำผิดทางกายวาจาใจสร้างความทุกข์ความเดือดร้อนแก่ตนเองและสังคมโดยเป็นการฝึกสติเข้าไปสังเกตระลึกรู้เท่าทันอารมณ์ต่างๆที่มากระทบทางกายและใจเป็นการพัฒนาจิตใจให้มีคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญความสำคัญของสติปัฏฐาน 4 ประการคือ 1 .พิจารณาเห็นกายในกายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 2 .พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 3 .พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 4 .พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้(ที.ม.(ไทย) 10 / 373 / 301)การเจริญกรรมฐานนั้นกระทำโดยการมีสติกำหนดพิจารณาในฐานทั้ง 4 เรียกว่า"สติปัฏฐาน 4 "ฐานทั้ง 4 ได้แก่(1)กายานุปัสสนาสติปัฏฐานจำแนกวิธีปฏิบัติได้ 6 หมวด
ปฏิบัติไว้หลายอย่างคือ 1 อานาปานสติกำหนดลมหายใจ 2 อิริยาบถกำหนดรู้ทันอิริยาบถ 3 สัมปชัญญะสร้างสัมปชัญญะในการกระทำความเคลื่อนไหวทุกอย่าง 4 ปฏิกูลมนสิการพิจารณาส่วนประกอบอันไม่สะอาดทั้งหลายที่ประชุมเข้าเป็นร่างกายนี้ 5 ธาตุมนสิการพิจารณาเห็นร่างกายของตนโดยสักว่าเป็นธาตุแต่ละอย่างๆ 6 นวสีวถิกาพิจารณาซากศพในสภาพต่างๆอันแปลกกันไปใน 9 ระยะเวลาให้เห็นคติธรรมดาของร่างกายของผู้อื่นเช่นใดของตนก็จักเป็นเช่นนั้น 2422 เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐานเวทนานุ	นุปัสสนาสติปัฏฐานการตั้งสติกำหนดพิจารณากายให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นเพียงกายไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขาท่านจำแนกปฏิบัติไว้หลายอย่างคืออานาปานสติกำหนดลมหายใจอิริยาบถกำหนดรู้ทันอิริยาบถสัมปชัญญะสร้างสัมปชัญญะในการกระทำความเคลื่อนไหวทุกอย่างปฏิกูล 108 Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus Vol 8 No 3 July September 2021 มนสิการพิจารณาส่วนประกอบอันไม่สะอาดทั้งหลายที่ประชุมเข้าเป็นร่างกายนี้ธาตุมนสิการพิจารณาเห็นร่างกายของตนโดยสักว่าเป็นธาตุแต่ละอย่างๆนวสีวถิกาพิจารณาซากศพในสภาพต่างๆอันแปลกกันไปใน 9 ระยะเวลาให้เห็นคติธรรมดาของร่างกายของผู้อื่นเช่นใดของตนก็จักเป็นเช่นนั้น 2 เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐานการตั้งสติกำหนดพิจารณาเวทนาให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงเวทนาไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขาคือมีสติรู้ชัดเวทนาอันเป็นสุขก็ดีทุกข์ก็ดีเฉยๆก็ดีทั้งที่เป็นสามิสและเป็นนิรามิสตามที่เป็นไปอยู่ในขณะนั้นๆ 3 จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐานการตั้งสติกำหนดพิจารณาจิตให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงจิตไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขาคือมีสติรู้ชัดจิตของตนที่มีราคะไม่มีราคะมีโทสะไม่มีโทสะมีโมหะไม่มีโมหะเศร้าหมองหรือผ่องแผ้วฟุ้งซ่านหรือเป็นสมาธิฯลฯอย่างไรๆตามที่เป็นไปอยู่ในขณะนั้นๆ 4 ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐานคือการตั้งสติกำหนดพิจารณาธรรมให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงธรรมไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขาคือมีสติรู้ชัดธรรมทั้งหลายได้แก่นิวรณ์ 5 ขันธ์ 5 อายตนะ 12 โพชฌงค์ 7 อริยสัจ 4 ว่าคืออะไรเป็นอย่างไรมีในตนหรือไม่เกิด

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ปัสสนาสติปัฏฐานคือการตั้งสติกำหนดพิจารณาเวทนาให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงเวทนาไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขาคือมีสติอยู่พร้อมด้วยความรู้ชัดเวทนาอันเป็นสุขก็ดีทุกข์ก็ดีเฉยๆก็ดีทั้งที่เป็นสามิสและเป็นนิรามิสตามที่เป็นไปอยู่ในขณะนั้นๆพระพุทธองคทรงจำแนกไว้ 9 ประการคือ 1 เสวยสุขเวทนาอยู่มีสติระลึกรู้ชัดว่ากำลังเสวยสุขเวทนา 2 เสวยทุกขเวทนาอยู่มีสติระลึกรู้ชัดว่ากำลังเสวยทุกขเวทนา 3 เสวยอุเบกขาเวทนาอยู่มีสติ	สีวถิกาพิจารณาซากศพในสภาพต่างๆอันแปลกกันไปใน๙ระยะเวลาให้เห็นคติธรรมดาของร่างกายของผู้อื่นเช่นใดของตนก็จักเป็นเช่นนั้น๑๒เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐานหมายถึงการตั้งสติกาหนดพิจารณาเวทนาให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงเวทนาไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา Contemplation of Feelings Mindfulness as Regards Feelings คือมีสติรู้ชัดเวทนาอันเป็นสุขก็ดีทุกข์ก็ดีเฉยๆก็ดีทั้งที่เป็นสามิส๒พระพรหมคุณาภรณ์ปอปยุตฺโตพจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรมพิมพ์ครั้งที่๑๘นนทบุรีโรงพิมพ์เพิ่มทรัพย์การพิมพ์๒๕๕๓หน้า๑๔๑๑๗ Journal of Graduate Studies Review MCU Phrae Vol 4 No 1 JanuaryJune 2018 และเป็นนิรามิสตามที่เป็นไปอยู่ในขณะนั้นๆ๓จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐานหมายถึงการตั้งสติกาหนดพิจารณาจิตให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงจิตไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา Contemplation of Mind Mindfulness as Regards Thoughts คือมีสติรู้ชัดจิตของตนที่มีราคะไม่มีราคะมีโทสะไม่มีโทสะมีโมหะไม่มีโมหะเศร้าหมองหรือผ่องแผ้วฟุ้งซ่านหรือเป็นสมาธิฯลฯอย่างไรๆตามที่เป็นไปอยู่ในขณะนั้นๆ๔ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐานหมายถึงการตั้งสติกาหนดพิจารณาธรรมให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงธรรมไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา Contemplation of Mindobjects Mindfulness as Regards Ideas คือมีสติรู้ชัดธรรมทั้งหลายได้แก่นิวรณ์๕ขันธ์๕อายตนะ๑๒โพชฌงค์๗อริยสัจ๔ว่าคืออะไรเป็นอย่างไรมีในตนหรือไม่เกิดขึ้นเจริญบริบูรณ์และดับไปได้อย่างไร
70 4 เสวยสุขเวทนามีอามิสอยู่มีสติระลึกรู้ชัดว่ากำลังเสวยสุขเวทนามีอามิส 5 เสวยทุกขเวทนามีอามิสอยู่มีสติระลึกรู้ชัดว่ากำลังเสวยทุกขเวทนามีอามิส 6 เสวยอุเบกขาเวทนามีอามิสอยู่มีสติระลึกรู้ว่ากำลังเสวยอุเบกขาเวทนามีอามิส 7 เสวยสุขเวทนาไม่มีอามิสอยู่มีสติระลึกรู้ชัดว่ากำลังเสวยสุขเวทนาไม่มีอามิส 8 เสวยทุกขเวทนาไม่มีอามิสอยู่มีสติระลึกรู้ว่ากำลังเสวยทุกขเวทนาไม่มีอามิส 9 เสวยอุเบกขาเวทนาไม่มีอามิสอยู่มีสติระลึกรู้ชัดว่ากำลังเสวยอุเบกขาเวทนาไม่มีอามิส 2423	ทาง-เป็นเหลือแต่กระดูกมีสีขาว-เป็นกระดูกกองเรียงรายอยู่แล้วเกินปีหนึ่งขึ้นไป-เป็นกระดูกผุเป็นจุณแล้วย่อมน้อมเข้ามาสู่กายตนนี้แหละว่าถึงร่างกายอันนี้เล่าก็มีอย่างนี้เป็นธรรมดาคงเป็นอย่างนี้ไม่ล่วงความเป็นอย่างนี้ไปได้ .ดังพรรณามาฉะนี้-ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกายในกายภายในบ้าง-พิจารณาเห็นกายในกายภายนอกบ้าง-พิจารณาเห็นกายในกายทั้งภายในทั้งภายนอกบ้าง-พิจารณาเห็นธรรมคือความเกิดขึ้นในกายบ้าง-พิจารณาเห็นธรรมคือความเสื่อมในกายบ้าง-พิจารณาเห็นธรรมคือทั้งความเกิดขึ้นทั้งความเสื่อมในกายบ้างสติของเธอที่ตั้งมั่นอยู่ว่ากายมีอยู่ก็เพียงสักว่าความรู้เพียงสักว่าอาศัยระลึกเท่านั้นเธอเป็นผู้อันตัณหาและทิฐิไม่อาศัยอยู่แล้วและไม่ถือมั่นอะไรๆในโลกอย่างนี้แลภิกษุชื่อว่าพิจารณาเห็นกายในกายอยู่.เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน-พระผู้มีพระภาคทรงแสดงมหาสติปัฏฐาน๔-เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐานภิกษุพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาอยู่อย่างไรเล่า-ภิกษุในธรรมวินัยนี้เสวยสุขเวทนาอยู่ก็รู้ชัดว่าเราเสวยสุขเวทนาหรือเสวยทุกขเวทนาก็รู้ชัดว่าเราเสวยทุกขเวทนา หรือเสวยอทุกขมสุขเวทนาก็รู้ชัดว่าเราเสวยอทุกขมสุขเวทนา หรือเสวยสุขเวทนามีอามิสก็รู้ชัดว่าเราเสวยสุขเวทนามีอามิส หรือเสวยสุขเวทนาไม่มีอามิสก็รู้ชัดว่าเราเสวยสุขเวทนาไม่มีอามิสหรือเสวยทุกขเวทนามีอามิสก็รู้ชัดว่าเราเสวยทุกขเวทนามีอามิส หรือเสวยทุกขเวทนาไม่มีอามิสก็รู้ชัดว่าเราเสวยทุกขเวทนาไม่มีอามิส หรือเสวยอทุกขมสุขเวทนามีอามิสก็รู้ชัดว่าเราเสวยอทุกขมสุขเวทนามีอามิส หรือเสวยอทุกขมสุขเวทนาไม่มีอามิสก็รู้ชัดว่าเราเสวยอทุกขมสุขเวทนาไม่มีอามิส.ดังพรรณนามาฉะนี้-ภิกษุย่อม
จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐานจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐานคือการตั้งสติกำหนดพิจารณาจิตให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงจิตไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขาคือมีสติอยู่พร้อมด้วยความรู้ชัดจิตของตนที่มีราคะไม่มีราคะมีโทสะไม่มีโทสะมีโมหะไม่มีโมหะเศร้าหมองหรือผ่องแผ้วฟุ้งซ่านหรือเป็นสมาธิฯลฯอย่างไรๆตามที่เป็นไปอยู่ในขณะนั้นๆการมีสติพิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้พระพุทธเจ้าทรงจำแนกไว้	ปัฏฐานสูตรคือการตั้งสติกำหนดพิจารณาให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงจิตไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขาคือมีสติอยู่พร้อมด้วยความรู้ชัดจิตของตนที่มีราคะไม่มีราคะมีโทสะไม่มีโทสะมีโมหะไม่มีโมหะเศร้าหมองหรือผ่องแผ้วฟุ้งซ่านหรือเป็นสมาธิเป็นต้น 4 หรือเป็นการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานโดยการกำหนดรู้ทางจิตอย่างหนึ่งในบรรดาอาการของจิตที่ปรากฏอยู่ 5 คำว่าสติปัฏฐานแปลว่าธรรมเป็นที่ตั้งแห่งสติหรือการปฏิบัติมีสติเป็นประธาน 6 สติเป็นประธานในสัมปยุตตธรรมทั้งหลายแล้วตั้งอยู่ในอารมณ์ทั้งหลายมีกายเป็นต้นชื่อว่าสติปัฏฐาน 7 ซึ่งมีความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์ต่อการฝึกจิตและสติปัฏฐานเป็นการปฏิบัติเพื่อความดับทุกข์เช่นกันอารมณ์ที่ตั้งของสติทางฐานกายเป็นรูปทางฐานเวทนาฐานจิตเป็นนามฐานธรรมเป็นทั้งรูปทั้งนามเพราะการปฏิบัติฐานกายเวทนาจิตเท่ากับเป็นการปฏิบัติที่ฐานธรรมสติปัฏฐาน 8 2 ขุธไทย๒๕๓๓๓๕ 3 ขุธไทย๒๕๓๔๓๕ 4 พระพรหมคุณาภรณ์ปอปยุตฺโตพจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรมพิมพ์ครั้งที่๑๗กรุงเทพมหานครโรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย๒๕๕๑หน้า๑๘๓ 5 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยธรรมะภาคปฏิบัติ๔กรุงเทพมหานครโรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย๒๕๕๓หน้า๖ 6 ดูรายละเอียดในทีฆไทย๑๐๓๗๓๓๐๑ 7 พระสัทธัมมโชติกะธัมมาจริยะปรมัตถโชติกะปริจเฉทที่๓และปริจเฉทที่๗กรุงเทพมหานครห้างหุ้นส่วนจำกัดทิพยวิสุทธิ์๒๕๔๔หน้า๑๓๐ 8 ดูรายละเอียดในมมูไทย๑๒๑๐๖๑๐๑๑๐๒ 210 สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิตประจำปี๒๕๖๐ท่านพุทธทาสภิกขุกล่าวว่าจิตนี้มันเป็นธาตุชนิดหนึ่งแต่เป็นธาตุที่ไม่มีรูปร่าง

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
16 ประการ 1 เมื่อจิตมีราคะเกิดขึ้นสติกำหนดรู้ว่าจิตมีราคะ 2 เมื่อจิตปราศจากราคะสติกำหนดรู้ว่าจิตปราศจากราคะ 3 เมื่อจิตมีโทสะเกิดขึ้นสติกำหนดรู้ว่าจิตมีโทสะ 4 เมื่อจิตปราศจากโทสะสติกำหนดรู้ว่าจิตปราศจากโทสะ 5 เมื่อจิตมีโมหะเกิดขึ้นสติกำหนดรู้ว่าจิตมีโมหะ 6 เมื่อจิตปราศจากโมหะสติกำหนดรู้ว่าจิตปราศจากโมหะ 7 เมื่อจิตหดหู่และท้อถอยสติกำหนดรู้ว่าจิตหดหู่ท้อถอย 8 เมื่อจิตฟุ้งซ่านสติกำหนดรู้	มาวิเนยยโลเกอภิชฌาโทมนสฺสมีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติพิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้ 14 ซึ่งหมายถึงสติที่ตั้งมั่นพิจารณาอยู่เนืองๆในจิตคือวิญญาณขันธ์มี๑๖ประการและมีหลักเกณฑ์ให้กำหนดดังนี้๑เมื่อจิตมีราคะเกิดขึ้นให้เอาสติตามกำหนดรู้ว่าจิตมีราคะ๒เมื่อจิตปราศจากราคะให้เอาสติตามกำหนดรู้ว่าจิตปราศจากราคะ๓เมื่อจิตมีโทสะเกิดขึ้นให้เอาสติตามกำหนดรู้ว่าจิตมีโทสะ๔เมื่อจิตปราศจากโทสะให้เอาสติตามกำหนดรู้ว่าจิตปราศจากโทสะ๕เมื่อจิตมีโมหะเกิดขึ้นให้เอาสติตามกำหนดรู้ว่าจิตมีโมหะ๖เมื่อจิตปราศจากโมหะให้เอาสติตามกำหนดรู้ว่าจิตปราศจากโมหะ๗เมื่อจิตหดหู่และท้อถอยให้เอาสติตามกำหนดรู้ว่าจิตหดหู่และท้อถอย๘เมื่อจิตฟุ้งซ่านให้เอาสติตามกำหนดรู้ว่าจิตฟุ้งซ่าน๙เมื่อจิตเป็นมหัคคตะให้เอาสติตามกำหนดรู้ว่าจิตเป็นมหัคคตะ๑๐เมื่อจิตไม่เป็นมหัคคตะให้เอาสติตามกำหนดรู้ว่าจิตไม่เป็นมหัคคตะ๑๑เมื่อจิตมีจิตอื่นยิ่งกว่าให้เอาสติตามกำหนดรู้ว่าจิตมีจิตอื่นยิ่งกว่า๑๒เมื่อจิตไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่าให้เอาสติตามกำหนดรู้ว่าจิตไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่า๑๓เมื่อจิตสงบแล้วให้เอาสติตามกำหนดรู้ว่าจิตสงบ๑๔เมื่อจิตไม่สงบให้เอาสติตามกำหนดรู้ว่าจิตไม่สงบ๑๕เมื่อจิตพ้นจากกิเลสแล้วให้เอาสติตามกำหนดรู้ว่าจิตพ้นจากกิเลส๑๖เมื่อจิตไม่พ้นจากกิเลสให้เอาสติตามกำหนดรู้ว่าจิตไม่พ้นจากกิเลส 15 13 พระครูอนุกูลชัยกิจวิชัยวชิรญาโณศึกษามุญจิตุ
ว่าจิตฟุ้งซ่าน 9 เมื่อจิตเป็นมหัคคตะสติกำหนดรู้ว่าจิตเป็นมหัคคตะ 10 เมื่อจิตไม่เป็นมหัคคตะสติกำหนดรู้ว่าจิตไม่เป็นมหัคคตะ 11 เมื่อจิตมีจิตอื่นยิ่งกว่าสติกำหนดรู้ว่าจิตมีจิตอื่นยิ่งกว่า 12 เมื่อจิตไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่าสติกำหนดรู้ว่าจิตไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่า 13 เมื่อจิตสงบแล้วสมาหิตจิตสติกำหนดรู้ว่าจิตสงบ 14 เมื่อจิตไม่สงบอสมาหิตจิตสติกำหนดรู้ว่าจิตไม่สงบ 15 เมื่อจิต	จัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้มมบาลี 12 131 103 ซึ่งหมายถึงสติตั้งมั่นพิจารณาเนืองๆซึ่งจิตคือวิญญาณขันธ์มี 16 ประการได้แก่ 1 เมื่อจิตมีราคะเกิดขึ้นให้เอาสติตามกาหนดรู้ว่าจิตมีราคะ 2 เมื่อจิตปราศจากราคะให้เอาสติตามกาหนดรู้ว่าจิตปราศจากราคะ 3 เมื่อจิตมีโทสะเกิดขึ้นให้เอาสติตามกาหนดรู้ว่าจิตมีโทสะ 4 เมื่อจิตปราศจากโทสะให้เอาสติตามกาหนดรู้ว่าจิตปราศจากโทสะ 5 เมื่อจิตมีโมหะเกิดขึ้นให้เอาสติตามกาหนดรู้ว่าจิตมีโมหะ 6 เมื่อจิตปราศจากโมหะให้เอาสติตามกาหนดรู้ว่าจิตปราศจากโมหะ 7 เมื่อจิตหดหู่และท้อถอยให้เอาสติตามกาหนดรู้ว่าจิตหดหู่และท้อถอย 8 เมื่อจิตฟุ้งซ่านให้เอาสติตามกาหนดรู้ว่าจิตฟุ้งซ่าน 9 เมื่อจิตเป็นมหัคคตะให้เอาสติตามกาหนดรู้ว่าจิตเป็นมหัคคตะ 10 เมื่อจิตไม่เป็นมหัคคตะให้เอาสติตามกาหนดรู้ว่าจิตไม่เป็นมหัคคตะ 11 เมื่อจิตมีจิตอื่นยิ่งกว่าสอุตตรจิตให้เอาสติตามกาหนดรู้ว่าจิตมีจิตอื่นยิ่งกว่า 12 เมื่อจิตไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่าอนุตตรจิตให้เอาสติตามกาหนดรู้ว่าจิตไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่า 13 เมื่อจิตสงบแล้วสมาหิตจิตให้เอาสติตามกาหนดรู้ว่าจิตสงบ 14 เมื่อจิตไม่สงบอสมาหิตจิตให้เอาสติตามกาหนดรู้ว่าจิตไม่สงบ 15 เมื่อจิตพ้นจากกิเลสแล้ววิมุตตจิตให้เอาสติตามกาหนดรู้ว่าจิตพ้นจากกิเลส 16 เมื่อจิตไม่พ้นจากกิเลสอวิมุตตจิตให้เอาสติตามกาหนดรู้ว่าจิตไม่พ้นจากกิเลสทีฆไทย 10 381 314315 ดังนั้นจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐานคือวิธีพิจารณาการใช้สติกาหนดรู้
สติปัฏฐานไว้เพื่อประโยชน์ดังนี้คือ 1 สตตานวิสุทธิยาเพื่อความบริสุทธิ์ของสัตว์ทั้งหลาย 2 โสกปริเทวานสมติกฺกมายเพื่อให้สัตว์ทั้งหลายพ้นจากความโศกเศร้าปริเทวนาการ 3 ทุกฺขโทมนสฺสานอฏฺงคมายเพื่อดับความทุกข์กายดับความทุกข์ใจของสัตว์ทั้งหลาย 4 ญายสฺสอธิคมายเพื่อให้สัตว์ทั้งหลายได้บรรลุมรรคทั้ง 4 มีโสดาปัตติมรรคสกทาคามิมรรคอนาคามิมรรคอรหัตตมรรคเป็นต้น 5 นิพพานสฺสสจฺฉิกิริยายเพื่อให้สัตว์ทั้งหลายได้กระทำให้แจ้งซึ่งพระอมตมหานิพพานคือพระอรหัตต	อรหันต์ทั้งหลายพระอัครสาวกทั้งหลายและพระพุทธเจ้าทั้งหลายก็ได้ดำเนินไปแล้วสู่มรรคผลนิพพานก็ด้วยทางเส้นนี้ซึ่งเป็นหนทางอันถูกต้องแล้วฉะนั้นการปฏิบัติในแนวสติปัฏฐาน 4 จึงเป็นหัวใจแห่งคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยแท้เป็นการปฏิบัติที่สูงสุดในพระพุทธศาสนาพระพุทธองค์ได้ทรงพร่ำสอนสติปัฏฐาน 4 แก่พระสาวกของพระองค์มาโดยตลอดนับตั้งแต่ทรงตรัสรู้จนกระทั่งเสด็จดับขันธปรินิพพานด้วยพุทธประสงค์ 5 ประการตามที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกดังนี้คือ 1 .สุตตานวิสุทธิยาทำกายวาจาใจของสัตว์โลกให้บริสุทธิ์หมดจด 2 .โสกปริเทวานสมติกฺกมายดับความเศร้าโศกปริเทวนาการต่างๆ 3 .ทุกฺขโทมนสฺสานอตฺถงฺคมายดับความทุกข์กายดับความทุกข์ใจ 4 .ญายสฺสอธิคมายเพื่อบรรลุมรรค 5 .นิพฺพานสฺสสจฺฉิกิริยายเพื่อทำนิพพานให้แจ้งสติปัฏฐาน 4 แปลว่าธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งสติ 4 อย่างคือการใช้สติพิจารณากำหนดรู้ถึงอาการที่ปรากฏทางกายเวทนาจิตและธรรมดังต่อไปนี้คือ 1 .กายานุปัสสนาสติปัฏฐานพิจารณากายเป็นอารมณ์ 2 .เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐานพิจารณาเวทนาเป็นอารมณ์มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี 13 3 .จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐานพิจารณาจิตเป็นอารมณ์ 4 .ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐานพิจารณาธรรมเป็นอารมณ์(พระราชพรหมาจารย์(พระอาจารย์ทองสิริมงฺคโล), 2548 ,หน้า 3 - 4)สติปัฏฐาน 4 หมายถึงที่ตั้งของสติทั้ง 4 ส่วนประการแรกเรียกว่ากายานุปัสสนาสติปัฏฐานประการที่สองเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐานประการที่สามจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐานประการที่สี่ธัมมานุปัสสนานุปัสสนาสติปัฏฐานนี่คือสูตร

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
72 1 หลักธรรมที่มีโทษมีพิษและจุดมุ่งหมายผลเป็นทุกข์สัจ 2 หลักธรรมที่เป็นอัสสาทะมีความยินดีพอใจเป็นสมุทยสัจ 3 หลักธรรมที่เป็นนิสสรณะคือตัวนำออกจากทุกข์เป็นนิโรธสัจ 4 อุบายและการชักชวนเป็นมรรคสัจอริยสัจ 4 เหล่านี้หัวใจของพระพุทธศาสนาเป็นธัมมจักกะ 186 หมายถึงเป็นกงล้อแห่งธรรมที่เป็นทั้งโลกิยะและโลกุตระมี 2 ล้อได้แก่ 1 ล้อวัฏฏะที่หมุนไปในภพภูมิคือทุกขสัจจะและสมุทยสัจ	นี้พระพุทธองค์นิยมสอนฆราวาสหรือชาวบ้านเช่นยสกุลบุตรพร้อมทั้งเพื่อนๆพระเจ้าพิมพิสารเป็นต้น Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiang Mai Campus 145 Journal of Buddhist Studies Vol9 No 1 January June 2018 2 กระบวนการสอนระดับสัจจกถาหรือกระบวนการสอนแนวอริยสัจ 4 ดังที่กล่าวแล้วว่าการสอนแนวอนุบุพพีกถาเป็นการย้อมจิตเท่านั้นไม่ใช่อัตลักษณ์ของพระพุทธศาสนาแท้ที่จริงแล้วการสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นทรงแสดงหลักธรรมเพียงเพื่อให้เวเนยยสัตว์รู้เรื่องเดียวคืออริยสัจ 4 ได้แก่ทุกข์สมุทัยนิโรธมรรคการสอนจตุรสัจจธรรมนี้ต่างหากเป็นอัตลักษณ์ของพระพุทธศาสนาแต่ละสัจจะนั้นพระมหากัจจายนเถระได้ชี้จุดมุ่งหมายของแต่ละสัจจะดังนี้พระมหากัจจายนะเถระ 2550 84 1 หลักธรรมที่มีโทษและจุดมุ่งหมายผลเป็นทุกข์สัจจะ 2 หลักธรรมที่เป็นอัสสาทะคือต้นเหตุความยินดีพอใจเป็นสมุทยสัจ 3 หลักธรรมที่เป็นนิสสรณะคือตัวนำออกจากทุกข์เป็นนิโรธสัจ 4 อุบายและการชักชวนเป็นมรรคสัจอริยสัจมี 4 ประการพระไตรปิฎกภาษาไทยเล่ม 4 ข้อ 14 21 คือ 1 ทุกขอริยสัจคือแม้ความเกิดก็เป็นทุกข์แม้ความแก่ก็เป็นทุกข์แม้ความเจ็บก็เป็นทุกข์แม้ความตายก็เป็นทุกข์ความประสบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รักก็เป็นทุกข์ความพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รักก็เป็นทุกข์ความไม่ได้สิ่งที่ปรารถนาก็เป็นทุกข์โดยย่ออุปาทานขันธ์ 5 ก็เป็นทุกข์ 2 ทุกขสมุทยอริยสัจ
74 1 สภาพที่ไม่เพี้ยนวิปัลลาสเพราะความสิ้นไปแห่งราคะโลภะเป็นเหตุ 2 พระสัมมาสัมพุทธเจ้า 197 พระพุทธเจ้าผู้ทำลายกิเลสหรือมรรคญาณและผลญาณเป็นความจริงของพระพุทธเจ้าเท่านั้น 3 สภาพที่ทำลายทุกข์ 198 4 สภาพเกี่ยวด้วยสัจจ 4 ประการ 199 5 ไม่เป็นเท็จอวิตถา 6 ไม่เป็นอย่างอื่น 200 อนญถา 201 7 จริงแท้ตถาผู้ที่กล่าวความจริงเรียกว่าตถาคตพระอุปติสสเถระได้ให้ความหมายว่าอริยสัจเป็นคำสอนของพระอริยเจ้า	ศาสนาหรือคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ที่จะผ่านความเป็นปุถุชนข้ามไปสู่พระอริยะเจ้าต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้หรือเกิดความตระหนักอย่างซาบซึ้งธรรมทั้ง 4 ประการนี้แม้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกพระองค์ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในอดีตปัจจุบันอนาคตก็ต้องตรัสรู้อริยสัจ 4 เหมือนกันหมดทุกพระองค์ดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่าภิกษุทั้งหลายพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าในอดีตกาลได้ตรัสรู้อริยสัจ 4 ประการตามความเป็นจริงแม้พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าในอนาคตกาลจักตรัสรู้อริยสัจ 4 ประการตามความเป็นจริงแม้พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าในปัจจุบันกาลย่อมตรัสรู้อริยสัจ 4 ประการตามความเป็นจริงเช่นเดียวกัน Thai Tripitaka 19 1094 607608 พระพุทธโฆสมหาเถระกล่าวว่าอริยะหากหมายถึงบุคคลได้แก่พระพุทธเจ้าปัจเจกพุทธเจ้าและพุทธสาวกเท่านั้นส่วนคำว่าสัจจะมีความหมายไว้ 7 ประการคือ 1 สภาพที่ไม่เพี้ยนวิปัลลาสเพราะความสิ้นไปแห่งราคะโลภะเป็นเหตุ 2 สภาพเกี่ยวด้วยสัจจ 4 ประการ 3 สภาพที่ทำลายทุกข์ 4 พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ทำลายกิเลสหรือมรรคญาณและผลญาณเป็นความจริงของพระพุทธเจ้าเท่านั้น 5 จริงแท้หรือตถตา 6 ไม่เป็นเท็จหรืออวิตถา 7 ไม่เป็นอย่างอื่น Phra Buddhakosajarn 2005 พระ Journal of MCU Peace Studies Vol6 No2 JulyJune 2018 735 อุปติสสเถระให้ความหมายว่าสัจจะที่ปฏิบัติโดยพระอริยบุคคลชื่อว่าอริยสัจสัจจะของพระอริยบุคคลและพระ
สรติอายติหีสตีติสจฺจํโมคลัลลานเถระอภิธาสูจิ 2535 หน้า 839 199 ราคกฺขยเหตุภาเวนอวิปรีตตฺตาจตุสจฺจปริยาปนฺนโตวาสจฺจํโมคลัลลานเถระอภิธาสูจิ 2535 หน้า 839 200 พุทธโฆสาจารย์วิสุทธิมรรคสมเด็จพระพุฒาจารย์อาจอาสภมหาเถรแปลและเรียบเรียงพิมพ์ครั้งที่ 6 Taiwan ROC 2548 827 201 พุทธโฆสาจารย์วิสุทธิมคฺคปกรณ์ทุติโยภาโคมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลเยนปกาสิตากรุงเทพมหานครโรงพิมพ์วิญญาณ 2539 139 202 พระอุปติสสเถระ	2541 พุทธธรรมพิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานครมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2539 ลักษณะแห่งพระพุทธศาสนาพิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานครมูลนิธิพุทธธรรม 2544 พุทธวิธีในการสอนกรุงเทพมหานครสกธรรมิกจำจัดพระพรหมโมลีวิลาสญาณวโร 2539 วิมุตติรัตนมาลีกรุงเทพมหานครมิตรสยามพระพรหมบัณฑิตประยุรธมฺมจิตฺโต 2559 พระธรรมเทศนา 61 กัณฑ์กรุงเทพมหานครหจกสามลดาพระพุทธรักขิตเถระ 2552 ชินาลังการพระคันธสาราภิวงศ์แปลและอธิบายกรุงเทพมหานครประยูรการพิมพ์พระพุทธโฆสาจารย์ 2548 วิสุทธิมรรคสมเด็จพระพุฒาจารย์อาจอาสภมหาเถรแปลและเรียบเรียงพิมพ์ครั้งที่ 6 Taiwan ROC 2539 วิสุทฺธิมคฺคปกรณ์ทุติโยภาโคมหาจุฬาลงกรณราชวิทฺยาลเยนปกาสิตากรุงเทพมหานครโรงพิมพ์วิญญาณพระมหากัจจายนเถระ 2558 เปฏโกปเทสปกรณ์มูลนิธิภูมิพโลภิกขุแปลกรุงเทพมหานครมูลนิธิภูมิพโลภิกขุพระมหากัจจายนะเถระ 2550 เนตติปกรณ์พระคันธสาราภิวงศ์แปลและอธิบายกรุงเทพมหานครไทยรายวันการพิมพ์พระโมคคัลลานเถระและพระสุภูติเถระ 2535 อภิธานปฺปทีปิกาและอภิธานัปปทีปิกาสูจิกรุงเทพมหานครมหากุฏราชวิทยาลัยพระเรรุกาเนจันทวิมละสังฆนายกมหาเถระ 2554 อริยสัจ 4 ดรสุนทรพลามินทร์แปลกรุงเทพมหานครสำนักพิมพ์จันทรเพ็ญพระสัทธัมมโชติกะธัมมาจริยะ 2535 ธัมมมสังคณีสรุปัตถนิสสยะกรุงเทพมหานครสนองการพิมพ์พุทธทาส 2536 คริสธรรมพุทธธรรมกรุงเทพมหานครธรรมสภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
75 เป็นบรมอริยสัจคือนิพพานอันไม่มีความเลอะเลือนเป็นธรรมดา 203 และตรัสว่าเป็นเครื่องทำลายภพชาติจึงได้ตรัสคาถาประพันธ์ต่อไปอีกว่าเพราะไม่เห็นอริยสัจ 4 ตามความเป็นจริงเราและเธอทั้งหลายจึงท่องเที่ยวไปในชาตินั้นๆตลอดกาลยาวนานแต่เพราะได้เห็นอริยสัจ 4 เราและเธอทั้งหลายจึงถอนภวเนตติได้ตัดรากเหง้าแห่งทุกข์ได้เด็ดขาดบัดนี้ภพใหม่ไม่มีอีก 204 จากแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวอริยสัจจึงสรุปแปลว่าธรรมชาติที่มีสภาพของตน	มุทยอริยสัจเราและเธอทั้งหลายจึงเที่ยวเร่ร่อนไปตลอดกาลยาวนานอย่างนี้ 3 .เพราะไม่รู้แจ้งแทงตลอดทุกขนิโรธอริยสัจเราและเธอทั้งหลายจึงเที่ยวเร่ร่อนไปตลอดกาลยาวนานอย่างนี้ 4 .เพราะไม่รู้แจ้งแทงตลอดทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจเราและเธอทั้งหลายจึงเที่ยวเร่ร่อนไปตลอดกาลยาวนานอย่างนี้ ภิกษุทั้งหลายเราและเธอทั้งหลายได้รู้แจ้งแทงตลอดทุกขอริยสัจเราและเธอทั้งหลายได้รู้แจ้งแทงตลอดทุกขสมุทยอริยสัจเราและเธอทั้งหลายได้รู้แจ้งแทงตลอดทุกขนิโรธอริยสัจเราและเธอทั้งหลายได้รู้แจ้งแทงตลอดทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจเราและเธอทั้งหลายถอนภวตัณหาได้แล้วภวเนตติสิ้นไปแล้วบัดนี้ภพใหม่ไม่มีอีกพระผู้มีพระภาคผู้สุคตศาสดาได้ตรัสเวยยากรณภาษิตนี้แล้วจึงได้ตรัสคาถาประพันธ์ต่อไปอีกว่า"เพราะไม่เห็นอริยสัจ 4 ตามความเป็นจริงเราและเธอทั้งหลายจึงท่องเที่ยวไปในชาตินั้นๆตลอดกาลยาวนานแต่เพราะได้เห็นอริยสัจ 4 เราและเธอทั้งหลายจึงถอนภวเนตติได้ตัดรากเหง้าแห่งทุกข์ได้เด็ดขาดบัดนี้ภพใหม่ไม่มีอีก"ได้ยินว่าพระผู้มีพระภาคเมื่อประทับอยู่ที่โกฏิคามทรงแสดงธรรมีกถาเป็นอันมากแก่ภิกษุทั้งหลายอย่างนี้ว่า"ศีลมีลักษณะอย่างนี้สมาธิมีลักษณะอย่างนี้ปัญญามีลักษณะอย่างนี้สมาธิอันบุคคลอบรมโดยมีศีลเป็นฐานย่อมมีผลมากมีอานิสงส์มากปัญญาอันบุคคลอบรมโดยมีสมาธิเป็นฐานย่อมมีผลมากมีอานิสงส์มากจิตอันบุคคลอบรมโดยมีปัญญาเป็นฐาน"(วิ.ม.(แปล) 5 / 287 / 103 - 104 ,(ส่.ม.(แปล) 19 / 1091 / 605)ย่อมหลุดพ้นโดยชอบจากอาสวะทั้งหลายคือกามาสวะภวาสวะและอวิชชาสวะอริยสัจ 4 คือความจริง
ริอริยสจฺจานิยถาภูตํอภิสมฺพุชฺฌนฺติฯกตมานิจตฺตาริฯทุกฺขํอริยสจฺจํทุกฺขสมุทโยอริยสจฺจํทุกฺขนิโรโธอริยสจฺจํทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสจฺจํฯ206แปลว่าภิกษุทั้งหลายพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าหลายพระองค์ในอดีตกาลได้ตรัสรู้ตามความเป็นจริงพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าเหล่านั้นทั้งหมดได้ตรัสรู้อริยสัจ 4 ประการตามความจริงแม้พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าในอนาคตกาลจักตรัสรู้ตามความเป็นจริงพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหมดเหล่านั้นจัก 203 มอุไทย 14 366 412 204	เปล่งวาจาว่าจักเป็นพระพุทธเจ้า 9 อสงไขยและทรงเปล่งวาจาพร้อมกับทำทางกาย 4 อสงไขยรวม 20 อสงไขยและอีกแสนกัปพระคันถรจนาจาริยเถระ 2552 4 ทรงเป็นพระโพธิสัตว์ที่ใช้ระยะเวลานานนับไม่ถ้วนเพื่อเป้าหมายสูงสุดอะไรบางอย่างขณะที่เป็นพระโพธิสัตว์นั้นทรงมีจิตใจที่แน่วแน่ต่อมรรคผลนิพพานสุดท้ายพระองค์ก็ได้ตรัสรู้ความจริงตามธรรมชาติ 4 ประการเรียกว่าอริยสัจ 4 แปลอีกนัยว่าความจริงที่พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ต้องตรัสรู้หมายถึงพระพุทธเจ้าทุกพระองค์ต้องตรัสรู้ในเรื่องเดียวกันดังตรัสว่าภิกษุทั้งหลายพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าเหล่าใดเหล่าหนึ่งในอดีตกาลได้ตรัสรู้ตามความเป็นจริงพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าเหล่านั้นทั้งหมดได้ตรัสรู้อริยสัจ 4 Journal of Buddhist Studies Vol10 No 1 January June 2019 3 ประการตามความเป็นจริงแม้พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าเหล่าใดเหล่าหนึ่งในอนาคตกาลจักตรัสรู้ตามความเป็นจริงพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหมดเหล่านั้นจักตรัสรู้อริยสัจ 4 ประการตามความเป็นจริงแม้พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าเหล่าใดเหล่าหนึ่งในปัจจุบันกาลย่อมตรัสรู้ตามความเป็นจริงพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าเหล่านั้นทั้งหมดย่อมตรัสรู้อริยสัจ 4 ประการตามความเป็นจริงอริยสัจ 4 ประการอะไรบ้างคือ 1 ทุกขอริยสัจ 2 ทุกขสมุทยอริยสัจ 3 ทุกขนิโรธอริยสัจ 4 ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยเล่ม 19 ข้อ 1094 607608 ในบรรดาอริยสัจ 4 นี้ธรรมขั้นสูงสุดคือนิโรธสัจได้แก่นิพพานดังที่พระพุทธองค์ตรัสว่าอย่โขสาภิกฺขเวมชฺฌิมาปฏิปทาตถาคเตนอภิสมฺพุทฺธาจกฺขุกรณีญาณกรณีอุปส
76 ตรัสรู้อริยสัจ 4 ประการตามความเป็นจริงพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นี้ปัจจุบันกาลย่อมตรัสรู้ตามความเป็นจริงพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าเหล่านั้นทั้งหมดย่อมตรัสรู้อริยสัจ 4 ประการตามความเป็นจริงอริยสัจ 4 ประการเหมือนกันคือ 1 ทุกขอริยสัจ 2 ทุกขสมุทยอริยสัจ 3 ทุกขนิโรธอริยสัจ 4 ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ 207 พระพุทธองค์ตรัสย้ำแก่สาวกว่าเมื่อพระพุทธเจ้าทั้งหลายตรัสรู้อริยสัจ 4 เหล่าสาวกต้องตรัสรู้อริยสัจ 4 ตามด้วยดังพุทธวจนะว่าเยหิเกจิภิกฺขเว	สัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญบารมีในอดีตทั้งสิ้น 20 อสงไขยแสนกัปโดยใช้เวลาคิดอยู่ในใจ 7 อสงไขยเปล่งวาจาว่าจักเป็นพระพุทธเจ้า 9 อสงไขยและทรงเปล่งวาจาพร้อมกับทำทางกาย 4 อสงไขยรวม 20 อสงไขยและอีกแสนกัปพระคันถรจนาจาริยเถระ 2552 4 ทรงเป็นพระโพธิสัตว์ที่ใช้ระยะเวลานานนับไม่ถ้วนเพื่อเป้าหมายสูงสุดอะไรบางอย่างขณะที่เป็นพระโพธิสัตว์นั้นทรงมีจิตใจที่แน่วแน่ต่อมรรคผลนิพพานสุดท้ายพระองค์ก็ได้ตรัสรู้ความจริงตามธรรมชาติ 4 ประการเรียกว่าอริยสัจ 4 แปลอีกนัยว่าความจริงที่พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ต้องตรัสรู้หมายถึงพระพุทธเจ้าทุกพระองค์ต้องตรัสรู้ในเรื่องเดียวกันดังตรัสว่าภิกษุทั้งหลายพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าเหล่าใดเหล่าหนึ่งในอดีตกาลได้ตรัสรู้ตามความเป็นจริงพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าเหล่านั้นทั้งหมดได้ตรัสรู้อริยสัจ 4 Journal of Buddhist Studies Vol10 No 1 January June 2019 3 ประการตามความเป็นจริงแม้พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าเหล่าใดเหล่าหนึ่งในอนาคตกาลจักตรัสรู้ตามความเป็นจริงพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหมดเหล่านั้นจักตรัสรู้อริยสัจ 4 ประการตามความเป็นจริงแม้พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าเหล่าใดเหล่าหนึ่งในปัจจุบันกาลย่อมตรัสรู้ตามความเป็นจริงพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าเหล่านั้นทั้งหมดย่อมตรัสรู้อริยสัจ 4 ประการตามความเป็นจริงอริยสัจ 4 ประการอะไรบ้างคือ 1 ทุกขอริยสัจ 2 ทุกขสมุทยอริยสัจ 3 ทุกขนิโรธอริยสัจ 4 ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยเล่ม 19 ข้อ 1094 607608 ในบรรดาอริยสัจ 4 นี้ธรรมขั้น

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตโดยชอบกุลบุตรเหล่านั้นทั้งหมดจักออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตโดยชอบเพื่อรู้แจ้งอริยสัจ 4 ประการตามความเป็นจริงกุลบุตรเหล่าใดเหล่าหนึ่งในปัจจุบันกาลย่อมออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตโดยชอบกุลบุตรเหล่านั้นทั้งหมดย่อมออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตโดยชอบก็เพื่อรู้แจ้งอริยสัจ 4 ประการตามความเป็นจริง 209 ตามพุทธวจนะนี้ทรงตรัสถึงความสำคัญว่าบุคคลใดก็ตามไม่ว่าจะอดีตปัจจุบันอนาคตอกาลิโกที่จะพ้นจากทุกข์	จึงได้สร้างกระบวนการทุกอย่างเพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมายคือให้รู้อริยสัจ 4 ๆจึงเป็นความสำคัญสูงที่สุดของพระพุทธศาสนาหรือคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ที่จะผ่านความเป็นปุถุชนข้ามไปสู่พระอริยะเจ้าต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้หรือเกิดความตระหนักอย่างซาบซึ้งธรรมทั้ง 4 ประการนี้แม้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นเจ้าของแห่งพระศาสนาตรัสว่าการบวชเป้าหมายสูงสุดคือการรู้อริยสัจ 4 ดังนี้ภิกษุทั้งหลายกุลบุตรเหล่าใดเหล่าหนึ่งในอดีตกาลได้ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตโดยชอบกุลบุตรเหล่านั้นทั้งหมดได้ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตโดยชอบก็เพื่อรู้แจ้งอริยสัจ 4 ประการตามความเป็นจริงกุลบุตรเหล่าใดเหล่าหนึ่งในอนาคตกาลจักออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตโดยชอบกุลบุตรเหล่านั้นทั้งหมดจักออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตโดยชอบก็เพื่อรู้แจ้งอริยสัจ 4 ประการตามความเป็นจริงกุลบุตรเหล่าใดเหล่าหนึ่งในปัจจุบันกาลย่อมออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตโดยชอบกุลบุตรเหล่านั้นทั้งหมดย่อมออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิตโดยชอบก็เพื่อรู้แจ้งอริยสัจ 4 ประการตามความเป็นจริงพระไตรปิฎกภาษาไทยเล่ม 19 ข้อ 1073 584 ดังนั้นพระองค์อุบัติขึ้นในโลกทรงมีเป้าหมายอย่างเดียวคือเพื่อสอนแต่เรื่องทุกข์และความความพ้นทุกข์เท่านั้นพระพรหมบัณฑิตจึงกล่าวว่าถ้าโลกนี้ไม่มีทุกข์พระพุทธเจ้าไม่จำเป็นต้องอุบัติขึ้นพระธรรมไม่จำเป็นต้องส่องแสงเพราะโลกนี้มีความทุกข์พระพุทธเจ้าจึงอุบัติขึ้นในโลกประกาศธรรมเพื่อความดับทุกข์พระพรหมบัณฑิตประยูรธมฺมจิตฺโต 2559 324 หรือความจริงสัจ 4 เท่านั้นดังพุทธดำรัสว่าเราสอนเรื่องทุกข์
ไม่รู้ในอริยสัจ 4 นั้นคือ 1 เพราะไม่รู้แจ้งแทงตลอดทุกขอริยสัจเราและเธอทั้งหลายจึงเที่ยวเร่ร่อนไปตลอดกาลยาวนานอย่างนี้ 2 เพราะไม่รู้แจ้งแทงตลอดทุกขสมุทยอริยสัจเราและเธอทั้งหลายจึงเที่ยวเร่ร่อนไปตลอดกาลยาวนานอย่างนี้ 3 เพราะไม่รู้แจ้งแทงตลอดทุกขนิโรธอริยสัจเราและเธอทั้งหลายจึงเที่ยวเร่ร่อนไปตลอดกาลยาวนานอย่างนี้ 4 เพราะไม่รู้แจ้งแทงตลอดทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจเราและเธอทั้งหลาย	ครั้งนั้นพระผู้มีพระภาครับสั่งเรียกท่านพระอานนท์มาตรัสว่า"มาเถิดอานนท์เราจะเข้าไปยังโกฏิคามกัน"ท่านพระอานนท์ทูลรับสนองพระดำรัสแล้วพระผู้มีพระภาคพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่เสด็จถึงโกฏิคามประทับอยู่ที่โกฏิคามนั้นรับสั่งเรียกภิกษุทั้งหลายมาตรัสว่าภิกษุทั้งหลายเพราะไม่รู้แจ้งแทงตลอดอริยสัจ 4 ประการเราและเธอทั้งหลายจึงเที่ยวเร่ร่อนไปตลอดกาลยาวนานอย่างนี้อริยสัจ 4 ประการอะไรบ้างคือ 1 .เพราะไม่รู้แจ้งแทงตลอดทุกขอริยสัจเราและเธอทั้งหลายจึงเที่ยวเร่ร่อนไปตลอดกาลยาวนานอย่างนี้หน้า| 419 วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่นปีที่ 9 ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม 2566 2 .เพราะไม่รู้แจ้งแทงตลอดทุกขสมุทยอริยสัจเราและเธอทั้งหลายจึงเที่ยวเร่ร่อนไปตลอดกาลยาวนานอย่างนี้ 3 .เพราะไม่รู้แจ้งแทงตลอดทุกขนิโรธอริยสัจเราและเธอทั้งหลายจึงเที่ยวเร่ร่อนไปตลอดกาลยาวนานอย่างนี้ 4 .เพราะไม่รู้แจ้งแทงตลอดทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจเราและเธอทั้งหลายจึงเที่ยวเร่ร่อนไปตลอดกาลยาวนานอย่างนี้ภิกษุทั้งหลายเราและเธอทั้งหลายได้รู้แจ้งแทงตลอดทุกขอริยสัจเราและเธอทั้งหลายได้รู้แจ้งแทงตลอดทุกขสมุทยอริยสัจเราและเธอทั้งหลายได้รู้แจ้งแทงตลอดทุกขนิโรธอริยสัจเราและเธอทั้งหลายได้รู้แจ้งแทงตลอดทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจเราและเธอทั้งหลายถอนภวตัณหาได้แล้วภวเนตติสิ้นไปแล้วบัดนี้ภพใหม่ไม่มีอีกพระผู้มีพระภาคผู้สุคตศาสดาได้ตรัสเวยยากรณภาษิตนี้แล้วจึงได้ตรัสคาถาประพันธ์
เราและเธอทั้งหลายจึงท่องเที่ยวไปในชาตินั้นๆตลอดกาลยาวนานแต่เพราะได้เห็นอริยสัจ 4 เราและเธอทั้งหลายจึงถอนภวเนตติการนำไปสู่ภพชาติได้ตัดรากเหง้าแห่งทุกข์ได้เด็ดขาดบัดนี้ภพใหม่ไม่มีอีก 212 210 พระเรรุกาเนจันทวิมละสังฆนายกมหาเถระอริยสัจ 4 หน้าคำนำ 211 ทีฆบาลี 10 155 82 212 ทีฆบาลี 10 155 99100	.เพราะไม่รู้แจ้งแทงตลอดทุกขนิโรธอริยสัจเราและเธอทั้งหลายจึงเที่ยวเร่ร่อนไปตลอดกาลยาวนานอย่างนี้ 4 .เพราะไม่รู้แจ้งแทงตลอดทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจเราและเธอทั้งหลายจึงเที่ยวเร่ร่อนไปตลอดกาลยาวนานอย่างนี้ภิกษุทั้งหลายเราและเธอทั้งหลายได้รู้แจ้งแทงตลอดทุกขอริยสัจเราและเธอทั้งหลายได้รู้แจ้งแทงตลอดทุกขสมุทยอริยสัจเราและเธอทั้งหลายได้รู้แจ้งแทงตลอดทุกขนิโรธอริยสัจเราและเธอทั้งหลายได้รู้แจ้งแทงตลอดทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจเราและเธอทั้งหลายถอนภวตัณหาได้แล้วภวเนตติสิ้นไปแล้วบัดนี้ภพใหม่ไม่มีอีกพระผู้มีพระภาคผู้สุคตศาสดาได้ตรัสเวยยากรณภาษิตนี้แล้วจึงได้ตรัสคาถาประพันธ์ต่อไปอีกว่า"เพราะไม่เห็นอริยสัจ 4 ตามความเป็นจริงเราและเธอทั้งหลายจึงท่องเที่ยวไปในชาตินั้นๆตลอดกาลยาวนานแต่เพราะได้เห็นอริยสัจ 4 เราและเธอทั้งหลายจึงถอนภวเนตติได้ตัดรากเหง้าแห่งทุกข์ได้เด็ดขาดบัดนี้ภพใหม่ไม่มีอีก"ได้ยินว่าพระผู้มีพระภาคเมื่อประทับอยู่ที่โกฏิคามทรงแสดงธรรมีกถาเป็นอันมากแก่ภิกษุทั้งหลายอย่างนี้ว่า"ศีลมีลักษณะอย่างนี้สมาธิมีลักษณะ

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
บอกเธอทั้งหลายก็มีมากเหมือนกันเพราะเหตุไรเราจึงมิได้บอกเพราะสิ่งนี้ไม่มีประโยชน์ไม่ใช่จุดเริ่มต้นแห่งพรหมจรรย์ไม่เป็นไปเพื่อความเบื่อหน่ายไม่เป็นไปเพื่อคลายกำหนัดไม่เป็นไปเพื่อดับไม่เป็นไปเพื่อสงบระงับไม่เป็นไปเพื่อรู้ยิ่งไม่เป็นไปเพื่อตรัสรู้ไม่เป็นไปเพื่อนิพพานเพราะเหตุนั้นเราจึงมิได้บอกสิ่งอะไรเล่าที่เราบอกแล้วคือเราได้บอกว่านี้ทุกข์นี้ทุกขสมุทัยนี้ทุกขนิโรธนี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาเพราะ	และบัญญัติธรรมเหล่านี้ว่าเป็นอเนกังสิกธรรมเล่าเพราะว่าธรรมเหล่านี้ไม่มีประโยชน์ไม่มีสาระไม่ใช่จุดเริ่มต้นแห่งพรหมจรรย์ไม่เป็นไปเพื่อความเบื่อหน่ายไม่เป็นไปเพื่อคลายกำหนัดยินดีไม่เป็นไปเพื่อดับไม่เป็นไปเพื่อสงบระงับไม่เป็นไปเพื่อรู้ยิ่งไม่เป็นไปเพื่อตรัสรู้ไม่เป็นไปเพื่อนิพพานฉะนั้นเราจึงแสดงและบัญญัติธรรมเหล่านี้ว่าเป็นอเนกังสิกธรรมพระไตรปิฎกเล่ม 9 ข้อ 423 หน้า 185 เราจะพบว่าพระพุทธเจ้าตรัสการเก็งความจริงหลากหลายในธรรมชาติของอัตตาทำให้เกิดข้อความต่างๆที่แสดงความหมายของถ้อยคำที่ใช้ทางโลกแม่ใช้ได้แต่ไม่ควรนำมาใช้ในแง่ความจริงอันจะก่อให้เกิดการโต้แย้งกันได้เคเอ็นชยดิลเลเก 2556 หน้า 415 ฉะนั้นการใช้คำแบบเอกังสิกธรรมจึงเป็นการนำคำวารสารพุทธศาสน์ศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยปีที่ 28 ฉบับที่ 1 มกราคมเมษายน 2564 125 มาใช้โดยพิจารณาให้เห็นผ่านแนวคิดสังขตธรรมว่าอะไรมีอยู่อัตถิตาและอสังขตธรรมว่าอะไรไม่มีอยู่นัตถิตาแต่การยึดถือว่าสิ่งนั้นมีอยู่หรือไม่มีอยู่แบบสุดโต่งเป็นการทำให้เกินเลยกว่าคำที่ต้องการสื่อเคเอ็นชยดิลเลเก 2556 หน้า 411 เพราะหากเรายืนยันว่าสิ่งหนึ่งมีก็ต้องปฏิเสธอีกสิ่งหนึ่งว่าไม่มีการอธิบายด้วยคำที่มีรากเดียวกันจะทำให้เราเข้าใจถึงคำที่ระบุถึงคำว่ามีและไม่มีด้วยคำเดียวกันคือทุกข์ที่อธิบายด้วยหลักของปฏิจจสมุปบาทและอริยสัจดังต่อไปนี้ 1 ปฏิจจสมุปบาทลักษณะปฏิจจสมุปบาทที่โยงกับคำว่าทุกข์กับความดับทุกข์ไว้ด้วยกันกล่าวคือกสายเกิดทุกข์เพราะอวิชชาเป็นปัจจัยสังขารจึงมีเพราะสังขารเป็นปัจจัยวิญญาณ
เหตุไรเราจึงบอกเพราะสิ่งนี้มีประโยชน์เป็นจุดเริ่มต้นแห่งพรหมจรรย์เป็นไปเพื่อความเบื่อหน่ายเพื่อคลายกำหนัดเพื่อดับเพื่อสงบระงับเพื่อรู้ยิ่งเพื่อตรัสรู้เพื่อนิพพานเพราะเหตุนั้นเราจึงบอกภิกษุทั้งหลายเพราะเหตุนั้นเธอทั้งหลายพึงทำความเพียรเพื่อรู้ชัดตามความเป็นจริงว่านี้ทุกข์ฯลฯนี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา 216 แต่เมื่อรวมหลักธรรมที่พระพุทธองค์ทรงแสดงแล้วย่อมมี 4 ประการเท่านั้นคือสัจจะ 4 ประการคือทุกข์สมุทัยนิโรธมรรคดังที่พระมหากัจจายนเถระ	หนึ่งพระพุทธเจ้าประทับอยู่ณปุาสีสปาวันใกล้พระนครโกสัมพีครั้งนั้นพระพุทธเจ้าทรงหยิบใบประดู่ลายจานวนเล็กน้อยถือไว้ด้วยฝุ่าพระหัตถ์แล้วตรัสกะภิกษุทั้งหลายว่า"ภิกษุทั้งหลายเธอทั้งหลายสาคัญว่าอย่างไรใบประดู่ลายเล็กน้อยที่เราถือไว้ด้วยฝุ่ามือกับใบที่อยู่บนต้นทั้งปุ่าสีสปาวันไหนจะมากกว่ากัน?"ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญใบประดู่ลายจานวนเล็กน้อยที่พระผู้มีพระภาคทรงถือไว้ด้วยฝุ่าพระหัตถ์มีประมาณน้อยส่วนที่อยู่บนต้นในสีสปาวันนั้นแลมากกว่าโดยแท้"ฉันนั้นเหมือนกันภิกษุทั้งหลายสิ่งที่เรารู้ยิ่งแล้วมิได้บอกแก่เธอทั้งหลายมีมากมายกว่า;เพราะเหตุไรเราจึงมิได้บอกเพราะสิ่งนั้นไม่ประกอบด้วยประโยชน์มิใช่หลักเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์ไม่เป็นไปเพื่อนิพพิทาเพื่อวิราคะเพื่อนิโรธเพื่อความสงบเพื่อความรู้ยิ่งเพื่อนิพพาน"ภิกษุทั้งหลายอะไรเล่าที่เราบอกเราบอกว่านี้ทุกข์เราบอกว่านี้ทุกขสมุทัยเราบอกว่านี้ทุกขนิโรธเราบอกว่านี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา;เพราะเหตุอะไรเราจึงบอกก็เพราะข้อนี้ประกอบด้วยประโยชน์ข้อนี้เป็นหลักเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์ข้อนี้เป็นไปเพื่อนิพพิทาเพื่อวิราคะเพื่อนิโรธเพื่อความสงบเพื่อความรู้ยิ่งเพื่อนิพพานฉะนั้นเราจึงบอก;"เพราะฉะนั้นแลภิกษุทั้งหลายเธอพึงกระทาความเพียรเพื่อรู้ตามเป็นจริงว่านี้ทุกข์นี้ทุกขสมุทัยนี้ทุกขนิโรธนี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา"(ส.ม.19/ 1712 - 3 / 548 - 9)อริยสัจ 4 เป็นหลักธรรมจาเป็นทั้งสาหรับบรรพชิตและคฤหัสถ์พระพุทธเจ้าจึงทรงย้าให้ภิกษุทั้งหลายสอนให้ชาวบ้านรู้เข้าใจอริยสัจดังบาลีว่า"ภิกษุทั้งหลายชนเหล่าหนึ่งเหล่าใดที่พวกเธอพึงอนุเคราะห์ก็ดีเหล่าชนที่พอจะรับฟังคาสอน
ที่เรียกว่าทุกข์ด้วยเหตุผล 2 ประการคือ 1 เพราะเป็นที่ตั้งแห่งสิ่งที่เลวทรามมีอุปทวะเป็นอเนกจึงน่าเกลียด 2 เพราะเว้นจากความยั่งยืนความงามความสุขที่คนพาลโง่คาดหมายเอาจึงว่างเปล่า 220 ทุฏฺฐุขนติกายิกเจตสิกสุขนฺติทุกฺขํชื่อว่าทุกข์เพราะทำลายความสุขทางกายใจให้ย่อยยับอญฺญมญฺญปฏิปกฺขาหิเอเตธมฺมาด้วยว่าธรรมเหล่านั้นเป็นปฏิปักษ์ต่อกันและกันทุวิธาจิตฺตํขนตีติทุกฺขํชื่อว่าทุกข์เพราะทำให้จิตแตกสลายทุกฺกรํทุกฺขสฺสาติทุกฺขํ	เช่นเดียวกับทุกข์ Thai Tipitakas 31 17 25 นี้หมายความว่าในชีวิตของบุคคลและในความเป็นไปของสังคมเราไม่สามารถหลีกหนีความขัดแย้งได้ไม่ว่าความขัดแย้งกับตนเองและความขัดแย้งกับผู้อื่นความขัดแย้งสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาแต่เมื่อพูดว่าความขัดแย้งเป็นเรื่องธรรมดานั้นมิได้หมายความว่าเราไม่สามารถทำอะไรกับมันได้ทุกข์นั้นมีหลายระดับหลายประเภทบางประเภทเราไม่สามารถขจัดไปได้เช่นความแก่และความตายทำได้อย่างมากแค่ชะลอแต่บางประเภทเราสามารถระงับได้เช่นความหิวความเจ็บปวดฉันใดก็ฉันนั้นมีความขัดแย้งบางอย่างที่เราสามารถจัดการได้เราไม่สามารถห้ามความขัดแย้งทางความคิดได้แม้กระทั่งพระอรหันต์ที่รู้แจ้งในสัจธรรมและปลอดพ้นจากกิเลสก็ยังมีความเห็นแตกต่างกันดังนั้นความขัดแย้งหรือทุกข์จึงมี 2 ประเภทคือ 1 ความขัดแย้งภายในตัวเราเอง 2 ความขัดแย้งภายนอกระหว่างคนกับสังคมสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม 1 ความขัดแย้งภายในดังที่พระพุทธองค์ตรัสว่าสังขารเป็นทุกข์มีแต่ความขัดแย้งตลอดเวลาดังมีพุทธจนะว่าสพฺเพสงฺขาราทุกฺขาแปลว่าสังขารคือกายและใจนั้นล้วนแล้วแต่มีทุกข์หรือความขัดแย้งอันนี้เป็นความขัดแย้งภายในตนเองคำว่าทุกข์นั้นมีรูปศัพท์วิเคราะห์ดังนี้ทุฏฺฐุขนติกายิกเจตสิกสุขนฺติทุกฺขํชื่อว่าทุกข์เพราะทำลายความสุขทางกายใจให้ย่อยยับอญฺญมญฺญปฏิปกฺขาหิเอเตธมฺมาด้วยว่าธรรมเหล่านั้นเป็นปฏิปักษ์ต่อกันและกันทุวิธาจิตฺตํขนตีติทุกฺขํชื่อว่าทุกข์เพราะทำให้จิตแตกสลายทุกฺขํจึงแปลว่าสภาพที่เต็มไปด้วยอันตรายไม่ให้โอกาสแก่ความสุขและมีการแตกสลายตลอดเวลา

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
โสมนัสหรือที่เรียกว่าดีใจเพราะเมื่อวิปริณามทุกข์นี้หายไปสุขเก่าหายไปความทุกข์ก็จะมาแทนที่ 3 สังขารทุกข์หมายถึงกลุ่มรูปนามที่เป็นโลกิยธรรมทั้งหลายยกเว้นตัณหาความอยาก 4 ปฏิจฉันนทุกข์เรียกอีกประการว่าอปากฏทุกข์หมายถึงทุกข์ที่ไม่ปรากฏให้เห็นเชิงประจักษ์ให้บุคคลอื่นได้เห็นหรือไม่สามารถเห็นทางตาได้เช่นการทุกข์เพราะตัณหาราคะโทสะโมหะครอบงำภายในจิตใจ 5 อปฏิจจฉันนทุกข์หรือปากฏทุกข์หมายถึงทุกข์	ความไม่สบายใจเป็นต้นอนึ่งทุกขทุกขะนี้เป็นทุกข์ที่ยิ่งกว่าทุกข์เป็นสภาวะที่ไม่ดีอย่างที่สุดเพราะไม่เที่ยงและทนอยู่ไม่ได้ในขณะที่เกิดขึ้น 2 วิปริมาณทุกข์หมายถึงสุขเวทนาประการต่างๆที่เป็นความสุขทั้งทางกายและใจหรือที่เรียกว่าดีใจเสียใจแต่เมื่อวิปริมาณทุกข์นี้หายไปสุขเก่าหายไปความทุกข์ก็จะมาแทนที่ 3 สังขารทุกข์หมายถึงกลุ่มรูปนามที่เป็นโลกิยธรรมทั้งหลายยกเว้นตัณหาความอยาก 4 ปฏิจฉันนทุกข์หรืออปากฏทุกข์หมายถึงทุกข์ที่ไม่ปรากฏให้บุคคลภายนอกรู้เห็นเช่นเดือดร้อนใจเพราะราคะโทสะโมหะแต่ไม่มีใครรู้ต่อเมื่อพูดให้คนอื่นฟังจึงจะรู้ได้ 5 อปฏิจจฉันนทุกข์หรือปากฏทุกข์หมายถึงทุกข์ที่เปิดเผยไม่ปิดบังเป็นความทุกข์ทางกายที่เกิดจากเครื่องมือต่างๆมีไม้มีดหอกเป็นต้น 6 นิปปริยายทุกข์ทุกข์โดยตรงซึ่งก็คือทุกขเวทนานั่นเองหมายถึงความทุกข์กล่าวคือความเจ็บปวดที่มีอยู่แท้จริงอย่างตรงไปตรงมา 7 ปริยายทุกข์ทุกข์โดยอ้อมได้แก่ชาติทุกข์แม้ว่าตัวชาติเป็นต้นนั้นจะไม่มีลักษณะความเป็นทุกขเวทนาอยู่โดยตรงแต่เนื่องจากเป็นเหตุให้ก่อให้เกิดทุกข์โดยประการต่างๆมีชรามรณะโสกะปริเทวะในทุกข์ทั้ง 7 ประเภทนี้จะอย่างไรก็ตามทุกข์ทั้งหมดย่อมรวมอยู่ในทุกขสัจจะทั้งสิ้น 2 ความขัดแย้งภายนอกพระพุทธองค์ตรัสความขัดแย้งภายนอกหมายถึงความจัดแย้งระหว่างคนกับคนคนกับสังคมคนกับวัฒนธรรมคนกับสิ่งแวดล้อมเป็นต้นตัวอย่างเช่นความขัดแย้งระหว่างคนกับคนและคนกับสังคมย่อมนำไปสู่ทุกข์ของสังคม
จปัจจัยลบสระที่สุดธาตุแปลงดฺเป็นจสจฺจํ 227 พระพุทธโฆสมหาเถระอธิบายลักษณะแห่งทุกขสัจจะไว้ว่าพาธนลกฺขณํทุกฺขสจฺจํสนฺตาปนรสํปวตฺติปจฺจุปฏฺฐานํ 228 แปลว่าทุกขสัจจะมีความเบียดเบียนเป็นลักษณะมีหน้าที่ทำให้เร่าร้อนมีการเกิดร่ำไปเป็นผลอีกอย่างหนึ่งทุกข์มีลักษณะปวตฺติคือหมุนไปหรือเป็นสงฺขต 229 ดังนั้นทุกขสัจจะผู้วิจัยจึงแปลว่ารูปนามขันธ์ 5 อันเกิดจากปัจจัยปรุงแต่งสังขตะเป็น	วิเคราะห์ของนักปราชญ์พุทธศาสนาและด้านบาลีไวยากรณ์คำว่าอริยสัจจะสรุปแปลว่าธรรมชาติที่มีสภาพของตนเองคือจริงแท้ไม่แปรผันไม่เป็นอย่างอื่นที่ผู้อบรมบารมีนับแสนกัปมีพระพุทธเจ้าและพระอริยสาวกเท่านั้นที่มีปัญญาขั้นสูงสุดเข้าไปรู้ได้ในอริยสัจ 4 นั้นทุกขอริยสัจจะมีลักษณะแห่งทุกขสัจจะไว้ว่าพาธนลกฺขณํทุกฺขสจฺจํสนฺตาปนรสํปวตฺติปจฺจุปฏฺฐานํ Phra Buddhakosajarn 2005 แปลว่าทุกขสัจจะมีความเบียดเบียนเป็นลักษณะมีหน้าที่ทำให้เร่าร้อนมีการเกิดร่ำไปเป็นผลอีกอย่างหนึ่งทุกข์มีลักษณะปวตฺติคือหมุนไปหรือเป็นสังขตะดังนั้นทุกขสัจจะผู้วิจัยจึงแปลว่ารูปนามขันธ์ 5 อันเกิดจากปัจจัยปรุงแต่งสังขตะเป็นของว่างเปล่ามีสภาพบีบคั้นกดดันซึ่งกันและกันเป็นความจริงที่ไม่เป็นอย่างอื่นเป็นของสาธารณสากลแก่สรรพสัตว์และคำว่าทุกขอริยสัจจะจึงหมายถึงบุคคลที่มีปัญญาเข้าไปรู้ว่ารูปนามขันธ์ 5 อันเกิดจากปัจจัยปรุงแต่งสังขตะเป็นของว่างเปล่ามีสภาพบีบคั้นกดดันซึ่งกันและกันให้แตกดับเป็นความจริงที่ไม่เป็นอย่างอื่นเป็นของสาธารณสากลแก่สรรพสัตว์สมุทยอริยสัจจะคำว่าสมุทยสัจจะประกอบศัพท์ 2 ส่วนคือสมุทยสัจจะสมุทยมีรูปวิเคราะห์ว่าสหอวยเวนอุทยตีติสมุทโยแปลว่าหมู่ที่เกิดพร้อมกับส่วนร่วมกันชื่อว่าสมุทัย Mokhakhalanlannathera 1999 สมุทัยคือสาเหตุที่ทำให้ต้องปฏิสนธิทุกข์หรือสาเหตุที่ประมวลพัวพันดึงภพชาติ
83 ชราความแก่ความคร่ำคร่ามีผมหงอกมีฟันหลุดมีหนังเหี่ยวย่นเสื่อมอายุลักษณะแก่หง่อมแห่งอินทรีย์ในหมู่สัตว์นั้นๆของเหล่าสัตว์นั้นๆนี้เรียกว่าชรามรณะความจุติความทำลายไปความเคลื่อนไปความหายไปความตายกล่าวคือมฤตยูการทำกาละความแตกแห่งขันธ์ความทอดทิ้งร่างกายความขาดสูญแห่งชีวิตินทรีย์ของเหล่าสัตว์นั้นๆจากหมู่สัตว์นั้นๆนี้เรียกว่ามรณะโสกะเป็นไฉนความเศร้าโศกภาวะที่เศร้าโศกกิริยาที่เศร้าโศกความแห้งผาก	ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์หมายถึงภาวะสมองตายส่วนในทางพระพุทธศาสนาหมายถึงความตายคือการสิ้นอายุขาดไออุ่นและสิ้นวิญญาณหรือจิต(รื่นเริงสีลานุกรม, 2549)ส่วนความหมายของความตายที่ปรากฏในคัมภีร์วิภังค์และคัมภีร์สังยุตตนิกายนิทานวรรคกล่าวไว้ว่าความจุติความเคลื่อนไปความทำลายไปความหายไปความตายกล่าวคือมฤตยูการทำกาละความแตกแห่งขันธ์ความทอดทิ้งร่างกายความขาดแห่งชีวิตินทรีย์ของเหล่าสัตว์นั้นๆจากหมู่สัตว์นั้นๆ(มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2547)ความหมายของมรณสติมรณสติหมายถึงสติมีมรณะเป็นอารมณ์อันตั้งมั่นในใจ(มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2547)มรณสติหมายถึงการพิจารณาถึงความตายของหมู่สัตว์ที่ตายไปประกอบสติความสังเวชและญาณแล้วยังมนสิการให้เป็นไปโดยนัยเป็นต้นว่า"มรณํภวิสฺสตีๆๆความตายจักมีๆๆ" (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2547)ในพจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์ให้ความหมายมรณสติไว้ว่ามรณสติหมายถึงการระลึกถึงความตายอันจะมีมาถึงตนเป็นธรรมดาพิจารณาให้ใจสงบจากอกุศลธรรมเกิดความไม่ประมาทและไม่หวาดกลัวคิดเร่งขวนขวายบำเพ็ญกิจและทำความดี(พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตโต), 2546) 165 | ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (เมษายน--มิถุนายน 2565) Vol .7 No .2(April -- June 2022)มรณสติหมายถึงการระลึกถึงมรณะกล่าวคือความขาดแห่งชีวิตินทรีย์ที่เนื่องอยู่ในภพอันเดียว(พระครูวิธูรธรรมวิมล(ธเนศอมโล), 2561)กล่าวโดยสรุปมรณสติหมายถึงการระลึกถึงความตายโดยอาการต่างๆซึ่งจะได้อธิบายให้พิสดารในลำดับต่อไปประเภทของความตายเมื่อกล่าวถึงประเภทแห่งความตายท่านได้แบ่งความตาย

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ความเสื่อมญาติความเสื่อมโภคทรัพย์ความเสื่อมเกี่ยวด้วยโรคความเสื่อมศีลหรือความเสื่อมทิฏฐิกระทบของผู้ที่ประกอบด้วยความเสื่อมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือผู้ที่ถูกเหตุแห่งทุกข์อย่างใดอย่างหนึ่งกระทบนี้เรียกว่าปริเทวะทุกข์ความไม่สำราญทางกายความทุกข์ทางกายความเสวยอารมณ์ที่ไม่สำราญเป็นทุกข์อันเกิดแต่กายสัมผัสกิริยาเสวยอารมณ์ที่ไม่สำราญเป็นทุกข์อันเกิดแต่กายสัมผัสนี้เรียกว่าทุกข์โทมนัสความทุกข์ทางใจความเสวยอารมณ์ที่ไม่สำราญความไม่สำราญทางใจ	ความเสื่อมแห่งอายุความแก่หง่อมแห่งอินทรีย์มรณะคือความเคลื่อนความแตกทำลายความหายไปความตายความทำลายแห่งขันธ์ความขาดแห่งชีวิตินทรีย์โสกะคือความแห้งใจภาวะแห่งบุคคลผู้แห้งใจความแห้งผากภายในของบุคคลผู้ประกอบด้วยความพิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งปริเทวะคือความคร่ำครวญความร่ำไรรำพันภาวะของบุคคลผู้คร่ำครวญของบุคคลผู้ประกอบด้วยความพิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งทุกข์กายคือความลำบากทางกายความไม่สำราญทางกายความเสวยอารมณ์อันไม่ดีที่เป็นทุกข์อันเกิดแต่กายสัมผัสโทมนัสคือความทุกข์ทางจิตความไม่สำราญทางจิตความเสวยอารมณ์อันไม่ดีที่เป็นทุกข์เกิดแต่มโนสัมผัสสัมผัสทางใจนึกคิดขึ้นมาอุปายาสคือความคับแค้นภาวะของบุคคลผู้คับแค้นของบุคคลผู้ประกอบด้วยความพิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งความประจวบกับสิ่งไม่เป็นที่รักคือความประสบความพรั่งพร้อมความร่วมความระคนด้วยรูปเสียงกลิ่นรสโผฏฐัพพะความรู้สึกทางกายอันไม่น่าปรารถนาไม่น่าพอใจความพลัดพรากจากสิ่งที่รักคือความไม่ประสบความไม่พรั่งพร้อมความไม่ระคนด้วยรูปเสียงกลิ่นรสโผฏฐัพพะอันน่าปรารถนาน่าใคร่น่าพอใจปรารถนาสิ่งใดไม่ได้สิ่งนั้นคือความปรารถนาย่อมไม่บังเกิดแก่สัตว์ผู้มีความเกิดความแก่ความเจ็บความตายเป็นธรรมดาสิ่งเหล่านี้ทั้งหมดล้วนก่อให้เกิดทุกข์ทำให้ดำเนินชีวิตด้วยความยากลำบากหาความสุขไม่ได้ทุกข์ในอริยสัจ 4 แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือสภาวทุกข์คือทุกข์ประจำทุกข์ที่มีอยู่ด้วยกันทุกคนไม่มียกเว้นได้แก่ความเกิดความแก่ความเจ็บความตายและปกิณณกทุกข์คือทุกข์จรทุกข์ที่จรมาเป็นครั้งคราวได้แก่ความเศร้าโศกความพร่ำเพ้อรำพันความไม่สบายใจความน้อยใจความคับแค้นใจ
ร่วมการไปร่วมการมาร่วมการอยู่ร่วมกับอารมณ์อันไม่เป็นที่ปรารถนาไม่เป็นที่รักใคร่ไม่เป็นที่ชอบใจของเขาในโลกนี้เช่นรูปเสียงกลิ่นรสโผฏฐัพพะหรือจากบุคคลผู้ปรารถนาแต่สิ่งที่มิใช่ประโยชน์ปรารถนาแต่สิ่งที่ไม่เกื้อกูลปรารถนาแต่สิ่งที่ไม่ผาสุกไม่ปรารถนาความหลุดพ้นจากโยคะของเขานี้เรียกว่าการประสบกับอารมณ์อันไม่เป็นที่รักเป็นทุกข์การพลัดพรากจากอารมณ์อันเป็นที่รักเป็นทุกข์การไม่ไปร่วมการไม่มาร่วมการไม่ประชุมร่วม	อย่างหนึ่งของครอบครัวที่สามารถสัมผัสได้จากคู่ชีวิตของตนเองอัปปิยสัมปโยคทุกข์แต่เมื่อพิจารณาโดยรอบคอบแล้วจะเห็นว่าสิ่งเหล่านั้นมนุษย์ต้องการความรักความหวงแหนแต่ในภาวะปัจจุบันสิ่งเหล่านั้นเริ่มหมดไปเข้ามาสู่ยุคภาวะขาดแคลนความขาดแคลนนี้เองเป็นอัปปิยสัมปโยคทุกข์ของมนุษย์ปัจจุบันชาวโลกกำลังวิตกกังวลต่อปัญหาความประสบภาวะอันไม่น่าปรารถนาไม่น่าใคร่ไม่น่าพอใจอันนี้กันกว้างขวางจึงนับว่าอัปปิยสัมปโยคทุกข์กำลังเป็นทุกข์ของชาวโลกทั้งมวลโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นทุกข์ของมนุษย์ในสังคมเมืองที่กำลังเผชิญกับสิ่งนี้อย่างรุนแรงและไม่มีทางเลือกทีมไทย 10 396 327 การพลัดพรากจากอารมณ์อันเป็นที่รักปิยวิปปโยคะเป็นทุกข์หมายถึงความไม่ประสบความไม่พรั่งพร้อมความไม่ร่วมความไม่ระคนด้วยรูปเสียงกลิ่นรสโผฏฐัพพะอันน่าปรารถนาน่าใคร่น่าพอใจหรือด้วยบุคคลผู้ปรารถนาประโยชน์ Humanities Social Sciences 35 3 September December 2018 121 Jansiri Ployngam and Phramaha Mit Thittapanyo Wanyao The suffering of women in Theravada Buddhist view ปรารถนาสิ่งที่เกื้อกูลปรารถนาความผาสุกปรารถนาความเกษมจากโยคะคือมารดาบิดาพี่ชายน้องชายพี่หญิงน้องหญิงมิตรอมาตย์หรือญาติสายโลหิตซึ่งมีแก่ผู้นั้นอันนี้เรียกว่าความพลัดพรากจากสิ่งที่รักก็เป็นทุกข์ทีมไทย 10 295 342 สรุปได้ว่าการประสบกับอารมณ์อันไม่เป็นที่รักก็เป็นทุกข์การเข้าไปรับรู้อารมณ์ทั้งที่พอใจและไม่พอใจก็เป็นทุกข์เรียกว่าการประสบกับอารมณ์อันไม่เป็นที่รักที่พอใจนี้เป็นทุกข์เป็นสภาวะที่บีบคั้นทนได้ยาก 212 ทุกข์เพราะมีระดูพระพุทธองค์ตรัสว่าการปวด
การไม่อยู่ร่วมกับอารมณ์อันเป็นที่ปรารถนาเป็นที่รักใคร่ชอบใจของเขาในโลกนี้เช่นรูปเสียงกลิ่นรสโผฏฐัพพะหรือจากบุคคลผู้ที่มุ่งประโยชน์มุ่งความเกื้อกูลมุ่งความผาสุกมุ่งความเกษมจากโยคะของเขาเช่นมารดาบิดาพี่ชายน้องชายพี่หญิงน้องหญิงมิตรอามาตย์ญาติหรือสายโลหิตนี้เรียกว่าการพลัดพรากจากอารมณ์อันเป็นที่รักเป็นทุกข์	๑๙ตค๒๕๕๙๕ดูรายละเอียดในทีมไทย๑๐๓๙๗๓๒๗๖ดูรายละเอียดในขุธไทย๒๕๒๑๒๒๑๓๙๘๗ทีมไทย๑๐๓๘๗๓๒๔๙๒ในอริยสัจ๔๘ได้อธิบายไว้ว่าการพลัดพรากจากอารมณ์อันเป็นที่รักเป็นทุกข์คือการไม่อยู่ร่วมกับอารมณ์อันเป็นที่ปรารถนาเป็นที่รักใคร่เป็นที่ชอบใจเช่นรูปเสียงกลิ่นรสโผฏฐัพพะธรรมารมณ์หรือบุคคลผู้ปรารถนาประโยชน์ปรารถนาความเกื้อกูลปรารถนาความผาสุกปรารถนาความเกษมเช่นมารดาบิดาพี่ชายน้องชายพี่สาวน้องสาวมิตรหรือญาติ๙ความทุกข์หมายถึงความไม่สบายกายความไม่สบายใจทุกข์คือสภาพที่ทนอยู่ได้ยากหรือสภาพที่ทนอยู่ไม่ได้เพราะถูกบีบคั้นด้วยความเกิดขึ้นและดับสลายไป๑๐พระพุทธเจ้าได้ทรงสอนเรื่องของความทุกข์นั้นไว้ว่าการเกิดเป็นทุกข์การแก่เป็นทุกข์การตายก็เป็นทุกข์ความเศร้าโศกเสียใจร้องไห้คร่าครวญความคับแค้นใจก็เป็นทุกข์การประสบกับสิ่งที่ไม่รักที่ไม่พอใจก็เป็นทุกข์การพลัดพรากจากสิ่งที่เป็นที่รักก็เป็นทุกข์สิ่งทั้งหลายเหล่านี้เรียกว่าทุกข์๑๑ที่กล่าวมานั้นเป็นการแสดงให้เข้าใจในเรื่องของความทุกข์ว่าที่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับทุกคนไม่ได้เป็นแต่เฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่งความทุกข์สามารถเกิด

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ธรรมชาติบีบคั้นปีฬนฏโปรุงแต่งขึ้นจากกรรมสงขตฏโเร่าร้อนเผาไหม้สนฺตาปฏโและที่สุดต้องเปลี่ยนแปลงไม่คงที่วิณาปริมฏโ 236 ทุกขอริยสัจจะจึงหมายถึงบุคคลมีปัญญาเข้าไปรู้ว่ารูปนามขันธ์ 5 อันเกิดจากปัจจัยปรุงแต่งสังขตะเป็นของว่างเปล่ามีสภาพบีบคั้นกดดันซึ่งกันและกันให้แตกดับเป็นความจริงที่ไม่เป็นอย่างอื่นเป็นสาธารณสากลแก่สรรพสัตว์ขั้นตอนแห่งการรู้ทุกขสัจจะนี้เป็นผลและผลนี้ย่อมเกิดจากเหตุพระองค์จึงทรงแสดงเหตุแก่สรรพสัตว์	ลกฺขณํทุกฺขสจฺจํสนฺตาปนรสํปวตฺติปจฺจุปฏฺฐานํ Phra Buddhakosajarn 2005 แปลว่าทุกขสัจจะมีความเบียดเบียนเป็นลักษณะมีหน้าที่ทำให้เร่าร้อนมีการเกิดร่ำไปเป็นผลอีกอย่างหนึ่งทุกข์มีลักษณะปวตฺติคือหมุนไปหรือเป็นสังขตะดังนั้นทุกขสัจจะผู้วิจัยจึงแปลว่ารูปนามขันธ์ 5 อันเกิดจากปัจจัยปรุงแต่งสังขตะเป็นของว่างเปล่ามีสภาพบีบคั้นกดดันซึ่งกันและกันเป็นความจริงที่ไม่เป็นอย่างอื่นเป็นของสาธารณสากลแก่สรรพสัตว์และคำว่าทุกขอริยสัจจะจึงหมายถึงบุคคลที่มีปัญญาเข้าไปรู้ว่ารูปนามขันธ์ 5 อันเกิดจากปัจจัยปรุงแต่งสังขตะเป็นของว่างเปล่ามีสภาพบีบคั้นกดดันซึ่งกันและกันให้แตกดับเป็นความจริงที่ไม่เป็นอย่างอื่นเป็นของสาธารณสากลแก่สรรพสัตว์สมุทยอริยสัจจะคำว่าสมุทยสัจจะประกอบศัพท์ 2 ส่วนคือสมุทยสัจจะสมุทยมีรูปวิเคราะห์ว่าสหอวยเวนอุทยตีติสมุทโยแปลว่าหมู่ที่เกิดพร้อมกับส่วนร่วมกันชื่อว่าสมุทัย Mokhakhalanlannathera 1999 สมุทัยคือสาเหตุที่ทำให้ต้องปฏิสนธิทุกข์หรือสาเหตุที่ประมวลพัวพันดึงภพชาติมาให้แก่สรรพสัตว์ทั้งหลายอยู่ร่ำไปได้แก่ตัณหาหรือโลภะพระผู้มีพระภาคจึงได้รับสั่งกับภิกษุปัญจวัคคีย์ว่าภิกษุทั้งหลายที่สุด 2 อย่างนี้บรรพชิตไม่พึงเสพกล่าวคือ 1 กามสุขัลลิกานุโยคการหมกมุ่นอยู่ด้วยกามสุขในกามทั้งหลายเป็นธรรมอันทรามเป็นของชาวบ้านเป็นของปุถุชนไม่ใช่ของพระอริยะไม่ประกอบด้วยประโยชน์ 2 อัตตกิลมถานุโยคการประกอบความลำบากเดือดร้อนแก่ตนเป็นทุกข์ไม่ใช่ของพระอริยะไม่ประกอบด้วยประโยชน์ Thai Tripitaka 4 13 20 ความพอใจความอาลัยความยินดี
สภาวะที่เกี่ยวข้องสภาวะที่พัวพันสภาวที่ต้องละ 245 ดังนั้นสมุทัยคือสาเหตุที่ทำให้ต้องปฏิสนธิหรือสาเหตุที่ประมวลพัวพันดึงภพชาติมาให้แก่สรรพสัตว์ทั้งหลายอยู่ร่ำไปได้แก่ตัณหาหรือโลภะดังนั้นพระผู้มีพระภาคจึงได้รับสั่งกับภิกษุปัญจวัคคีย์ว่าภิกษุทั้งหลายที่สุด 2 ประการนี้ไม่พึงเสพได้แก่ 1 กามสุขัลลิกานุโยคในกามทั้งหลายหมายถึงการหมกมุ่นสุดโต่งอยู่ด้วยกามสุขในกามทั้งหลายเป็นของชาวบ้านเป็นของปุถุชนเป็นธรรมอันทรามไม่ใช่ของ	อริยสัจจะมีลักษณะแห่งทุกขสัจจะไว้ว่าพาธนลกฺขณํทุกฺขสจฺจํสนฺตาปนรสํปวตฺติปจฺจุปฏฺฐานํ Phra Buddhakosajarn 2005 แปลว่าทุกขสัจจะมีความเบียดเบียนเป็นลักษณะมีหน้าที่ทำให้เร่าร้อนมีการเกิดร่ำไปเป็นผลอีกอย่างหนึ่งทุกข์มีลักษณะปวตฺติคือหมุนไปหรือเป็นสังขตะดังนั้นทุกขสัจจะผู้วิจัยจึงแปลว่ารูปนามขันธ์ 5 อันเกิดจากปัจจัยปรุงแต่งสังขตะเป็นของว่างเปล่ามีสภาพบีบคั้นกดดันซึ่งกันและกันเป็นความจริงที่ไม่เป็นอย่างอื่นเป็นของสาธารณสากลแก่สรรพสัตว์และคำว่าทุกขอริยสัจจะจึงหมายถึงบุคคลที่มีปัญญาเข้าไปรู้ว่ารูปนามขันธ์ 5 อันเกิดจากปัจจัยปรุงแต่งสังขตะเป็นของว่างเปล่ามีสภาพบีบคั้นกดดันซึ่งกันและกันให้แตกดับเป็นความจริงที่ไม่เป็นอย่างอื่นเป็นของสาธารณสากลแก่สรรพสัตว์สมุทยอริยสัจจะคำว่าสมุทยสัจจะประกอบศัพท์ 2 ส่วนคือสมุทยสัจจะสมุทยมีรูปวิเคราะห์ว่าสหอวยเวนอุทยตีติสมุทโยแปลว่าหมู่ที่เกิดพร้อมกับส่วนร่วมกันชื่อว่าสมุทัย Mokhakhalanlannathera 1999 สมุทัยคือสาเหตุที่ทำให้ต้องปฏิสนธิทุกข์หรือสาเหตุที่ประมวลพัวพันดึงภพชาติมาให้แก่สรรพสัตว์ทั้งหลายอยู่ร่ำไปได้แก่ตัณหาหรือโลภะพระผู้มีพระภาคจึงได้รับสั่งกับภิกษุปัญจวัคคีย์ว่าภิกษุทั้งหลายที่สุด 2 อย่างนี้บรรพชิตไม่พึงเสพกล่าวคือ 1 กามสุขัลลิกานุโยคการหมกมุ่นอยู่ด้วยกามสุขในกามทั้งหลายเป็นธรรมอันทรามเป็นของชาวบ้านเป็นของปุถุชนไม่ใช่ของพระอริยะไม่ประกอบด้วยประโยชน์ 2 อัตตกิลมถานุโยคการประกอบความลำบากเดือดร้อนแก่ตนเป็นทุกข์ไม่ใช่ของพระอริยะไม่ประกอบด้วยประโยชน์ Thai Tripitaka 4
พระอริยะไม่มีประโยชน์ 2 อัตตกิลมถานุโยคการประกอบความลำบากเดือดร้อนให้เกิดแก่ตนเป็นทุกข์ไม่ใช่ของพระอริยะไม่มีประโยชน์ 246 ความพอใจความยินดีความหมกมุ่นฝักใฝ่ติดใจในอุปาทานขันธ์ 5 ประการนี้ชื่อว่าทุกขสมุทัย 247 ส่วนสมุทยสัจจะจึงแปลว่าความจริงที่ไม่แปรเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นเป็นความจริงสากลและสาธารณว่าตัณหาจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องปฏิสนธิหรือการเกิดในภพชาตินั้นเป็นทุกข์หรือสาเหตุที่ประมวลพัวพันดึงภพชาติมาให้แก่	ทรามเป็นของชาวบ้านเป็นของปุถุชนไม่ใช่ของพระอริยะไม่ประกอบด้วยประโยชน์ 2 อัตตกิลมถานุโยคการประกอบความลำบากเดือดร้อนแก่ตนเป็นทุกข์ไม่ใช่ของพระอริยะไม่ประกอบด้วยประโยชน์ Thai Tripitaka 4 13 20 ความพอใจความอาลัยความยินดีความหมกมุ่นฝังใจในอุปาทานขันธ์ 5 ประการนี้ชื่อว่าทุกขสมุทัย Thai Tripitaka 12 306 338 สมุทยสัจจะจึงแปลว่าความจริงที่ไม่แปรเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นเป็นความจริงสาธารณสากลว่าตัณหานั่นแหละเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องปฏิสนธิทุกข์หรือสาเหตุที่ประมวลพัวพันดึงภพชาติมาให้แก่สรรพสัตว์ทั้งหลายอยู่ร่ำไปความจริงอย่างนี้จะมีคนรู้ก็ตามไม่รู้ก็ตามก็คงเป็นอยู่อย่างนี้สมุทยอริยสัจจจึงหมายถึงบุคคลผู้มีปัญญารู้ความจริงแห่งชีวิตที่ไม่แปรเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นเป็นความจริงสาธารณสากลว่าตัณหานั่นแหละเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องปฏิสนธิทุกข์หรือสาเหตุที่ประมวลพัวพันดึงภพชาติมาให้แก่สรรพสัตว์ทั้งหลายอยู่ร่ำไปและเป็นธรรมที่ต้องละวารสารสันติศึกษาปริทรรศน์มจรปีที่ 6 ฉบับที่ 2 เมษายนมิถุนายน 2561 736 นิโรธสัจจะหมายถึงความจริงสากลมีอยู่ได้แก่ภาวะที่หมดจากกิเลสนิโรธสัจจะมีลักษณะนิวัตติคือย้อนกลับเป็นอสังขตะการกำจัดความกำหนัดด้วยอำนาจความพอใจการละความกำหนัดด้วยอำนาจความพอใจในอุปาทานขันธ์ 5 ประการนี้ชื่อว่าทุกขนิโรธ Thai Tripitaka12 306 338 พระสารีบุตรสรุปนิโรธสัจจะไว้ว่านิโรธสฺสนิสฺสรณฏฺโฐวิเวกฏฺโฐอสงฺขตฏฺโฐอมตฏฺโฐสจฺฉิกิริยฏฺโฐ Pali Tripitaka31 108 122 แปลว่าสภาวะที่เป็นเครื่องสลัดออกสภาวะที่เป็นวิเวกสภาวะที่เป็นอสังขตะ

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
88 เกิดอีกประกอบด้วยความเพลิดเพลินและความกำหนัดมีปกติให้เพลิดเพลินในอารมณ์นั้นๆคือกามตัณหาภวตัณหาวิภวตัณหา 249 สมุทัยสัจจะตามนัยแห่งพระอภิธรรมสมุทัยตามนัยพระอภิธรรมนั้นเป็นภาษาที่พระพุทธองค์อธิบายมีความยากขึ้นดังมีพระพุทธวจนะว่าตัณหานี้เป็นเหตุเกิดในภพใหม่เกิดร่วมด้วยความกำหนัดยินดีเป็นเหตุเพลิดเพลินในอารมณ์นั้นๆคือกามตัณหาภวตัณหาและวิภวตัณหาตัณหานี้แหละเมื่อเกิดเกิดที่ไหนเมื่อตั้งอยู่ตั้งอยู่ที่ไหนปิยรูปสาตรูป 250 เป็นสภาวะที่มีอยู่ในโลก	และเจตสิกรวมเรียกว่ารูปนามการเกิดขึ้นร่วมกันระหว่างนามและรูปนั้นบางแห่งก็เกิดขึ้นร่วมกันบางแห่งก็ไม่เกิดขึ้นร่วมกันขึ้นอยู่กับภูมิถ้าเกิดขึ้นในปัญจโวการภูมิภูมิที่มีขันธ์๕นามขันธ์และรูปขันธ์ต้องเกิดขึ้นร่วมกันเสมอส่วนจตุโวการภูมิภูมิที่มีนามขันธ์๔ได้แก่อรูปภูมิ๔และเอกโวการภูมิภูมิที่มีรูปขันธ์ได้แก่อสัญญสัตตพรหมนามและรูปไม่เกิดขึ้นร่วมกันคือแยกเกิดจากกัน๔๓สภาพของรูปที่เป็นได้ทั้งนามขันธ์และรูปขันธ์รูปตามที่กล่าวมาและสังคมทั่วไปเข้าใจว่ารูปเป็นรูปธรรมเท่านั้นพอไปศึกษาเรื่องรูปที่ละเอียดลึกซึ้งถึงขั้นพิจรณาเกิดวิปัสสนาปัญญารูปกลับมีความหมายถึงนามธรรมด้วยรูปที่มีความหมายนามและรูปได้ทั้งสองมีหลักฐานจากพระไตรปิฎกดังนี้๑พระพุทธองค์ตรัสเรื่องรูปไว้ในเรื่องของทุกขสมุทยอริยสัจในมหาสติปัฏฐานสูตรว่าตัณหานี้เป็นเหตุเกิดขึ้นในภพใหม่สหรคตด้วยความกาหนัดยินดีเป็นเหตุเพลิดเพลินในอารมณ์นั้นๆคือกามตัณหาภวตัณหาและวิภวตัณหาก็ตัณหานี้แหละเมื่อเกิดขึ้นเกิดที่ไหนเมื่อตั้งอยู่ตั้งอยู่ที่ไหนคือปิยรูปสาตรูปใดมีอยู่ในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่ปิยรูปสาตรูปนี้ตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่ปิยรูปสาตรูปนี้อะไรเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกคือจักขุเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์๓๒ปีที่๑๓ฉบับที่๒พฤษภาคมสิงหาคม๒๕๖๐จักขุนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่จักขุนี้โสตะเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯฆานะเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯชิวหาเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯกายเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯมโนเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่มโนนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่มโนนี้รูป๒๙เป็นปิยรูป
ตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่ปิยรูปสาตรูปนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่ปิยรูปสาตรูปนี้อะไรเป็นปิยรูปสาตรูปคือจกษุเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่จักษุนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่จักษุนี้โสตะฯลฯในโลกฆานะฯลฯในโลกชิวหาฯลฯในโลกกายฯลฯในโลกมโนเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดเกิดที่มโนนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่มโนนี้รูปเป็นปิยรูปสาตรูปในโลก	มุทยอริยสัจในมหาสติปัฏฐานสูตรว่าตัณหานี้เป็นเหตุเกิดขึ้นในภพใหม่สหรคตด้วยความกาหนัดยินดีเป็นเหตุเพลิดเพลินในอารมณ์นั้นๆคือกามตัณหาภวตัณหาและวิภวตัณหาก็ตัณหานี้แหละเมื่อเกิดขึ้นเกิดที่ไหนเมื่อตั้งอยู่ตั้งอยู่ที่ไหนคือปิยรูปสาตรูปใดมีอยู่ในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่ปิยรูปสาตรูปนี้ตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่ปิยรูปสาตรูปนี้อะไรเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกคือจักขุเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์๓๒ปีที่๑๓ฉบับที่๒พฤษภาคมสิงหาคม๒๕๖๐จักขุนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่จักขุนี้โสตะเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯฆานะเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯชิวหาเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯกายเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯมโนเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่มโนนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่มโนนี้รูป๒๙เป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่รูปนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่รูปนี้เสียงเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯกลิ่นเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯรสเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯโผฏฐัพพะเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯธรรมารมณ์เป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่ธรรมารมณ์นี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่ธรรมารมณ์นี้จักขุวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่จักขุวิญญาณนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่จักขุวิญญาณนี้โสตวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯฆานวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯชิวหาวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯกายวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯมโน
ตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่รูปนี้เมื่อตั้งอยู่ตั้งอยู่ที่รูปนี้เสียงฯลฯในโลกกลิ่นฯลฯในโลกรสฯลฯในโลกโผฏฐัพพะฯลฯในโลกธรรมเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดเกิดที่ธรรมนี้เมื่อตั้งอยู่ตั้งอยู่ที่ธรรมนี้จักขุวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดเกิดที่จักขุวิญญาณนี้เมื่อตั้งอยู่ตั้งอยู่ที่จักขุวิญญาณนี้โสตวิญญาณในโลกฆานวิญญาณในโลกชิวหาวิญญาณในโลกกายวิญญาณในโลกมโนวิญญาณเป็นปิยรูปสาต	ขึ้นร่วมกันคือแยกเกิดจากกัน๔๓สภาพของรูปที่เป็นได้ทั้งนามขันธ์และรูปขันธ์รูปตามที่กล่าวมาและสังคมทั่วไปเข้าใจว่ารูปเป็นรูปธรรมเท่านั้นพอไปศึกษาเรื่องรูปที่ละเอียดลึกซึ้งถึงขั้นพิจรณาเกิดวิปัสสนาปัญญารูปกลับมีความหมายถึงนามธรรมด้วยรูปที่มีความหมายนามและรูปได้ทั้งสองมีหลักฐานจากพระไตรปิฎกดังนี้๑พระพุทธองค์ตรัสเรื่องรูปไว้ในเรื่องของทุกขสมุทยอริยสัจในมหาสติปัฏฐานสูตรว่าตัณหานี้เป็นเหตุเกิดขึ้นในภพใหม่สหรคตด้วยความกาหนัดยินดีเป็นเหตุเพลิดเพลินในอารมณ์นั้นๆคือกามตัณหาภวตัณหาและวิภวตัณหาก็ตัณหานี้แหละเมื่อเกิดขึ้นเกิดที่ไหนเมื่อตั้งอยู่ตั้งอยู่ที่ไหนคือปิยรูปสาตรูปใดมีอยู่ในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่ปิยรูปสาตรูปนี้ตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่ปิยรูปสาตรูปนี้อะไรเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกคือจักขุเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์๓๒ปีที่๑๓ฉบับที่๒พฤษภาคมสิงหาคม๒๕๖๐จักขุนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่จักขุนี้โสตะเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯฆานะเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯชิวหาเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯกายเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯมโนเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่มโนนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่มโนนี้รูป๒๙เป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่รูปนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่รูปนี้เสียงเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯกลิ่นเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯรสเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯโผฏฐัพพะเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯธรรมารมณ์เป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่ธรรมารมณ์

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
รูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่มโนวิญญาณนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่มโนวิญญาณนี้จักขุสัมผัสเป็นปียรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่จักขุสัมผัสนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่จักขุสัมผัสนี้โสตสัมผัสฯลฯในโลกฆานสัมผัสฯลฯในโลกชิวหาสัมผัสในโลกกายสัมผัสฯลฯในโลกมโนสัมผัสเป็นปียรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดเกิดที่มโนสัมผัสนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่มโนสัมผัสนี้เวทนาที่เกิดแต่จักขุสัมผัสเป็น	กลับมีความหมายถึงนามธรรมด้วยรูปที่มีความหมายนามและรูปได้ทั้งสองมีหลักฐานจากพระไตรปิฎกดังนี้๑พระพุทธองค์ตรัสเรื่องรูปไว้ในเรื่องของทุกขสมุทยอริยสัจในมหาสติปัฏฐานสูตรว่าตัณหานี้เป็นเหตุเกิดขึ้นในภพใหม่สหรคตด้วยความกาหนัดยินดีเป็นเหตุเพลิดเพลินในอารมณ์นั้นๆคือกามตัณหาภวตัณหาและวิภวตัณหาก็ตัณหานี้แหละเมื่อเกิดขึ้นเกิดที่ไหนเมื่อตั้งอยู่ตั้งอยู่ที่ไหนคือปียรูปสาตรูปใดมีอยู่ในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่ปียรูปสาตรูปนี้ตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่ปียรูปสาตรูปนี้อะไรเป็นปียรูปสาตรูปในโลกคือจักขุเป็นปียรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์๓๒ปีที่๑๓ฉบับที่๒พฤษภาคมสิงหาคม๒๕๖๐จักขุนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่จักขุนี้โสตะเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯฆานะเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯชิวหาเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯกายเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯมโนเป็นปียรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่มโนนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่มโนนี้รูป๒๙เป็นปียรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่รูปนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่รูปนี้เสียงเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯกลิ่นเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯรสเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯโผฏฐัพพะเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯธรรมารมณ์เป็นปียรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่ธรรมารมณ์นี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่ธรรมารมณ์นี้จักขุวิญญาณเป็นปียรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่จักขุวิญญาณนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่จักขุวิญญาณนี้โสตวิญญาณเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯฆานวิญญาณเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯชิวหาวิญญาณ
ปียรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่เวทนาที่เกิดแต่จักขุสัมผัสนี้เมื่อตั้งอยู่ตั้งอยู่ที่เวทนาที่เกิดแต่จักขุสัมผัสนี้เวทนาที่เกิดแต่โสตสัมผัสฯลฯในโลกเวทนาที่เกิดแต่ฆานสัมผัสฯลฯในโลกเวทนาที่เกิดแต่ชิวหาสัมผัสฯลฯในโลกเวทนาที่เกิดแต่กายสัมผัสฯลฯในโลกเวทนาที่เกิดแต่มโนสัมผัสเป็นปียรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่เวทนาที่เกิดแต่มโนสัมผัสนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่เวทนา	กลิ่นเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯรสเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯโผฏฐัพพะเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯธรรมารมณ์เป็นปียรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่ธรรมารมณ์นี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่ธรรมารมณ์นี้จักขุวิญญาณเป็นปียรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่จักขุวิญญาณนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่จักขุวิญญาณนี้โสตวิญญาณเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯฆานวิญญาณเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯชิวหาวิญญาณเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯกายวิญญาณเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯมโนวิญญาณเป็นปียรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่มโนวิญญาณนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่มโนวิญญาณนี้๓๐คาว่าปียรูปสาตรูปพระพุทธโฆสาจารย์อธิบายว่าหมายถึงสภาวะที่น่ารักน่าชื่นใจเป็นส่วนอิฏฐารมณ์ที่เป็นเหตุให้เกิดตัณหา๓๑ในพระพุทธวจนะนี้มโนวิญญาณก็นับเป็นรูปได้๒พระผู้มีพระภาคตรัสตอบปัญหาเหมกมานพว่าเหมกะนิพพานบทอันไม่๒๙คาว่ารูปในที่นี้หมายถึงสีสันวัณณะต่างๆ๓๐ทีมไทย๑๐๔๐๐๓๓๐๓๓๑๓๑๐ภิวิอ๒๐๓๑๑๙๑๒๐แปรผันเป็นเครื่องกาจัดความกาหนัดด้วยอานาจความพอใจในปียรูปสาตรูปทั้งหลายที่ได้เห็นได้ยินได้รับรู้และได้รู้ในโลกนี้คาว่าที่ได้เห็นในคาว่าที่ได้เห็นได้ยินได้รับรู้และได้รู้ในโลกนี้ได้แก่ได้เห็นทางตาคาว่าได้ยินได้แก่ได้ยินทางหูคาว่าได้รับรู้ได้แก่ได้รับรู้คือดมกลิ่นทางจมูกลิ้มรสทางลิ้นสัมผัสทางกายคาว่าและได้รู้ได้แก่ได้รู้ธรรมารมณ์ทางใจรวมความว่าที่ได้เห็นได้ยินได้รับรู้และได้รู้ในโลกนี้คาว่าเหมกะในปียรูปทั้งหลายอธิบายว่าก็อะไรเป็นปียรูปเป็นสาตรูปในโลกจักขุเป็นปียรูป
ที่เกิดแต่มโนสัมผัสนี้รูปสัญญาความหมายรู้รูปเป็นปียรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่รูปสัญญานี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่รูปสัญญานี้สัททสัญญาฯลฯคันธสัญญารสสัญญาโผฏฐัพพสัญญาธัมมสัญญาเป็นปียรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่ธัมมสัญญานี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่ธัมมสัญญานี้รูปสัญเจตนาความคิดอ่านในรูปเป็นปียรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่รูปสัญเจตนานี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่รูปสัญเจตนานี้	นี้ตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่ปียรูปสาตรูปนี้อะไรเป็นปียรูปสาตรูปในโลกคือจักขุเป็นปียรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์๓๒ปีที่๑๓ฉบับที่๒พฤษภาคมสิงหาคม๒๕๖๐จักขุนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่จักขุนี้โสตะเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯฆานะเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯชิวหาเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯกายเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯมโนเป็นปียรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่มโนนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่มโนนี้รูป๒๙เป็นปียรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่รูปนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่รูปนี้เสียงเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯกลิ่นเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯรสเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯโผฏฐัพพะเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯธรรมารมณ์เป็นปียรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่ธรรมารมณ์นี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่ธรรมารมณ์นี้จักขุวิญญาณเป็นปียรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่จักขุวิญญาณนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่จักขุวิญญาณนี้โสตวิญญาณเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯฆานวิญญาณเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯชิวหาวิญญาณเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯกายวิญญาณเป็นปียรูปสาตรูปในโลกฯลฯมโนวิญญาณเป็นปียรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่มโนวิญญาณนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่มโนวิญญาณนี้๓๐คาว่าปียรูปสาตรูปพระพุทธโฆสาจารย์อธิบายว่าหมายถึงสภาวะที่น่ารักน่าชื่นใจเป็นส่วนอิฏฐารมณ์ที่เป็นเหตุให้เกิดตัณหา๓๑ในพระพุทธวจนะนี้มโนวิญญาณก็นับเป็นรูปได้๒พระผู้มีพระภาคตรัสตอบปัญหาเหมกมานพว่าเหมกะนิพพานบทอันไม่๒๙คาว่ารูปในที่นี้หมายถึงสีสันวัณณะต่างๆ๓๐ทีมไทย๑๐๔๐๐๓๓๐๓๓๑๓๑๐ภิวิอ๒๐๓๑๑๙๑๒๐แปรผัน

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
89 คันธสัญเจตนารสสัญเจตนาโผฏฐัพพสัญเจตนาธัมมสัญเจตนาเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่ธัมมสัญเจตนานี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่ธัมมสัญเจตนานี้รูปตัณหาความดิดใจในรูปเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดเกิดที่รูปตัณหานี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่รูปตัณหานี้สัททตัณหาฯลฯคันธตัณหาฯลฯรสตัณหาฯลฯโผฏฐัพพตัณหาฯลฯธัมมตัณหาเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่ธัมมตัณหานี้เมื่อตั้งอยู่ตั้งอยู่	ในอารมณ์นั้นๆคือกามตัณหาภวตัณหาและวิภวตัณหาก็ตัณหานี้แหละเมื่อเกิดขึ้นเกิดที่ไหนเมื่อตั้งอยู่ตั้งอยู่ที่ไหนคือปิยรูปสาตรูปใดมีอยู่ในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่ปิยรูปสาตรูปนี้ตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่ปิยรูปสาตรูปนี้อะไรเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกคือจักขุเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์๓๒ปีที่๑๓ฉบับที่๒พฤษภาคมสิงหาคม๒๕๖๐จักขุนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่จักขุนี้โสตะเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯฆานะเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯชิวหาเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯกายเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯมโนเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่มโนนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่มโนนี้รูป๒๙เป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่รูปนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่รูปนี้เสียงเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯกลิ่นเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯรสเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯโผฏฐัพพะเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯธรรมารมณ์เป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่ธรรมารมณ์นี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่ธรรมารมณ์นี้จักขุวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่จักขุวิญญาณนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่จักขุวิญญาณนี้โสตวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯฆานวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯชิวหาวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯกายวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯมโนวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่มโนวิญญาณนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่มโนวิญญาณนี้๓๐คาว่าปิยรูปสาตรูปพระพุทธโฆสาจารย์อธิบายว่าหมายถึงสภาวะที่น่ารักน่าชื่นใจเป็นส่วนอิฏฐารมณ์ที่เป็นเหตุให้เกิด
ที่ธัมมตัณหานี้รูปวิตกความตรึกถึงรูปเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่รสวิตกโผฏฐัพพวิตกธัมมวิตกเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่ธัมมวิตกนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่ธัมมวิตกนี้รูปวิจารเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่รูปวิจารนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่รูปวิจารนี้สัททวิจารฯลฯคันธวิจารฯลฯรสวิจารฯลฯโผฏฐัพพวิจารฯลฯธัมมวิจารเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็	ขึ้นในภพใหม่สหรคตด้วยความกาหนัดยินดีเป็นเหตุเพลิดเพลินในอารมณ์นั้นๆคือกามตัณหาภวตัณหาและวิภวตัณหาก็ตัณหานี้แหละเมื่อเกิดขึ้นเกิดที่ไหนเมื่อตั้งอยู่ตั้งอยู่ที่ไหนคือปิยรูปสาตรูปใดมีอยู่ในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่ปิยรูปสาตรูปนี้ตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่ปิยรูปสาตรูปนี้อะไรเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกคือจักขุเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์๓๒ปีที่๑๓ฉบับที่๒พฤษภาคมสิงหาคม๒๕๖๐จักขุนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่จักขุนี้โสตะเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯฆานะเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯชิวหาเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯกายเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯมโนเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่มโนนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่มโนนี้รูป๒๙เป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่รูปนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่รูปนี้เสียงเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯกลิ่นเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯรสเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯโผฏฐัพพะเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯธรรมารมณ์เป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่ธรรมารมณ์นี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่ธรรมารมณ์นี้จักขุวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่จักขุวิญญาณนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่จักขุวิญญาณนี้โสตวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯฆานวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯชิวหาวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯกายวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯมโนวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่มโนวิญญาณนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่มโนวิญญาณนี้๓๐คาว่าปิยรูปสาตรูปพระพุทธโฆสาจารย์อธิบายว่าหมาย
ด้วยอำนาจภพชื่อว่าภวตัณหาราคะที่ประกอบด้วยอุจเฉททิฐิชื่อว่าวิภวตัณหา 252 สมุทยอริยสัจจะจึงหมายถึงสัจจธรรมความจริงที่บุคคลได้สะสมปัญญาบารมีได้รู้ความจริงแห่งกระบวนการของชีวิตและความจริงนั้นไม่แปรเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นเป็นความจริงสากลของสรรพสัตว์ว่าตัณหาที่เกิดในจิตใจนั่นแหละเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องปฏิสนธิทุกข์หรือสาเหตุที่ทำให้เกิดผลพัวพันดึงภพชาติมาให้แก่สรรพสัตว์ทั้งหลายอยู่ร่ำไปและเป็นธรรมที่พระอริยบุคคลมีโสดาบันต้องละหรือละได้แล้ว	จากปัจจัยปรุงแต่งสังขตะเป็นของว่างเปล่ามีสภาพบีบคั้นกดดันซึ่งกันและกันให้แตกดับเป็นความจริงที่ไม่เป็นอย่างอื่นเป็นของสาธารณสากลแก่สรรพสัตว์สมุทยอริยสัจจะคำว่าสมุทยสัจจะประกอบศัพท์ 2 ส่วนคือสมุทยสัจจะสมุทยมีรูปวิเคราะห์ว่าสหอวยเวนอุทยตีติสมุทโยแปลว่าหมู่ที่เกิดพร้อมกับส่วนร่วมกันชื่อว่าสมุทัย Mokhakhalanlannathera 1999 สมุทัยคือสาเหตุที่ทำให้ต้องปฏิสนธิทุกข์หรือสาเหตุที่ประมวลพัวพันดึงภพชาติมาให้แก่สรรพสัตว์ทั้งหลายอยู่ร่ำไปได้แก่ตัณหาหรือโลภะพระผู้มีพระภาคจึงได้รับสั่งกับภิกษุปัญจวัคคีย์ว่าภิกษุทั้งหลายที่สุด 2 อย่างนี้บรรพชิตไม่พึงเสพกล่าวคือ 1 กามสุขัลลิกานุโยคการหมกมุ่นอยู่ด้วยกามสุขในกามทั้งหลายเป็นธรรมอันทรามเป็นของชาวบ้านเป็นของปุถุชนไม่ใช่ของพระอริยะไม่ประกอบด้วยประโยชน์ 2 อัตตกิลมถานุโยคการประกอบความลำบากเดือดร้อนแก่ตนเป็นทุกข์ไม่ใช่ของพระอริยะไม่ประกอบด้วยประโยชน์ Thai Tripitaka 4 13 20 ความพอใจความอาลัยความยินดีความหมกมุ่นฝังใจในอุปาทานขันธ์ 5 ประการนี้ชื่อว่าทุกขสมุทัย Thai Tripitaka 12 306 338 สมุทยสัจจะจึงแปลว่าความจริงที่ไม่แปรเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นเป็นความจริงสาธารณสากลว่าตัณหานั่นแหละเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องปฏิสนธิทุกข์หรือสาเหตุที่ประมวลพัวพันดึงภพชาติมาให้แก่สรรพสัตว์ทั้งหลายอยู่ร่ำไปความจริงอย่างนี้จะมีคนรู้ก็ตามไม่รู้ก็ตามก็คงเป็นอยู่อย่างนี้สมุทยอริยสัจจจึงหมายถึงบุคคลผู้มีปัญญารู้ความจริงแห่งชีวิตที่ไม่แปรเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นเป็นความจริงสาธารณสากลว่าตัณหานั่นแหละเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องปฏิสนธิทุกข์หรือสาเหตุที่ประมวลพัวพันดึงภพชาติมาให้แก่

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
เมื่อละก็ละที่จักษุเมื่อดับก็ดับที่จักษุโสตะฯลฯฆานะกายในโลกมโนเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหาเมื่อละก็ละที่มโนเมื่อดับก็ดับที่มโนรูปจักขุสัมผัสรูปสัญญาเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหาเมื่อละก็ละที่รูปสัญญาเมื่อดับก็ดับที่รูปสัญญาสัททสัญญาฯลฯในโลกคันธสัญญาในโลกรสสัญญาในโลกโผฏฐัพพสัญญาในโลกธัมมสัญญาเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหาเมื่อละก็ละที่ธัมมสัญญาเมื่อดับก็ดับที่ธัมมสัญญารูปสัญเจตนา	นี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่จักขุนี้โสตะเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯฆานะเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯชิวหาเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯกายเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯมโนเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่มโนนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่มโนนี้รูป๒๙เป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่รูปนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่รูปนี้เสียงเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯกลิ่นเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯรสเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯโผฏฐัพพะเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯธรรมารมณ์เป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่ธรรมารมณ์นี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่ธรรมารมณ์นี้จักขุวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่จักขุวิญญาณนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่จักขุวิญญาณนี้โสตวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯฆานวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯชิวหาวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯกายวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯมโนวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่มโนวิญญาณนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่มโนวิญญาณนี้๓๐คาว่าปิยรูปสาตรูปพระพุทธโฆสาจารย์อธิบายว่าหมายถึงสภาวะที่น่ารักน่าชื่นใจเป็นส่วนอิฏฐารมณ์ที่เป็นเหตุให้เกิดตัณหา๓๑ในพระพุทธวจนะนี้มโนวิญญาณก็นับเป็นรูปได้๒พระผู้มีพระภาคตรัสตอบปัญหาเหมกมานพว่าเหมกะนิพพานบทอันไม่๒๙คาว่ารูปในที่นี้หมายถึงสีสันวัณณะต่างๆ๓๐ทีมไทย๑๐๔๐๐๓๓๐๓๓๑๓๑๐ภิวิอ๒๐๓๑๑๙๑๒๐แปรผันเป็นเครื่องกาจัดความกาหนัดด้วยอานาจความพอใจในปิยรูปสาตรูปทั้งหลายที่ได้เห็นได้ยินได้รับรู้และได้รู้ในโลกนี้คาว่าที่
รูปตัณหารูปวิตกรูปวิจารเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหาเมื่อละก็ละที่รูปสัญเจตนารูปตัณหารูปวิตกรูปวิจารรูปวิจารนี้เมื่อดับก็ดับที่รูปวิจารสัททวิจารฯลฯในโลกคันธวิจารในโลกรสวิจารในโลกโผฏฐัพพวิจารในโลกธัมมวิจารเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหาเมื่อละก็ละที่ธัมมวิจารเมื่อดับก็ดับที่ธัมมวิจารนี้เรียกว่าทุกขนิโรธอริยสัจ 270 ภิกษุทั้งหลายจักษุเกิดขึ้นแล้วญาณเกิดขึ้นแล้วปัญญาเกิดขึ้นแล้ววิชชาเกิดขึ้นแล้วแสงสว่างเกิดขึ้นแล้วใน	เพลิดเพลินในอารมณ์นั้นๆคือกามตัณหาภวตัณหาและวิภวตัณหาก็ตัณหานี้แหละเมื่อเกิดขึ้นเกิดที่ไหนเมื่อตั้งอยู่ตั้งอยู่ที่ไหนคือปิยรูปสาตรูปใดมีอยู่ในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่ปิยรูปสาตรูปนี้ตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่ปิยรูปสาตรูปนี้อะไรเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกคือจักขุเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์๓๒ปีที่๑๓ฉบับที่๒พฤษภาคมสิงหาคม๒๕๖๐จักขุนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่จักขุนี้โสตะเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯฆานะเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯชิวหาเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯกายเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯมโนเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่มโนนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่มโนนี้รูป๒๙เป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่รูปนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่รูปนี้เสียงเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯกลิ่นเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯรสเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯโผฏฐัพพะเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯธรรมารมณ์เป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่ธรรมารมณ์นี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่ธรรมารมณ์นี้จักขุวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่จักขุวิญญาณนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่จักขุวิญญาณนี้โสตวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯฆานวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯชิวหาวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯกายวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกฯลฯมโนวิญญาณเป็นปิยรูปสาตรูปในโลกตัณหานี้เมื่อเกิดก็เกิดที่มโนวิญญาณนี้เมื่อตั้งอยู่ก็ตั้งอยู่ที่มโนวิญญาณนี้๓๐คาว่าปิยรูปสาตรูปพระพุทธโฆสาจารย์อธิบายว่าหมายถึงสภาวะที่น่ารักน่าชื่นใจเป็นส่วนอิฏฐารมณ์
ธรรมทั้งหลายที่เราไม่เคยสดับมาก่อนว่านี้ทุกขนิโรธอริยสัจภิกษุทั้งหลายญาณเกิดขึ้นแล้วจักษุเกิดขึ้นแล้ววิชชาเกิดขึ้นแล้วปัญญาเกิดขึ้นแล้วแสงสว่างเกิดขึ้นแล้วในธรรมทั้งหลายที่เราไม่เคยสดับมาก่อนว่าทุกขนิโรธอริยสัจนี้ควรทำให้แจ้งภิกษุทั้งหลายญาณเกิดขึ้นแล้วจักษุเกิดขึ้นแล้ววิชชาเกิดขึ้นแล้วปัญญาเกิดขึ้นแล้วแสงสว่างเกิดขึ้นแล้วในธรรมทั้งหลายที่เราไม่เคยสดับมาก่อนว่าทุกขนิโรธอริยสัจนี้เราได้ทำให้แจ้งแล้ว 271 พระสารีบุตรสรุปนิโรธ	ทั้งหลายนี้ทุกขสมุทยอริยสัจดูก่อนภิกษุทั้งหลายทุกขสมุทยอริยสัจนี้ควรละดูก่อนภิกษุทั้งหลายทุกขสมุทยอริยสัจนี้เราได้ละแล้วดูก่อนภิกษุทั้งหลายนี้ทุกขนิโรธอริยสัจดูก่อนภิกษุทั้งหลายทุกขนิโรธอริยสัจนี้ควรทำให้แจ้งดูก่อนภิกษุทั้งหลายทุกขนิโรธอริยสัจนี้เราได้ทำให้แจ้งแล้วดูก่อนภิกษุทั้งหลายนี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจดูก่อนภิกษุทั้งหลายทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจนี้ควรทำให้เจริญดูก่อนภิกษุทั้งหลายจักษุเกิดขึ้นแล้วญาณเกิดขึ้นแล้วปัญญาเกิดขึ้นแล้ววิชชาเกิดขึ้นแล้วแสงสว่างเกิดขึ้นแล้วแก่เราในธรรมทั้งหลายอันไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่าทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจนี้เราได้ทำให้เจริญแล้วสำหรับโครงสร้างรูปแบบที่ 2 ที่มีลำดับเนื้อหาตามญาณ 3 ในอริยสัจ 4 กล่าวคือสัจจญาณกิจจญาณกตญาณนั้นปรากฏในคัมภีร์ยุคต้นซึ่งเป็นคัมภีร์พระสุตตันตปิฎก A2 B5 พระวินัยปิฎก C4 C5 C6 และคัมภีร์ชั้นรองลงไป B2 E2 E3 ของนิกายสรวาสติวาทรวมถึงคัมภีร์มหาวัสตุ D1 D3 คัมภีร์ลลิตวิสตระ D2 B3 B4 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 25 การวิจัยเชิงคัมภีร์กรณีศึกษาธัมมจักกัปปวัตนสุตร T2 103c14104a2 28 สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสกับภิกษุปัญจวัคคีย์ว่าจักษุญาณวิชชาโพธิเกิดขึ้นแล้วในยามที่ความดำริชอบนี้ในสิ่งอันไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่านี้ทุกขอริยสัจจักษุญาณวิชชาโพธิเกิดขึ้นแล้วในยามที่ความดำริชอบนี้ในสิ่งอันไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่านี้ทุกขสมุทยอริยสัจนี้ทุกขนิโรธอริยสัจนี้ทุกขนิโรธคามินีอริยสัจญาณในทุกขอริยสัจควรรู้ทุกขสมุทยอริยสัจรู้แล้วว่าควรละทุกขนิโรธอริยสัจนี้รู้แล้วว่าควรทำให้แจ้งทุกขนิโรธคามินีอริยสัจนี้รู้แล้วว่าควรเจริญทุกข

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
สัจจะไว้ว่านิโรธสุสนิสุสรณฏโอสงขตฏโวิเวกฏโสจฉิกิริยฏโอมตฏโ 272 แปลว่าสภาวะที่เป็นเครื่องสลัดออกสภาวะที่เป็นวิเวกสภาวะที่เป็นอสังขตะสภาวะที่เป็นอมตะสภาวะที่ควรทำให้แจ้งแห่งนิโรธ 273 นิโรธสัจจะคือพระนิพพานเป็นเครื่องสลัดจากทุกขสัจจะและสุมทยสัจจะเป็นความจริงที่มีอยู่โดยมี 2 ประเภทคือนิโรธสัจจะนี้ที่ปรากฏแก่ญาณปัญญาวิชชาแห่งพระอริยบุคคลเรียกว่าสอุปาทิเสสนิพพานนิพพานเช่นนี้เรียกว่ากิเลสตายชีวิตยังไม่ตายและ	แห่งนิโรธ Thai Tripitaka 31 108 169 แนวคิดของพระเรรุกาเนเถระกล่าวถึงนิโรธสัจจะไว้ 2 ประเด็นคือ 1 ดับตัณหาอย่างสิ้นเชิง 2 เมื่อดับตัณหาอันเป็นเหตุให้เกิดภพชาติภพชาติในอนาคตก็ดับนิโรธมีชื่อเรียกอีกอย่างว่านิพพานนิโรธสัจจะคือนิพพานที่สลัดจากทุกขสัจจะและสุมทยสัจจะอย่างสิ้นเชิงเป็นความจริงที่มีอยู่โดยมี 2 ประเภทคือนิโรธสัจจะที่ปรากฏแก่ญาณแห่งพระอริยบุคคลเรียกว่าสอุปาทิเสสนิพพานนิพพานเช่นนี้คือปัญญาที่เกิดกับพระอริยบุคคลอย่างสมบูรณ์ที่สุดและนิโรธสัจจะที่ดับกิเลสและขันธ์ 5 อย่างสิ้นเชิงเรียกว่าอนุปาทิเสสนิพพานนิโรธสัจจะที่ปรากฏแก่ปัญญาของพระอริยบุคคลเรียกว่านิโรธอริยสัจทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจพระพุทธเจ้าได้ตรัสอธิบายอริยมรรคว่ากถญฺจภิกฺขเวภิกฺขุอริย่อฏฐงฺคิกํมคฺคํภาเวนฺโตอริย่อฏฐงฺคิกํมคฺคํพหุลีกโรนฺโตวมเตวปาปเกอกุสเลธมฺเมโนปจฺจาวมติ Pali Tripitaka19 297 73 แปลว่าภิกษุทั้งหลายภิกษุเมื่อเจริญอริยมรรคมีองค์ 8 ทำอริยมรรคมีองค์ 8 ให้มากย่อมคายบาปอกุศลธรรมออกอย่างเดียวไม่ให้กลับมา Thai Tripitaka ไทย 19 297 83 พระสารีบุตรกล่าวสภาพแห่งมรรคว่ามคฺคสฺสนิยฺยานฏฺโฐเหตฏฺโฐทสฺสนฏฺโฐอาธิปเตยฺยฏฺโฐภาวนฏฺโฐแปลว่าสภาวะที่นำออกสภาวะที่เป็นเหตุสภาวะที่เห็นสภาวะที่เป็นใหญ่สภาวะที่ควรเจริญแห่งมรรค Thai Tripitaka31 109 169 องค์มรรคแต่ละข้อมีสภาพหรือคุณสมบัติดังนี้ 1 สัมมาทิฏฐิหมายถึงเห็นอริยสัจ 4 เห็นไตรลักษณ์และเห็นปฏิจจสมุปบาท 2 สัมมาสังกัปปะหมายถึงความนึกคิดในทางสละปลอดจากกามความนึกคิดปลอดจากพยาบาท
ขัลลิกานุโยคได้แก่กามที่หมกมุ่นอยู่ด้วยกามสุขในกามทั้งหลายเป็นของชาวบ้านเป็นธรรมอันทรามเป็นของปุถุชนไม่ใช่ของพระอริยะไม่มีประโยชน์ 2 อัตตกิลมถานุโยคได้แก่การประกอบความลำบากเดือดร้อนแก่ตนเป็นทุกข์ไม่ใช่ของพระอริยะไม่มีประโยชน์ภิกษุทั้งหลายมัชฌิมาปฏิปทาคือการปฏิบัติทางสายกลางไม่เอียงเข้าใกล้ที่สุด 2 อย่างนั้นตถาคตได้ตรัสรู้อันเป็นปฏิปทาก่อให้เกิดจักษุ 283 ทำเกิดปัญญาญาณเป็นไปเพื่อความสงบเพื่อความตรัสรู้เพื่อความ	จะต้องหลุดพ้นจากกรรมให้ได้ก่อนอัมพรหุตะสิทธิ์ 2546 วิธีหลุดพ้นจากกรรมตามแนวพุทธนั้นคือการปฏิบัติตามหลักอริยมรรคมีองค์ 8 จนบริบูรณ์เท่านั้นการหลุดพ้นจากกรรมด้วยวิธีการนอกเหนือไปจากนี้ถือว่าเป็นการหลุดพ้นจากกรรมเทียมที่ไม่ได้ผลแท้จริงการที่จะหลุดพ้นจากกรรมจนสามารถอยู่เหนือกรรมได้นั้นจะต้องใช้เวลานานหลายภพชาติความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่เราทุกคนสามารถบรรลุพระนิพพานล่วงเข้าสู่การเป็นผู้อยู่เหนือและอยู่เหนือการเวียนว่ายตายเกิดได้ในชีวิตนี้การปฏิบัติตามอริยมรรคมีองค์ 8 หลักการดำเนินชีวิตตามหลักทางสายกลางและจุดมุ่งหมายในพระวินัยปิฎกมหาวรรคได้กล่าวถึงการแสดงธรรมธัมมจักรกัปปวัตตนสูตรของพระพุทธเจ้าแก่ภิกษุปัญจวัคคีย์ความว่าภิกษุทั้งหลายที่สุด 2 อย่างที่บรรพชิตไม่พึงเสพได้แก่กามสุขัลลิกานุโยคในกามทั้งหลายการหมกมุ่นอยู่ด้วยกามสุขในกามทั้งหลายเป็นธรรมอันทรามเป็นของชาวบ้านเป็นของปุถุชนไม่ใช่ของพระอริยะไม่ประกอบด้วยประโยชน์อัตตกิลมถานุโยคการประกอบความลำบากเดือดร้อนแก่ตนเป็นทุกข์ไม่ใช่ของพระอริยะไม่ประกอบด้วยประโยชน์ 20 ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 กรกฎาคมธันวาคม 2560 Vol2 No2 July December 2017 ภิกษุทั้งหลายมัชฌิมาปฏิปทาไม่เอียงเข้าใกล้ที่สุด 2 อย่างนั้นตถาคตได้ตรัสรู้อันเป็นปฏิปทาก่อให้เกิดจักษุก่อให้เกิดญาณเป็นไปเพื่อความสงบเพื่อความรู้ยิ่งเพื่อความตรัสรู้เพื่อพระนิพพานภิกษุทั้งหลายก็มัชฌิมาปฏิปทาที่ตถาคตได้ตรัสรู้แล้วอันเป็นปฏิปทาก่อให้เกิดจักษุก่อให้เกิดญาณเป็นไปเพื่อความสงบเพื่อความรู้ยิ่งเพื่อความตรัสรู้และเพื่อพระนิพพานนั้นเป็นไฉน
รู้ยิ่งเพื่อพระนิพพานภิกษุทั้งหลายมัชฌิมาปฏิปทาที่ตถาคตได้ตรัสรู้เป็นปฏิปทาก่อให้เกิดญาณจักษุเป็นไปเพื่อความรู้ยิ่งเพื่อความสงบเพื่อความตรัสรู้เพื่อพระนิพพานได้แก่มัชฌิมาปฏิปทานั้นคืออริยมรรคมีองค์ 8 ได้แก่ 1 สัมมาทิฏฐิความเห็นชอบถูกต้อง 2 สัมมาสังกัปปะดำริชอบที่ออกจากกาม 3 สัมมาวาจาพูดชอบถูกต้อง 4 สัมมากัมมันตะการกระทำชอบหรือพฤติกรรมชอบ 5 สัมมาอาชีวะมีอาชีพที่ชอบสุจิต 6 สัมมาวายามะพยายามถูกต้อง 7 สัมมาสติระลึกชอบ 8 สัมมาสมาธิจิตตั้งมั่นชอบ 284 บรรดาอริยมรรคมีองค์	มัชฌิมาปฏิปทาไม่เอียงเข้าใกล้ที่สุด 2 อย่างนั้นตถาคตได้ตรัสรู้อันเป็นปฏิปทาก่อให้เกิดจักษุก่อให้เกิดญาณเป็นไปเพื่อความสงบเพื่อความรู้ยิ่งเพื่อความตรัสรู้เพื่อพระนิพพานภิกษุทั้งหลายก็มัชฌิมาปฏิปทาที่ตถาคตได้ตรัสรู้แล้วอันเป็นปฏิปทาก่อให้เกิดจักษุก่อให้เกิดญาณเป็นไปเพื่อความสงบเพื่อความรู้ยิ่งเพื่อความตรัสรู้เพื่อพระนิพพานนั้นเป็นไฉนมัชฌิมาปฏิปทานั้นได้แก่อริยมรรคมีองค์ 8 ประการคือ 1)สัมมาทิฏฐิคือความเห็นชอบ 2)สัมมาสังกัปปะคือความดาริชอบ 3)สัมมาวาจาคือการเจรจาชอบ 4)สัมมากัมมันตะคือการกระทาชอบ 5)สัมมาอาชีวะคือการเลี้ยงชีพชอบ 6)สัมมาวายามะคือความพยายามชอบ 7)สัมมาสติคือการระลึกชอบ 8)สัมมาสมาธิคือความตั้งจิตมั่นชอบภิกษุทั้งหลายนี้คือมัชฌิมาปฏิปทานั้นที่ตถาคตได้ตรัสรู้แล้วอันเป็นปฏิปทาก่อให้เกิดจักษุก่อให้เกิดญาณเป็นไปเพื่อความสงบเพื่อความรู้ยิ่งเพื่อความตรัสรู้เพื่อพระนิพพาน(พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)จากข้อความดังกล่าวข้างต้นพระพุทธองค์ได้ตรัสถึงคาว่ามัชฌิมาปฏิปทาซึ่งความหมายโดยนัยตามศัพท์คาว่ามัชฌิมาหมายถึงกลางและปฏิปทาหมายถึงแนวทางแห่งความประพฤติปฏิบัติเช่นปฏิปทา 58 ความสุขในมรรค 8 วารสารเสฏฐวิทย์ปริทัศน์. 2564 . 1 (1), 51 - 66 .ของพระอรหันต์หมายถึงการปฏิบัติตนของพระอรหันต์รวมความโดยความหมายของคาว่ามัชฌิมาปฏิปทาหมายถึงแนวทางปฏิบัติตามหลักทางสายกลางที่ประกอบด้วยองค์ 8 ประการเรียกว่าอริยมรรคหรือมรรคมีองค์ 8 เป็นทางสายเดียวไปสู่จุดๆเดียวคือความดับทุกข์โดยสิ้นเชิงนั่นเอง(นววรรณพันธเมธา, 2547)การปฏิบัติ

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
8 มีดังนี้ 1 สัมมาทิฏฐิคือความรู้ในทุกข์ความทุกข์ความรู้ในทุกขสมุทัยเหตุเกิดแห่งทุกข์ความรู้ในทุกขนิโรธความดับทุกข์ความรู้ในทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์นี้เรียกว่าสัมมาทิฏฐิ 2 สัมมาสังกัปปะความดำริในการออกจากกามความดำริในการไม่พยาบาทความดำริในการไม่เบียดเบียนนี้เรียกว่าสัมมาสังกัปปะ 3 สัมมาวาจาเจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการพูดเท็จเจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการพูดส่อเสียดเจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการพูดคำ	ถึงพร้อมและจะต้องประกอบด้วยศรัทธาในพระรัตนตรัยอย่างมั่นคงจึงจะสามารถที่จะบรรลุถึงพระโสดาบันได้ซึ่งสอดคล้องกับหลักการปฏิบัติในอริยมรรคมีองค์ 8 ดังนี้ 1)เจริญสัมมาทิฏฐิความเห็นชอบหมายถึงความรู้ในทุกข์ความรู้ในทุกขสมุทัยความรู้ในทุกขนิโรธความรู้ในทุกขนิโรคามินีปฏิปทา 2)เจริญสัมมาสังกัปปะความดาริชอบหมายถึงความดาริในการออกจากกามความดำริในความไม่พยาบาทความดาริในการไม่เบียดเบียน 3)เจริญสัมมาวาจาการกล่าวชอบหมายถึงความงดเว้นจากการพูดเท็จความงดเว้นจากการพูดส่อเสียดความงดเว้นจากการพูดคาหยาบความงดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ 4)เจริญสัมมากัมมันตะการงานชอบหมายถึงความงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ความงดเว้นจากการลักทรัพย์ความงดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม 5)เจริญสัมมาอาชีวะการเลี้ยงชีพชอบหมายถึงการละมิจฉาอาชีวะการเลี้ยงชีวิตอยู่ด้วยสัมมาอาชีวะ 6)เจริญสัมมาวายามะความเพียรชอบหมายถึงความเพียรพยายามประคองจิตไว้เพื่อป้องกันอกุศลธรรมไม่ให้เกิดขึ้นเพื่อละบาปอกุศลที่เกิดขึ้นแล้วเพื่อสร้างกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้นและเพื่อดำรงอยู่ความภิยโยยิ่งความไพบูลย์แห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว 7)เจริญสัมมาสติการระลึกชอบหมายถึงความพิจารณาเห็นกายเวทนาจิตและธรรมอยู่เสมอๆมีความเพียรสัมปชัญญะกาจัดอภิชฌาโทมนัสได้ 8)เจริญสัมมาสมาธิความตั้งมั่นชอบหมายถึงความมีจิตใจตั้งมั่นสงัดจากกามและอกุศลธรรมทั้งหลาย(มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539 : 13 / 247 / 294)โดยหลักการปฏิบัติของอริยมรรคมีองค์ 8 นี้ถ้าจะแบ่งตามหลักไตรสิกขาสามารถแบ่งได้ดังนี้ในขั้นของศีลศีลคือสัมมาวาจา
หยาบเจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อนี้เรียกว่าสัมมาวาจา 4 สัมมากัมมันตะเจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการฆ่าสัตว์เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการลักทรัพย์เจตนาเป็นเหตุงดเว้นจากการประพฤติผิดในกามนี้เรียกว่าสัมมากัมมันตะ 5 สัมมาอาชีวะข้อที่พระอริยสาวกในธรรมวินัยนี้ละมิจฉาอาชีวะแล้วสำเร็จการเลี้ยงชีพด้วยสัมมาอาชีวะนี้เรียกว่าสัมมาอาชีวะ 282 สมหาบาลี 19 297 83 283 จักษุในที่นี้หมายถึงปัญญาจักษุวิอ 3 13 17 284 วิมไทย 4 14 21	ในขณะเจริญวิปัสสนากรรมฐานข้อความดังกล่าวไม่พบโดยตรงในพระสูตรนี้แต่ปรากฏในมหาสติปัฏฐานสูตร(พระโสภณมหาเถระ(มหาสีสยาดอ), 2555)สัมมาวาจา(การกล่าวชอบ)พระพุทธองค์ตรัสถึงการกล่าวชอบว่า"ภิกษุทั้งหลายการกล่าวชอบเป็นอย่างไรคือการงดเว้นจากการพูดเท็จงดเว้นจากการพูดส่อเสียดงดเว้นจากการพูดคำหยาบงดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อการงดเว้นดังกล่าวเรียกว่าการกล่าวชอบ"(ที.มหา 10 / 402 / 279) MBU Humanities Academic Journal Vol .14 No .1 January -- June 2022 30 เมื่อวิปัสสนาได้พัฒนาแก่กล้าจนเต็มรอบผู้ปฏิบัติธรรมก็จะเห็นประจักษ์พระนิพพานด้วยมรรคญาณสามารถละมิจฉาวาจาได้โดยเด็ดขาด(สมุจเฉทปหาน)ด้วยสัมมาวาจา(วิสุทธิ. 2 / 368)สัมมากัมมันตะ(การกระทำชอบ)พระพุทธองค์ตรัสถึงการกระทำชอบว่า"ภิกษุทั้งหลายการกระทำชอบเป็นอย่างไรคือการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์งดเว้นจากการลักทรัพย์งดเว้นจากการประพฤติผิดในกามการงดเว้นดังกล่าวเรียกว่าการกระทำชอบ"(ที.มหา. 10 / 402 / 279)การเจริญสัมมากัมมันตะนี้ทำได้ด้วยการรักษาศีลและการเจริญวิปัสสนาภาวนาและทำให้บริบูรณ์ได้ในขณะบรรลุอริยมรรคทั้ง 4 สัมมาอาชีวะ(การเลี้ยงชีพชอบ)การประกอบอาชีพที่ล่วงละเมิดสัมมากัมมันตะ 3 และสัมมาวาจา 4 จัดเป็นมิจฉาอาชีวะการประกอบอาชีพงดเว้นการกระทำที่เป็นมิจฉากัมมันตะและมิจฉาวาจาดังพระพุทธดำรัสว่า"ภิกษุทั้งหลายการเลี้ยงชีพชอบเป็นอย่างไรคืออริยสาวกในธรรมวินัยนี้งดเว้นการเลี้ยงชีพที่ผิดเลียสำเร็จการเลี้ยงชีพด้วยการเลี้ยงชีพที่ชอบการงดเว้นดังกล่าวเรียกว่าการเลี้ยงชีพชอบ
95 6 สัมมาวายามะข้อที่ภิกษุในธรรมวินัยนี้สร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้นฯลฯเพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วฯลฯเพื่อทำบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นมิให้เกิดขึ้นฯลฯสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหายภิยโยภาพไพบูลย์เจริญเต็มที่แห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วนี้เรียกว่าสัมมาวายามะ 7 สัมมาสติข้อที่ภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็น	ราชวิทยาลัยกล่าวถึงการเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขารดังนี้ภิกษุเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขารเป็นอย่างไรถ้าภิกษุทำฉันทะให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิได้เอกัคคตาจิตนี้เรียกว่าฉันทสมาธิภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียงประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อยังกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียรประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหายภิยโยภาพไพบูลย์เจริญเต็มที่แห่งกุศลธรรมที่เกิดแล้วธรรมเหล่านี้เรียกว่าปธานสังขารประมวลย่อฉันทสมาธิและปธานสังขารเข้าเป็นอย่างเดียวกันจึงนับได้ว่าฉันทสมาธิและปธานสังขารด้วยประการฉะนี้(อภิ.วิ.(ไทย) 35 / 432 / 342 .)การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้เขียนได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักอิทธิบาท 4 จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเข้าถึงหลักอิทธิบาท 4 อย่างถ่องแท้ทั้งนักวิชาการที่ได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไปในด้านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท 4 ได้ไว้ดังนี้การปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 ดังนี้(พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตฺโต), 2543) 1)ฉันทะแปลว่าความพอใจได้แก่ความมีใจรักในสิ่งที่ทำและพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้นอยากทำสิ่งนั้นๆให้สำเร็จอยากให้งานนั้นหรือสิ่งนั้นบรรลุพูดง่ายๆว่ารักงานและรักจุดหมายของงานพูดให้ลึกลงไปในทางธรรมว่าความรัก

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ผู้มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติพิจารณาเห็นกายในกายอยู่พึงกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาอยู่ฯลฯพิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ฯลฯเป็นผู้มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติพิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่พึงกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้นี้เรียกว่าสัมมาสติ 8 สัมมาสมาธิข้อที่ภิกษุในธรรมวินัยนี้สงัดจากกามและอกุศลธรรมทั้งหลายมีสติบริสุทธิ์เพราะอุเบกขาอยู่นี้เรียกว่าสัมมาสมาธิเหล่านี้เรียกว่าทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ 285	สัมมาสติคือการมีสติกำหนดระลึกรู้อยู่เป็นนิจว่ากำลังทำอะไรอยู่กำหนดรู้สภาวะที่เกิดขึ้นจริงในขณะปัจจุบันในสภาวะทั้ง 4 คือกายเวทนาจิตและธรรมตามความจำกัดความแบบพระสูตรคือหลักธรรมที่เรียกว่าสติปัฏฐาน๔แบ่งออกเป็น 4 คือ(สัมมาสติเป็นไฉนภิกษุในธรรมวินัยนี้พิจารณาเห็นกายในกายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาอยู่ฯลฯพิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ฯลฯพิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้อันนี้เรียกว่าสัมมาสติฯ)กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน-พระผู้มีพระภาคทรงแสดงมหาสติปัฏฐาน๔-กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน อานาปานบรรพ-ภิกษุพิจารณาเห็นกายในกายอยู่อย่างไรเล่าภิกษุในธรรมวินัยนี้นั่งคู้บัลลังก์ตั้งกายตรงดำรงสติไว้เฉพาะหน้า เธอมีสติหายใจออก มีสติหายใจเข้า-เมื่อหายใจออกยาวก็รู้ชัดว่าเราหายใจออกยาว -เมื่อหายใจเข้ายาวก็รู้ชัดว่าเราหายใจเข้ายาว-เมื่อหายใจออกสั้นก็รู้ชัดว่าเราหายใจออกสั้น-เมื่อหายใจเข้าสั้นก็รู้ชัดว่าเราหายใจเข้าสั้น-ย่อมสำเหนียกว่าเราจักเป็นผู้กำหนดรู้ตลอดกองลมหายใจทั้งปวงหายใจออก -ย่อมสำเหนียกว่าเราจักเป็นผู้กำหนดรู้ตลอดกองลมหายใจทั้งปวงหายใจเข้า-ย่อมสำเหนียกว่าเราจักระงับกายสังขารหายใจออก-ย่อมสำเหนียกว่าเราจักระงับกายสังขารหายใจเข้า.อิริยาปถบรรพ-ภิกษุเมื่อเดินก็รู้ชัดว่าเราเดิน-เมื่อยืนก็รู้ชัดว่าเรายืน-เมื่อนั่งก็รู้ชัดว่าเรานั่ง-เมื่อนอนก็รู้ชัดว่าเรานอน หรือเธอตั้งกายไว้ด้วยอาการอย่างใดๆก็รู้ชัดอาการ
ปราชญ์เถระสรุปองค์มรรคแต่ละข้อมีสภาพหรือคุณสมบัติดังนี้ 1 สัมมาทิฏฐิหมายถึงตรัสรู้อริยสัจ 4 เข้าถึงไตรลักษณ์และเข้าใจในปฏิจจสมุปบาท 2 สัมมาสังกัปปะหมายถึงความนึกคิดตรึกตรองที่จะสละปลอดจากกามความนึกที่จะออกจากพยาบาทและความนึกคิดตรึกที่ปลอดจากการเบียดเบียน 3 สัมมาวาจาหมายถึงพูดคำสัตย์พูดไม่ส่อเสียดพูดคำอ่อนหวานพูดสิ่งมีสาระ 4 สัมมากัมมันตะหมายถึงการไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ทั้งหลายไม่ลักทรัพย์ไม่ประพฤติผิดในกามพรหมจรรย์ 5 สัมมาอาชีวะหมายถึงเว้นมิจฉาชีพ	อย่างสิ้นเชิงเรียกว่าอนุปาทิเสสนิพพานนิโรธสัจจะที่ปรากฏแก่ปัญญาของพระอริยบุคคลเรียกว่านิโรธอริยสัจทุกขนิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจพระพุทธเจ้าได้ตรัสอธิบายอริยมรรคว่ากถญจภิกฺขเวภิกฺขุอริย่อฏฺฐงฺคิกํมคฺคํภาเวนฺโตอริย่อฏฺฐงฺคิกํมคฺคํพหุลีกโรนฺโตวมเตวปาปเกอกุสเลธมฺเมโนปจฺจาวมติ Pali Tripitaka19 297 73 แปลว่าภิกษุทั้งหลายภิกษุเมื่อเจริญอริยมรรคมีองค์ 8 ทำอริยมรรคมีองค์ 8 ให้มากย่อมคายบาปอกุศลธรรมออกอย่างเดียวไม่ให้กลับมา Thai Tripitaka ไทย 19 297 83 พระสารีบุตรกล่าวสภาพแห่งมรรคว่ามคฺคสฺสนิยฺยานฏฺโฐเหตฏฺโฐทสฺสนฏฺโฐอาธิปเตยฺยฏฺโฐภาวนฏฺโฐแปลว่าสภาวะที่นำออกสภาวะที่เป็นเหตุสภาวะที่เห็นสภาวะที่เป็นใหญ่สภาวะที่ควรเจริญแห่งมรรค Thai Tripitaka31 109 169 องค์มรรคแต่ละข้อมีสภาพหรือคุณสมบัติดังนี้ 1 สัมมาทิฏฐิหมายถึงเห็นอริยสัจ 4 เห็นไตรลักษณ์และเห็นปฏิจจสมุปบาท 2 สัมมาสังกัปปะหมายถึงความนึกคิดในทางสละปลอดจากกามความนึกคิดปลอดจากพยาบาทและความนึกคิดปลอดจากการเบียดเบียน 3 สัมมาวาจาหมายถึงพูดคำสัตย์พูดไม่ส่อเสียดพูดคำอ่อนหวานพูดสิ่งมีสาระ 4 สัมมากัมมันตะหมายถึงไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ทั้งหลายไม่ลักทรัพย์ไม่ประพฤติผิดในกาม 5 สัมมาอาชีวะหมายถึงเว้นมิจฉาชีพประกอบสัมมาอาชีพ 6 สัมมาวายามะหมายถึงเพียรระวังความชั่วไม่ให้เกิดขึ้นเพียรกำจัดความชั่วที่เกิดขึ้นแล้วเพียรทำความดีให้เกิดเพียรรักษาความดีไว้ 7 สัมมาสติหมายถึงพิจารณาเห็นกายในกายเวทนาในเวทนาจิตในจิตและธรรมในธรรม 8 สัมมาสมาธิหมายถึงฌาน 4 Thai Tripitaka 10 329 214 มรรคที่จะเป็นองค์อริยมรรค
ประกอบสัมมาอาชีพ 6 สัมมาวายามะหมายถึงเพียรระวังบาปความชั่วไม่ให้เกิดขึ้นกำจัดบาปความชั่วที่เกิดขึ้นแล้วเพียรทำความดีให้เกิดเพียรรักษาความดีไว้อย่างต่อเนื่อง 7 สัมมาสติหมายถึงพิจารณาเห็นกายในกายเวทนาในเวทนาจิตในจิตและธรรมในธรรม 8 สัมมาสมาธิหมายถึงรูปฌาน 4286 หรือรูปฌาน 5 มรรคที่จะเป็นองค์อริยมรรคนั้นต้องเป็นมัคคสมังคีหรือสามัคคีมรรคหรืออัฏฐังคิกมัคค์หรืออัษฎางคิกมรรคเป็นที่ประชุมแห่งโพธิปักขิยธรรมทั้งปวงประดุจมหาสมุทรอันเป็นที่ประชุมแห่งแม่น้ำทั้ง	อฏฺฐงฺคิกํมคฺคํภาเวนฺโตอริย่อฏฺฐงฺคิกํมคฺคํพหุลีกโรนฺโตวมเตวปาปเกอกุสเลธมฺเมโนปจฺจาวมติ Pali Tripitaka19 297 73 แปลว่าภิกษุทั้งหลายภิกษุเมื่อเจริญอริยมรรคมีองค์ 8 ทำอริยมรรคมีองค์ 8 ให้มากย่อมคายบาปอกุศลธรรมออกอย่างเดียวไม่ให้กลับมา Thai Tripitaka ไทย 19 297 83 พระสารีบุตรกล่าวสภาพแห่งมรรคว่ามคฺคสฺสนิยฺยานฏฺโฐเหตฏฺโฐทสฺสนฏฺโฐอาธิปเตยฺยฏฺโฐภาวนฏฺโฐแปลว่าสภาวะที่นำออกสภาวะที่เป็นเหตุสภาวะที่เห็นสภาวะที่เป็นใหญ่สภาวะที่ควรเจริญแห่งมรรค Thai Tripitaka31 109 169 องค์มรรคแต่ละข้อมีสภาพหรือคุณสมบัติดังนี้ 1 สัมมาทิฏฐิหมายถึงเห็นอริยสัจ 4 เห็นไตรลักษณ์และเห็นปฏิจจสมุปบาท 2 สัมมาสังกัปปะหมายถึงความนึกคิดในทางสละปลอดจากกามความนึกคิดปลอดจากพยาบาทและความนึกคิดปลอดจากการเบียดเบียน 3 สัมมาวาจาหมายถึงพูดคำสัตย์พูดไม่ส่อเสียดพูดคำอ่อนหวานพูดสิ่งมีสาระ 4 สัมมากัมมันตะหมายถึงไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์ทั้งหลายไม่ลักทรัพย์ไม่ประพฤติผิดในกาม 5 สัมมาอาชีวะหมายถึงเว้นมิจฉาชีพประกอบสัมมาอาชีพ 6 สัมมาวายามะหมายถึงเพียรระวังความชั่วไม่ให้เกิดขึ้นเพียรกำจัดความชั่วที่เกิดขึ้นแล้วเพียรทำความดีให้เกิดเพียรรักษาความดีไว้ 7 สัมมาสติหมายถึงพิจารณาเห็นกายในกายเวทนาในเวทนาจิตในจิตและธรรมในธรรม 8 สัมมาสมาธิหมายถึงฌาน 4 Thai Tripitaka 10 329 214 มรรคที่จะเป็นองค์อริยมรรคนั้นต้องเป็นมัคคสมังคีหรือสามัคคีมรรคหรืออัฏฐังคิกมัคค์หรืออัษฎางคิกมรรคพระฎีกาจารย์อธิบายมรรคว่าเป็นที่ประชุมแห่งโพธิปักขิยธรรมทั้งปวงประดุจมหาสมุทรอันเป็นที่ประชุมแห่งแม่น้ำทั้งปวงแม่น้ำน้อยใหญ่ในโลกธาตุนี้ย่อมมีกระแส

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ตั้งจิตมั่นชอบอันเป็นอริยะที่มีอุปนิสะมีปริขารคือสัมมาทิฏฐิเห็นชอบสัมมาสังกัปปะดำริชอบสัมมาวาจาเจรจาชอบสัมมากัมมันตะกระทำชอบสัมมาอาชีวะเลี้ยงชีพชอบสัมมาวายามะพยายามชอบสัมมาสติระลึกชอบสภาวะที่จิตมีอารมณ์เดียวแวดล้อมสัมมาทิฏฐิเป็นหัวหน้า 289 เพราะสัมมาทิฏฐิมีหน้าที่เห็นแจ้งในอริยสัจ 4 โดยกิจทั้ง 4 คือ 1 เห็นแจ้งในทุกขสัจจะโดยปริญญากิจ 2 เห็นแจ้งในสมุทยสัจจะโดยปหานกิจ 3 เห็นแจ้งในนิโรธสัจจะโดยสัจฉิกรณกิจ 4 เห็นแจ้งในมรรคสัจจะโดย	กันโดยสัมมาสมาธิเป็นตัวยืนโรงหรือเป็นเจ้าของเรื่ององค์มรรคอีก๗องค์เป็นตัวประกอบทาหน้าที่ของตนๆคือสัมมาทิฏฐิทาให้สัมมาสังกัปปะสัมมาวาจาสัมมากัมมันตะสัมมาอาชีวะทาหน้าที่ของตนๆอย่างถูกต้องโดยมีสัมมาวายามะและสัมมาสติเป็นตัวกาลังและเครื่องมือสาคัญ๘๑กล่าวอีกนัยหนึ่งองค์มรรคอื่นทั้ง๗ข้อเป็นเครื่องเกื้อหนุนให้กาลังแก่สมาธิช่วยให้สมาธิเกิดขึ้นได้ดารงอยู่ได้ดีเป็นสัมมาสมาธิคือสมาธิที่ถูกต้องซึ่งจะใช้งานได้ผลตามต้องการ๘๒การบรรลุองค์มรรคทั้ง๗ส่งผลให้มีสภาวะที่จิตมีอารมณ์เดียวแวดล้อมด้วยองค์๗เรียกว่าสัมมาสมาธิอันเป็นอริยะที่มีอุปนิสะบ้างเรียกว่าสัมมาสมาธิอันเป็นอริยะมีปริขารบ้างจึงสามารถกล่าวได้ว่าสมาธิที่ปฏิบัติการพร้อมสัมมามรรคอื่นเป็นสัมมาสมาธิดังพุทธวจนะที่ว่าสัมมาสมาธิตั้งจิตมั่นชอบอันเป็นอริยะที่มีอุปนิสะมีปริขารเป็นอย่างไรคือสัมมาทิฏฐิเห็นชอบสัมมาสังกัปปะดาริชอบสัมมาวาจาเจรจาชอบสัมมากัมมันตะกระทาชอบสัมมาอาชีวะเลี้ยงชีพชอบสัมมาวายามะพยายามชอบสัมมาสติระลึกชอบสภาวะที่จิตมีอารมณ์เดียวแวดล้อมด้วยองค์๗นี้เราเรียกว่าสัมมาสมาธิอันเป็นอริยะที่มีอุปนิสะบ้างเรียกว่าสัมมาสมาธิอันเป็นอริยะมีปริขารบ้าง๘๓จากการศึกษาในหัวข้อนี้สรุปได้ว่าแนวทางการพัฒนาคุณภาพของมรรคมีองค์๘ของบุคคลตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นการนาเครื่องมือคือความรู้ชัดความพยายามและสติมาใช้ในการพัฒนา๗๘พระโสภณมหาเถระมหาสีสยาดอมหาสติปัฏฐานสูตรทางสู่พระนิพพานหน้า๓๐๓๓๗๙เรื่องเดียวกันหน้า๒๕๓๐๓๓๘๐เรื่องเดียวกันหน้า
99 262 ความหมายของเจตสิกและประเภทของเจตสิกเจตสิก 52298 คือธรรมที่ประกอบกับจิตสภาวธรรมที่เกิดดับพร้อมกับจิตมีอารมณ์และวัตถุที่อาศัยเดียวกันกับจิตอาการและคุณสมบัติต่างๆของจิต mental factors mental concomitants กอัญญาสมานาเจตสิก 13 เจตสิกที่มีเสมอกันแก่จิตพวกอื่นคือประกอบเข้าได้กับจิตทุกฝ่ายทั้งกุศลและอกุศลมิใช่เข้าได้แต่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพวกเดียว the CommontoEachOther general mental factors 1 สัพพจิตตสาธารณเจตสิก 7 เจตสิกที่เกิด	เหล่านี้เป็นเจตสิกไม่ใช่จิตความโกรธความรักความสุขความทุกข์เป็นต้นเจตสิกเป็นสิ่งที่ที่ต้องเกิดร่วมกับจิตถ้าไม่มีจิตเจตสิกคือความโกรธความรักความทุกข์เป็นต้นนั้นก็เกิดไม่ได้เจตสิกปรมัตถ์มี๕๒ประเภท 20 เช่นความโกรธโทสะก็เป็นเจตสิกชนิดหนึ่งมีลักษณะหยาบขุนสรรพกิจโกศลโกวิทปัทมสุนทรคู่มือศึกษาพระอภิธัมมัตถสังคหะปริเฉทที่๒หน้า๒เจตสิก๕๒ประกอบด้วยกอัญญาสมานาเจตสิก๑๓เจตสิกที่มีเสมอกันแก่จิตพวกอื่นคือประกอบเข้าได้กับจิตทุกฝ่ายทั้งกุศลและอกุศลมิใช่เข้าได้แต่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพวกเดียว๑สัพพจิตตสาธารณเจตสิก๗เจตสิกที่เกิดทั่วไปกับจิตทุกดวงประกอบด้วยผัสสะความกระทบอารมณ์เวทนาความเสวยอารมณ์สัญญาความหมายรู้อารมณ์เจตนาความจงใจต่ออารมณ์เอกัคคตาความมีอารมณ์เป็นอันเดียวชีวิตินทรีย์อินทรีย์คือชีวิตสภาวะที่เป็นใหญ่ในการรักษานามธรรมทั้งปวงมนสิการความกระทำอารมณ์ไว้ในใจใส่ใจ๒ปกิณณกเจตสิก๖เจตสิกที่เรียรายแพร่กระจายทั่วไปคือเกิดกับจิตได้ทั้งฝ่ายกุศลและอกุศลแต่ไม่แน่นอนเสมอไปทุกดวงมีวิตกความตรึกอารมณ์วิจารความตรองหรือพิจารณาอารมณ์อธิโมกข์ความปลงใจหรือปักใจในอารมณ์วิริยะความเพียรปีติความปลาบปลื้มในอารมณ์อิ่มใจฉันทะความพอใจในอารมณ์ขออกุศลเจตสิก๑๔เจตสิกฝ่ายอกุศล๑สัพพากุสลสาธารณเจตสิก๔เจตสิกที่เกิดทั่วไปกับอกุศลจิตทุกดวงมีโมหะความหลงอหิริกะความไม่ละอายต่อบาปอโนตตัปปะความไม่สะดุ้งกลัวต่อบาปอุทธัจจะความฟุ้งซ่าน๒ปกิณณกอกุศลเจตสิก๑๐อกุศลเจตสิกที่เกิดเรี่ยรายแก่อกุศลจิตประกอบด้วยโลภะความ
อยากได้อารมณ์ nongreed 33 อโทสะธรรมชาติที่ความไม่คิดประทุษร้าย nonhatred 34 ตัตรมัชฌัตตตาธรรมชาติที่ความเป็นกลางในอารมณ์นั้นๆ equanimity specific neutrality 35 กายปัสสัทธิธรรมชาติที่ความสงบแห่งกองเจตสิก tranquillity of mental body 36 จิตตปัสสัทธิธรรมชาติที่ความสงบแห่งจิต tranquillity of mind 37 กายลหุตาธรรมชาติที่ความเบาแห่งกองเจตสิก lightness of mental body agility of 38 จิตตลหุตาธรรมชาติที่ความเบาแห่งจิต lightness of mind agility of 39 กายมุทุตาธรรมชาติที่ความอ่อนโยนแห่งกองเจตสิก pliancy of mental	อารมณ์อธิโมกข์ความปลงใจหรือปักใจในอารมณ์วิริยะความเพียรปีติความปลาบปลื้มในอารมณ์อิ่มใจฉันทะความพอใจในอารมณ์ขออกุศลเจตสิก๑๔เจตสิกฝ่ายอกุศล๑สัพพากุสลสาธารณเจตสิก๔เจตสิกที่เกิดทั่วไปกับอกุศลจิตทุกดวงมีโมหะความหลงอหิริกะความไม่ละอายต่อบาปอโนตตัปปะความไม่สะดุ้งกลัวต่อบาปอุทธัจจะความฟุ้งซ่าน๒ปกิณณกอกุศลเจตสิก๑๐อกุศลเจตสิกที่เกิดเรี่ยรายแก่อกุศลจิตประกอบด้วยโลภะความอยากได้อารมณ์ทิฏฐิความเห็นผิดมานะความถือตัวโทสะความคิดประทุษร้ายอิสสาความริษยามัจฉริยะความตระหนี่กุกกุจจะความเดือดร้อนใจถีนะความหดหู่มิทธะความง่วงเหงาวิจิกิจฉาความคลางแคลงสงสัยคโสภณเจตสิก๒๕เจตสิกฝ่ายดีงามแบ่งออกเป็น๒ประเภทด้วยกันได้แก่๑โสภณสาธารณเจตสิก๑๙เจตสิกที่เกิดทั่วไปกับจิตดีงามทุกดวงประกอบด้วยสัทธาความเชื่อสติความระลึกได้ความสำนึกพร้อมอยู่หิริความละอายต่อบาปโอตตัปปะความสะดุ้งกลัวต่อบาปอโลภะความไม่อยากได้อารมณ์อโทสะความไม่คิดประทุษร้ายตัตรมัชฌัตตตาความเป็นกลางในอารมณ์นั้นๆกายปัสสัทธิความสงบแห่งกองเจตสิกจิตตปัสสัทธิความสงบแห่งจิตกายลหุตาความเบาแห่งกองเจตสิกจิตตลหุตาความเบาแห่งจิตกายมุทุตาความอ่อนหรือนุ่มนวลแห่งกองเจตสิกจิตตมุทุตาความอ่อนหรือนุ่มนวลแห่งจิตกายกัมมัญญตาความควรแก่การงานแห่งกองเจตสิกจิตตกัมมัญญตาความควรแก่การงานแห่งจิตกายปาคุญญตาความคล่องแคล่วแห่งกองเจตสิกจิตตปาคุญญตาความคล่องแคล่วแห่งจิตกายุชุกตาความซื่อตรงแห่งกองเจตสิกจิตตุชุกตาความซื่อตรงแห่งจิต๒วิรตีเจตสิก๓เจตสิกที่เป็นตัวความงดเว้นประกอบด้วยสัมมาวาจาเจรจาชอบสัมมากัมมันตะกระทำชอบสัมมาอาชีวะเลี้ยงชีพชอบ๓อัปปมัญญาเจตสิก๒วารสารพุทธศาสน์

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
body elasticity of 40 จิตตมุทุตาธรรมชาติที่ความอ่อนโยนแห่งจิต pliancy of mind elasticity of 41 กายกัมมัญญตาธรรมชาติที่ความสมควรแก่การงานแห่งกองเจตสิก adaptability of mind wieldiness of 42 จิตตกัมมัญญตาธรรมชาติที่ความควรแก่การงานแห่งจิต adaptability of mind wieldiness of 43 กายปาคุญญตาธรรมชาติที่ความคล่องแคล่วแห่งกองเจตสิก proficiency of mental body 44 จิตตปาคุญญตาธรรมชาติที่ความคล่องแคล่วแห่งจิต proficiency of mind 45 กายุชุกตาธรรมชาติที่ความซื่อตรง	โสภณสาธารณเจตสิก๑๙เจตสิกที่เกิดทั่วไปกับจิตดีงามทุกดวงประกอบด้วยสัทธาความเชื่อสติความระลึกได้ความสำนึกพร้อมอยู่หิริความละอายต่อบาปโอตตัปปะความสะดุ้งกลัวต่อบาปอโลภะความไม่อยากได้อารมณ์อโทสะความไม่คิดประทุษร้ายตัตรมัชฌัตตตาความเป็นกลางในอารมณ์นั้นๆกายปัสสัทธิความสงบแห่งกองเจตสิกจิตตปัสสัทธิความสงบแห่งจิตกายลหุตาความเบาแห่งกองเจตสิกจิตตลหุตาความเบาแห่งจิตกายมุทุตาความอ่อนหรือนุ่มนวลแห่งกองเจตสิกจิตตมุทุตาความอ่อนหรือนุ่มนวลแห่งจิตกายกัมมัญญตาความควรแก่การงานแห่งกองเจตสิกจิตตกัมมัญญตาความควรแก่การงานแห่งจิตกายปาคุญญตาความคล่องแคล่วแห่งกองเจตสิกจิตตปาคุญญตาความคล่องแคล่วแห่งจิตกายุชุกตาความซื่อตรงแห่งกองเจตสิกจิตตุชุกตาความซื่อตรงแห่งจิต๒วิรตีเจตสิก๓เจตสิกที่เป็นตัวความงดเว้นประกอบด้วยสัมมาวาจาเจรจาชอบสัมมากัมมันตะกระทำชอบสัมมาอาชีวะเลี้ยงชีพชอบ๓อัปปมัญญาเจตสิก๒วารสารพุทธศาสน์ศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย๐ปีที่๑๔ฉบับที่๑มกราคมเมษายน๒๕๕๐๒๔กระด้างดุร้ายความรักก็เป็นเจตสิกชนิดหนึ่งคือโลภเจตสิกมีลักษณะยึดติดไม่สละและปรารถนาอารมณ์จะเห็นได้ว่าเจตสิกแต่ละประเภทเป็นสภาพธรรมแต่ละอย่างไม่ใช่สภาพธรรมอย่างเดียวกันนอกจากมีลักษณะต่างกันกิจของเจตสิกแต่ละอย่างก็ต่างกันผลคืออาการที่ปรากฏก็ต่างกันและเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดเจตสิกแต่ละประเภทก็ต่างกันตามที่ได้กล่าวไปแล้วว่าจิตต่างกันตามเจตสิกที่เกิดร่วมแต่ก็เฉพาะเจตสิกที่เป็นเหตุทางศีลธรรมเท่านั้นกล่าวคือจิตบางดวงก็เกิดร่วมกับเจตสิก
ธาตุเป็นอย่างไรภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นพระอรหันตขีณาสพอยู่จบพรหมจรรย์แล้วทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้วปลงภาระได้แล้วบรรลุประโยชน์ตนโดยลำดับแล้วสิ้นภวสังโยชน์แล้วหลุดพ้นแล้วเพราะรู้ชอบเพราะอินทรีย์๕คือตาหูจมูกลิ้นที่ยังคงอยู่ไม่ดับไปภิกษุนั้นจึงประสบอิฏฐารมณ์และอนิฏฐารมณ์เสวยสุขและทุกข์อยู่ภิกษุทั้งหลายความสิ้นราคะความสิ้นโทสะความสิ้นโมหะของภิกษุนั้นเราเรียกว่าสอุปาทิเสสนิพพานธาตุ 304 หมายความว่าการที่มีชีวิต	ตลอดจนการแบ่งแยกเนื้อหาตามที่ผู้จัดพิมพ์ออกแบบไว้จนทำให้ไม่เห็นความหมายที่เชื่อมโยงเป็นอันเดียวกันหรือความทั้งหมดของเนื้อหาตลอดจนอาจเป็นการทำให้สูญเสียอรรถรสของบทบรรยายหรือเทศน์จึงเป็นการลดคุณค่าในเชิงประวัติศาสตร์และการอนุรักษ์ต้นฉบับของเดิมของหนังสือเล่มนี้ลงไป 2 บทวิจารณ์ด้านเนื้อหาสาระสำคัญของหนังสือนี้ที่คาดว่าผู้เขียนน่าจะให้ความสำคัญและต้องการสื่อถึงผู้อ่านประกอบด้วยเรื่องหลักๆโดยมีเนื้อหาและประเด็นที่น่าศึกษาเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจารณ์ดังนี้ 21 นิพพานในหนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้อธิบายความหมายของนิพพานไว้หลายแห่งซึ่งต่างมีความหมายเหมือนกันหรือเป็นไปในทางเดียวกันว่าท่านพระพุทธเจ้าเอาความที่จิตสงบเย็นเพราะไม่มีกิเลสโดยสิ้นเชิงไม่ยึดมั่นถือมั่นสิ่งใดแล้วก็ไม่เกิดกิเลศเลยและมีความเย็นอย่างนี้เป็นนิพพาน Buddhadhasa Bhikkhu 2005 46 ซึ่งพบว่ามีความสอดคล้องเป็นไปตามหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาทั้งในระดับที่เป็นเอกสารชั้นปฐมภูมิที่ว่าภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นพระอรหันตขีณาสพอยู่จบพรหมจรรย์แล้วทำกิจที่ควรทำเสร็จแล้วปลงภาระได้แล้วบรรลุประโยชน์ตนโดยลำดับแล้วสิ้นภวสังโยชน์แล้วหลุดพ้นแล้วเพราะรู้ชอบเพราะอินทรีย์ 5 ที่ยังคงอยู่ไม่ดับไปภิกษุนั้นจึงประสบอิฏฐารมณ์และอนิฏฐารมณ์เสวยสุขและทุกข์อยู่ภิกษุทั้งหลายความสิ้นราคะความสิ้นโทสะความสิ้นโมหะของภิกษุนั้นเราเรียกว่าสอุปาทิเสสนิพพานธาตุและความหมายในมุมมองแนวคิดของปราชญ์ด้านพระพุทธศาสนาที่ร่วมยุคสมัยการดับอวิชชาตัณหาอุปาทานนั่นแหละคือนิพพาน Phra Dhammapitaka PA Payutto
นทรีย์ถึงความสำรวมในจักขุนทรีย์ฟังเสียงทางหูฯลฯดมกลิ่นทางจมูกฯลฯลิ้มรสทางลิ้นฯลฯถูกต้องโผฏฐัพพะทางกายฯลฯรู้ธรรมารมณ์ทางใจแล้วก็ไม่รวบถือไม่แยกถือย่อมปฏิบัติเพื่อสำรวมมนินทรีย์ซึ่งเมื่อไม่สำรวมแล้วจะเป็นเหตุให้บาปอกุศลธรรมคืออภิชฌาและโทมนัสครอบงำเอาได้ย่อมรักษามนินทรีย์ถึงความสำรวมในมนินทรีย์รวมความว่าคุ้มครองอินทรีย์คุ้มครองใจชื่อว่ารักษาจิตได้แล้วรวมความว่าคุ้มครองอินทรีย์รักษาใจได้แล้ว 307	2564 234 Vol 26 No 2 July December 2021 วารสารปรัชญาปริทรรศน์ Journal of Philosophical Vision ดูกรมหาบพิตรอย่างไรภิกษุชื่อว่าเป็นผู้คุ้มครองทวารในอินทรีย์ทั้งหลายดูกรมหาบพิตรภิกษุในธรรมวินัยนี้เห็นรูปด้วยจักษุแล้วไม่ถือนิมิตไม่ถืออนุพยัญชนะเธอย่อมปฏิบัติเพื่อสารวมจักขุนทรีย์ที่เมื่อไม่สารวมแล้วจะเป็นเหตุให้อกุศลธรรมอันลามกคืออภิชฌาและโทมนัสครอบงานั้นชื่อว่ารักษาจักขุนทรีย์ชื่อว่าถึงความสารวมในจักขุนทรีย์ภิกษุฟังเสียงด้วยโสตดมกลิ่นด้วยฆานะลิ้มรสด้วยชิวหาถูกต้องโผฏฐัพพะด้วยกายรู้แจ้งธรรมารมณ์ด้วยใจแล้วไม่ถือนิมิตไม่ถืออนุพยัญชนะเธอย่อมปฏิบัติเพื่อสารวมมนินทรีย์ที่เมื่อไม่สารวมแล้วจะเป็นเหตุให้อกุศลธรรมอันลามกคืออภิชฌาและโทมนัสครอบงานั้นชื่อว่ารักษามนินทรีย์ชื่อว่าถึงความสารวมในมนินทรีย์ภิกษุประกอบด้วยอินทรีย์สังวรอันเป็นอริยะเช่นนี้ย่อมได้เสวยสุขอันไม่ระคนด้วยกิเลสในภายในดูกรมหาบพิตรด้วยประการดังกล่าวมานี้แลภิกษุชื่อว่าเป็นผู้คุ้มครองทวารในอินทรีย์ทั้งหลายทีสี 9 122 67 พระธรรมปิฎกประยุทธ์ปยุตโต 2561 621 ได้กล่าวถึงอินทรียสังวรไว้ว่าการสารวมอินทรีย์คือการระวังไม่ให้บาปอกุศลธรรมครอบงาใจเมื่อรับรู้อารมณ์ด้วยอินทรีย์ทั้ง 6 หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าสติสังวรสารวมด้วยสติคือสารวมอินทรีย์มีจักษุเป็นต้นระวังรักษามิให้บาปอกุศลเข้าครอบงาเมื่อเห็นรูปเป็นต้นหลักอินทรียสังวรในการเข้าถึงสื่อออนไลน์นี้เป็นหลักธรรมเพื่อใช้ควบคุมอายตนะทั้งภายนอกและภายในเพื่อเตรียมกายวาจาใจให้เป็นผู้พร้อมเสมอก่อการเข้าใช้สื่อออ

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
พึงทราบอันได้แก่อายตนะภายใน 6 อายตนะภายนอก 6 วิญญาณ 6 ผัสสะ 6 มโนปวิจาร 18 สัตตบท 36 เพื่อให้ทราบชัดถึงลักษณะหน้าที่และการทำงานของอายตนะ 12 และหมวดธรรมอื่นๆในพระสูตรซึ่งล้วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน 307 ขุจูไทย 30 159 6 976 308 ขุขุบาลี 25 12 7 309 ขุขุไทย 25 12 8	และคัมภีร์อื่นๆที่เกี่ยวข้องเช่นคัมภีร์วิสุทธิมรรคเป็นต้นตรวจสอบโดยอาจารย์ที่ปรึกษาปรับปรุงแก้ไขเรียบเรียงบรรยายเชิงพรรณนาผลการวิจัยพบว่าสฬายตนวิภังคสูตรเป็นพระสูตรที่แจกแจงถึงหลักธรรมที่ผู้ปฏิบัติพึงทราบอันได้แก่อายตนะภายใน 6 อายตนะภายนอก 6 วิญญาณ 6 ผัสสะ 6 มโนปวิจาร 18 สัตตบท 36 เพื่อให้ทราบชัดถึงลักษณะหน้าที่และการทำงานของอายตนะ 12 และหมวดธรรมอื่นๆในพระสูตรซึ่งล้วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันและอาศัยหลักธรรมเหล่านั้นเป็นอารมณ์หลักในการเจริญวิปัสสนาภาวนาเพื่อให้เกิดญาณปัญญาซึ่งนำไปสู่ความเห็นแจ้งสภาวธรรมตามเป็นจริงดังนั้นกระบวนการส่งเสริมการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาในสฬายตนวิภังคสูตรจึงเป็นการนำเอาความรู้ความเข้าใจเรื่องอายตนะมาเป็นหลักธรรมที่ใช้ส่งเสริมในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาเป็นการพัฒนาปัญญาแบบวิปัสสนายานิกคือการเจริญวิปัสสนาล้วนๆอาศัยขณิกสมาธิในการกำหนดรู้รูปนามปัจจุบัน
108 และอาศัยหลักธรรมเหล่านั้นเป็นอารมณ์หลักในการเจริญวิปัสสนาภาวนาเพื่อให้เกิดญาณปัญญาซึ่งนำไปสู่ความเห็นแจ้งสภาวธรรมตามเป็นจริงกระบวนการส่งเสริมการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาในสฬายตนวิภังคสูตรจึงเป็นการนำเอาความรู้ความเข้าใจเรื่องอายตนะมาเป็นหลักธรรมที่ใช้ส่งเสริมในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาเป็นการพัฒนาปัญญาแบบวิปัสสนายานิกคือการเจริญวิปัสสนาล้วนๆอาศัยขณิกสมาธิในการกำหนดรู้รูปนามปัจจุบันเป็นอารมณ์โดยผู้ปฏิบัติวิปัสสนาต้องอาศัยหลักโพธิปักขิยธรรมเป็นเครื่องตรัสรู้เมื่อรู้เมื่อเห็นตามความเป็นจริงว่าอายตนะนี้ก็เป็นทุกข์เมื่อรู้อายตนะตามความเป็นจริงว่าเวทนา 3 คือสุข	ศึกษาหลักธรรมที่ส่งเสริมต่อการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาในสฬายตนวิภังคสูตร A Study of The Supportive Teachings to Insight Practice in Salayatana Sutta 1 พระอธิการไพทูลย์ตีบไธสงและ 2 ธานีสุวรรณประทีป 1Phra Athikarn Paitoon Teebthaisong and 2Thanee Suwanprateeb มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส Mahachulalongkornrajavidyalaya University , Palisuksa Buddhagosa Campus , Thailand Email : 1toon0951787429 @gmail.com,2thanee.suw@mcu.ac.th Received January 3 , 2022 ; Revised February 6 , 2022 ; Accepted March 15 , 2022 บทคัดย่อ บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ 1)เพื่อศึกษาเนื้อหาและหลักธรรมในสฬายตนวิภังคสูตร 2)เพื่อศึกษาหลักธรรมที่ส่งเสริมต่อการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาในสฬายตนวิภังคสูตรเป็นการวิจัยเชิงเอกสารโดยการศึกษาข้อมูลจากคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทคือพระไตรปิฎกอรรถกถาและคัมภีร์อื่นๆที่เกี่ยวข้องเช่นคัมภีร์วิสุทธิมรรคเป็นต้นตรวจสอบโดยอาจารย์ที่ปรึกษาปรับปรุงแก้ไขเรียบเรียงบรรยายเชิงพรรณนาผลการวิจัยพบว่าสฬายตนวิภังคสูตรเป็นพระสูตรที่แจกแจงถึงหลักธรรมที่ผู้ปฏิบัติพึงทราบอันได้แก่อายตนะภายใน 6 อายตนะภายนอก 6 วิญญาณ 6 ผัสสะ 6 มโนปวิจาร 18 สัตตบท 36 เพื่อให้ทราบชัดถึงลักษณะหน้าที่และการทำงานของอายตนะ 12 และหมวดธรรมอื่นๆในพระสูตรซึ่งล้วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันและอาศัยหลักธรรมเหล่านั้นเป็นอารมณ์หลักในการเจริญวิปัสสนาภาวนาเพื่อให้เกิดญาณปัญญาซึ่งนำไปสู่ความเห็นแจ้งสภาวธรรมตามเป็นจริงดังนั้นกระบวนการส่งเสริมการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาในสฬายตนวิภังคสูตรจึงเป็นการนำเอาความรู้ความเข้าใจเรื่องอายตนะมาเป็นหลักธรรมที่ใช้ส่งเสริมในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาเป็นการพัฒนาปัญญาแบบวิปัสสนายานิกคือการเจริญวิปัสสนาล้วนๆอาศัยขณิกสมาธิในการกำหนดรู้รูปนามปัจจุบันเป็นอารมณ์โดยผู้ปฏิบัติวิปัสสนาต้องอาศัยหลักโพธิปักขิยธรรมคือธรรมะอันเป็น
ทุกข์อสุขมทุกข์อันเกิดจากผัสสะเป็นปัจจัยย่อมเบื่อหน่ายเมื่อเบื่อหน่ายแล้วย่อมคลายกำหนัดเมื่อคลายกำหนัดได้ย่อมหลุดพ้นจากกองแห่ทุกข์คือภพชาติทั้งปวงได้ 310 พระมหาภาธรอาภาธโรอินทะพูลได้ศึกษาวิเคราะห์ความสำคัญของอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตรพบว่าการจำแนกอายตนะเป็นพระสูตรที่พระพุทธองค์ทรงแสดงแก่บรรดาพระภิกษุผู้ที่กำลังปฏิบัติธรรมณวัดพระเชตวันเมืองสาวัตถีโดยทรงมีพระประสงค์ให้เหล่าพระภิกษุมีความรู้ในเรื่องของอายตนะอย่างถ่องแท้สามารถ	วารสารมจรสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ 101 การศึกษาวิเคราะห์ความสาคัญของอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตร ANALYTICAL STUDY OF THE IMPORTANCE OF THE SENSE FIELD IN SAYATANA VIBHAGASUTTA พระมหาภาธรอาภาธโรอินทะพูลอธิเทพผาทาอุทัยสติมั่น Phramaha Patorn Abh kdh r Inthapool Athithep Phatha Uthai Satiman บทคัดย่อ บทความฉบับนี้มุ่งศึกษาการศึกษาวิเคราะห์ความสาคัญของอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตรโดยผู้วิจัยกาหนดวัตถุประสงค์ไว้ 2 ประการคือ 1 เพื่อศึกษาโครงสร้างเนื้อหาของสฬายตนวิภังคสูตร 2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความสาคัญของอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตรระเบียบวิธีวิจัยที่ใช่ในการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร Documentary Research โดยใช่วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา Descriptive Analysis ผลการวิจัยพบว่า 1 สฬายตนวิภังคสูตรเป็นพระสูตรขนาดกลางอยู่พระไตรปิฎกเล่มที่ 12 ว่าด้วยเรื่องของการจาแนกอายตนะเป็นพระสูตรที่พระพุทธองค์ทรงแสดงแก่บรรดาพระภิกษุผู้ที่กาลังปฏิบัติธรรมณวัดพระเชตวันเมืองสาวัตถีโดยทรงมีพระประสงค์ให้เหล่าพระภิกษุมีความรู้ในเรื่องของอายตนะอย่างถ่องแท้สามารถที่จะแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมได้โดยสาระของเรื่องอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตรนั้นเป็นเรื่องของการจาแนกการทางานของอายตนะภายในและอายตนะภายนอกและจิตกล่าวคือเมื่ออายตนะภายใน 6 ได้แก่จักขุตาโสตหูฆานะจมูกชิวหาลิ้นกายกายและมโนใจกับอายตนะภายนอกหรืออารมณ์ 6 ได้แก่รูปรูปสัททะเสียงคันธะกลิ่นรสรสโผฏฐัพพะสิ่งที่ต้องกายธรรมารมณ์อารมณ์ที่เกิดกับใจมากระทบ Department of Buddhism Tipitaka Studies Science Faculty of Buddhism Mahachulalongkorn

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ที่จะแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมได้ด้วยการจำแนกการทำงานของอายตนะภายในและอายตนะภายนอกและจิตเมื่ออายตนะภายใน 6 ได้แก่จักขุโสตฆานะชิวหากายและมโนกับอายตนะภายนอกหรืออารมณ์ 6 ได้แก่รูปรูปสัททะเสียงคันธะกลิ่นรสรสโผฏฐัพพะสิ่งที่ต้องกายธรรมารมณ์อารมณ์ที่เกิดกับใจมากระทบกันก็จะเกิดวิญญาณจากนั้นก็เกิดผัสสะและเวทนามโนปวิจารสัตตบทอุเบกขาและการเจริญวิปัสสนาขั้นสูงซึ่งเป็นการสอนลำดับขั้นของการทำลายกิเลสผ่านกระบวนการ	วารสารมจรสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ 101 การศึกษาวิเคราะห์ความสาคัญของอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตร ANALYTICAL STUDY OF THE IMPORTANCE OF THE SENSE FIELD IN SAYATANA VIBHAGASUTTA พระมหาภาธรอาภาธโรอินทะพูลอธิเทพผาทาอุทัยสติมั่น Phramaha Patorn Abh kdh r Inthapool Athithep Phatha Uthai Satiman บทคัดย่อ บทความฉบับนี้มุ่งศึกษาการศึกษาวิเคราะห์ความสาคัญของอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตรโดยผู้วิจัยกาหนดวัตถุประสงค์ไว้ 2 ประการคือ 1 เพื่อศึกษาโครงสร้างเนื้อหาของสฬายตนวิภังคสูตร 2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความสาคัญของอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตรระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร Documentary Research โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา Descriptive Analysis ผลการวิจัยพบว่า 1 สฬายตนวิภังคสูตรเป็นพระสูตรขนาดกลางอยู่พระไตรปิฎกเล่มที่ 12 ว่าด้วยเรื่องของการจาแนกอายตนะเป็นพระสูตรที่พระพุทธองค์ทรงแสดงแก่บรรดาพระภิกษุผู้ที่กาลังปฏิบัติธรรมณวัดพระเชตวันเมืองสาวัตถีโดยทรงมีพระประสงค์ให้เหล่าพระภิกษุมีความรู้ในเรื่องของอายตนะอย่างถ่องแท้สามารถที่จะแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมได้โดยสาระของเรื่องอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตรนั้นเป็นเรื่องของการจาแนกการทางานของอายตนะภายในและอายตนะภายนอกและจิตกล่าวคือเมื่ออายตนะภายใน 6 ได้แก่จักขุตาโสตหุฆานะจมูกชิวหาลิ้นกายกายและมโนใจกับอายตนะภายนอกหรืออารมณ์ 6 ได้แก่รูปรูปสัททะเสียงคันธะกลิ่นรสรสโผฏฐัพพะสิ่งที่ต้องกายธรรมารมณ์อารมณ์ที่เกิดกับใจมากระทบ Department of Buddhism Tipitaka Studies Science Faculty
ของอายตนะทาให้สามารถบรรลุธรรมได้ความรู้เรื่องอายตนะ 12 ดังนั้นในสฬายตนวิภังคสูตรนั้นมีคุณค่าคือ 1 ทาให้เกิดมีการฝึกจิต 2 ทาให้เกิดความสารวมในศีล 3 ทาให้กิเลสไม่เข้าสู่จิตใจ 4 ทาให้เป็นผู้มีชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท 5 ทาให้ถึงความสิ้นทุกข์ทั้งปวงได้ 311 พระมหาชิตฐานชิโตดรและคณะได้ศึกษาเรื่องการปฏิบัติและการสอบอารมณ์กรรมฐานตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศไทยพบว่าการปฏิบัติการสอบอารมณ์กรรมฐาน 5 สำนักในประเทศ	Department of Buddhism Tipitaka Studies Science Faculty of Buddhism Mahachulalongkorn rajavidyalaya University Department of Buddhism Tipitaka Studies Science Faculty of Buddhism Mahachulalongkorn rajavidyalaya University Department of Buddhism Tipitaka Studies Science Faculty of Buddhism Mahachulalongkornrajavidyalaya University 102 ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 กรกฎาคมกันยายน 2561 กันก็จะเกิดวิญญาณจากนั้นก็เกิดผัสสะและเวทนามโนปวิจาร 18 สัตตบท 36 อุเบกขา 2 และการพึ่งวิปัสสนาขั้นสูงก็คืออตัมมยตาซึ่งเป็นการสอนลาดับขั้นของการทาลายกิเลสผ่านกระบวนการของอายตนะทาให้สามารถบรรลุธรรมได้ 2 การวิเคราะห์พบว่าความรู้เรื่องอายตนะ 12 ในสฬายตนวิภังคสูตรนั้นมีคุณค่าคือ 1 ทาให้เกิดมีการฝึกจิต 2 ทาให้เกิดความสารวมในศีล 3 ทาให้กิเลสไม่เข้าสู่จิตใจ 4 ทาให้เป็นผู้มีชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาทและ 5 ทาให้ถึงความสิ้นทุกข์ทั้งปวงได้คาสาคัญอายตนะสฬายตนวิภังคสูตร ABSTRACT In this thesis the researcher aims to study An Analytical Study of the Importance of the yatana in Sayatana Vibhaga Sutta There are two objectives in this thesis namely 1 to study the content and the principles of Buddhist teaching in Sayatana Vibhaga Sutta 2 An Analytical Study on the Importance of the yatana in Sayatana Vibhaga Sutta The methodology the is documentary research and using an analysis by the descriptive method The findings of this research as following 1
ไทยคือ 1 กรรมฐานแบบพองยุบตามแนวพระธรรมธีรราชมหามุนีโชดกญาณสิทฺธิปธ 9 มีการกำหนดภาวะที่พองยุบตามความเป็นจริงของรูปนามส่วนการสอบอารมณ์ผู้สอบอารมณ์จะสอบอยู่ในกรอบของสติปัฏฐาน 4 โดยใช้ทักษะการถามการสังเกตการแนะนำและการให้กำลังใจ 2 กรรมฐานแบบพุทโธตามแนวหลวงปู่มั่นภูริทตฺโตมีการภาวนาพุทโธและการกำหนดลมหายใจเข้าออกมีวิธีกำหนดจิตในฐาน 5 คือจมูกหน้าผากกลางกระหม่อมข้างนอกใน	ถึงการกำหนดรู้ตามสภาพที่เป็นจริงการกำหนดรู้อิริยาบถทั้ง 4 คือยืนเดินนั่งและนอนนั้นไม่ใช่เป็นการสิ้นสุดของการกำหนดรู้เพราะในอิริยาบถทั้ง 4 ก็มีอิริยาบถย่อยคือการกำหนดรู้ในหมวดสัมปชัญญะเป็นเครื่องเชื่อมต่ออิริยาบถหลักเพื่อให้สติเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นการปฏิบัติในอิริยาบถปัพพะ Phra Thamdhiramahamuni Jodok 2003 ส่วนการสอบอารมณ์กรรมฐานแบบพองยุบผู้สอบอารมณ์จะสอบอยู่ในกรอบของสติปัฏฐาน 4 คือกายเวทนาจิตและธรรมจึงมีประเด็นหลักสำคัญการสอบอารมณ์ผู้ปฏิบัติอยู่ในลักษณะสอบถึงความรู้สึกของผู้ปฏิบัติก่อนเข้ามาปฏิบัติและหลังจากการปฏิบัติครบวันที่เข้ามาว่ามีผลอย่างไรสอบในอิริยาบถยืนเดินนั่งนอนที่เรียกว่าอิริยาบถใหญ่และอิริยาบถย่อยต่างๆว่ามีสติพิจารณากำหนดรับรู้ทันอาการความเคลื่อนไหวของกายกำหนดทันทุกครั้งทันเกือบทุกครั้งทันเป็นบางครั้งและกำหนดไม่ทันเลยและความรู้สึกทางใจลึกๆใจมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นจากเดิมหรือต่ำลงโดยใช้ทักษะการถามการสังเกตการแนะนำและการให้กำลังใจ 2 กรรมฐานแบบพุทโธตามแนวหลวงปู่มั่นภูริทตฺโตเน้นการปฏิบัติให้ซื่อตรงต่อพระธรรมวินัยด้วยการปฏิบัติตนให้เคร่งครัดต่อศีลหรือพระวินัยที่ตนสมาทานตั้งแต่วันอุปสมบทวิธีการปฏิบัติกรรมฐานที่ท่านปฏิบัติอยู่เสมอคือการนั่งสมาธิการภาวนาบทบริกรรมว่าพุทโธตามแบบของหลวงปู่เสาร์เพื่อให้จิตสงบเป็นสมาธิเพื่อให้จิตมีพลังและการใช้

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
109 และอารมณ์ที่ชั่วไปตามสภาพอารมณ์เป็นต้น 3 กรรมฐานแบบสัมมาอรหังตามแนวพระมงคลเทพมุนีสดจนุทสาโรมีวิธีการปฏิบัติมุ่งให้เรียนรู้เกี่ยวกับฐานทั้ง 7 เช่นฐานที่ 1 ปากช่องจมูกหญิงซ้ายชายขวาและฐานที่ 7 ศูนย์กลางกายเหนือระดับสะดือ 2 นิ้วมือและที่ศูนย์กลางกายนี้เป็นที่ตั้งแห่งการพิจารณากายเวทนาจิตและธรรมก็จะสามารถเห็นสภาวธรรมที่เกิดดับได้ 4 กรรมฐานแบบเคลื่อนไหวตามแนวหลวงพ่อเทียนจิตฺตสุโภ	จึงมีความหมายสูงและอยู่ในขอบข่ายของพุทธานุสสติโดยแท้ธรรมกายก็ดีสัมมาอะระหังก็ดีเป็นคำมีที่มาเป็นคำที่มีความหมายสูงมากในหลักและวิธีการปฏิบัติตามแนวสัมมาอะระหังนี้มีการเตรียมตัวก่อนนั่งภาวนา Phra Mongkolthepmuni nd มุ่งให้เรียนรู้เกี่ยวกับฐานทั้ง 7 คือฐานที่ 1 ปากช่องจมูกหญิงซ้ายชายขวาฐานที่ 2 เพลาตาหญิงซ้ายชายขวาตรงหัวตาพอดีฐานที่ 3 กลางกั๊กศีรษะระดับเดียวกับเพลาตาฐานที่ 4 ช่องเพดานปากฐานที่ 5 ปากช่องลำคอฐานที่ 6 ศูนย์กลางกายระดับสะดือฐานที่ 7 ศูนย์กลางกายเหนือระดับสะดือ 2 นิ้วมือและลักษณะของฐานที่ 7 อีก 5 ศูนย์ได้แก่ 1 ศูนย์ด้านหน้าธาตุน้ำ 2 ศูนย์ด้านขวาธาตุดิน 3 ศูนย์ด้านหลังธาตุไฟ 4 ศูนย์ด้านซ้ายธาตุลม 5 ศูนย์กลางอากาศธาตุโดยกำหนดดวงนิมิตเครื่องหมายสำหรับฐานที่ 7 Followers of Wat Paknambhasicharern 2012 คือมีเครื่องหมายที่ใสสะอาดอยู่กลางช่องอากาศพร้อมด้วยความรู้ที่เรียกว่าวิญญาณธาตุเมื่อแรกเกิดมาก็พร้อมด้วยธาตุทั้ง 6 เมื่อไปเกิดก็พร้อมด้วยธาตุทั้ง 6 ธาตุไม่ประชุมพร้อมกันปฐมมรรคก็เกิดไม่ได้สภาวธรรมในขณะปฏิบัติตามแนวสัมมาอะระหังจะมีการเห็นจำคิดรู้อย่างนี้คือเมื่อดวงแก้วใสเกิดขึ้นก็จะดับไปเกิดเป็นดวงใหม่ขึ้นมาตั้งแต่ใจของมนุษย์จนถึงใจของพระอรหันต์และที่ศูนย์กลางกายนี้เป็นที่ตั้งแห่งการพิจารณากายในกายเวทนาในเวทนาจิตในจิตและธรรมในธรรมถ้าบุคคลใดก็ตามเอาใจไปหยุดนิ่งแน่นที่ศูนย์กลางกายให้เป็นสมาธิไม่นึกไม่คิด
มีการเจริญสติยึดวิธีการปฏิบัติแบบเคลื่อนไหวเป็นหลักใช่สติกำหนดรู้เท่าทันความเคลื่อนไหวต่างๆของอานาปานสติตามแนวพุทธทาสภิกขุมีการเจริญอานาปานสติคือการใช้สติกำหนดพิจารณาลมหายใจในกายเวทนาจิตธรรมมีการปฏิบัติ 16 ขั้นเพื่อบ่มเพาะสติสัมปชัญญะเป็นการเจริญสมถะนำหน้าวิปัสสนา 312 พระมหาปราโมทย์วิริยธมฺโมดรได้ศึกษาเรื่องการปฏิบัติและการสอบอารมณ์กรรมฐานตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศสมาชิกอาเซียนพบว่าประเทศไทยมีหลักการปฏิบัติกรรมฐานอยู่ 5 แบบหลักคือ	บริสุทธิ์ด้วยคุณประโยชน์นี้และอานิสงส์ดังกล่าวท่านพุทธทาสจึงได้ประยุกต์การปฏิบัติกรรมฐานอานาปานสติด้วยเล็งเห็นความสำคัญของอานาปานสติกรรมฐานที่พระพุทธองค์ทรงปฏิบัติและตรัสรู้เพื่อเน้นการศึกษาให้มีความละเอียดลึกซึ้งมีฝึกได้หลายวิธีจะใช้วิธีนับในระหว่างระยะที่วิ่งจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งโดยมีการนับ 123 ถึง 10 ก็ได้หรือบางคนชอบบริกรรมว่าพุทโธทุกครั้งที่หายใจเข้าหายใจออกเป็นเครื่องนับหรือเครื่องผูกสติในอันดับแรกให้ง่ายขึ้นจะเป็นการนับก็ดีเป็นการออกเสียงว่าพุทโธก็ดีเรียกว่าบริกรรม Buddhadasa Bhikkhu 1999 แนวทางการเจริญอานาปานสติกรรมฐานคือการใช้สติกำหนดพิจารณาลมหายใจกายเจตนาจิตธรรมทุกลมหายใจเข้าออกมีกำหนดลักษณะของจิตหมายความว่ากำหนดลักษณะของจิตในขณะนั้นว่าจิตประกอบอยู่ด้วยลักษณะอย่างไรจิตมีราคะหรือไม่มีราคะจิตมีโทสะหรือไม่มีโทสะจิตมีโมหะหรือไม่มีโมหะจิตมีจิตอื่นยิ่งกว่าจิตแช่มชื่นหรือจิตหดหู่อย่างนี้เป็นต้นหลายลักษณะแล้วแต่มันจะมีลักษณะอะไรขึ้นมาเป็นเครื่องกำหนดการเรากำหนดดูลักษณะของจิตในทุกลักษณะอย่างนี้เรื่อยไปจนรู้ลักษณะของจิต 1179 Journal of MCU Peace Studies Vol6 No3 JulySeptember 2018 หมดสิ้น Buddhadasa Bhikkhu 1993 และมีกระบวนการปฏิบัติ 16 ขั้นซึ่งแนวทางของท่านพุทธทาสเป็นไปในลักษณะที่มีจุดประสงค์เพื่อบ่มเพาะสติสัมปชัญญะจัดว่าเป็นการเจริญสมถะนำหน้าวิปัสสนา 3 การปฏิบัติและการสอบอารมณ์กรรมฐานที่เหมาะสมกับประเทศไทยการปฏิบัติและการสอบอารมณ์กรรมฐานที่เหมาะสมกับประเทศไทยคือการปฏิบัติกรรมฐานตามหลักสติปัฏฐาน 4 ได้แก่ 1 กายานุปัสสนาสติปัฏฐานคือการใช้สติตั้งมั่นในการพิจารณากายซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อให้
111 ปาริสุทธิศีล 4 ปัจจยสันนิสิตศีลความสำคัญของปาริสุทธิศีลเพราะเป็นธรรมตัวนำเป็นธรรมที่มีอุปการะให้อริยมรรคมีองค์ 8 เกิดขึ้นปาริสุทธิศีลนี้จึงเป็นทางตรงที่จะนำไปสู่ความบริสุทธิ์ให้ถึงมรรคผลนิพพาน 316 ตระกูลพุ่มงามศึกษาผลการนำเสนอและประเมินรับรองรูปแบบการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติธรรมพุ่มวนารามสร้างสุขภาวะองค์รวมตามแนวพุทธจิตวิทยาพบว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติธรรมคือ 1 ผู้สอนผู้บรรยาย	ปาริสุทธิศีล 4 ในพระพุทธศาสนา ParisuddhiSla in Buddhism พระครูวรมงคลประยุตและพระมหามิตรฐิตปญฺโญ Phrakru Worramongkolprayut and Phramaha Mit Thitapanyo มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus Thailand Corresponding Author Email phrakruworramongkol gmailcom บทคัดย่อปาริสุทธิศีลหมายถึงศีลเป็นเครื่องทำให้บริสุทธิ์ศีลเป็นเหตุให้บริสุทธิ์หรือความประพฤติบริสุทธิ์ที่จัดเป็นศีลปาริสุทธิศีล 4 ประเภทในพระพุทธศาสนาคือ 1 ปาฏิโมกขสังวรศีล 2 อินทรียสังวรศีล 3 อาชีวปาริสุทธิศีล 4 ปัจจยสันนิสิตศีลความสำคัญของปาริสุทธิศีลเพราะเป็นธรรมตัวนำเป็นธรรมที่มีอุปการะให้อริยมรรคมีองค์ 8 เกิดขึ้นปาริสุทธิศีลนี้จึงเป็นทางตรงที่จะนำไปสู่ความบริสุทธิ์ให้ถึงมรรคผลนิพพานคำสำคัญปาริสุทธิศีล 4 พระพุทธศาสนา Abstract ParisuddhiSla is morality for purification Sla is a cause of purification or a pure conduct ParisuddhiSla has four kinds in Buddhism as follows 1 Patimokkhasamvara Sla restraint in accordance with the monastic disciplinary code 2 IndriyasamvaraSla restraint for the senses 3 Ajivaparisuddi Sla purity of conduct as regards livelihood 4 PaccayasannissitaSla pure conduct as regards the necessaries in life ParisuddhiSla is justified and is the dhamma leading to the Noble Eightfold Path This is a direct way leading to purity and Nirvana Keywords ParisuddhiSla 4 Buddhism ได้รับบทความ 21

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
ตนในการรักษาศีล 4 ประการคือ 1 ปาฏิโมกขสังวรศีล 2 อินทรียสังวรศีล 3 อาชีวปาริสุทธิศีล 4 ปัจจยสันนิสิตศีลความสำคัญของปาริสุทธิศีลเพราะเป็นธรรมตัวนำเป็นธรรมที่มีอุปการะให้อริยมรรคมีองค์ 8 เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่วิปัสสนาปัญญาเป็นกระบวนการพัฒนาจิตสู่ความบริสุทธิ์แห่งจิตเป้าหมายสูงสุดคือการบรรลุมรรคผลนิพพานการกำหนดรู้ในฐานทั้ง 4 ได้แก่กายเวทนาจิตธรรมเป็นการพัฒนาสติให้ต่อเนื่องนำไปสู่สมาธิความ	ปาริสุทธิศีล 4 ในพระพุทธศาสนา ParisuddhiSla in Buddhism พระครูวรมงคลประยุตและพระมหามิตรฐิตปญฺโญ Phrakru Worramongkolprayut and Phramaha Mit Thitapanyo มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus Thailand Corresponding Author Email phrakruworramongkol gmailcom บทคัดย่อปาริสุทธิศีลหมายถึงศีลเป็นเครื่องทำให้บริสุทธิ์ศีลเป็นเหตุให้บริสุทธิ์หรือความประพฤติบริสุทธิ์ที่จัดเป็นศีลปาริสุทธิศีล 4 ประเภทในพระพุทธศาสนาคือ 1 ปาฏิโมกขสังวรศีล 2 อินทรียสังวรศีล 3 อาชีวปาริสุทธิศีล 4 ปัจจยสันนิสิตศีลความสำคัญของปาริสุทธิศีลเพราะเป็นธรรมตัวนำเป็นธรรมที่มีอุปการะให้อริยมรรคมีองค์ 8 เกิดขึ้นปาริสุทธิศีลนี้จึงเป็นทางตรงที่จะนำไปสู่ความบริสุทธิ์ให้ถึงมรรคผลนิพพานค่าสำคัญปาริสุทธิศีล 4 พระพุทธศาสนา Abstract ParisuddhiSla is morality for purification Sla is a cause of purification or a pure conduct ParisuddhiSla has four kinds in Buddhism as follows 1 Patimokkhasamvara Sla restraint in accordance with the monastic disciplinary code 2 IndriyasamvaraSla restraint for the senses 3 Ajivaparisuddi Sla purity of conduct as regards livelihood 4 PaccayasannissitaSla pure conduct as regards the necessaries in life ParisuddhiSla is justified and is the dhamma leading to the Noble Eightfold Path
ดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้ 41 การวิเคราะห์และสังเคราะห์คัมภีร์สฬายตนะตามแนวสติปัฏฐาน 4 คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์คัมภีร์สฬายตนะตามแนวสติปัฏฐาน 4 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จากแหล่งข้อมูลดังนี้ 11 ข้อมูลหลักฐานจากเอกสารระดับปฐมภูมิ Primary Sources ได้แก่พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช 2500 และพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช 2539 12 ข้อมูลหลักฐานจากเอกสารระดับทุติยภูมิ Secondary Sources ได้แก่คัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลีและภาษาไทยเช่นคัมภีร์อรรถกถา	ทางพระพุทธศาสนาระดับปฐมภูมิคือพระไตรปิฎกภาษาบาลีและคัมภีร์อรรถกถาตามกฎเกณฑ์แห่งไวยากรณ์บาลีเป็นต้นตามลำดับเมื่อนิพพานเป็นเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาและเป็นประเด็นปัญหาตั้งแต่ในยุคพุทธกาลจนถึงปัจจุบันหากมีการตีความนิพพานผิดกระบวนการหรือผิดวิธีเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาก็ผิดไปด้วยเมื่อเป้าหมายผิดกระบวนการหรือวิธีหรือแนวทางการปฏิบัติเพื่อถึงเป้าหมายก็ผิดด้วยเมื่อเป้าหมายและกระบวนการสู่นิพพานสันติบทผิดก็จะนำไปสู่อันตรานแห่งพระพุทธศาสนาด้วยเช่นกันหรือที่เรียกว่าปัญหาเชิงปฏิจจสมุบปาทบทความวิจัยนี้จึงเป็นหลักฐานที่จะนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกวิธีเป้าหมายสอุดมธรรมที่ถูกต้องและเป็นหลักฐานอ้างอิงศึกษาและวิจัยกันต่อไปวัตถุประสงค์ 1 เพื่อศึกษานิพพานในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท 2 เพื่อศึกษาการตีความนิพพานในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทวิธีดำเนินการวิจัยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร Documentary Research โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้ 1 ศึกษารวบรวมข้อมูลหลักฐานจากเอกสารระดับปฐมภูมิ Primary Source ได้แก่พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช 2500 และภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช 2539 2 ศึกษารวบรวมข้อมูลหลักฐานเรื่องนิพพานจากเอกสารระดับทุติยภูมิ Secondary Source ได้แก่คัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลีและภาษาไทยพจนานุกรมคัมภีร์บาลีและฉบับภาษาไทยและตำราวิชาการด้านพระพุทธศาสนาพร้อมทั้งหนังสือบทความเอกสารงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง 3 การวิเคราะห์การสังเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิเพื่อให้ได้ข้อมูลเรียบเรียงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และตอบปัญหาที่ต้องการทราบแล้วนำมาตีความ Journal of Buddhist Studies Vol10 No 1 January June 2019 5 4 เสนอวิธีการตีความตามแนว
มีพระภาครับสั่งเรียกภิกษุทั้งหลายมาตรัสว่าภิกษุทั้งหลายทางนี้เป็นทางเดียวเพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์เพื่อล่วงโสกะและปริเทวะเพื่อดับทุกข์และโทมนัสเพื่อบรรลุญายธรรมอริยมรรคเพื่อทำให้แจ้งนิพพานนิพุพานสุสสจฉิกิริยายทางนี้คือสติปัฏฐาน 4 ประการได้แก่ 1 มอุบาลี 14 831 526 2 องฺจตุกไทย 21 41 68	ที่นั้นแลพระผู้มีพระภาครับสั่งเรียกภิกษุทั้งหลายมาตรัสว่าภิกษุทั้งหลายภิกษุเหล่านั้นทูลรับสนองพระดำรัสแล้วพระผู้มีพระภาคจึงได้ตรัสเรื่องนี้ว่าภิกษุทั้งหลายทางนี้เป็นทางเดียวเพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์เพื่อล่วงโสกะและปริเทวะเพื่อดับทุกข์และโทมนัสเพื่อบรรลุญายธรรมเพื่อทำให้แจ้งนิพพานคือสติปัฏฐาน 4 ประการสติปัฏฐาน 4 ประการอะไรบ้างคือภิกษุในธรรมวินัยนี้ 1 พิจารณาเห็นกายในกายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกาจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 2 พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 3 พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 4 พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ทีมไทย 10 373 301302 เนื้อหาสาระสำคัญและโครงสร้างพระสุตตันตปิฎกหรือพระสูตรซึ่งเป็นปิฎก 1 ในจำนวน 3 ปิฎกที่เรียกว่าพระไตรปิฎกคือ 1 พระวินัยปิฎก 2 พระสุตตันตปิฎกหรือพระสูตร 3

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
126 1 พิจารณาเห็นกายในกายอยู่กาเยกายานุปสฺสีวิหรติอาตาปีสมฺปชาโนสติมามีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 2 พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายอยู่เวทนาสุเวทนานุปสฺสีวิหรติมีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 3 พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่จิตฺเตจิตฺตานุปสฺสีวิหรติมีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ 4 พิจารณาเห็นธรรมใน	เป็นครั้งแรกในการแสดงมหาสติปัฏฐานสูตรครั้งนั้นพระพุทธองค์ทรงเริ่มต้นด้วยพุทธดำรัสว่าเอกายโนอยํภิกฺขเวมคฺโคสตฺตานํวิสุทฺธิยาโสกปริเทวานํสมติกฺกมายทุกฺขโทมนสฺสานํอตฺถงฺคมายญายสฺสอธิคมายนิพฺพานสฺสสจฺฉิกิริยายทิทํจตฺตาโรสติปฏฺฐานามมไทย 12 131 103 ภิกษุทั้งหลายสติปัฏฐาน 4 เป็นทางเดียวที่จะนำเหล่าเวไนยสัตว์ให้เข้าถึงความบริสุทธิ์ล่วงพ้นความเศร้าโศกและความรำพันคร่ำครวญได้ดับความทุกข์และโทมนัสได้บรรลุอริยมรรคและเห็นแจ้งพระนิพพานได้หนทางนี้คือสติปัฏฐาน 4 ประการหลักปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสในสติปัฏฐานมีหลักใจความของพระสูตรไว้ 4 หมวดคือ 1 อิธภิกฺขเวภิกฺขุกาเยกายานุปสฺสีวิหรติอาตาปีสมฺปชาโนสติมาวิเนยฺยโลเกอภิชฺฌาโทมนสฺสํภิกษุทั้งหลายภิกษุในพระธรรมวินัยนี้มีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติพิจารณาเห็นกายในกายอยู่กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกกล่าวคือรูปกายนี้เสียได้ 2 เวทนาสุเวทนานุปสฺสีวิหรติอาตาปีสมฺปชาโนสติมาวิเนยฺยโลเกอภิชฺฌาโทมนสฺสํมีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาอยู่กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกกล่าวคือเวทนานี้เสียได้ Buddhist Psychology Journal Vol 1 No 2 JulyDecember 2016 48 3 จิตฺเตจิตฺตานุปสฺสีวิหรติอาตาปีสมฺปชาโนสติมาวิเนยฺยโลเกอภิชฺฌาโทมนสฺสํมีความเพียรมีสัมปชัญญะมีสติพิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกกล่าวคือจิตนี้เสียได้ 4 ธมฺเมสุธมฺมานุปสฺสีวิหรติอาตาปี
สติเป็นประธานมีอินทรีย์ที่เหลือเป็นตัวอุปถัมภ์ดังนี้ 4111 กายานุปัสสนาสติปัฏฐานในสฬายตนะกายานุปัสสนาสติปัฏฐานการตั้งสติกำหนดพิจารณากายให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นเพียงกายไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา contemplation of the body mindfulness as regards the body ท่านจำแนกปฏิบัติไว้หลายอย่าง 5 ได้แก่ 1 อานาปานสติกำหนดลมหายใจ 2 อิริยาบถกำหนดรู้ทันอิริยาบถ 3 สัมปชัญญะสร้างสัมปชัญญะในการกระทำความเคลื่อนไหวทุกอย่าง 4 ปฏิกูลมนสิการพิจารณาส่วนประกอบอันไม่สะอาดทั้งหลายที่ประชุมเข้าเป็นร่างกายนี้ 5 ธาตุ	change mind The mind is the basis of learning the phenomenon of mentality The knowledge of mind is the basis of the phenomenon of mentality Mentality is considered to be the basis in order to lead us to integrate the answers into ourselves and also lead the mind to meditation practice understanding the nature of mind The mentality of the body we have to practice to focus on our body parts The sensation aspect it is practice the enotion balance creation The Dhamma aspecf it is decply Keywords Mah satipa h na IV The art of meditation practise บทนามหาสติปัฏฐาน๔หมายถึง๒ที่ตั้งของสติการตั้งสติกาหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลายให้รู้เห็นตามความเป็นจริงคือตามที่สิ่งนั้นๆมันเป็นของมันเอง Foundations of Mindfulness ดังต่อไปนี้๑กายานุปัสสนาสติปัฏฐานหมายถึงการตั้งสติกาหนดพิจารณากายให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นเพียงกายไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา Contemplation of the Body Mindfulness as Regards the Body ท่านจาแนกปฏิบัติไว้หลายอย่างคืออานาปานสติกาหนดลมหายใจ๑อิริยาบถกาหนดรู้ทันอิริยาบถ๑สัมปชัญญะสร้างสัมปชัญญะในการกระทาความเคลื่อนไหวทุกอย่าง๑ปฏิกูลมนสิการพิจารณาส่วนประกอบอันไม่สะอาดทั้งหลายที่ประชุมเข้าเป็นร่างกายนี้๑ธาตุมนสิการพิจารณาเห็นร่างกายของตนโดยสักว่าเป็นธาตุแต่ละอย่างๆ๑นวสีวถิกาพิจารณาซากศพในสภาพต่างๆอันแปลกกันไปใน๙ระยะเวลาให้เห็นคติธรรมดาของร่างกายของผู้อื่นเช่นใดของตนก็จักเป็นเช่นนั้น๑๒เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐานหมายถึงการตั้งสติกาหนดพิจารณาเวทนาให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงเวทนาไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตน
มนสิการพิจารณาเห็นร่างกายของตนโดยสักว่าเป็นธาตุแต่ละอย่างๆ 6 นวสีวถิกาพิจารณาซากศพในสภาพต่างๆอันแปลกกันไปใน 9 ระยะเวลาให้เห็นคติธรรมดาของร่างกายของผู้อื่นเช่นใดของตนก็จักเป็นเช่นนั้น 3 ทีมหาไทย 10 372373 301 4 ทีมอ 373 368 5 พระพรหมคุณาภรณ์ปอปยุตฺโตพจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรมพิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพมหานครมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2540 หน้า 165	เอง Foundations of Mindfulness ดังต่อไปนี้๑กายานุปัสสนาสติปัฏฐานหมายถึงการตั้งสติกาหนดพิจารณากายให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นเพียงกายไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา Contemplation of the Body Mindfulness as Regards the Body ท่านจาแนกปฏิบัติไว้หลายอย่างคืออานาปานสติกาหนดลมหายใจ๑อิริยาบถกาหนดรู้ทันอิริยาบถ๑สัมปชัญญะสร้างสัมปชัญญะในการกระทาความเคลื่อนไหวทุกอย่าง๑ปฏิกูลมนสิการพิจารณาส่วนประกอบอันไม่สะอาดทั้งหลายที่ประชุมเข้าเป็นร่างกายนี้๑ธาตุมนสิการพิจารณาเห็นร่างกายของตนโดยสักว่าเป็นธาตุแต่ละอย่างๆ๑นวสีวถิกาพิจารณาซากศพในสภาพต่างๆอันแปลกกันไปใน๙ระยะเวลาให้เห็นคติธรรมดาของร่างกายของผู้อื่นเช่นใดของตนก็จักเป็นเช่นนั้น๑๒เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐานหมายถึงการตั้งสติกาหนดพิจารณาเวทนาให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงเวทนาไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา Contemplation of Feelings Mindfulness as Regards Feelings คือมีสติรู้ชัดเวทนาอันเป็นสุขก็ดีทุกข์ก็ดีเฉยๆก็ดีทั้งที่เป็นสามิส๒พระพรหมคุณาภรณ์ปอปยุตฺโตพจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรมพิมพ์ครั้งที่๑๘นนทบุรีโรงพิมพ์เพิ่มทรัพย์การพิมพ์๒๕๕๓หน้า๑๔๑๑๗ Journal of Graduate Studies Review MCU Phrae

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
เที่ยงสิ่งใดไม่เที่ยงสิ่งนั้นเป็นทุกข์สิ่งใดเป็นทุกข์ 6 อริยสาวกผู้ได้สดับเห็นอยู่อย่างนี้ย่อมเบื่อหน่ายแม่ในจักขุย่อมเบื่อหน่ายแม่ในโสตะย่อมเบื่อหน่ายแม่ในฆานะย่อมเบื่อหน่ายแม่ในชิวหาย่อมเบื่อหน่ายแม่ในกายย่อมเบื่อหน่ายแม่ในมโนเมื่อเบื่อหน่ายย่อมคลายกำหนัดเพราะคลายกำหนัดจิตย่อมหลุดพ้นเมื่อจิตหลุดพ้นแล้วก็รู้ว่าหลุดพ้นแล้วรู้ชัดว่าชาติสิ้นแล้วอยู่จบ 6 ยทนิจฺจํ ตํ ทุกฺขํ ยํ ทุกฺขํ ตทนตฺตา	ไม่ใช่อัตตาของเราย่อมเบื่อหน่ายแม่ในจักขุย่อมเบื่อหน่ายแม่ในโสตะย่อมเบื่อหน่ายแม่ในฆานะย่อมเบื่อหน่ายแม่ในชิวหาย่อมเบื่อหน่ายแม่ในกายย่อมเบื่อหน่ายแม่ในมโนเมื่อเบื่อหน่ายย่อมคลายกำหนัดเพราะคลายกำหนัดจิตย่อมหลุดพ้นเมื่อจิตหลุดพ้นแล้วก็รู้ว่าหลุดพ้นแล้วรู้ชัดว่าชาติสิ้นแล้วอยู่จบพรหมจรรย์แล้ว 1 ทำกิจที่ควรทำ 2 เสร็จแล้วไม่มีกิจอื่นเพื่อความเป็นอย่างนี้อีกต่อไปสัสพ้า 18 13 มนุษย์ตามนัยยะแห่งความเป็นธาตุมนุษย์ตามแบบของธาตุ 4 ดินน้ำไฟลมมนุษย์คือที่ประชุมแห่งมหาภูตรูป 4 เมื่อสิ้นชีวิตธาตุดินไปตามธาตุดินธาตุน้ำไปตามธาตุน้ำธาตุไฟไปตามธาตุไฟธาตุลมไปตามธาตุปีที่ 26 ฉบับที่ 1 มกราคมมิถุนายนพศ 2564 27 Vol 26 No1 January June 2021 วารสารปรัชญาปริทรรศน์ Journal of Philosophical Vision ลมอินทรีย์ทั้งหลายย่อมผันแปรไปเป็นอากาศธาตุสิ่งทั้งหลายทั้งปวงในโลกล้วนเกิดขึ้นจากการประชุมกันของธาตุ 4 ด้วยเหตุที่มนุษย์และสรรพสัตว์มีธาตุเป็นองค์ประกอบการคบค้าสมาคมการคุ้นเคยสนิมกันก็จะเกิดขึ้นตามพื้นฐานของอุปนิสัยจิตใจที่เหมือนกันเช่นคนที่นิสัยดีก็ย่อมคบกับคนที่นิสัยดีแต่จะไม่ยอมไปคบรวมกลุ่มกับคนนิสัยไม่ดีดังองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธองค์ทรงชี้ให้ภิกษุเห็นว่าพระภิกษุมักอยู่รวมกันโดยธาตุเช่นผู้มีปัญญามากจะอยู่รวมกับกลุ่มกับพระสารีบุตรผู้มีฤทธิ์มากจะอยู่รวมกับกลุ่มพระโมคคัลลานะผู้ที่ใฝ่ต่อสุตตะจะอยู่รวมกลุ่มกับพระอานนท์และผู้มีความปรารถนาลามกจะไปอยู่รวมกลุ่ม
พาหิยํ ทารุจีริยํ อิมินา สงฺขิตฺเตน โอวาเทน โอวทิตฺวา ปกฺกามิ 10 แปลว่าพาหิยะเพราะเหตุนั้นเธอพึงศึกษาอย่างนี้ว่าเมื่อเห็นรูปก็สักแต่ว่าเห็นเมื่อฟังเสียงก็สักแต่ว่าฟังเมื่อรับรู้อารมณ์ 11 ที่ได้รับรู้ก็สักแต่ว่ารับรู้เมื่อรู้แจ้งธรรมารมณ์ที่รู้แจ้งก็สักแต่ว่ารู้แจ้งพาหิยะเธอพึงรักษาอย่างนี้แลเมื่อใดเธอเมื่อเห็นรูปก็สักแต่ว่าเห็นเมื่อฟังเสียงก็สักแต่ว่าฟังเมื่อรับรู้อารมณ์ที่ได้รับรู้ก็สักแต่ว่ารับรู้เมื่อ	ขันธ์ 5 อายตนะ 12 โพชฌงค์ 7 อริยสัจ 4 เมื่อเกิดขึ้นก็เพียงให้กำหนดรู้เท่านั้นแล้วพิจารณาเห็นการเกิดดับของธรรมนั้นๆเหมือนครั้งที่พระพุทธองค์ทรงสอนท่านพาหิยะว่าพาหิยะเพราะเหตุนั้นเธอพึงศึกษาอย่างนี้ว่าเมื่อเห็นรูปก็สักแต่ว่าเห็นเมื่อฟังเสียงก็สักแต่ว่าฟังเมื่อรับรู้อารมณ์ที่ได้รับรู้ก็สักแต่ว่ารับรู้เมื่อรู้แจ้งธรรมารมณ์ที่รู้แจ้งก็สักแต่ว่ารู้แจ้งพาหิยะเธอพึงรักษาอย่างนี้แลเมื่อใดเธอเมื่อเห็นรูปก็สักแต่ว่าเห็นเมื่อฟังเสียงก็สักแต่ว่าฟังเมื่อรับรู้อารมณ์ที่ได้รับรู้ก็สักแต่ว่ารับรู้เมื่อรู้แจ้งธรรมารมณ์ที่รู้แจ้งก็สักแต่ว่ารู้แจ้งเมื่อนั้นเธอก็จะไม่มีเมื่อใดเธอไม่มีเมื่อนั้นเธอก็จะไม่ยึดติดในสิ่งนั้นเมื่อใดเธอไม่ยึดติดในสิ่งนั้นเมื่อนั้นเธอจักไม่มีในโลกนี้ไม่มีในโลกอื่นไม่มีในระหว่างโลกทั้งสองนี้เป็นที่สุดแห่งทุกข์พระไตรปิฎกภาษาไทยเล่ม 25 ข้อ 10 186 ในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนานี้ทำให้ละความสำคัญความคิดความเห็นที่คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงทำให้ข้องอยู่ในวัฏฏะเพราะเกิดมาจากการเข้าไปยึดมั่นถือมั่นด้วยอำนาจของตัณหาและทิฏฐิเสียได้เพราะการปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 สามารถทำลายวิปลาสธรรม 4 กายานุปัสสนาสติปัฏฐานคือการใช้สติตั้งมั่นในการพิจารณากายเป็นการละสุภวิปลาสที่เคยสำคัญว่าน่าใคร่ปรารถนางามดีน่ารักเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐานคือการใช้สติตั้งมั่นในการพิจารณาเวทนาซึ่งเป็นนามธรรมเพื่อให้เห็นว่าแท้ที่จริงนามเป็นทุกข์เป็นการทำลายสุขวิปลาสคือสำคัญว่าเป็นสุขจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐานคือการใช้สติตั้งมั่นในการพิจารณา
รู้แจ้งธรรมารมณ์ที่รู้แจ้งก็สักแต่ว่ารู้แจ้งเมื่อนั้นเธอก็จะไม่มี 12 เมื่อใดเธอไม่มีเมื่อนั้นเธอก็จะไม่ยึดติดในสิ่งนั้น 13 เมื่อใดเธอไม่ยึดติดในสิ่งนั้นเมื่อนั้นเธอจักไม่มีในโลกนี้ 14 ไม่มีในโลกอื่นไม่มีในระหว่างโลกทั้งสองนี้เป็นที่สุดแห่งทุกข์ ลำดับนั้นด้วยพระธรรมเทศนาย่อนี้ของพระผู้มีพระภาคจิตของพาหิยะทารุจีริยะจึงหลุดพ้นจากอาสวะทั้งหลายเพราะไม่ถือมั่น 15 7	อย่างนี้ว่าเมื่อเห็นรูปก็สักแต่ว่าเห็นเมื่อฟังเสียงก็สักแต่ว่าฟังเมื่อรับรู้อารมณ์ที่ได้รับรู้ก็สักแต่ว่ารับรู้เมื่อรู้แจ้งธรรมารมณ์ที่รู้แจ้งก็สักแต่ว่ารู้แจ้งพาหิยะเธอพึงรักษาอย่างนี้แลเมื่อใดเธอเมื่อเห็นรูปก็สักแต่ว่าเห็นเมื่อฟังเสียงก็สักแต่ว่าฟังเมื่อรับรู้อารมณ์ที่ได้รับรู้ก็สักแต่ว่ารับรู้เมื่อรู้แจ้งธรรมารมณ์ที่รู้แจ้งก็สักแต่ว่ารู้แจ้งเมื่อนั้นเธอก็จะไม่มีเมื่อใดเธอไม่มีเมื่อนั้นเธอก็จะไม่ยึดติดในสิ่งนั้นเมื่อใดเธอไม่ยึดติดในสิ่งนั้นเมื่อนั้นเธอจักไม่มีในโลกนี้ไม่มีในโลกอื่นไม่มีในระหว่างโลกทั้งสองนี้เป็นที่สุดแห่งทุกข์พระไตรปิฎกภาษาไทยเล่ม 25 ข้อ 10 186 ในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนานี้ทำให้ละความสำคัญความคิดความเห็นที่คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงทำให้ข้องอยู่ในวัฏฏะเพราะเกิดมาจากการเข้าไปยึดมั่นถือมั่นด้วยอำนาจของตัณหาและทิฏฐิเสียได้เพราะการปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 สามารถทำลายวิปลาสธรรม 4 กายานุปัสสนาสติปัฏฐานคือการใช้สติตั้งมั่นในการพิจารณากายเป็นการละสุภวิปลาสที่เคยสำคัญว่าน่าใคร่ปรารถนางามดีน่ารักเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐานคือการใช้สติตั้งมั่นในการพิจารณาเวทนาซึ่งเป็นนามธรรมเพื่อให้เห็นว่าแท้ที่จริงนามเป็นทุกข์เป็นการทำลายสุขวิปลาสคือสำคัญว่าเป็นสุขจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐานคือการใช้สติตั้งมั่นในการพิจารณาจิตซึ่งเป็นนามธรรมเพื่อให้เห็นว่าแท้จริงแล้วนามเป็นอนิจจังเป็นการทำลายนิจจวิปลาสคือว่าสำคัญว่าเที่ยงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐานคือการใช้สติ

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
129 พระพุทธวจนะที่ว่าทิฏฺมตฺตํภวิสฺสติสุเตสุตมตฺตํภวิสฺสติมุเตมุตมตฺตํภวิสฺสติวิญฺเตวิญฺาตมตฺตํภวิสฺสติรูปก็สักแต่ว่าเห็นเมื่อฟังเสียงก็สักแต่ว่าฟังเมื่อรับรู้อารมณ์ฟังเมื่อรับรู้อารมณ์ที่ได้รับรู้ก็สักแต่ว่ารับรู้เมื่อรู้แจ้งธรรมารมณ์ที่รู้แจ้งก็สักแต่ว่ารู้แจ้งจะเห็นได้ว่าเห็นรู้ฟังเสียงรับรู้ทางกลิ่นรสสัมผัสล้วนแล้วแต่เป็นช่องทางแห่งการรับรู้ทางกายานุปัสสนาสติปัฏฐานส่วนพระบาลี	มาแต่ชาติปางก่อนครั้งเมื่อพระพุทธองค์ได้ให้คำตอบแบบโดยตรงแบบโดยย่อและแบบพิสดารได้ทำให้คลายจากความสงสัยแล้วยังสามารถเกิดปัญญาเห็นธรรมกันเป็นส่วนมากบางท่านบรรลุธรรมได้อย่างฉับพลันดั่งเช่นพระพาหิยะเถระได้บรรลุธรรมที่นำไปสู่การรู้แจ้งแห่งทุกข์ด้วยปัญญาเพียงได้ฟังธรรมว่าพาหิยะเธอพึงศึกษาอย่างนี้ว่าเมื่อเห็นรูปก็สักแต่ว่าเห็นเมื่อฟังเสียงก็สักแต่ฟังเมื่อรับรู้อารมณ์ที่ได้รับรู้ก็สักแต่เพียงรับรู้เมื่อรู้แจ้งธรรมารมณ์ที่รู้แจ้งก็สักแต่ว่ารู้แจ้งพาหิยะเธอพึงรักษาอย่างนี้แลเมื่อใดเธอเมื่อเห็นรูปก็สักแต่ว่าเห็นเมื่อฟังเสียงก็สักแต่ว่าฟังเมื่อรับรู้อารมณ์ที่ได้รับรู้ก็สักแต่ว่าได้รับรู้เมื่อรู้แจ้งธรรมารมณ์ที่รู้แจ้งก็สักแต่ว่ารู้แจ้งเมื่อนั้นเธอก็จะไม่มีเมื่อใดเธอไม่มีเมื่อนั้นเธอก็จะไม่ยึดติดในสิ่งนั้นเมื่อใดเธอไม่ยึดติดในสิ่งนั้นเมื่อนั้นเธอจักไม่มีในโลกนี้ไม่มีโลกอื่นไม่มีในระหว่างโลกทั้งสองนี้เป็นที่สุดแห่งทุกข์ 1 ๒ข้อความที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้นี้บ่งบอกถึงวิธีการศึกษาโดยการใช้ปัญญารู้แจ้งในธรรมทั้งปวงที่เกิดขึ้นทางกายวาจาและใจด้วยคำสำคัญว่าสักแต่ว่าและคำว่าเธอไม่มีเป็นกุญแจไขให้คลายความเห็นผิดคิดผิดว่ามีตัวตนทำให้เกิดปัญญารู้เท่าทันตามความเป็นจริงนำไปสู่ความดับทุกข์ด้วยปัญญาบารมีที่ได้สั่งสมมาของพระพาหิยะเถระจึงสามารถเปิดประตูออกจากภพชาติได้ด้วยปัญญากาลเวลาล่วงเลยมาถึงปัจจุบัน๒๕๖๐ปีเมื่อสิ้นพระพุทธองค์ที่จะตรัสสอนธรรมที่สัตว์โลกควรรู้
การปฏิบัติมีสติเป็นประธานดังนั้นในเวทนาสติปัฏฐานนี้โดยสภาวธรรมแล้วคือการใช้สติเป็นเครื่องกำหนดดูเวทนาซึ่งเป็นนามธรรมด้วยการตั้งสติกำหนดพิจารณาเวทนาให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงเวทนาไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา contemplation of feelings mindfulness as regards feelings คือมีสติรู้ชัดเวทนาอันเป็นสุขก็ดีทุกข์ก็ดีเฉยๆก็ดีทั้งที่เป็นสามิสและเป็นนิรามิสตามที่เป็นไปอยู่ในขณะนั้นๆ 16 เวทนานั้นมี 3 หรือ 5 ดังนี้เวทนา	ต่างๆอันแปลกกันไปใน๙ระยะเวลาให้เห็นคติธรรมดาของร่างกายของผู้อื่นเช่นใดของตนก็จักเป็นเช่นนั้น๑๒เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐานหมายถึงการตั้งสติกาหนดพิจารณาเวทนาให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงเวทนาไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา Contemplation of Feelings Mindfulness as Regards Feelings คือมีสติรู้ชัดเวทนาอันเป็นสุขก็ดีทุกข์ก็ดีเฉยๆก็ดีทั้งที่เป็นสามิส๒พระพรหมคุณาภรณ์ปอปยุตฺโตพจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรมพิมพ์ครั้งที่๑๘นนทบุรีโรงพิมพ์เพิ่มทรัพย์การพิมพ์๒๕๕๓หน้า๑๔๑๑๗ Journal of Graduate Studies Review MCU Phrae Vol 4 No 1 JanuaryJune 2018 และเป็นนิรามิสตามที่เป็นไปอยู่ในขณะนั้นๆ๓จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐานหมายถึงการตั้งสติกาหนดพิจารณาจิตให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงจิตไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา Contemplation of Mind Mindfulness as Regards Thoughts คือมีสติรู้ชัดจิตของตนที่มีราคะไม่มีราคะมีโทสะไม่มีโทสะมีโมหะไม่มีโมหะเศร้าหมองหรือผ่องแผ้วฟุ้งซ่านหรือเป็นสมาธิฯลฯอย่างไรๆตามที่เป็นไปอยู่ในขณะนั้นๆ๔ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐานหมายถึงการตั้งสติกาหนดพิจารณาธรรมให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงธรรมไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา Contemplation of Mindobjects Mindfulness as Regards Ideas คือมีสติรู้ชัดธรรมทั้งหลายได้แก่ นิวรณ์๕ขันธ์๕อายตนะ๑๒โพชฌงค์๗อริยสัจ๔ว่าคืออะไรเป็นอย่างไรมีในตนหรือไม่เกิดขึ้นเจริญบริบูรณ์และดับไปได้อย่างไรตามที่เป็นจริงของมันอย่างนั้นๆ บทความวิจัย
130 ฉเวทนากายาจกฺขุสมฺผสฺสชาเวทนาโสตสมฺผสฺสชาเวทนาฆานสมฺผสฺสชาเวทนาชิวฺหาสมฺผสฺสชาเวทนากายสมฺผสฺสชาเวทนามโนสมฺผสฺสชาเวทนา 17 แปลว่าหมวดเวทนามี 6 ได้แก่ 1 จักขุสัมผัสสชาเวทนาเวทนาเกิดจากจักขุสัมผัส 2 โสตสัมผัสสชาเวทนาเวทนาเกิดจากโสตสัมผัส 3 ฆานสัมผัสสชาเวทนาเวทนาเกิดจากฆานสัมผัส 4 ชิวหาสัมผัสสชาเวทนาเวทนาเกิดจากชิวหาสัมผัส 5 กายสัมผัสสชาเวทนาเวทนาเกิดจากกายสัมผัส 6 มโนสัมผัสสชาเวทนาเวทนาเกิดจากมโน	มาประจวบกันจึงเกิดผัสสะต่อจากผัสสะก็เกิดเวทนาคือการเสวยอารมณ์ที่ต่อจากสัมผัสทางตาหูจมูกลิ้นกายและใจโดยเวทนาดังกล่าวนั้นมี 6 ประการตามแดนที่เกิดคือ 1 จักขุสัมผัสสชาเวทนาเวทนาเกิดจากสัมผัสทางตา 2 โสตสัมผัสสชาเวทนาเวทนาเกิดจากสัมผัสทางหู 3 ฆานสัมผัสสชาเวทนาเวทนาเกิดจากสัมผัสทางจมูก 4 ชิวหาสัมผัสสชาเวทนาเวทนาเกิดจากสัมผัสทางลิ้น 5 กายสัมผัสสชาเวทนาเวทนาเกิดจากสัมผัสทางกาย 6 มโนสัมผัสสชาเวทนาเวทนาเกิดจากสัมผัสทางใจว่าโดยลักษณะเวทนามี 5 คือ 1 ความรู้สึกเป็นสุขทางกายสุขเวทนา 2 ความรู้สึกเป็นสุขทางใจโสมนัสเวทนา 3 ความรู้สึกเป็นทุกข์ทางกายทุกขเวทนา 4 ความรู้สึกเป็นทุกข์ทางใจโทมนัสเวทนา 135 Journal of MCU Buddhist Review Vol 4 No 2 July December 2020 5 ความรู้สึกเฉยๆคือรู้สึกเป็นกลางๆไม่สุขไม่ทุกข์อุเบกขาเวทนาเมื่อกล่าวโดยสรุปแล้วเวทนามี 2 อย่างคือเวทนาทางกายและเวทนาทางใจ 8 ตัณหาคือความทะยานอยากเมื่อแบ่งตามแดนที่เกิดแล้วมี 6 ประการคือ 1 รูปตัณหาความทะยานอยากได้ในรูป 2 สัททตัณหาความทะยานอยากได้ในเสียง 3 คันธตัณหาความทะยานอยากได้ในกลิ่น 4 รสตัณหาความทะยานอยากได้ในรส 5 โผฏฐัพพตัณหาความทะยานอยากได้ในโผฏฐัพพะ 6 ธัมมตัณหาความทะยานอยากได้ในธรรมารมณ์เมื่อว่าโดยอาการที่เกิดแบ่งเป็น 3 คือกามตัณหาภวตัณหาและวิภวตัณหา 9 อุปาทานคือความยึดมั่นถือมั่นในเวทนาที่ชอบหรือชังจนเกิดความหลงติดมี 4 ประการคือ 1 กามุ

TEXT FROM SUBMITTED DOCUMENT	TEXT FROM SOURCE DOCUMENT(S)
131 4113 จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐานในสฬายตนะจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐานคือการตั้งสติกำหนดพิจารณาจิตให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงจิตไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา contemplation of mind mindfulness as regards thoughts คือมีสติรู้ชัดจิตของตนที่มีราคะไม่มีราคะมีโทสะไม่มีโทสะมีโมหะไม่มีโมหะเศร้าหมองหรือผ่องแผ้วฟุ้งซ่านหรือเป็นสมาธิฯลฯอย่างไรๆตามที่เป็นไปอยู่ในขณะนั้นๆ 20 คำว่าจิตนั้นในคัมภีร์ให้คำนิยามของคำว่าจิตไว้ว่าพระพุทธพจน์บาลี	เป็นเหตุดับในจิตอยู่หรือพิจารณาเห็นทั้งธรรมเป็นเหตุเกิดทั้งธรรมเป็นเหตุดับในจิตอยู่หรือว่าภิกษุนั้นมีสติปรากฏอยู่เฉพาะหน้าว่าจิตมีอยู่ก็เพียงเพื่ออาศัยเจริญญาณเจริญสติเท่านั้นไม่อาศัยตัณหาและทิฏฐิอยู่และไม่ยึดมั่นอะไรๆในโลกภิกษุทั้งหลายภิกษุพิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่อย่างนี้แลความหมายจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐานพระพรหมคุณาภรณ์ปอปยุตโต 2553 หน้า 141 ให้ความหมายว่าการตั้งสติกาหนดพิจารณาจิตให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงจิตไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา Contemplation of mind mindfulness as regards thoughts คือมีสติรู้ชัดจิตของตนที่มีราคะไม่มีราคะมีโทสะไม่มีโทสะมีโมหะไม่มีโมหะเศร้าหมองหรือผ่องแผ้วฟูงซ่านหรือเป็นสมาธิฯลฯอย่างไรๆตามที่เป็นไปอยู่ในขณะนั้นๆสาหรับบทความวิจัยเรื่องจากการสารวจความคิดเห็นเรื่องมหาสติปัฏฐาน 4 ด้านจิตตานุปัสสนาสติปัฏ 3 ฐานสู่การวิเคราะห์เพื่อสร้างรูปแบบการเข้าถึงปัญญาเป็นส่วนหนึ่งงานวิจัยเรื่องปี 2561 เรื่องรูปแบบการเข้าถึงปัญญาเรื่องมหาสติปัฏฐาน 4 สรัญญาโชติรัตน์ 2562 รายงานผลการวิจัยเพื่อนาเสนอสาระการวิเคราะห์ด้านจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐานฐานจิตวัตถุประสงค์วิจัย 1 เพื่อศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเรื่องมหาสติปัฏฐาน 4 ด้านจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน 2 เพื่อสารวจความคิดเห็นที่มีต่อเรื่องมหาสติปัฏฐาน 4 ด้านจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐานการทบทวนวรรณกรรมจากงานวิจัยเรื่องรูปแบบการเข้าถึงปัญญาเรื่องมหาสติปัฏฐาน 4 ผลการศึกษาพบประเด็นหลากหลายน่าสนใจผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่าควรจัดแบ่งการนาเสนอเป็นบทความวิจัยตามประเด็นสาคัญและน่าสนใจเพื่อการตกผลึกองค์
ฯวิมุตตสมีวิมุตตมิติณาณโหติฯขีณาชาติวุสิตพรหมจริยกตกรณียนาปรอิตฺถตฺตายาติปชานาตีติฯ30ซึ่งแปลว่าภิกษุทั้งหลายอริยสาวกผู้ได้สดับเห็นอยู่อย่างนี้ย่อมเบื่อหน่ายแม่ในจักขุย่อมเบื่อหน่ายแม่ในโสตะย่อมเบื่อหน่ายแม่ในฆานะย่อมเบื่อหน่ายแม่ในชิวหาย่อมเบื่อหน่ายแม่ในกายย่อมเบื่อหน่ายแม่ในมโนเมื่อเบื่อหน่ายย่อมคลายกำหนัดเพราะคลายกำหนัดจิตย่อมหลุดพ้นเมื่อจิตหลุดพ้นแล้วก็รู้ว่าแล้วรู้ชัดว่าชาติ	ในอุปาทานขันธ์คนจำนวนมากถูกความมัวเมาหลงผิดโดยยึดติดในรูปบ้างในเวทนาบ้างในสัญญาบ้างในสังขาร 180 Dhammathas Academic Journal Vol 21 No 2 AprilJune 2021 บ้างในวิญญาณบ้างเมื่ออุปาทานครอบงำเกิดความยึดมั่นสิ่งเหล่านั้นเกิดภพเกิดชาติที่มาพร้อมกับชรามรณะและทุกข์อื่นๆความยินดีหมกมุ่นลุ่มหลงเพลิดเพลินด้วยเห็นว่าเป็นคุณส่งเสริมให้อุปาทานขันธ์ 5 พอกพูนขึ้นเรื่อยๆพระพุทธองค์ตรัสว่าตัณหาที่นำไปสู่ภพใหม่อันด้วยความเพลิดเพลินยินดีชวนให้เพลิดเพลินในอารมณ์นั้นๆก็ย่อมเจริญขึ้นความกระวนกระวายที่เป็นไปทางกายก็ดีที่เป็นไปทางใจก็ดีย่อมเจริญขึ้นความเร่าร้อนที่เป็นไปทางกายก็ดีที่เป็นไปทางใจก็ดีย่อมเจริญขึ้นเขาจึงเสวยทุกข์ทางกายบ้างเสวยทุกข์ทางใจบ้างมอุไทย 14 249 488 การครอบงำอุปาทานมีในปฐมสัพพุปาทานปริยาทานสูตรว่าอาศัยตาและสิ่งที่เห็นรูปจักขุวิญญาณจึงเกิดเมื่อสามอย่างนี้แล้วจึงเกิดผัสสะอันเป็นปัจจัยให้เกิดพระพุทธองค์ตรัสว่าอริยสาวกผู้ได้สดับเห็นอยู่อย่างนี้ย่อมเบื่อหน่ายแม่ในจักขุย่อมเบื่อหน่ายแม่ในรูปย่อมเบื่อหน่ายแม่ในจักขุวิญญาณย่อมเบื่อหน่ายแม่ในจักขุสัมผัสย่อมเบื่อหน่ายแม่ในเวทนาเมื่อเบื่อหน่ายย่อมคลายกำหนัดเพราะคลายกำหนัดจิตย่อมหลุดพ้นเพราะหลุดพ้นจึงรู้ชัดว่าเราครอบงำอุปาทานได้แล้วฯลฯสสไทย 15 61 50 พระพุทธองค์ตรัสแนะนำภิกษุให้เห็นความเป็นอนิจจังทุกขังอนัตตาของอายตนะทั้งภายในภายนอกและวิญญาณจิตที่เกิดขึ้นเช่นทางจักขุให้พิจารณาถึงตาของสิ่ง